

Velika konferencija parlamentaraca

Već gotovo tri desetljeća održavaju se skupovi predsjednika europskih parlamenata u glavnim metropolama Europe, a ove godine je čast domaćina pripala Zagrebu i Hrvatskom saboru.

Konferencija predsjednika europskih parlamentarnih skupština 2002., održana od 9. do 12. svibnja 2002. godine najveća je u odnosu na dosad održane i sa 400 sudionika, od toga 57 predsjednika i potpredsjednika parlamenata, predstavlja najveći politički skup održan u Hrvatskoj.

Teme konferencije "Demokracije sučeljene s terorizmom - Nacionalne strategije" i "Apel za donošenje Povelje o obvezama država" iznimno su aktualne.

U svom pozdravnom govoru premijer Ivica Račan je istaknuo da se članice Vijeća Europe moraju aktivno, svim sredstvima uključiti u borbu protiv terorizma, ali istovremeno i čuvati demokraciju, ljudska prava i pravnu državu.

Na konferenciji je govorio i predsjednik RH Stjepan Mesić i naglasio kako bi "Hrvatska zatajila vlastitu prošlost, kada bi bilo kojem narodu odrekla pravo na borbu za samoopredjeljenje, pa i oružjem. Ali, nikada nećemo i ne možemo prihvatiti terorizam kao sredstvo borbe".

U završnom govoru predsjednik Sabora Zlatko Tomčić je ukazao na važnost parlamenata i međuparlamentarne suradnje u zajedničkoj borbi protiv terorizma i organiziranog kriminala.

Organizacija Konferencije bila je uspješna i u tome su se istakli brojni saborski službenici uključeni u taj opsežan i odgovoran posao. O interesu za održani skup svjedoči 137 domaćih i stranih novinara i snimatelja koji su se akreditirali za praćenje Konferencije.

Ž.S.

	strana
- Uvodnik urednika	2
- Prijedlog strategije razvitka Republike Hrvatske, "Hrvatska u 21. stoljeću" - sastavnica poljoprivreda i ribarstvo	3
- Prijedlog zakona o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu	14
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivredi	27
- Prijedlog zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom	33
- Prijedlog zakona o Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost	37
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu	42
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o pravima prognanika i izbjeglica	49
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Ugovora između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o uređenju statusnih i drugih pravnih odnosa vezanih uz ulaganje, iskorištavanje i razgradnju Nuklearne elektrane Krško i zajedničke izjave povodom potpisivanja Ugovora između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o uređenju statusnih i drugih pravnih odnosa vezanih uz ulaganje, iskorištavanje i razgradnju Nuklearne elektrane Krško	54
- Prijedlog odluke o redosljedu i dinamici privatizacije INE - Industrije nafte d.d. - davanje suglasnosti	60
- Izvješće o provedbi Zakona o obnovi i razvoju grada Vukovara	63
- Prijedlog odluke o imenovanju Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske	71
- Izvješće Mandatno-imunitetnog povjerenstva	74
- Izbori - imenovanja - razrješenja	74
- Odgovori na zastupnička pitanja	75

PRIKAZ RADA:

- 21. SJEDNICE HRVATSKOG SABORA ODRŽANE 10, 11, 12, 17, 18, 19, 24, 25. I 26. TRAVNJA 2002.

PRIJEDLOG STRATEGIJE RAZVITKA REPUBLIKE HRVATSKE, "HRVATSKA U 21. STOLJEĆU"
- SASTAVNICA POLJOPRIVREDA I RIBARSTVO

Ojačati razvoj domaće poljoprivrede i ribarstva

Hrvatski je sabor većinom glasova prihvatio Prijedlog strategije razvitka Republike Hrvatske "Hrvatska u 21. stoljeću" - sastavnica poljoprivrede i ribarstvo, koju je predložila Vlada Republike Hrvatske.

O PRIJEDLOGU

Vlada Republike Hrvatske podnijela je Prijedlog strategije navodeći ujedno da podnositelj ima ključnu ulogu jer mora definirati politiku i izraditi konzistentni model koji će jamčiti dugoročni razvoj. Neki od bitnih elemenata koji će dovesti do učinkovitije poljoprivrede i ribarstva, odnose se na stvaranje konzistentnog poduzetničkog, fiskalnog i regulativnog okvira. Istovremeno treba težiti stvaranju stabilnog tržišta kapitala, poreznim olakšicama i poticajima, investicijskim tehnološkim fondovima, zaštiti intelektualnog vlasništva i jačanju tehnoloških centara - poslovnih inkubatora. Predloženu je Strategiju u Saboru dodatno obrazložio ministar poljoprivrede i šumarstva, mr.sc. **Božidar Pankrećić**. Napomenuo je da je na opsežnom zakonskom tekstu radio veliki broj stručnih osoba i znanstvenika, čija su imena navedena na kraju podnijetog prijedloga koji ima više od 170 stranica. Tekst počinje prikazom i ocjenom zatečenog stanja, a završava postavljenim ciljevima i strategijom njegove izrade. U sveobuhvatnom izlaganju, predstavnik predlagatelja analitički je

sažeo sve bitne aspekte, ukazujući na poduzete mjere koje su usmjerene jačanju poljoprivredne proizvodnje u Republici Hrvatskoj.

Prema temeljnom konceptu zamišljeno je da sastavnicu predloženog zakonskog teksta sadržava nekoliko najvažnijih područja poljoprivrede; ribarstvo, šumarstvo i lovstvo, prerađivačka industrija, biotehnologija, zdravstvena ispravnost i kakvoća hrane, te duhansko gospodarstvo. Na ovom konceptu okupljen je mnogobrojni tim stručnjaka na čelu s redovitim profesorom Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, dr. Titom Žimbrekom, koordinatorom izrade predloženog dokumenta. Međutim, sastavnica prehrane doživjela je preinaku, u naziv poljoprivrede i ribarstvo, dok će šumarstvo kao zasebni dokument biti predstavljeno za nekoliko mjeseci. Treći segment koji je obrađen u predloženom dokumentu odnosi se na prehrambenu industriju. Da bismo izbjegli ponavljanje i pojasnili opsežan tekst, donosimo sažetak izlaganja ministra poljoprivrede i šumarstva, koji je uvodno govorio kao predstavnik podnositelja - Vlade Republike Hrvatske.

U postupku oblikovanja ove strategije, istaknuo je ministar mr. sc. **Božidar Pankrećić**, održani su brojni sastanci i rasprave užeg tima i šireg kruga suradnika, te međunarodna radionica u organizaciji resornog ministarstva. Sva tri područja (poljoprivreda, ribarstvo i prehrana), razrađene su i definirane na istovrstan način.

Hrvatska - zemlja bogatih prirodnih resursa

Pogodno podneblje, odnosno klimatsko - pedološki uvjeti pružaju Republici Hrvatskoj znatne izgleda za razvitak poljoprivrede. Hrvatska je zemlja bogatih prirodnih resursa, prvenstveno zbog njihove kakvoće, a zemljište je razmjerno dobre plodnosti i jedno od očuvanijih u Europi. Uz Bugarsku, Hrvatska je jedna od najbogatijih zemalja poljoprivrednog zemljišta po glavi stanovnika, pa to ukazuje da je moguć značajan napredak u ovoj djelatnosti. Čisti vodotoci, šume, obalni pojas, otoci i more, predstavljaju temelj razvitka poljoprivrede i ribarstva, uključujući šumarstvo i lovni turizam. Kao gospodarska djelatnost, poljoprivreda sudjeluje s oko 8% društvenog proizvoda, a zaposlenost u ovoj grani iznosi oko 13%. Zajedno s prerađivačkom industrijom u vanjskotrgovinskoj bilanci, ova grana sudjeluje sa značajnih 10 - 12% gospodarskog proizvoda. Ovaj postotak je i veći, ukoliko se ima na umu dodatne djelatnosti; od proizvodnje važnih dijelova i strojeva za ovu djelatnost, do prerade poljoprivrednih proizvoda. Istovremeno je i neformalna zaposlenost ljudi značajna, jer u njoj na određeni način sudjeluje više od milijun ljudi.

Problemi zbog rascjepkanosti seljačkih posjeda

Prevladavajući dio agrarne strukture čine obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja posjeduju veći dio zemljišta i stočnog fonda. Više od 70%

tih gospodarstava, nažalost ima manje od 3 hektara zemljišta, što je rezultiralo prevelikim usitnjavanjem posjeda. Sve je više prisutna i svijest o potrebi proizvodnje ekološki zdrave hrane i čuvanja okoliša, a ovakvi ciljevi traže provođenje neodgodivih akcija. Treba voditi računa da se spriječi zagađenje voda mineralnim i organskim gnojivima i sredstvima za zaštitu bilja. Istovremeno, rizici od genetski modificiranih organizama i zdravstveno neispravnih namirnica, izazivaju opravdani strah i nedoumice javnosti. Prehrambena sigurnost stanovništva, jačanje konkurentnosti poljoprivrednog sektora i stabilan dohodak od poljoprivredne proizvodnje, zajedno s proizvodnjom zdrave hrane i očuvanjem okoliša, predstavlja temeljne ciljeve poljoprivredne politike.

Hrvatska poljoprivredna politika, upozorio je ministar, nastoji istovremeno pronaći ravnotežu između klasičnih mjera trgovinsko-cjenovne i strukturne politike, koja bi dovela do ruralnog razvitka u ostvarenju spomenutih ciljeva. Istovremeno je svjesna i pozicije na međunarodnom tržištu poljoprivredno - prehrambenih proizvoda, kao i obveza koje su preuzete u članjenjem u Svjetsku trgovačku organizaciju (WTO), naglasio je ministar. U europskom okruženju govori se o zaokretu iz poljoprivrede koja je usmjerena na količinu, prema djelatnosti koja je potaknuta kakvoćom hrane i zaštitom okoliša. Napominjući da se u predloženoj zakonskoj tekstu razrađuje više prioriteta područja ili sektora, nabrojio je najznačajnije. To su: agrarna struktura financiranja poljoprivrede, organizacija tržišta, poslovno povezivanje u poljoprivredi, tržišna infrastruktura, ruralni razvitak i zaštita okoliša, sigurnost prehrane i institucijska potpora. Naglasio je da su takvim pristupom definirani ciljevi kao i institucije koje su odgovorne za njihovo ostvarivanje. U području agrarne strukture stimulira se povećanje veličine obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, poboljšanje dobne i obrazovne strukture poljoprivrednika kao i uvjeti proizvodnje i zaštita prirodnog okoliša.

Upozorio je da je u posljednjih deset godina vidno zanemareno uređenje i zaštita poljoprivrednog zemljišta. Na planu financijske potpore razvija se komercijalno kreditiranje proizvodnje i potiču se neformalne financijske strukture.

Radi se istovremeno i na organizaciji poljoprivrednog tržišta, a poduzimaju se i mjere za stabiliziranje ove djelatnosti. Reformom sustava poticaja, jača konkurentnost proizvodnje i utvrđuju gospodarske pozicije Republike Hrvatske na međunarodnom tržištu poljoprivredno - prehrambenih proizvoda.

U području ruralnog razvitka i zaštite okoliša, poduzimaju se mjere kako bi se sačuvali i unaprijedili životni uvjeti, kulturno naslijeđe, potaknule tradicijske aktivnosti, te stvorili uvjeti za povratak i zadržavanje stanovništva na depopulacijskim područjima. Takvim se potezima ujedno vodi računa o zaštiti i uravnoteženju regionalnog razvitka, ocijenio je ministar Pankrećić.

Na području poslovnog povezivanja u poljoprivredi, vodi se računa o prevladavanju malog opsega poslovanja, a potiče se razvoj poljoprivredne tržišne infrastrukture. Vodi se računa i o sigurnosti prehrane, smanjuju rizici od genetski modificiranih proizvoda, a potiče se nutricionistički ispravan način prehrane. U području institucijske potpore u poljoprivredi, govori se o povećanju učinkovitosti djelovanja upravnih i stručnih službi, unapređenju rada istraživačkih institucija i prilagodbi obrazovnih programa u skladu s današnjim potrebama. U ovom trenutku, Hrvatska podmiruje vlastite potrebe za pšenicom, kukuruzom, vinom, mesom peradi i jajima. U budućem razdoblju potrebno je potaknuti proizvodnju prema pojedinim ključnim proizvodima za koje kod nas postoje agroekološki, ali i ekonomski preduvjeti i potencijali. Osobito je važno potaknuti uzgoj i preradu uljarica, voća i povrća, ljekovitog i aromatičnog bilja, te proizvodnju mlijeka, govedeg i svinjskog mesa. Hrvatska ima preduvjete i za bolje rezultate u morskom i slatkovodnom ribarstvu, koje je posljednjih godina doživjelo ozbiljne krizne trenutke. Strategija razvoja ribarstva ima za cilj uspostaviti samoodrživo i odgovorno ribarstvo, poštujući pri tome tržišne zakonitosti i visoke ekološke standarde. U percepciji razvoja ribarstva, nezaobilazna je i uloga kontroliranog uzgoja ribe i školjkaša, a Republika Hrvatska za ovaj vid proizvodnje ima izuzetne i nedovoljno korištene prirodne potencijale. U sustav poticanja i stimuliranja razvoja, za realizaciju planiranih ciljeva, potrebna je

koncentrirana financijska podrška iz više izvora, kako bi se čim prije moglo pristupiti transformaciji prema povećanju ulova i uzgoja u morskom i slatkovodnom ribarstvu.

Izgradnja infrastrukture za razvoj ribarstva

Ministar je upozorio da nam u ovom trenutku značajno nedostaje ribarska infrastruktura, navodeći na prvom mjestu nedostatak veletržnica, te otpremnih i sabirnih centara ribe.

Osvrćući se i na strateške ciljeve, te razvoj prehrambene industrije, ukazao je na potrebu boljšeg korištenja proizvođačkih i prerađivačkih kapaciteta. Treba ujedno stvoriti uvjete koji će omogućiti prihvaćanje i transfer novih dostignuća znanosti i tehnologije. Promatrajući Zakon o poljoprivredi, Zakon o poljoprivrednom zemljištu, Zakon o ribarstvu, te Zakon o hrani koji se nalazi u pripremi, može se konstatirati da su to temelji na kojima počiva ukupni hrvatski agrar. Kada se navedenom sektoru priključi i Strategija koja dugoročno sagledava sve prioritete i potrebe, može se zaključiti da se vodi računa o snaženju poljoprivrednih veza s ostalim sektorima gospodarstva, kao i o očuvanju i razvitku ruralnog prostora.

Imajući u vidu povezanost poljoprivrede s ostalim sektorima gospodarstva, upozorio je ministar Pankrećić, bit će neizbježna uska suradnja tijela državne uprave, gospodarskih subjekata, stručnih službi, kao i samih poljoprivrednih proizvođača. Ovakvim će se mjerama ojačati vođenje poljoprivredne politike i politike ribarstva koja je predviđena i sadržana predloženoj Strategijom. Izrazio je ujedno i očekivanje da će navedene mjere pomoći javnosti da bolje razumije probleme s kojima se susrećemo. Istovremeno se izgrađuju kvalitetni temelji za pripremanje i provedbu raznolikih programa unapređenja sektora poljoprivrede, ribarstva i prehrambene industrije.

Strukturna prilagodba poljoprivrednog sektora zasigurno će odigrati ključnu ulogu u odgovoru na izazove koje donose međunarodne trgovačke i političke integracije, a od njih očekuje i doprinos oko okončanja procesa tranzicije i prelaska na tržišno gospodarstvo. Pomirenje gospodarskih, socijalnih i ekoloških

zahtjeva koji se stavljaju pred poljoprivredu, moguće je ostvariti kroz održivu uporabu prirodnih resursa, a multifunkcionalnost predstavlja metaforu europskog modela poljoprivrede u kojoj se i Hrvatska treba prepoznati. Zaključujući uvodno izlaganje, ministar Pankretić je ocijenio da se navedenim mjerama i poticajima trebamo približiti razvijenoj europskoj proizvodnji hrane, demonstrirajući ovaj projekt i vizualnim slajdovima s poljoprivrednog imanja gospodina Harmana iz Sv. Ivana Žabno, koji je suvremenom proizvodnjom osigurao godišnji prihod od 1,6 milijuna kuna.

RADNA TIJELA

O navedenom materijalu **Odbor za poljoprivredu i šumarstvo** proveo je raspravu kao matično radno tijelo. Predstavnik predlagatelja u uvodnom je izlaganju iznio kronologiju izrade, te glavne značajke koje se odnose na poljoprivredu i ribarstvo, navodeći da će šumarska strategija biti predstavljena u zasebnom dokumentu. U raspravi koja je uslijedila, Odbor je dao potporu predloženom tekstu, ali iznoseći ujedno brojne načelne i konkretne primjedbe i sugestije.

Ukazano je da materijal opširno obrađuje prikaz i ocjenu zatečenog stanja u hrvatskom agraru, dok je sama Strategija općenita i načelna. Ukazano je da treba ubrzati izradu Nacionalnog programa za poljoprivredu i seoska područja temeljem Zakona o poljoprivredi. Dugoročni i kratkoročni ciljevi, te agropolitike mjere za provođenje Strategije nisu u dovoljnoj mjeri usklađene. Potrebno je točno navesti određene kvantifikacije kako prioriteta, tako i ciljeva i mjera, zajedno s financijskom podlogom, kako bi se izbjegla deklarativnost dokumenta. Nisu određeni ni strateški poljoprivredni proizvodi, rajonizacija poljoprivredne proizvodnje, kao ni bilanciranje potrebnih proizvoda, a procjene za razvoj marikulture i školjkaštva, nisu realne niti su predložene odgovarajuće mjere za njihov razvoj. Stimuliranje izgradnje velikih kapaciteta, (silosa) za skladištenje žitarica ukazuje na nekonzistentnost, jer se donedavno poticala izgradnja malih silosa. Osim toga, nije vidljivo kako će predložene mjere u Strategiji omogućiti intenzivniji razvoj vinogradarstva i

vinarstva, budući da imamo vrlo malo visokokvalitetnog vina koje se može ponuditi izvozu. U tom smislu, treba stvoriti i zaštititi marke vina donošenjem novog Zakona o vinu.

U raspravi je također izneseno i mišljenje da je ova Strategija ipak trebala biti donijeta prije donošenja: Zakona o poljoprivredi, Zakona o poljoprivrednom zemljištu, te Zakona o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. Naime, izlišno je sada raspravljati o konceptu agrarne politike, kada je on već u velikoj mjeri utvrđen u navedenim zakonima. U daljnjoj raspravi, također je iznesena i dvojba glede odnosa između Strategije razvitka hrvatske poljoprivrede koju je donio Hrvatski sabor 1995. godine i ove Strategije, budući da istu donosi Vlada Republike Hrvatske. Na temelju provedene rasprave, u kojoj su iznesene mnoge konkretne primjedbe i prijedlozi, Odbor za poljoprivredu i šumarstvo, jednoglasno je predložio Hrvatskom saboru donošenje zaključaka kojima se: prima na znanje Prijedlog strategije razvitka Republike Hrvatske "Hrvatska u 21. stoljeću" - sastavnica Poljoprivreda i ribarstvo. Zadužuje se Stručna služba Hrvatskog sabora da Vladi Republike Hrvatske omogući uvid u zapisnik sjednice Odbora za poljoprivredu i šumarstvo, zapisnike drugih radnih tijela i Sabora, te fonogram s plenarne sjednice Hrvatskog sabora, a u svezi s raspravom o Prijedlogu strategije razvitka Republike Hrvatske "Hrvatska u 21. stoljeću" - sastavnica Poljoprivreda i ribarstvo.

RASPRAVA

Utvrđiti prioritete i izbjeći nedosljednosti

Nakon uvodnog izlaganja (dato u odjeljku "O Prijedlogu"), zastupnica mr.sc. **Zdenka Čuhnil (HSS) (zast. češke i slov. nac. manjine)**, govorila je u ime Kluba zastupnika nacionalnih manjina. Ističući da je poljoprivredu nužno promatrati kao multidisciplinarnu djelatnost, ukazala je na njene temeljne odrednice. To su: proizvodnja hrane, izvoz sirovina i energije, te ekološka zaštita prostora i oblikovanje krajobraza. Poljoprivreda istovremeno ima važnu socijalnu i demografsku komponentu. Ista-knula je da je jedna trećina opsežnog

teksta posvećena analitičkim tekstovima u poljoprivredi, što predstavlja kvalitetniji dio predložene Strategije. I zastupnica Čuhnil u svom se izlaganju osvrnula na postojeći, opsežan repertoar namirnica, s kojima Hrvatska zadovoljava vlastite potrebe, te

Treba spriječiti zagađivanje voda organskim gnojivima i sredstvima za zaštitu bilja.

ukazala na zabrinjavajuće podatke o uvozu, odnosno izvozu hrane. Najvredniji dio Strategije odnosi se na matricu mjera s izrađenim hodo-gramom, gdje su definirani ciljevi i odgovorne ustanove za provedbu planirane poljoprivredne politike. Govoreći o prehrambenoj industriji, zastupnica je napomenula da ona svakako mora biti integrirana u rješavanju poljoprivredne proizvodnje, premda se tretira kao posebna grana gospodarstva. To se izričito odnosi na primarnu preradu i očuvanje poljoprivredne proizvodnje kao što su: mlinovi, silosi, klaonice, hladnjače, šećerane i uljare. Potrebno je ujedno definirati svaki segment kako bi se izbjegli rizici da se svakih nekoliko godina iznova utvrđuju prioriteta i strategija pristupa.

Na primjeru izgradnje silosnih kapaciteta, ukazala je na određene nedosljednosti iz prošlosti, te upozorila na potrebu valorizacije navedenih resursa. Imajući na umu prezentiranje podataka o mlinovima i mlinskim kapacitetima, zastupnica je zatim ukazala i na određene tekstove koji nisu primjereni, ocjenjujući da više predstavljaju politikanstvo nego strategiju poljoprivredne proizvodnje. Zatražila je na kraju usklađivanje pojedinih segmenata predložene Strategije, pročišćavanje teksta i određene korekcije, ocjenjujući da bi takav pristup mogao rezultirati kvalitetnim poslom i solidnom Strategijom. Navodeći da zastupnicima nije poznata sudbina slične poljoprivredne strategije donesene 1995. godine, zastupnica je u ime Kluba nacionalnih manjina podržala predloženi zakonski prijedlog.

Pripremiti se za ulazak u WTO

Zastupnik dr.sc. **Tonči Tadić** govorio je u ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a. Konstatirajući da je situacija u poljoprivredi uistinu teška, posvetio se analizi postavljenih

ciljeva. Ocijenio je da je predloženi dokument trebao biti hrvatski odgovor na proces ulaska u WTO i ciklus približavanja Europskoj uniji. Ukazao je zatim na subvencioniranje poljoprivredne proizvodnje u zemljama EU-a, upozoravajući ujedno na zastrašujući trend uvoza poljoprivrednih proizvoda i hrane u Republiku Hrvatsku. Napomenuo je da je donošenje Strategije poljoprivredne proizvodnje trebalo prethoditi Zakonu o poljoprivredi, premda je slična naopaka praksa nažalost zabilježena i u nekim drugim situacijama i zakonima. Treba, međutim, pozdraviti opće ciljeve koji se navode u predloženom zakonskom tekstu i podržati ujedno nastojanje da se sačuvaju postojeći prirodni resursi. Poljoprivreda živi od zdravog okoliša, pa svakako treba voditi računa i o toj dimenziji, jer u suprotnom, "reže granu na kojoj sjedi". Ocijenio je da su i posebni ciljevi prilično dobro postavljeni, a uz ruralni razvitak i zaštitu okoliša, teži se sigurnosti prehrane, odnosno sigurnosti hrvatskih potrošača.

Osvrnuo se zatim i na određene probleme mješovitog tipa proizvođača koji je zaposlen u tvornici, a poslijepodne radi na imanju. Ovakav tip proizvođača predstavlja ostatak prakse koja je u prošlosti razarala selo i rezultiralo naglom industrijalizacijom u Republici Hrvatskoj. Klub zastupnika HSP-HKDU-a, predao je amandmane tražeći razdvajanje tržišnih od netržišnih gospodarstvenika u poljoprivredi. Poljoprivredu treba početi promatrati kao i svaki drugi posao, a oni koji pristaju na tržišne uvjete, zaslužuju skrb i potporu kao tržišni gospodarstvenici. Treba, međutim, uvesti i poljoprivredničku socijalnu karticu, koja se odnosi na one osobe koje ne mogu izdržati tržišnu utakmicu, dakle na stara seoska gospodarstva, odnosno njihove vlasnike.

Ukazao je zatim da uspješna poljoprivreda može egzistirati samo u državama koje imaju kvalitetno gospodarstvo, jer i za poticaje netko mora platiti. Podržao je orijentaciju poticaja za stručno osposobljavanje u poljoprivredi, jer se tehnologija i znanje neprekidno usavršavaju, a potrebno je korištenje i suvremenih tehničkih pomagala. Ukazao je zatim i na određene specifičnosti poljoprivredne proizvodnje na otocima, Jadranskoj obali i Lici, u odnosu na proizvodnju u Slavoniji i Zagorju.

Podržao je ujedno i zahtjeve kojima se ide prema zabrani uvoza i proizvodnje genetski modificirane hrane, te uvođenje standarda kojima bi svoj proizvod zaštitili domaći proizvođači poljoprivrednih proizvoda. Treba poticati i standardizaciju sirovina, kao i proizvodnju hrane od domaćih sirovina. Upozorio je na paradoksalnu činjenicu da se poznati hrvatski proizvod - "Vegeta", najvećim dijelom proizvodi od uvoznih komponenti. Ne treba zanemariti opasnost od velikih trgovačkih kuća koje su u vlasništvu stranaca. Slijedom ove činjenice, postoji opasnost da najveći postotak poljoprivrednih proizvoda potiče iz uvoza. Poljoprivreda je dakle usko vezana uz gospodarstvo koje financira njezin rad, a sa druge strane i na preradačice i vlasnike trgovačkih lanaca. Da bi se potaknulo tržište poljoprivrednog zemljišta, potrebno je provesti informatizaciju cjelokupnog sustava u katastru, imajući na umu da brojne regije još uvijek zaostaju u njihovoj provedbi. Istovremeno je potrebno i osigurati zaštitu poljoprivrednog zemljišta od poplava, a visina sredstava za ovu namjenu nikako nije dovoljna.

Na kraju se osvrnuo i na probleme morskog ribarstva i ribarstva općenito. Neshvatljiva mu je konstatacija, da se u nedostatku novih podataka za našu stranu Jadranskog mora, navode procjene temeljene na istraživanjima u talijanskom teritorijalnom moru. Publikacija iz Oceanografskog instituta u Splitu ukazuje međutim, da se prepolovio riblji fond značajnih vrsta, a predloženi dokument ima smisla tek ukoliko se

Hrvatska ima sve preduvjete za bolje rezultate u morskom i slatkovodnom ribarstvu.

proglasi gospodarski pojas u Jadranu. Iako je riječ o strateškom dokumentu, o ovom važnom segmentu nema ni jednoga slova, upozorio je zastupnik Tadić. Vrlo su paušalno i loše obrađeni i ključni problemi oko malih izvoznih kvota za naše poljoprivredne i riblje preradevine u zemlje Europske unije. Smatra da je razlog ovom propustu u neekipiranim i nedovoljno stručnim pregovaračima. Naposljetku je podržao predloženu Strategiju, ali uz napomenu da očekuje i njezinu operacionalizaciju zakonima koji će zaštititi hrvatsku poljoprivredu i ribarstvo.

Izbjegavati genetski modificiranu proizvodnju

Zastupnik **Marko Baričević** govorio je u ime Kluba zastupnika HSLS-a, Te uvodno ocijenio da se podnijeti zakonski prijedlog bavi neposrednom budućnosti. Pretpostavio je da će slijedeće stoljeće donijeti revolucionarne promjene i napredak i na području poljoprivredne proizvodnje. Zatim je kritički analizirao pojedine segmente iz predloženog zakonskog teksta, uključujući i definiciju same riječi "strategija". Upozorio je da bi Hrvatska za početak izlaska iz sadašnjeg teškog stanja, trebala osigurati dovoljno vlastitog sadnog materijala i sjemena za poljoprivredne kulture. Treba ujedno izbjegavati genetski izmijenjene proizvode poput soje, koja je nedvojbeno već modificirana. Pojedini dijelovi teksta, poput planova za okrupnjavanje posjeda napisani su mehanički, a nitko ne navodi konkretni pristup do željenoga cilja. U ovom poslu ima mnogo sudionika, ali nema preciznih uputa o načinu ostvarivanja najavljenih ambicija i želja. Zaboravlja se pri tome, da su problemi odavno poznati, a za njihovo uklanjanje i rješavanje, poput izrade katastarskih knjiga, treba uložiti veliki trud i značajna financijska sredstva. Kritički je govorio i o planovima kojima se razrađuje socijalna sigurnost starijih poljoprivrednika, kao i o povoljnijim kreditima za poljoprivrednu proizvodnju. Upozorio je da bi trebalo pružiti odgovarajuću pomoć za oporavak domaćeg stočarstva, kako zbog potrebe domaćeg tržišta, tako i zbog predstojećeg pristupa Europskoj uniji.

Podsjetio je zatim i na pojedine sugestije koje je kao iskusni agronom davao za saborskom govornicom, tijekom prijašnjih rasprava o revitalizaciji hrvatskog agrara. Nažalost, ove se sugestije u pravilu nisu respektirale, iako su sadržavale konkretne mjere za povećanje postojećeg stočnog fonda, istaknuo je zastupnik. Pri kraju izlaganja, upozorio je da se predloženom strategijom ne govori o planiranju, bilanciranju i rajonizaciji. Sve su ovo važni segmenti, jer se poticaji u poljoprivredi razlikuju po brojnim parametrima i regijama. Ukazao je na potrebu planiranja, spominjući domaće godišnje potrebe za uljericama i šećernom repom. Iako se precizno znaju ove

vrijednosti, nisu obavljene odgovarajuće pripreme koje bi zadovoljile potrebe domaćeg tržišta za navedenim poljoprivrednim proizvodima.

Na kraju je izrazio očekivanje da će predlagatelj uvažiti iznijete prijedloge, te najavio potporu Kluba zastupnika HSLS-a prilikom glasanja.

Poremećen redosljed donošenja zakonske infrastrukture

Zastupnik **Drago Krpina**, govorio je u ime Kluba zastupnika HDZ-a. Na početku je upozorio da 4 točke dnevnog reda koje su vezane uz poljoprivredu nisu dobro raspoređene. Smatra da postoji određena namjera da raspravi o Prijedlogu zakona o poljoprivrednom zemljištu, nazoči što manje zastupnika, jer je početak predviđen za 9 ili 10 sati navečer. Ocijenio je da bi poljoprivrednici imali mnogo više koristi od stvaranja povoljnih uvjeta za kupnju poljoprivrednog državnog zemljišta, nego od ambicioznih i papirnatih poboljšanja koja su sadržana u ponudenoj

Neprihvatljivo je stalno povećavanje uvoza brojnih prehrambenih proizvoda, koje Republika Hrvatska može i sama proizvesti.

Strategiji. Smatra da audio-vizualna prezentacija predloženog zakonskog teksta neće umanjiti probleme, jer je sve više nezaposlenih ljudi, a sve više raznih planova, projekata i strategija. Upozorio je da je ovom sastavu Vlade isteklo preko polovice mandata, a tek se sada sjetila zatražiti sugestije i primjedbe od Hrvatskog sabora zbog razvitka hrvatske poljoprivrede. Smiješnim ocjenjuje što je u svojim vizurama predložila planove za slijedećih 100 godina. Po nekim informacijama, Vlada izrađuje i mega - strategiju cjelokupnog razvoja Hrvatske do kraja 21. stoljeća, a ovaj projekt narastao je do otprilike 16 tisuća stranica radnoga teksta. U vremenu brzih tehnoloških i znanstvenih promjena nepotrebno je i neprimjereno raditi projekcije za čitavo predstojeće stoljeće, upozorio je zastupnik Krpina. Predloženi zakonski tekst na kojemu je radilo više od 100 stručnjaka, u velikoj mjeri predstavlja nepovezani i neusklađeni materijal koji nikoga, ni na što ne

obvezuje. Smatra da ovakav dokument nema veću vrijednost, pa je i analiza sadržaja zapravo gubitak vremena.

Podsjetio je zatim i na sudbinu Strategije o razvoju poljoprivrede koju je Sabor donio 1995. godine. Iako je Vlada dužna provoditi donesene zakone, sada nam predstavlja novi dokument o istoj materiji. Ukoliko bi se predloženi zakonski tekst prihvatio, to bi značilo da imamo dvije strategije o istom sadržaju. Upozorio je i na određene kontradiktornosti, jer Vlada šalje Strategiju o poljoprivredi, nakon što je još prošle godine doneseno više zakonskih propisa koji uređuju pojedine segmente poljoprivredne proizvodnje u Republici Hrvatskoj. Usporedio je ovaj pristup s izgradnjom kuće. To bi bilo, pojasnio je zastupnik, kao da raspravljamo o nacrtima nakon izgradnje objekta. Zbog ovakvih ozbiljnih pogrešaka, zastupnik je mišljenja da Vladini prijedlozi predstavljaju: "zbirku eseja bez ikakve uporabne vrijednosti". Hrvatskim seljacima bi bilo važnije da se raspravlja o utvrđivanju statusa obiteljskih gospodarstava, o većim i stabilnijim potporama prilikom otkupa kao i o smanjenju uvoza poljoprivrednih proizvoda. Predložio je da Sabor odbije ponudenu konzultantsku ulogu koju mu je dodijelila Vlada. Predloženi dokument trebalo bi vratiti Vladi bez ikakvih primjedbi, prijedloga i sugestija, zaključio je zastupnik Krpina.

Utvrđiti konkretne zadatke i ciljeve

Zatim je u ime Kluba zastupnika HSS-a govorio zastupnik **Ivan Kolar**, koji je uvodno ocijenio da će prava rasprava o ovoj temi biti moguća tek na konkretnim zakonima. Predloženi dokument doživljava kao priliku da se raspravi i konstatira postojeća situacija u poljoprivredi. Podržao je prijedlog o donošenju strategije konsenzusom, ali i upozorio da je potrebno naznačiti mjere i ciljeve, te vremenske i novčane odrednice. Smatra da je znanstvena elita iznijela svoja viđenja o ovome problemu, iako su evidentni problemi možda preširoko i neprecizno definirani i postavljeni. Ipak, pojedine konstatacije i ocjene zatečenog stanja, su realne i nedvojbene. Suglasio se s problemima koji su uočeni kod staračkih domaćinstava, problema zbog rascjepkanosti i veličine posjeda,

i potrebe konkretnijih financijskih stimulacija koje bi mladim naraštajima ukazale da se može dobro živjeti od obrade zemlje. Upozorio je i na demografske statističke vrijednosti, prema kojima opada udio stanovnika koji žive od poljoprivrede. I on je u svojoj raspravi ocijenio da dosadašnja ulaganja nisu rezultirala očekivanim rastom i napretkom ove gospodarske grane. Zatražio je da se

Da bi se potaknulo tržište poljoprivrednog zemljišta, potrebno je provesti informatizaciju cjelokupnog sustava u katastru.

utvrdi i zatraži odgovornost zbog dosadašnjih promašaja kao i zbog nekontroliranog uvoza koji uništava domaću proizvodnju poljoprivrednih dobara. Naš ratarski i stočarski proizvod mora zapošljavati i koristiti domaće resurse i imati sigurnu otkupnu cijenu na tržištu, upozorio je zastupnik. Pitajući se retorički o modalitetima ostvarenja ovoga cilja, na prvo je mjesto postavio potrebu okrupnjavanja posjeda. Podsjetio je da prosječno obiteljsko gospodarstvo raspolaže sa 3 hektara zemlje, dok su europske vrijednosti na tom planu mnogostruko veće. Mišljenja je da ovaj problem nije u dovoljnoj mjeri istaknut u predloženom zakonskom tekstu. Hrana je strateški proizvod, a postojeći zemljišni i vodno-hidrološki kapaciteti, uvrštavaju Republiku Hrvatsku u povoljnu poziciju.

Osvrnuo se zatim i na predstojeće poslove koji su vezani za kupnju poljoprivrednih površina, a koje su trenutno u državnom vlasništvu. Ocijenio je da pri tom poslu ne treba odbaciti iskustvo i sugestije ljudi u jedinicama lokalne samouprave. Oni najbolje znaju ozbiljnost i mogućnost potencijalnih kupaca i predstavljaju jamca da će plodne površine doći u ruke ljudi koji znaju i žele obrađivati zemlju. Potrebno je ujedno podržati uvođenje tržišnih mjera u proizvodnju i prodaju, kako bi se izbjegla ciklična poskupljenja i nestašice, poput sadašnjeg manjka svinjetine na tržištu. Potrebno je potaknuti i strukovno povezivanje, te čim prije utemeljiti Poljoprivrednu komoru u kojoj seljak može biti kreator poljoprivredne politike. Podržao je na kraju donošenje predloženoga dokumenta, izražavajući ujedno očekivanje da su za predložene mjere osigurana i

odgovarajuća financijska sredstva. Zaključio je konstatacijom da poljoprivreda nije ničija privilegija, nego trošak države od koje se i očekuje odgovarajuća potpora.

Nije predložen koncept povećavanja proizvodnje

Zastupnik **Josip Leko** govorio je zatim u ime Kluba zastupnika SDP-a, ukazujući na činjenicu da "Strategiju razvitka Republike Hrvatske - Hrvatska u 21. stoljeću" donosi Vlada Republike Hrvatske. Ne ulazeći u razloge zbog kojih Strategiju ne donosi Hrvatski sabor, postavio je pitanje pravovaljanosti ovakvog izbora. Zato je sugerirao predlagatelju da još jednom raspravi ovaj materijal, premda ga Klub zastupnika SDP-a u osnovi podržava.

Hrvatska je trebala planirati dugoročnu proizvodnju uljarica i šećerne repe, jer se i time sprječava nepotrební uvoz.

Upozorio je zatim da je predloženi materijal nepregledan jer se isprepliće činjenično stanje i sustavi strateških mjera, zajedno s njihovim nositeljima i rokovima. Navode se i podaci iz 1998. i 1999. godine, na primjeru broja zadruga, strukture vlasništva i poslovnih subjekata. Nepotrebno se konstatiraju opće poznate stvari vezane uz opravdanost i slabosti kolektivnih koncepata u poljoprivredi, a pojedini fragmenti neprecizni su i nedorečeni. Napomenuo je da postojanje određenih hodograma treba vezati uz provedbene akte, jer nisu primjerene strateškim dokumentima. Ukazao je i na neprimjerene konstatacije i nedopustiv izričaj u segmentu koji se odnosi na ribarstvo. Drži da se znanost u potrazi za smislom, često puta vrti unutar vlastitog kruga, a zaklonici i pravilnici koje proizvodi državna administracija, nemaju znanstvenu ni stručnu vrijednost. Tako se primjerice Hrvatska svrstava među vodeće zemlje u proizvodnji morske ribe i školjkaša, a nema naznaka kako da se poveća proizvodnja i osigura dostava svježije robe na potencijalna tržišta. Za provedbu ovih ciljeva, nude se preporuke koje se svode na provedbu važećih propisa, poticanje i zago-

varanje suradnje, te nužnost prepoznavanja mjesta i uloge marikulture u programu razvitka i obnove otoka. Na određene manjkavosti, zastupnik Leko upozorio je i u onim dijelovima teksta, u kojima se razrađuje uređenje tržišta žitarica i mlinarskih kapaciteta. Nije primjereno da prijedlog akta Vlade, potpisuje predsjednik Vlade, a ujedno sadrži proslav ministra. Jednako tako nije primjereno i uobičajeno da se navodi literatura, rukopisi i izvješća i popisi pojedinaca, jer se ne radi o autorskom djelu, već o zakonskom prijedlogu. Netočno se, međutim, citiraju nazivi pojedinih zakona i brojevi "Narodnih novina" u kojima su objavljeni, a potrebno je obaviti i korekturu izričaja. Na kraju je istaknuo, da će se Klub zastupnika SDP-a sigurno zalagati za razvoj poljoprivrede i ribarstva, a posebice razvoj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i zadrugarstva. Sve ostalo bit će pod utjecajem tržišta i makroekonomske politike, zaključio je zastupnik Leko, najavljujući podršku predloženom zakonskom tekstu.

Zastupnik **Tibor Santo**, dr.med. (LS, zast. pripadnika mađarske nac. manjine), govorio je u ime Kluba zastupnika LS-a. Ukazao je na nelogičnost očekivanja, kojima se od zakonodavne vlasti traži davanje mišljenja i suglasnosti. Ocijenio je da bi situacija trebala biti obrnuta, odnosno da Hrvatski sabor obveže Vladu da kroz postojeće mehanizme provede određeni zakonski tekst. Zamjerio je zatim da je pregled stanja puno bolji od mogućih vizija i rješenja, a u priloženom su opisu pobrojani svi koncepti, prema kojima je sve moguće i sve podjednako dobro.

Kakva je budućnost poljoprivrednih kombinata?

Dok se većina autora zalaže za poljoprivredna gospodarstva, nigdje se ne spominju modaliteti o postojećim poljoprivrednim kombinatima. Ne govori se o mogućem nestanku ili transformaciji ovih cjelina. Nedostatak vizije uočljiv je i u onim dijelovima gdje se razrađuje uzgoj pojedinih poljoprivrednih kultura, jer prema autorima gotovo sve treba poticati i razvijati. Određene nedorečenosti primijetio je i u dijelu koji govori o razvoju slatkovodnog ribarstva. Propuštena je prilika da se

zauzmu određene čvrste smjernice, pa imamo situaciju da se na čitavoj stranici teksta zapravo ništa konkretno ne govori. Očito je i to posljedica metodologije, a uočljiva je razlika između pojedinih autorskih priloga, jer se prepoznaju različiti stilovi i načini izražavanja. Smatra da nisu potrebne upute što će se događati za 100 godina, jer se trebalo jasnije okrenuti prema konkretnim i neposrednim problemima. Ovdje su uočljive sve političke ideje i koncepti vezani uz agrar pa je razumljivo da rezultat nije u potrebnoj mjeri konzistentan, a od predloženih uputa, niti ima previše štete niti koristi.

Zastupnik je zatim napomenuo da je u ime Kluba iznio samo konceptualne opservacije i načelne primjedbe. Ulaziti u pojedinosti u ovome trenutku nije moguće, iako se slaže s većinom primjedbi iznesenih u prethodnim izlaganjima drugih zastupnika.

Zastupnik Drago Krpina javio se zbog ispravka netočnog navoda. On je podsjetio na konkretne i precizne kratkoročne i srednjoročne mjere o tome što treba raditi u poljoprivredi. Citirao je odredbe Zakona o poljoprivredi, ukazujući da je Vlada trebala dostaviti nacionalni program do 28. travnja. Bilo bi bolje da danas raspravljamo o tome, nego o ovoj magli za 21. stoljeće, upozorio je zastupnik.

Razviti sustave poticaja i potpore u poljoprivredi

U nastavku rada zastupnik **Marijan Maršić** (HSS) ukazao je na određene prioritete u poljoprivrednoj djelatnosti. Potrebno je odgovoriti na temeljna pitanja o stvaranju pravnog i socijalnog okvira u kojemu će

Hrvatskim bi seljacima bilo važnije rješavanje problema o utvrđivanju statusa obiteljskih gospodarstava i stabilnijih poticaja, nego isprazni razgovori o Strategiji.

poljoprivrednici raditi i obrađivati zemlju. Pred nama je važan i opsežan materijal, ali on pretežno predstavlja sažetak onoga što se događalo u poljoprivredi. Osvrnuo se zatim na probleme koji se odnose na restrukturiranje obiteljskih poljoprivrednih

gospodarstava i transformaciju poljoprivredno-prerađivačkih dioničkih društava. Prilikom kupovine zemljišta u vlasništvu države, zakupa ili koncesije, uočljiva je nedovoljna usuglašenost između obiteljskih gospodarstava i bivših kombinata ili pravnih osoba koje tek trebaju nastati njihovom transformacijom. Velike su potrebe i jednih i drugih, a prilikom donošenja odluka nerijetko se zaoblaze jedinice lokalne samouprave, jer se problemi pokušavaju riješiti na nekim drugim razinama. Ocijenio je da treba omogućiti povoljne kredite za kupnju zemlje od staračkih domaćinstava i privatnika koji neće imati perspektivu u ovome poslu. Tvrtke koje bi trebale nastati od sadašnjih kombinata, prvenstveno bi trebale uspostaviti sustave organiziranja poljoprivredne proizvodnje, te djelovati kao servis obiteljskim gospodarstvima. Ne treba zanemariti ni teme poput povrata imovine, kao ni povezivanja obiteljskih gospodarstava u zadruge. U Vukovarsko-srijemskoj županiji postavlja se pitanje, da li zemlja uz granicu treba biti u vlasništvu ili treba odabrati model koncesije. Ukoliko je čovjek vezan i naseljen na zemlji, onda postoji mogućnost trajne opredijeljenosti za ostanak na određenom ruralnom području. Osim toga, potrebno je odrediti zakonodavnu regulativu vezanu uz poljoprivrednu melioraciju, upozorio je zastupnik Maršić. Zbog pogoršanja materijalnog stanja u poljoprivredi, znatno su smanjena sredstva od slivne vodne naknade koju trebaju plaćati vlasnici i korisnici poljoprivrednog zemljišta. Ovakva situacija rezultira sve većim štetama od poplava, koje se javljaju u pravilu nakon pojava oborina snažnijeg intenziteta. Potrebno je i precizirati krajnjega korisnika vodne naknade, jer zbog određenih pravnih nejasnoća gubitak osjećaju svi akteri u ovom problemu, a smanjuju se i prihodi na površinama. Posebna sredstva treba osigurati za potrebe obnove hidromelioracijskih objekata koji su nastradali tijekom ratnih djelovanja. Na kraju izlaganja zastupnik je ocijenio da treba kvalitetnije riješiti modele poticaja i potpore za kapitalna ulaganja, jer se time stvaraju temelji za brži ruralni razvitak. Ocijenio je da će poljoprivrednici morati biti uključeni u sustav PDV-a, jer se time osigurava kvalitetnije funkcioniranje tržišta, te istovremeno suzbija siva ekonomija.

Komplementarne spone između poljoprivrede, ribarstva i turizma

Zastupnik **Ante Markov (HSS)** istaknuo je da predloženi dokument na kvalitetan način razmatra i ukazuje na određene koncepte razvitka hrvatske poljoprivrede i ribarstva. Ocijenio je da je ova tema često poticala sasvim određene interese, a često puta o njoj se nije stručno

Treba ohrabriti razvoj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, a sve ostalo bit će pod utjecajem tržišta i makroekonomske politike.

govorilo. U ovom slučaju, dobili smo strateški pregled koji nas upozorava da zemlja predstavlja trajnu vrijednost koju valja njegovati i obrađivati. Ova tema istovremeno se odražava i na niz ostalih segmenata života, a najvažniji odgovor koji se kroz materijal pokušava dati, odnosi se na potrebu trajnih poticaja i subvencija od države.

Istovremeno se mora pristupiti strukturalnim promjenama u poljoprivredi jer potpisani međunarodni dokumenti predstavljaju priliku, ali i obvezu koja se mora uvažavati i provoditi. Ovaj period prilagodbe iznosi 4 do 5 godina, a u tom razdoblju potrebno je urediti odnose u poljoprivredi. Za provođenje ovakve politike, najviše su svakako zainteresirani oni koji žive od poljoprivredne djelatnosti. To su ključni razlozi zbog kojih treba donijeti kvalitetnu strategiju i kvalitetne zakone, istaknuo je zastupnik Markov.

Ukazao je zatim na potrebu da se uz sektor direktne proizvodnje, uredi i sustav prometa ili nacionalno tržište. Upravo nedostatak organiziranog tržišta, dovodi do problema i poremećaja, te potiče spekulativno ponašanje. U takvom okolišu najbolje prolaze oni koji nemaju kvalitetne proizvode, a uvozom zauzimaju određeni prostor na nacionalnom tržištu kojega su izborili u nekim prijašnjim vremenima.

Potrebno je jasno naglasiti da postoji interes za povećanje domaćeg proizvoda i usluga, ne samo kod prehrane stanovništva, već i u onim djelatnostima kao što je turizam koji je usko vezan na poljoprivredu i

ribarstvo. Uz ovu djelatnost, vezan je obrt od 4 milijarde dolara prometa, pa ne bismo trebali biti zadovoljni sa sadašnjim skromnim postocima udjela domaće hrane, od svega 7%. Država u ovaj sektor mora izravno intervenirati, i to mjerama koje nisu u opreci s prihvaćenim međunarodnim pravilima. Treba stimulirati one potrošače koji više koriste i troše domaću robu u odnosu na spekulativni i sumnjivi uvoz prehrambenih artikala. Ukoliko se odustane od ovih mjera, onda i u turizmu ne radimo u dovoljnoj mjeri za sebe, već za nekoga drugoga, upozorio je zastupnik Markov.

Poljoprivredno zemljište postaje kvalitetnije ukoliko je obuhvaćeno procesom melioracije i zaštitom od poplava.

Zatim je ukazao na potrebu razvijanja tercijarne proizvodnje, ukazujući da su zemlje poput Austrije i Španjolske na uzoran način objedinile sve komparativne prednosti vlastitog podneblja i okruženja. Hrvatska poljoprivreda prijašnjih godina nije dobila pogodnu priliku za vlastiti uzlet, pa zaslužuje zajedničku potporu. Potrebno je ojačati zakonsku podlogu za promet poljoprivrednim proizvodima, jer se time olakšavaju izazovi i iskušenja koje donose neminovni procesi globalizacije i liberalizacije, zaključio je zastupnik Markov.

Povezanost s prehrambeno-prerađivačkom djelatnošću

Ljubica Lalić (HSS) kaže da RH sasvim sigurno ima znatnih izgleda u razvitku poljoprivrede te da stoga ispravnim ocjenjuje stav Vlade RH prema poljoprivredi i važnosti poljoprivredne politike kojom se pridonosi održivom rastu hrvatskoga gospodarstva, društvenom blagostanju, zaposlenosti, očuvanju prirodnih potencijala i regionalnom razvitku. Uz to poljoprivreda je kao dio ruralnog prostora bitna za ekološku ravnotežu i za zaštitu okoliša a njezinim razvijanjem znatno se utječe i na druge gospodarske djelatnosti.

Primarnu poljoprivrednu proizvodnju mora pratiti prehrambeno-prerađivačka djelatnost, što će dovesti

i do zaposlenosti, a njihovom povezanošću ostvarit će se i ciljevi iz Zakona o poljoprivredi. No, nerealno je očekivati da će do ostvarenja ovih ciljeva odmah doći usvajanjem Strategije. Ona mora biti dugoročna, a spremnost i dosljednost u njenoj provedbi mora biti jednaka kao i za ovaj saziv Sabora, Vladu tako i za

Primarnu poljoprivrednu proizvodnju mora pratiti prehrambeno-prerađivačka djelatnost, što će dovesti i do zaposlenosti, a njihovom povezanošću ostvarit će se i ciljevi iz Zakona o poljoprivredi.

buduće generacije. S tim u vezi zastupnica je upozorila da prema udžbeniku za 6. razred osnovne škole učenici u našim školama već nekoliko godina uče da su države u kojima prevladava poljoprivreda nerazvijene zemlje, što znači siromašne i niskog standarda, što je neprihvatljivo mišljenje, rekla je.

U nastavku je govorila o umiranju sela, koje je zadnjih pedeset godina u Hrvatskoj bilo na rubu društvenog zanimanja. Slavonija koja je naša regija s najjačim poljoprivrednim potencijalom nalazi se na koljenima i prema nekim normalnim kriterijima uvjerljivo joj se može pripisati status nerazvijenosti i siromaštva. Raspravljati o Strategiji nije moguće a ne pitati tko će preuzeti teret i odgovornost za ostvarenje ciljeva zacrtanih u Zakonu o poljoprivredi. Zakon je dao odgovor definirajući obiteljsko gospodarstvo kao osnovni oblik organiziranja u poljoprivrednoj proizvodnji, no današnje obiteljsko gospodarstvo s prosječnom površinom od 2,9 hektara nije sposobno i spremno preuzeti taj teret, naznačila je zastupnica. Treba riješiti i okrupnjavanje jer najveći dio Hrvatske je nekomasiran a bez komasacije nema razvitka poljoprivrede. To je skup i dugotrajan proces i sredstva se mogu namaknuti iz zakupnine od naknade za koncesije poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu RH i ni jedna lipa od takvog prihoda ne smije ići za tekuću potrošnju.

Može se zaključiti da zbog bogatstva prirodnih potencijala poljoprivreda u RH može biti prihvaćena kao strateška gospodarska grana uz ravno-

mjerni razvoj primarne poljoprivredne proizvodnje i prehrambeno-prerađivačke industrije, poticanje ruralnoga i regionalnog razvitka te reforme poreznog sustava, rekla je na kraju.

Brzo transformirati poljoprivredu

Željko Malević (SDP) smatra da je pristup u sastavljanju Strategije eklektički i gotovo se vide "šavovi" spajanja. Pridružuje se kritikama koje govore da Strategija u polovici svog teksta konstatira činjenice i postojeće stanje a za koje je bezbroj puta već ustanovljeno da je loše i da je poljoprivreda u Hrvatskoj devastirana ne samo zbog rata već i strukturnih problema i da nešto moramo učiniti s našom poljoprivredom ako ne želimo da nam ona bude kamen oko vrata u hodu prema europskim integracijama.

Zato je važno da legislativnu logistiku postavimo na način koji će nam omogućiti brzu transformaciju poljoprivrede statusu kod pridruživanja EU ali i poduzimanje strukturnih mjera koje će naš agrar učiniti kompatibilnim, prihvatljivim EU, upozorava zastupnik.

Najboljim dijelom Strategije drži matricu mjera, koja je strateški intonirana i bez puno lamentiranja navodi taksativno elemente agrarne strukture, problematiziranje preusitnjenog posjeda u Hrvatskoj, financiranje poljoprivrede itd. Točno su taksativno navedene institucije koje trebaju provoditi elemente poslovnog povezivanja u poljoprivredi iako tu nedostaje postavljanje određenih kvota, što bi bilo puno uvjerljivije i vjerodostojnije.

Čitav smisao Strategije je, po sudu zastupnika, da mi sami sebe u ovom zaštićenom vremenu (prije pridruživanja EU) pametno zadužimo kojom ćemo dinamikom izvršavati obveze i ispravljati nedostatke i prilagođavati se europskim integracijama, a toga u Strategiji nema. Primjerice, o svinjogojstvu u Slavoniji se navodi da je u lošem stanju, da ne zadovoljava standardima uzgoja, prirastom itd., ali se nigdje ne govori što će biti sa svinjogojstvom za sedam, deset godina i koliko će primjena ovih mjera utjecati na porast kvalitete, prirasta a i u odnosu na kvotu koju će propisati EU. Nada se, kaže, da će svi ti elementi biti u nacionalnom programu poljoprivrede i da će se taj tajming bolje razaznavati.

Strategija na razini ideje

Ivo Lončar (nezavisni) tvrdi odgovorno da u posljednjih trideset godina stanje u hrvatskom agraru nikad nije bilo lošije nego danas. Pljačkali su hrvatskoga seljaka komunisti, HDZ-ova vlast a pljačka ga i aktualna vlast. Povijest nas uči da je komunizam pao na poljoprivredi, HDZ je izgubio izbore na poljoprivredi a i ova će vlast izgubiti izbore na poljoprivredi, selu i seljaštvu, rekao je.

Strategija mora odgovoriti na dosta pitanja, prije svega na pitanje uređenja zemljišnih knjiga odnosno gruntovnice i katastra. U Hrvatskoj postoji čak 139 katastarskih općina bez zemljišnih knjiga a za 80 posto područja postoje katastarski planovi iz doba Austrougarske.

Strategija je još jedna farsa a da bi bila vjerodostojna potpisalo ju je 179 osoba s akademskim titulama, veli, i čudi se kako je netko to mogao potpisati. Podsjeća da je Sabor usvojio 1995. godine Strategiju no da nije dobio odgovor koja je razlika između tih dviju strategija (pitao je jednog od njezinih pisaca tadašnji ministar Gaži a danas doministar). Ova Strategija neće ništa pomoći već će stanje još zamrsiti, rekao je parafrazirajući ministre uvodne riječi konstatirajući da se sada pred kraj mandata i kad se treba boriti za glasove birača govori o nekim reformama.

Jedina smo zemlja u svijetu koja nema bilancu potreba, koja nema regionalizaciju poljoprivredne proizvodnje a sjetimo se, kaže, što je aktualna koalicija obećavala u predizborno vrijeme a jedina je promjena u nazivu Ministarstva. Sada govorimo o Strategiji koja je više na razini ideje, ideje kako ćemo provoditi već donesene zakone, a ne govorimo ni o planu niti programu (Zakon o poljoprivredi za koji kažu da je krovni zakon a nakon godinu dana ga mijenjamo).

Umjesto obećanog obiteljskog gospodarstva danas forsiramo kombinarsku proizvodnju, a kombinati su nastali na pljački hrvatskog seljaka a tako se i danas saniraju, i u njih je ubačeno gotovo četiri milijarde kuna

("tko će mrtvaca uskrsnuti"). Zastupnik pita na osnovi čega mi to idemo u reformu, jer nemamo ni upisnik u registar tko je poljoprivrednik, tko seljak, što je obiteljsko gospodarstvo. Idemo u reformu na osnovi onoga što nemamo i što ne znamo, zaključuje, dodajući da politiku treba izbaciti iz agrara. U doba aktualne vlasti u poljoprivredu je plasirano više od 2,6 milijardi kuna na ime poticaja (nepovratna sredstva) no koliko su od toga dobili hrvatski seljaci a koliko kombinati, bolje rečeno kolhozi, koji još jedino na svijetu postoje u Hrvatskoj, pita.

A da bi zastupnik pokazao koliko je Strategija apsurdna - on je ne može podržati - citirao je i dio njezinog teksta pod naslovom "Procjena samodostatnosti" pitajući može li to potpisati netko s toliko akademskih titula. Spominje se uvoz hrane no što se poduzelo u vezi s tim, pita naglašavajući da je za vrijeme aktualne vlasti vrijednost tog uvoza bila dvije milijarde dolara, a koliko otprilike treba za autocestu od Zagreba preko Splita do Dubrovnika. Taj je uvoz nepotreban jer stručnjaci kažu da Hrvatska može proizvesti hranu za više od 20 milijuna ljudi, i, uvjerava zastupnik, nitko ne može proizvesti jeftiniju i kvalitetniju hranu od Hrvata.

Potpredsjednik Hrvatskog sabora i predsjedatelj mr.sc. **Mato Arlović** napomenuo je zastupniku da se Ministarstvo i dalje zove Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva te da bi spomenuta autocesta bila najjeftinija autocesta na svijetu kad bi toliko koštala.

Stjepan Živković (HSS) ističe da je Strategija dobrodošla i da je o ovako važnom sustavu trebalo već prije raspravljati u Hrvatskom saboru. No materijal je opširan, općenit i načelan, u mnogim poglavljima se uočava nepotrebno ponavljanje i mogao bi biti znatno kraći i dati potrebne odgovore. Najbolji dio je analiza sadašnjeg stanja poljoprivrede, smatra, te vjeruje da smo svjesni prednosti očuvanog zemljišta, čistih vodotoka, šuma, obala, otoka, mora, što mora biti temelj razvitka poljoprivrede, ribarstva odnosno šumarstva. Postavlja se pitanje kako to kapitalizirati odnosno kakvom gospodarskom politikom iskoristiti te prednosti i dostići poljoprivredno puno razvijenije zemlje.

Strategija mora odgovoriti na dosta pitanja, prije svega na pitanje

uređenja zemljišnih knjiga odnosno gruntovnice i katastra. U Hrvatskoj postoji čak 139 katastarskih općina bez zemljišnih knjiga a za 80 posto područja postoje katastarski planovi iz doba Austrougarske. Stoga bi u Strategiji trebalo navesti kojom politikom, uvjetima i kojim financijskim sredstvima te u kojem razdoblju će se rješavati taj problem. Nadalje, odgovor traži i pitanje melioracije odnosno pravni dio uređenja zemljišta (sredstva i rokovi) kako ne bismo imali u jednoj godini proglašenje elementarne nepogode od suše a u drugoj od poplava. Treba odgovoriti i kako postići samodostatnost vlastite proizvodnje najvažnijih poljoprivrednih proizvoda, a znamo da sada imamo samo pet poljoprivrednih proizvoda (dva ratarska i tri stočarska) koji zadovoljavaju trenutne domaće potrebe. Tu je i pitanje ruralnog razvitka naselja odnosno sela s oko dvjesto do tisuću stanovnika, uglavnom ravničarska, u Slavoniji i Baranji, o čemu bi osnovne naznake i mjere također trebalo dati baš u ovom dokumentu. Trebalo bi osmisliti i kako proširiti uglavnom neprimarnu na sekundarnu proizvodnju da ljudi koji se žele baviti poljoprivredom mogu ostati (jer sve je više onih koji odlaze u gradove i gradiće) i opstati u svojim naseljima.

Sabor konzultant Vlade?

Luka Bebić (HDZ) smatra da Strategija razvoja poljoprivrede za 21. stoljeće ima šanse ako smo sposobni predviđati razvoj poljoprivrede na duže razdoblje i uopće trend u svijetu, Europi, i onda osmisliti i procijeniti vlastite mogućnosti poljoprivredne proizvodnje i plasmana, posebice izvoza. Inače, smatra, da je materijal pretenciozno nazvan strategijom za 21. stoljeće, posebice što već imamo Strategiju razvitka hrvatske poljoprivrede koju je Sabor jednoglasno usvojio, no nitko nije izvijestio Sabor o njenoj realizaciji.

Strategijski planovi se ne mogu precizno definirati i zato su potrebni operativni planovi za jedno srednjoročno razdoblje, smatra zastupnik dodajući da bez obzira na rang planova uspješnost naše poljoprivrede treba procjenjivati na temelju uvjeta proizvodnje. Pitanje je i što možemo učiniti za osiguranje njihovih stabilnosti za duže razdoblje, možemo li ocijeniti sadašnje i buduće tržišne uvjete, možemo li zaštititi našeg

proizvođača od nekontroliranog, često isključivo uvoza radi profita trgovaca i drugih špekulanata. Vlada je Sabor stavila u ulogu konzultanta i da raspravi ovaj materijal kao dijela Strategije razvitka, a zastupnici u svojoj desetminutnoj raspravi mogu dotaknuti samo parcijalno neki problem. Ako se govori o ovakvim planovima za čitavo stoljeće onda je bi takva rasprava trebala biti upućena na konsenzus jer to nije pitanje jedne sadašnje Vlade. Zato treba o svim područjima, ne samo o poljoprivredi iz Strategije razvitka prethodno raspraviti a Saboru uputiti, ako se već konzultira kao konzultant Vlade, jasniji i kraći materijal koji će otvoriti raspravu o bitnim pitanjima.

Ministar poljoprivrede i šumarstva mr.sc. **Božidar Pankretić** osvrnuo se na dosadašnju raspravu te ponovio da je ova Strategija nastavak Strategije iz 1995. godine, nadograđena s mnogim novim činjenicama. Strategija sadrži i kraću analizu hrvatske poljoprivredne politike odnosno onoga što je učinjeno prema toj prvoj Strategiji, a i skraćena je verzija prvobitnog teksta i za nju je bitno reći da ne znači operacionalizaciju (to će biti Nacionalni program). Operacionalizaciju mnogih strateških mjera vidjet će se u zakonu o potporama a promjenom Zakona o poljoprivredi definirat će se izravna prodaja i time omogućiti našim obiteljskim seljačkim gospodarstvima direktni plasman vlastite robe, što dosad nije bilo omogućeno, rekao je, među ostalim ministar ne želeći komentirati određene izjave, naročito one u vezi s kombinatima.

Radi ispravka navoda ministra "da je ovo nadogradnja Strategije iz 1995. godine" javio se **Drago Krpina (HDZ)** i rekao da je riječ o dva dokumenta različitog ustavnog ranga. Prvu Strategiju je prihvatio Hrvatski sabor i jedino ju on može mijenjati i dopunjavati a za ovo što se danas predlaže nije predviđeno da Sabor ni prihvaća niti usvaja, već se od Sabora traže nekakve sugestije. Ministar mr.sc. **Božidar Pankretić** odgovorio je da uvažava ovu primjedbu i ne ulazeći u spomenutu ustavnopravnu kategoriju može reći da je jasno da je suštinski ova Strategija nadogradnja one iz 1995. godine.

Zemlja seljacima

Ivić Pašalić, dr.med. (HDZ) najprije je čestitao ministru i Ministarstvu što

su se upustili u izradu Strategije jer da je uvijek dobro i korisno okupiti ljude i nešto pokušati napraviti. No postavlja se pitanje kakve će koristi imati od ove Strategije hrvatsko selo i hrvatski seljaci i kakve su koristi imali od nekih bivših strategija. Vrijedno je analizirati živi li se na hrvatskom selu danas bolje nego što se živjelo prije dvije godine odnosno da li se 2000. živjelo bolje nego 1995. godine. Prema onome što zastupnik zna na hrvatskom se selu živi sve gore i gore, hrvatsko selo nestaje i hrvatska je poljoprivreda u sve težem

Iako je Strategija opširna i općenita ipak daje naznake i poticaj za promjenom poljoprivredne politike u smislu da se nešto učini za seljaka i prostor na kojem seljak živi.

položaju. Od velikih riječi i tisuća stranica materijala hrvatskom selu neće biti ništa bolje, misli zastupnik. Umjesto svih ovih litanija ako ministar hoće biti zapamćen kao ministar koji je nešto napravio u svom mandatu neka riješi pitanje vlasništva nad zemljom, predložio je. A ako ovaj Sabor hoće ostati zapamćen kao Sabor koji je nešto vrijedno napravio za hrvatsko selo neka si postavi pitanje zašto ne postoji dovoljno političke volje da se kaže da zemlja treba pripasti u vlasništvo hrvatskim seljacima i koji su argumenti nasuprot tom stavu i čiji će se interesi time narušiti ako zemlja bude u vlasništvu onih ljudi kojima po naravi stvari pripada (zašto se zemlja ne bi mogla kupiti na leasing), rekao je, među ostalim, pitajući zar je hrvatski seljak manje vrijedan od hrvatskog radnika, koji je mogao kupiti dionice po povlaštenoj cijeni i zar ćemo dopustiti da privatizacijom poljoprivrednih kombinata i davanjem zemljišta u koncesije stranci postanu praktično vlasnici zemlje.

Marko Baričević (HLSL) misli pak da je naš ministar na dobrom putu da postane ovog što je rekao zastupnik Pašalić, jer, prema podacima iz rujna 2001., od ukupno obradivih površina 83,3 posto je u privatnim rukama. Ministar mr.sc. **Božidar Pankretić** je rekao da je bio dirnut govorom zastupnika Pašalića ali se pita zašto to nije provodio dok je bio vrlo

utjecajan u hrvatskoj politici. Ništa od toga nije napravljeno dok nismo donijeli Zakon o poljoprivredi 2001. koji sada prvi put nedeklarativno daje mogućnost hrvatskim seljacima da dođu do zemlje na jasan način, provođenjem programa u jedinicama lokalne samouprave, i, vjerujem kazao je, da ću biti zapamćen po onome što je rekao zastupnik. **Ivić Pašalić** odgovorio je da se je on bavio time "kako ćete vi to zemljište prodavati" jer je tada to područje bilo okupirano. A što se tiče ovog drugog treba gledati stvarnost a ne živjeti u kabinetima jer ono što je predviđeno za seljaka nije prihvatljivo jer je preskupo. I **Ivan Šuker (HDZ)** imao je ispravak ministrovog navoda jer da je odgovornost sada spuštena na jedinice lokalne samouprave ali ne i prava. Jedinice lokalne samouprave moraju donositi određene programe da bi ih provodila državna uprava, sve to treba ići nekoliko puta na usuglašavanje u Ministarstvo i taj je postupak bez potrebe zakompliciran, misli zastupnik i odgovorno tvrdi da će se taj program teško provoditi i da uz idealne uvjete treba sedam, osam mjeseci za provedbu. Ministar mr.sc. **Božidar Pankretić** pitao je pak ima li povoljnijeg kredita u našoj državi od kredita koji daje država svim onim poljoprivrednicima koji žele kupiti zemlju (dvije godine grace period, 20 godina otplata bez kamata itd.). Ministarstvo zna za problem da porezne uprave pokušavaju napuhnuti cijenu i stoga je dat naputak da promet poljoprivrednim zemljištem nije u kategoriji prenamjena zemljišta. **Ivić Pašalić** pitao je zašto hrvatski seljak ne može kupiti zemlju po cijeni barem pet puta nižoj od tržišne kao što su hrvatski građani otkupljivali stanove a i uz razne privilegije. Ivan Šuker dodaje kako smatra da je vrlo loše rješenje da porezna uprava odlučuje o prodajnoj cijeni zemljišta i da bi bilo logičnije da Ministarstvo prema raspoloživim podacima odredi te cijene za određena područja i određene katastarske općine, na što je ministar mr.sc. **Božidar Pankretić** odgovorio da će Ministarstvo usko surađivati s poreznom upravom i da garantira da neće staviti previsoku osnovnu cijenu. **Ivan Šuker** pak smatra da se ne može razgovarati s poreznom upravom da ta cijena ne bude previsoka jer se onda svjesno oštećuje državni proračun.

Poticanje ruralnog razvitka

Marijana Petir (HSS) drži da je pitanje ruralnog razvoja presudno za rješavanje pitanje gladi u svijetu. Iako je Strategija opširna i općenita ipak daje naznake i poticaj za promjenom poljoprivredne politike u smislu da se nešto učini za seljaka i prostor na kojem seljak živi, rekla je zastupnica naglašavajući da je hrvatski seljak godinama znao koristiti prirodne resurse na mudar način. U pozitivnoj orijentaciji poljoprivredne politike vidi se potreba za poticanjem ruralnog razvitka i održivog upravljanja resursima što će pridonijeti u svakom slučaju i gospodarskom razvitku, rekla je, među ostalim, zastupnica uz nadu da će se preciznijim mjerama kroz Strategiju poboljšati život naših seljaka. Predložila je da se u Strategiji vrlo jasno kaže da je Hrvatska zemlja koja ne proizvodi genetski modificiranu hranu (kroz 17. Poglavlje stječe se suprotan dojam) te da se definira što je ekološka proizvodnja koju treba razgraničiti od biodinamičke proizvodnje. U Poglavlju slatkodnog ribarstva treba naglasiti važnost šaranskih ribnjaka u Hrvatskoj za opstanak brojnih ptica močvarica ali i probleme s kojima su ti ribnjaci suočeni, rekla je smatrajući da bi u Strategiji trebalo predvidjeti i rješenje za dovoljne skladišne i rashladne prostore voća (jabuke).

U vezi s raspravom napomenula je da je malo zastupnika koji doista znaju kako seljak živi te da je vrijeme da se prestane pitanje seljaka i seljaštva koristiti u politikantske svrhe i da treba omogućiti seljaku da živi od svog rada a mladim ljudima stvore uvjeti za ostanak na selu.

Ante Grabovac (HLSL) naglašava da je poljoprivreda jedna od strateških grana u Hrvatskoj a ova polemična rasprava možda znači drugačiji budući odnos prema poljoprivredi. Hrvatska ima velike mogućnosti u razvoju poljoprivrede zbog klimatskih uvjeta i prirodnih potencijala no sa sadašnjim stanjem ne možemo biti zadovoljni, naglasio je i zastupnik, poput mnogih predgovornika. Pomažući poljoprivredne kombinata često je i država pridonosila takvoj situaciji (sve veći uvoz a manji izvoz) stoga je potrebno donijeti Strategiju kako bismo se što bolje pripremili za ulazak u EU. No Strategija je previše načelna i općenita i ne daje odgovore na najvažnija pitanja kako dalje i, primjerice, treba li se Hrvatska u

razvoju poljoprivrede okrenuti više poljoprivrednim kombinatima ili obiteljskim gospodarstvima, rekao je zastupnik te u nastavku više govorio o njemu poznatoj temi, vinogradarstvu i vinarstvu.

Stvoriti prepoznatljiv hrvatski proizvod

U Hrvatskoj ima 59.000 hektara vinograda od prijašnjih 200.000 (zapušteni i propadaju) a struktura proizvodnje vina je takva da je visokokvalitetnih vina malo a previše stolnih, rekao je zastupnik Grabovac. Izvoz, a pretežito se izvozi nekvalitetno vino, smanjuje se gotovo svake godine. U budućnosti bi Hrvatska trebala poticati upravo proizvodnju visokokvalitetnih vina za što je potrebna revitalizacija vinograda, izrada vinarškog katastra, novi zakon o vinu, a i stvoriti prepoznatljiv hrvatski proizvod, hrvatsku marku, na primjer, graševina iz Slavonije i dalmatinski plavac.

U poljoprivrednoj proizvodnji Hrvatska bi trebala više poticati proizvodnju onih kultura koje su karakteristične za nas, kao što maslina, vinova loza, voćarstvo, rekao je zastupnik te kao jedno od najvažnijih pitanja Strategije naglasio bilanciranje.

Ministar mr.sc. **Božidar Pankreć** u vezi s ovim potonjim je rekao da treba jasno odrediti što znači "bilancirati" jer nekad, u nekim davnim prošlim vremenima neke petoljetke su određivale i bilancirale određene stvari no to je prošlost. Ono što je Ministarstvo moglo učiniti učinilo je prije osam mjeseci kada je napravilo bilancu potreba i potrošnje Hrvatske s prosjekom zadnjih osam godina. U javnosti se također pojavljuje cijelo vrijeme floskula u vezi s uvozom hrane a točni su podaci da je uvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u 2001. iznosio 845 milijuna dolara kada smo u potpunosti suzbili "gepek uvoz" (1990. godine 776 milijuna dolara) i ustvari nije došlo do nekog drastičnog uvoza hrane premda, kaže, on nije ni s ovom brojkom osobno zadovoljan.

Ante Grabovac je odgovorio da ne zna toliko podataka kao ministar no kad je govorio o bilanciranju mislio je upravo na to da nam se ne događa kao u proteklom razdoblju da potičemo ono čega imamo previše i poslije to

izvozimo po dvostruko nižoj cijeni a ne potičemo ono čega nam nedostaje. Ministar mr.sc. **Božidar Pankreć** smatra da se radi o razlici u promišljanju jer ne možemo se vratiti u prošlost i odrediti poticanje jednog proizvoda jer je tendencija oko direktnih plaćanja vrlo jasna i kompletno se sve ratarske kulture izjednačuju. I EU ima jedan iznos za sve kulture a proizvođač može odabrati proizvod. **Ante Grabovac** rekao je da ćemo se moći uspoređivati s EU kad je dostignemo.

Prijavljenih za pojedinačnu raspravu više nije bilo i na redu su bili izvjestitelji klubova zastupnika sa završnom riječi u trajanju pet minuta.

Klub zastupnika HSS-a daje potporu ovoj Strategiji, jer počiva na načelu zemlja seljacima. Ova je Vlada zagrizla kiselu jabuku privatizacije poljoprivrednog zemljišta i ono što Vlada sada čini trebalo je činiti odmah po stjecanju državnosti. Ako usvojimo Strategiju sigurni smo da će se provesti reforma o poljoprivredi, rekla je, među ostalim **Ljubica Lalić**.

Drago Krpina javio se u ime Kluba zastupnika HDZ-a (vjerojatno ne bi, kaže, da nije bilo polemičnog istupa predgovornice) i naglasio da Vlada od Sabora ne traži potporu već sugestije i primjedbe a onda će (kako proizlazi iz upućenog dopisa Vlade) utvrditi tu Strategiju. Ovaj Klub zastupnika još jedanput podsjeća da RH ima Strategiju razvitka hrvatske poljoprivrede i da ju je jednoglasno donio Sabor i da su za nju glasovali i ondašnji zastupnici HSS-a. Ta Strategija u skladu s Ustavom obvezuje i sadašnju Vladu, rekao je među ostalim te predložio u ime Klub da Hrvatski sabor ne udovolji zamolbi Vlade RH da daje sugestije i primjedbe, jer Hrvatski sabor nije nikakvo Vladino konzultativno i savjetodavno tijelo. Treba zadužiti Vladu da bez odgađanja dostavi nacionalni program o razvitku poljoprivrede i seoskih područja i eventualno sugerirati Vladi da s ovakvim traženjem sugestija prestane omalovažavati Sabor, rekao je na kraju.

Dopuniti Strategiju

Tonči Tadić kaže da Klub zastupnika HSP-HKDU-a naglašava da su pisci Strategije trebali biti svjesni da je Hrvatska ušla u WTO i da je potpisan Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju i s obzirom na to da je

potrebno preurediti sustav poticaja odnosno kroz druge mehanizme pomoći našim poljoprivrednim proizvođačima. O Strategiji je trebalo raspravljati prije dvije godine, pogotovo prije donošenja Zakona o poljoprivredi jer bi se onda drugačije uredio i zakonski okvir. Naveo je i deset odrednica s kojima bi Strategiju trebalo dopuniti. Primjerice, Hrvatska još nema zakon o zabrani genetski modificirane hrane a time dovodi u pitanje svoju ulogu kao proizvođača ekološki zdrave hrane, zatim, da za učinkovitost sustava poticaja treba odvojiti tržišne od netržišnih obiteljskih seoskih gospodarstva, da poticaji budu višegodišnji i da se isplaćuju kroz posebnu, agro banku, te, među ostalim, uvesti međustopu PDV-a za poljoprivredu.

Kad bi Strategija bila dopunjena ovim jasnim odrednicama Klub zastupnika HSP-HKDU-a mogao bi je podržati a ovako će biti suzdržan, rekao je na kraju zastupnik.

Marko Baričević govorio je u ime Kluba zastupnika HSL-a i rekao, među ostalim, da Strategija ima puno dobrih strana a do nekakvog drugog čitanja trebalo bi u nju uvrstiti sve one dobre sugestije iz rasprave i doraditi da se kaže na koji će se način ostvariti planirani ciljevi.

U svojoj završnoj riječi ministar mr.sc. **Božidar Pankreć** najprije je zahvalio svima na konkretnim primjedbama i sugestijama. Ova Strategija ništa neće značiti kao ni ona iz 1995. ako ostane mrtvo slovo na papiru jer bez općeg konsenzusa neće biti moguće napraviti iskorak u poljoprivredi. Predložio je da se razmisli o mogućnosti da se usvoji ova Strategija u Saboru a dopunjena svim primjedbama (zastupnik Baričević). Svi trebamo biti složni oko toga da je potrebno učiniti određeni iskorak, da je poljoprivreda strateška grana i da se ovdje o njoj ne promišlja samo deklarativno, rekao je na kraju, među ostalim.

Većinom glasova (63 za, 20 protiv) Hrvatski je sabor donio zaključak kojim se prihvaća Prijedlog strategije razvitka Republike Hrvatske "Hrvatska u 21. stoljeću" - sastavnica poljoprivrede i ribarstvo u prvom čitanju, te da se sve primjedbe, prijedlozi, mišljenja i sugestije iz ove rasprave i rasprave na radnim tijelima upute Vladi RH radi pripreme Konačnog prijedloga strategije.

V.Ž.; Đ.K.

PRIJEDLOG ZAKONA O DRŽAVNOJ POTPORI U POLJOPRIVREDI, RIBARSTVU I ŠUMARSTVU

Četiri modela poticanja razvoja

Većinom glasova Hrvatski sabor prihvatio je predloženi zakon u prvom čitanju. Uvođenje četiri različita modela poticaja: model poticanja proizvodnje, model potpore dohotku, model kapitalnih ulaganja, model ruralnog razvitka temeljne značajke Zakona koji predstavlja korak prema stvaranju preduvjeta za strukturne promjene, koje ne podrazumijevaju samo uspostavu stabilnog gospodarskog okruženja i pristupa komercijalnim kreditima, nego i otklanjanje prepreka gospodarskom rastu. Predlagatelj je bila Vlada.

O PRIJEDLOGU

Preoblikovanjem cjenovne politike i usklađivanjem sa svjetskim kretanjima, prijeko potrebnim, posebice zbog zaoštrene borbe na hrvatskom tržištu nakon hrvatskog učlanjenja u WTO i obveza preuzetih drugim međunarodnim sporazumima Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva i Vlada Republike Hrvatske nastavljaju reformu poljoprivredne politike koja obuhvaća i reformu sustava poticaja.

Učlanjenjem Hrvatske u WTO kao i pristupanje Paktu o pridruživanju i stabilizaciji pojačan je trend liberalizacije trgovine, a agrarna politika je dobila još važniju ulogu, stoga se više agrarne mjere, bez obzira je li riječ o poticajima, carinskoj zaštiti ili mjerama strukturnog i ruralnog razvitka, ne smiju prepustiti slučaju.

Ovim nacrtom prijedloga zakona pojednostavljuje se sustav potpore poljoprivredi, ujednačava visina poticaja po sjetvenoj površini i proširuje obuhvat površina za koje će se plaćati poticaji. Uz već postojeće

poticaje proizvodnji uvode se modeli potpore dohotku, kapitalnih ulaganja i ruralnog razvitka. Reforma također podrazumijeva postupno usklađenje mjera poljoprivredne politike s politikom koja se provodi i koja će se provoditi u EU.

Predložena reforma sustava poticaja tek je prvi korak u procesu stvaranja konkurentnog poljoprivrednog sektora. Valja stvoriti preduvjete za strukturne promjene, koji ne podrazumijevaju samo uspostavu stabilnog gospodarskog okruženja i pristupa komercijalnim kreditima, nego i otklanjanje prepreka gospodarskom rastu. Strukturne promjene također će ovisiti o razvitku tržišta zemljištem, odnosno modernom katastarskom sustavu i registru zemljišta te raspoloživosti dugoročnih kredita.

Važan dio reforme sustava potpore jest utvrđivanje razlike između komercijalnih ili potencijalno komercijalnih gospodarstva koja proizvode za tržište, i onih koja su nekomercijalna, koja imaju slabe mogućnosti za profitabilnu proizvodnju, i gdje veći dio proizvodnje biva konzumiran na obiteljskom gospodarstvu.

Na taj način razdvojiti će se održiva gospodarstva koja proizvode uglavnom za prodaju na tržištu od malih netržišno orijentiranih poljoprivrednika.

Predviđena su četiri različita modela poticaja:

1. model poticanja proizvodnje,
2. model potpore dohotku,
3. model kapitalnih ulaganja,
4. model ruralnog razvitka.

Mala nekomercijalna gospodarstva moći će se prijaviti u model potpore dohotku, a modeli namijenjeni komercijalnim poljoprivrednicima bit će model kapitalnih ulaganja i model poticanja proizvodnje.

Potpore za ruralni razvitak bit će dostupna komercijalnim, nekomercijalnim i ostalim poljoprivrednim gospodarstvima, lokalnim inicijativama i drugima.

Uz pretpostavku da udovolje određenim minimalnim kriterijima

propisanim Zakonom, sami će se poljoprivrednici moći odlučiti za razvrstavanje u "komercijalne" ili "nekomercijalne" poljoprivrednike ovisno o svojim planovima poslovanja.

Osnovni uvjet za ulazak u model poticanja proizvodnje ili model potpore dohotku je ukupni obujam poslovanja poljoprivrednog gospodarstva. On se izračunava zbrajanjem pojedinačnih obujma poslovanja odnosno proizvodnih jedinica na jednom gospodarstvu. Izračun se temelji na posebnim pokazateljima - koeficijentima izvedenim iz standardiziranog bruto pokrivača varijabilnih troškova (gross margin) za pojedine vrste proizvodnje (vrijednost proizvodnje umanjena za varijabilne troškove proizvodnje). Takvi se pokazatelji koriste u Europskoj uniji za utvrđivanje veličine gospodarstva. Taj način izračuna neovisan je o jedinicama proizvodnje koje se sada koriste (hektari, broj grla stoke, stabala...) i mogu se međusobno zbrajati. Obujam poslovanja poljoprivrednog gospodarstva jest zbroj pojedinačnih proizvodnih jedinica.

Poljoprivredno gospodarstvo čiji obujam poslovanja iznosi najmanje 3 proizvodne jedinice može se prijaviti u model poticanja proizvodnje ili model potpore dohotku ako udovoljava i drugim uvjetima propisanim za konkretni model. Osim toga gospodarstvo koje ostvari navedeni uvjet obujma poslovanja može koristiti potporu iz programa očuvanja izvornih i zaštićenih pasmina.

Uspostavom novog sustava potpore ostvariti će se mnogi ciljevi poljoprivredne politike zacrtani krovnim Zakonom o poljoprivredi, a njegovo pozitivno djelovanje imati će učinkovitost cjelokupnog gospodarstva. U nastavku se navode neke od prednosti novog sustava potpore:

Uspostavom poljoprivrednih proizvođača

- pojednostaviti će se upravljanje sustavom poticaja u poljoprivredi;

- uspostaviti će se baza podataka za potrebe kreiranja i analize poljoprivredne politike;

- smanjiti će se zlouporabe sustava;
- olakšati inspekcijski nadzor.

Uvođenjem obveze da komercijalni poljoprivrednici moraju biti u sustavu PDV-a (nakon prijelaznog razdoblja) suzbija se siva ekonomija.

Uspostavom Upisnika i uključanjem u sustav PDV-a potiče se razvitak kreditnih odnosa između komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava i komercijalnih banaka (primatelj potpore je registriran i mala je vjerojatnost da neće uredno vraćati svoje kreditne obveze čime bi riskirao svoj status).

Modelom poticanja proizvodnje potiče se konkurentnost poljoprivrede. To će su u prvom redu postići ujednačavanjem potpore po hektaru i između sektora, čime poljoprivredni poduzetnici dobivaju šansu da sami na temelju vlastitih procjena tržišnih kretanja kreiraju svoj proizvodni program.

Model kapitalnih ulaganja na način kako je zamišljen potiče ulaganja komercijalnog kreditnog sektora u poljoprivredu.

Obveznom pripadnošću sustavu mirovinskog osiguranja u modelu potpore dohotku doći će do povećanja broja poljoprivrednika uključenim u mirovinsko osiguranje poljoprivrednika, što je pozitivno sa stajališta sigurnosti dohotka poljoprivrednika. Osim toga pretežit dio sredstva za potporu dohotku se vraća u proračun putem uplata u mirovinski fond.

Uvođenjem strukturne potpore (potpora dohotku, ruralni razvitak) smanjuje se "nedozvoljena" potpora sukladno međunarodnim obvezama (mjere strukturne potpore su mjere zelene košare i ne smatraju se državnom potporom).

Proračunski okvir novog sustava bit će stabilan zahvaljujući "osiguračima" ugrađenim u članku 7. Nacrta prijedloga Zakona. Njih nakon donošenja Državnog proračuna za tekuću godinu utvrđuje Vlada Republike Hrvatske ovisno o osiguranim sredstvima. To su:

- maksimalno poticana količina
- maksimalno poticana potpora dohotku
- godišnje utvrđivanje raspoloživih iznosa za pojedine modele i programe državne potpore.

RADNA TIJELA

Prihvatanje predloženog Zakona predložili su **Odbori za zakonodavstvo te za poljoprivredu i šumarstvo** (Opsežnije u odjeljku "Rasprava")

RASPRAVA

Uvodno izlaganje imao je u ime predlagatelja ministar poljoprivrede i šumarstva mr.sc. **Božidar Pankretić**. Upoznao je zastupnike s Prijedlogom zakona o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu naglasivši da su prednosti novog sustava potpora pojednostavljenje, uspostava baze podataka, smanjenje zluporaba, učinkoviti inspekcijski nadzor, suzbijanje sive ekonomije, komercijalni poljoprivrednici u sustavu PDV-a, poticanje konkurentnosti, više poljoprivrednika u mirovinskom sustavu, stabilnost dohotka starih poljoprivrednika, razvitak državne potpore te stabilan Proračun. Rekao je da početak primjene ove reforme početi još ove godine, dok se puna primjena očekuje u 2003. godini.

Jedan od koraka stabilnog gospodarskog okruženja

Učlanjenjem Hrvatske u WTO kao i pristupanje Paktu o pridruživanju i stabilizaciji pojačan je trend liberalizacije trgovine, a agrarna politika je dobila još važniju ulogu, rekla je u ime Kluba zastupnika nacionalnih manjina mr.sc. **Zdenka Čuhnil (HSS)** dodavši kako se stoga više agrarne mjere, bez obzira je li riječ o poticajima, carinskoj zaštiti ili mjerama strukturnog i ruralnog razvitka, ne smiju prepustiti slučaju. Predloženi zakon drži jednim od koraka koji trebaju stvoriti stabilno gospodarsko okruženje, konkurentni poljoprivredni sektor i otkloniti prepreke gospodarskom rastu. Smatra da predloženi model potpore dohotku nažalost neće postići željeni cilj jer ne oslobađa poljoprivredno zemljište. Upitala je zašto se izbjegava model prijevremenog umirovljenja koji podupire Europska unija? Za model poticanja proizvodnje rekla je da ima neke nelogičnosti, jer iako se propisuje maksimalno poticana količina ili tzv. kvote, predviđa se i proporcionalno smanjenje poticaja po hektaru ili grlu. Napomenula je da dok ostale zemlje za nepoštvanje

kvota propisuju kazne, mi ćemo smanjivati proporcionalno poticaje. Naglasila je dalje kako ćemo imati kvote koje zadovoljavaju samodostatnost, ali, kaže, nitko nam ne brani da potičemo preradu. Kritiku je uputila tome što jedino krumpir neće imati poticaje istaknuvši da se ta poljoprivredna kultura nepotrebno zanemaruje. Smatra kako bi trebalo razmisliti o modelu dodjele nepovratnih sredstava, ne na startu investicije, nego po okončanju investicije i ostvarenom zapošljavanju. Drži da to stimulira namjensko trošenje sredstava i dovršenje kapitalnih investicija. Predložila je i uvođenje poticaja za tržišnu infrastrukturu, da nam se, kaže, ne ponovo ne dogodi da i marketinški pripremljeni proizvodi ne pronađu tržište. Na kraju je zaključila da Klub zastupnika nacionalnih manjina očekuje da će predlagatelj imati razumijevanja za iznesene primjedbe te ih uvažiti. Ujedno je iskazala podršku ovom Zakonu.

Nakon ulaska u WTO ništa više nije isto

Nama iz Liberalne stranke bilo je posve jasno da poslije ulaskom Hrvatske u WTO ništa više ne može biti isto, rekao je u ime Kluba zastupnika LS-a dr.sc. **Zlatko Kramarić (LS)**. Smatra da se predloženim Zakonom pojednostavljuje sustav potpore poljoprivredi i označava visina poticaja po sjetvenoj površini te proširuje obuhvat površine za koju će se plaćati poticaji. Istaknuo je da se uvode i neki novi modeli

Postojeći Zakon mora se mijenjati na način da državnu potporu ne može dobiti svatko s obzirom na veličinu posjeda i starosnu dob.

potpore vezani za dohodak, kapitalna ulaganja i ruralni razvitak. Naglasio je kako valja stvoriti preduvjete za strukturne promjene koje ne podrazumijevaju samo uspostavu stabilnog gospodarskog okruženja i pristupa komercijalnim kreditima, nego i otklanjanja prepreka gospodarskom rastu. Mišljenja je da se načela sustava potpore zasnivaju na dobrim pretpostavkama kao što je pojednostavljenje odnosno smanjenje

stavki poticaja, uvodi se element pravičnosti i sigurnosti te mogućnost jednostavnije kontrole. Što se modela poticanja proizvodnje tiče, rekao je da on omogućava veću raspoloživu kvotu poticaja i dolazi do toga da će korisnici poticaja biti uvedeni u sustav PDV-a. Model potpore dohotku je, kaže, u prvom redu poticaj za mala nekomercijalna poljoprivredna gospodarstva i predviđa veću potporu za male poljoprivrednike. Tu se stvara problem i pitanje što država time dobiva, konstatirao je zastupnik. Drži da bi bilo dobro da se poslije smrti vlasnika zemlja ostavi državi. Za model kapitalnih ulaganja je rekao da je riječ o bespovratnom udjelu u investicijsko ulaganje koji potiče ulaganje komercijalnih kreditnih sektora u poljoprivredi. Smatra da bi ipak trebalo razmisliti o nalaženju nekog drugog modela koji će zadovoljiti korisnike, a neće opteretiti Državni proračun. Mnogo mu je simpatičniji model ruralnog razvitka kojim bi se stvorio ambijent boljeg života u našim selima. Naglasio je dalje da se uvođenjem spomenutih modela strukturne potpore smanjuje nedozvoljena potpora sukladno međunarodnim standardima što drži dobrim. Prednosti vidi i u upisu poljoprivrednih proizvođača, pojednostavljenju upravljanja sustavom poticaja, uspostavljanju baze podataka za potrebe kreiranja i analize poljoprivredne politike, smanjenju zloporabe sustava, boljem inspekcijском nadzoru, ulazak u sustav PDV-a, poticanju konkurentnosti poljoprivrede, većem broju poljoprivrednika u mirovinskom fondu, vezanju poljoprivrede s drugim granama gospodarstva te planiranju stabilnijeg proračunskog okvira. Zaključio je da će se uspostavom tih sustava ostvariti mnogi ciljevi poljoprivredne politike što će imati utjecaja na ukupno hrvatsko gospodarstvo. Na kraju je samo dodao kako će Klub zastupnika LS-a dati potporu ovom Zakonu.

U ime Kluba zastupnika HSLS-a govorio je **Marko Baričević (HSLS)**. Naglasio je kako ne nužno znati što su ciljevi državnih poticaja te se bazirati na dostatnu proizvodnju za dostatnu preradu i potrošnju kod poticaja. Smatra da ne bi trebalo razmišljati o nekakvom socijalističkom bilanciranju, socijalističkom planiranju, jer svugdje na Zapadu postoje planovi, postoje bilance i

rajonizacija. zamjerio je predlagatelju što potiče i dalje ono što imamo dovoljno i čak i izvozimo, a ne razmišlja o zaposlenosti u poljoprivredi. Ta zaposlenost, pojasnio je, znači da ratarske kulture moraju biti povezane sa stočarstvom. Smatra da upravo to ovaj zakonski prijedlog ne obrađuje dobro te da bi u njega trebalo unijeti neke promjene. Konkretno je predložio povezivanje u poticajima kukuruza i stočnog ječma. Drži kako se sve radi napamet, a zastupnici bi morali znati kako se predvođeni novac najsvrsishodnije raspodjeljuje na način da imamo dostatno svih onih kultura koje možemo kod nas proizvoditi. Osvrnuo se i na okrupnjavanje poljoprivrednih obiteljskih gospodarstava te rekao da je 80 posto obradivih poljoprivrednih površina privatizirano. Zaključio je na kraju izlaganja da bi trebalo poticati uzgoj zagorskog purana umjesto nojeva, jer ako netko to ima interesa neka sam uzgaja.

Za riječ se javio ministar poljoprivrede i šumarstva mr.sc. **Božidar Pankretić**. Prvo se osvrnuo na potporu oko uzgoja nojeva rekavši da to nije istina. Zatim je pojasnio situaciju glede okrupnjavanja poljoprivrednih obiteljskih gospodarstava. Rekao je da je tržište privatnom zemljom jedan proces koji je vrlo spor i ne možemo očekivati na njemu okrupniti naša obiteljska gospodarstva. Prvi zadatak je, kaže, okrupnjavanje obiteljskih gospodarstava putem ovog zemljišta koje je u vlasništvu države. Istaknuo je dalje kako poticaji ne mogu biti rješenje problema određene proizvodnje nego da oni moraju biti što više jedinstveni u svom iznosu po hektaru, a sam poljoprivredni proizvođač prema svojim klimatskim i drugim uvjetima odlučit će se za određenu vrstu proizvodnje.

Netočno tvrdite da pravo na ostvarivanje potpore na dohodak nema veze sa starosnom dobi, ispravio je **Drago Krpina (HDZ)**.

Nisam rekao da nema ograničenja bodi, nego sam vrlo jasno naglasio da postoji određena mogućnost da se ude u tom dijelu u određeno razvrstavanje pa da smo onda procijenili da žena od 50 i muškarac od 55 godina nema određenu mogućnost da si poveća gospodarstvo, objasnio je ministar mr.sc. **Božidar Pankretić**.

Za očekivati je da će se ispraviti mnoge nepravilnosti

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je potom **Ivan Kolar (HSS)**. Rekao je kako njegov Klub ima puno pravo očekivati da ovaj zakonski prijedlog ispravi veći dio nepravilnosti koje su se dešavale. Smatra da se postojeći Zakon mora mijenjati na način da državne potpore ne može dobivati svatko s obzirom na, kaže, veličinu posjeda i starosnu dob. Naglasio je da je Klub zastupnika HSS-a već prije predlagao ministru Pankretiću razvrstavanje stvarnih od "vikend" poljoprivrednika i onih koji istovremeno rade neki drugi posao. Zamjerio je predlagatelju to što će dio poticaja u smislu socijale biti osigurani za komercijalna domaćinstva rekavši kako nitko time ne može biti zadovoljan. Predložio je da oni koji imaju 380 kuna mirovine i stariji su od 65 odnosno 60 godina budu korisnici dohodovne potpore. Mišljenja je da bi se ta odredba mogla ugraditi u članak 45. i da neće iziskivati veliki napor države. Kao alternativu iznio je stav da svi oni koji žele dobrovoljno ući u dohodovnu potporu, a nemaju naveden uvjete, svoje zemljište ostave

Ovaj zakon imati će slabšaš učinak u podizanju natjecateljskih mogućnosti hrvatske poljoprivrede.

na raspolaganje Vladi, nekoj drugoj državnoj instituciji. Predložio je i preispitivanje visine potpora za strateška područja po litri mlijeka iskazavši mišljenja da dok ne uspostavimo te parametre teško možemo raspravljati o nečemu drugome. Pozdravio je potom sve mjere koje Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva predlaže za ruralni razvitak. Drži dalje kako ne bi trebalo davati novce za nove projekte nego samo za ostvarene rezultate u poljoprivredi. Pozdravio je i prijedloge da neke nove kulture ulaze u sustav poticaja. zaključio je da Klub zastupnika HSS-a podržava predložene zakonske promjene i očekuje veliki napredak te odgovornost u korištenju predviđenih sredstava.

Mi smo dosta razmišljali o tome što učiniti s gospodarstvima koja sama investiraju svoja kapital i pitanje je treba li i njima pomagati ili se koncentrirati na obiteljska gospo-

darstva koja nemaju dostatna sredstva i dižu kredite u bankama, rekao je ministar poljoprivrede i šumarstva mr.sc. **Božidar Pankretić**. Iskazao je potom nadu u to da se do ovo odgovora dođe u današnjoj raspravi.

Naš Klub podržava korijenitu promjenu sustava poticaja i potpora u poljoprivredi i ribarstvu je na neučinkovitost dosadašnjih modela do sada bilo ukazivano, rekla je u ime Kluba zastupnika SDP-a **Dragica Zgrebec (SDP)**. Smatra da prije tih promjena treba ustrojiti upisnike nositelja poljoprivrednog gospodarstva, utvrditi minimalan ukupni obujam proizvodnje potencijalnih korisnika potpora i poticaja te ishodjenje dokaza o usklađivanju s odredbama zakona o PDV-u. Najbitnijom promjenom drži poticanje proizvodnje na komercijalnim gospodarstvima odnosno razdvajanje komercijalnih od nekomercijalnih gospodarstava. Smatra dalje kako, je u poljoprivrednoj proizvodnji potrebno uspostaviti realne paritete cijena te da se u cijene uključi i zemljišna renta. Protivi se tome da poznati kupac bude samo država i predlaže da se postupno u kraćem razdoblju isplata poticaja uvjetuje ugovorom o prodaji. Time bi se, kaže, otklonile one proizvodnje koje neće naći kupca odnosno tržište. Podržala je prijedlog da se visina poticaja u stočarskoj proizvodnji veže uz kvalitetu odnosno postotak mesa na liniji klanja. Što se tiče potpore dohotku složila se s predloženim modelom kojim se nastojim ukloniti socijala iz sustava poticaja u poljoprivredi. Smatra dalje da treba otvoriti raspravu o formiranju određenog zemljišnog fonda u koji bi se mogla uključiti staračka domaćinstva. Za kapitalna ulaganja je rekla da su možda najznačajniji model potpora u poljoprivredi u sadašnjim uvjetima, dodavši kako komercijalni i bankarski krediti nikada neće biti po ročnosti i visini kamata prihvatljivi za ulaganje u poljoprivredu. Podržala je i model ruralnog razvitka ocijenivši ga dobrim te je podržala sve mjere koje su u ovom modelu nabrojene posebno istaknuvši važnost uključivanja regionalne samouprave sa svojim programima i sredstvima. Mišljenja je da bi više riječi trebalo biti o kontroli predviđenih sredstava. Na kraju izlaganja iskazala je potporu predloženim zakonskim rješenjima rekavši kako se nada da će iznesene primjedbe biti uvažene.

Za riječ se ponovno javio **mr. Božidar Pankretić**. Rekao je da će biti obidene sve županije te da će se održati rasprave sa svim udruženjima proizvođača, poljoprivrednika, Hrvatskom udrugom poslodavaca i Hrvatskom gospodarskom komorom. Smatra da će na takva način biti donesen Zakon uz sveukupni konsenzus što je, kaže, jedini način da se on može sprovesti. Naglasio je da je određivanje cijene i pariteta od strane države stvar koja nije prihvatljiva, jer kada bi država to određivala gubi se smisao tržišne ekonomije. Kao poantu ovog zakona istaknuo je ostvarenje dohotka obiteljskog gospodarstva i u tom dijelu je najavio maksimalne potpore.

Dragica Zgrebec je pojasnila da je govorila o ciljanoj cijeni. Obrazložila je da se po prilici zna na kojoj razini će se koji proizvod na tržištu formirati i u tom smislu bi trebalo vidjeti u kojem dijelu je poticaj.

Jesu li ovo zaista korjenite promjene?

U ime Kluba zastupnika HDZ-a **Drago Krpina (HDZ)** je upitao predstavljajući li ovaj Zakon zaista korjenite promjene u potpori države hrvatskoj poljoprivredi? Objasnio je da je u zemljama Europske unije potpora države poljoprivredi 12 puta veća nego u Hrvatskoj, a ovaj Zakon, kaže, ne jamči da će se taj omjer smanjiti. Drži da se Hrvatska počinje ponašati u pogledu korištenja carina kao da ima financijsku i gospodarsku moć sukladno zemljama Europske unije s kojima se naša poljoprivreda prisiljava natjecati. Carine smo smanjivati velikom brzinom, dok smo potpore iz Državnog proračuna vrlo sporo povećavali, konstatirao je zastupnik. Posljedica toga je, kaže, Zastrahujući porast uvoza poljoprivrednih proizvoda od oko milijardu dolara. Naglasio je da su štetu od toga imali najviše seljaci. Kritiku je uputio i prema sustavu kreditiranja koji je neusporedivo u korist Europske unije dodavši kako hrvatski seljaci nisu krivi što proizvode u takvim uvjetima. Takve uvjete, ističe, dužna je promijeniti Vlada. Smatra dalje kako predloženi Zakon neće riješiti ni pitanje izvoznih stimulacija budući da je Hrvatska tu pristala na neravnotežan položaj samim ulaskom u WTO. Mišljenja je da se neće promijeniti ni struktura poljo-

privredne proizvodnje. Obrazložio je to time što Hrvatska proizvodi višak pšenice, ali su za tu kulturu stimulacije iste kao i za voće, naglasio je i to da se još uvijek ne zna temeljem kojeg propisa i kriterija neko obiteljsko gospodarstvo može steći status obiteljskog gospodarstva. Taj propis je potrebno donijeti ako želimo stvoriti 150 tisuća komercijalno i profitabilno sposobnih hrvatskih obiteljskih gospodarstava. Osvrnuo se i na podjelu gospodarstava na komercijalna i nekomercijalna rekavši da je to predloženo vrlo dubiozno. Smatra da bi prvo trebalo odrediti što to obiteljsko gospodarstvo je, a što nije. Za potpore dohotku je rekao da je tu ustvari riječ o jednom hibridnom socijalnim rješenju koje bi određena gospodarstva mogla koristiti s obzirom na starost vlasnika. Upitao je, što će s tim ljudima biti nakon što budu stariji od 60 odnosno 65 godina, konstatiravši da sustav treba bitno promijeniti. Drži dalje da u zakonu nisu navedene prednosti koje bi hrvatski seljaci prepoznali kao razlog da im se isplati biti u sustavu PDV-a. Jedinu potporu dao je prijedlogu poticaja za povrće u iznosu od 1,5 milijuna kuna. Predložio je čak da se taj smanji na milijuna kuna, budući da je takvih prijedloga bilo i od samih seljaka. Zamjerio je predlagatelju i to što nije dovoljno razrađena ekološka poljoprivreda, a nije mu, kaže, jasna ni razlika u držanju i uzgoju rasplodne stoke. Zaključio je da će ovaj zakon imati slabšan učinak u podizanju natjecateljskih mogućnosti hrvatske poljoprivrede.

Otvorenost ili izolacija

Ministar **Božidar Pankretić** upozorio je da je potrebno ispraviti nekoliko stvari. Ovako emocionalna diskusija da je bila prije nekoliko godina bilo bi jako dobro. Pošteno, ne možemo sada govoriti kao da nikad prije ničega nije bilo i za dvije godine

U prošlim vremenima zasadila se voćka. Dok je urodila plodom promijenjeno je nekoliko ministara.

u poljoprivredi očekivati da će se sve promijeniti. Treba biti realan. U prošlim vremenima se zasadila voćka, a dok je urodila plodom promijenjeno je nekoliko ministara. Agrarna politika mora biti dugoročna, a onda

se mogu određene stvari mijenjati. Mijenjali smo agrarne politike i ministre u prijašnjim vremenima i došli u izuzetno tešku situaciju. Prije dvije godine ušli smo u Svjetsku trgovinsku organizaciju. Imali smo primjedbe da je cjelokupni posao odraden ne za ove vlasti, koja je došla, nego da je već prije odraden. Sada se nas optužuje da smo prerano otišli u neku otvorenost, da nema carinske zaštite. Imamo samo jedno biranje - ili ćemo se otvoriti i biti konkurentni ili ćemo se u potpunosti izolirati.

U zadnje dvije godine 80 posto sredstava je povećano u dijelu poticaja za poljoprivredu. Ponekad se dobiva dojam u javnosti da su izdvajanja za poticaj u poljoprivredi na neki način novac koji se poklanja, da je bačen novac. Poljoprivreda je razvojna komponenta i strateška grana. Uspoređujući prošlogodišnji uvoz poljoprivrednih proizvoda od 845 milijuna dolara i uvoz u 1990. godini od 723 milijuna dolara onda ne možemo govoriti o zastrašujućem uvozu.

Proizvodnja jabuka je bila spomenuta kao primjer. Prošle godine bespovratna sredstva koja daje Ministarstvo za kvote za sadenje voćaka nisu bile iskorištene. Netko tko 20 godina sije pšenicu ne može se preko noći predomisli pa će reći, sad prelazim na jabuke ili u vinogradarstvo. Tradicionalizam u hrvatskoj proizvodnji poljoprivrede je izrazito izražen. Moramo ga svi zajedno uporno pokušavati mijenjati.

Što se tiče PDV-a, upozorio je ministar Božidar Pankrećić, žalosno je uopće govoriti da je to bilo kakva obveza nego je korist za komercijalno obiteljsko gospodarstvo. Najveći dio njih su obveznici PDV-a i na određeni način to vrlo dobro koriste, jer im to smanjuje impute u poljoprivrednoj proizvodnji i postaju konkurentni.

Potom se **Drago Krpina (HD)** javio za ispravak netočnog navoda a poslije i za poslovničku primjedbu. Rekao je da se ministar zalijeće u prostor izvan Ustava, zakona i Poslovnika mjerenjem stupnja emocionalnosti zastupničkih rasprava. A što se tiče tvrdnje o enormnim povećanjima u zadnje dvije godine dali ste u obrazloženju kako se kretao udio poljoprivrednog proračuna u ukupnom državnom proračunu. Vidimo da je 1999. godine bio 3,19 posto, a 2001. godine 3,42 posto. To nije baš neko enormno povećanje. I drugo, floskule zadržite za sebe.

Oštri tonovi

Molio bih da izbjegavate tako oštar ton, zatražio je potpredsjednik Hrvatskoga sabora, predsjedavajući sjednici **Baltazar Jalšovec**. Prema Poslovniku kao predsjedatelj dužni ste zaštititi zastupnike od ometanja i uvreda, uzvratilo je **Drago Krpina**, dodavši da je njega ministar uvrijedio. Na moj odgovor opominjete mene, primijetio je zastupnik **Drago Krpina**. Oštri tonovi su dolazili od vas i od njega, rekao je **Baltazar Jalšovec**. On je mene optužio za floskule, a ne ja njega, ponovio je **Drago Krpina**.

U WTO smo ušli bez simulacija i ocjena što to znači za naše proizvode i poljoprivrednike.

Ljubo Česić-Rojs (HDZ) ispravljajući krivi navod podsjetio je da je ministar u svom izlaganju rekao: tradicionalizam je tradicionalizam. Netko tko 20 godina sije pšenicu ne može da se bavi drugim granama. Ne da ne mogu, ti naši ljudi su sposobni. U tome i jest problem što su sposobni, a ne mogu doći do izražaja da rade ono za što su osposobljeni.

Ministar **Božidar Pankrećić** naglasio je što se tiče ne proračuna, nego onog dijela koji se odnosi na poticaj poljoprivredi da su zadnje dvije godine povećani za 79,6 posto. Još jednom ponavljate netočnost od 80-postotnom povećanju poljoprivrednog proračuna, rekao je **Drago Krpina** i pročitao ponovo podatke po godinama u udjelu poljoprivrednog proračuna u ukupnom državnom proračunu. Rekao sam da ne govorimo o proračunu, upozorio je ministar **Božidar Pankrećić**. Govorimo o sredstvima koja su namijenjena za poticaje. Godine 1999. iznosila su 956 milijuna kuna, a do 2002. porasla su na milijardu i pol kuna. Tu je povećanje 80 posto. Brojke koje ste vi napisali ili barem potpisali, ja sam pročitao, uzvratilo je **Drago Krpina**. Sve što sam kazao rekao sam točno o ukupnom poljoprivrednom proračunu, a kakva je njegova unutarnja struktura, to je za jednu drugu raspravu.

Time međusobna pojašnjavanja ministra i zastupnika nisu okončana. Ministar **Pankrećić** ponovio je da je vrlo jasno govorio o određenom dijelu novčanih sredstava koji se isplaćuju seljacima i pravnim osobama za poticaj. Zastupnik **Krpina** primijetio

je da je ministar trebao, kada je već govorio o toj nominalnoj razlici, kazati kakva je struktura onih koji su dobili tih milijardu i pol kuna. Među njima našlo bi se i one koji su dobili desetke milijuna kuna za uljanu repicu i ne znam što, a koje nikada nisu ni posijali. Takve priče, upozorio je ministar **Pankrećić**, trebalo bi egzaktno dokazati. Nemam ništa protiv da svaki građanin, a posebno naši seljaci koji znaju da je bilo tko prevario na neki način izvrše prijavu. Imamo nekoliko tisuća inspekcijskih nadzora. Na taj način suzbijamo kriminal kojeg je evidentno bilo. **Drago Krpina** je potom upozorio kako nije točno da prevare nisu prijavljene. O tim prijavama je u sabornici zastupnik Ivo Lončar govorio bezbroj puta. Predložio je osnivanje istražnog povjerenstva. U Hrvatskom saboru se već godinu dana opstruira i onemogućava osnivanje tog istražnog povjerenstva.

WTO i Europska unija

U ime Kluba zastupnika HSP - HKDU-a govorio je **Tonči Tadić**. Rekao je da ova rasprava mora biti vođena s jasnom vizijom stanja u kojem je hrvatsko poljoprivredno gospodarstvo danas. A to je da je Hrvatska postala članicom WTO-a. Sve ove brojke koje se spominju treba gledati iz tog konteksta. Ulaskom u WTO obvezali smo se da će u prijelaznom periodu poticaji padati na razinu od 134 milijuna EUR-a, dakle na najnižu razinu ikad dodijeljenu Hrvatskom poljoprivrednom gospodarstvu. Upozoravali smo kada se ratificirao Sporazum s WTO-om da to u konačnici znači pretvaranje Hrvatske u duty free shop.

Drugo, potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Hrvatska se obvezala da u prijelaznom periodu od četiri godine carine padaju ispod razine WTO. Teorijski dobili smo mogućnost izvoza na ogromno svjetsko tržište, koje je solidno zaštićeno i subvencionirano. Dobili smo mogućnost slobodne trgovine s nizom zemalja. Međutim, od te slobodne trgovine neće se dobiti ništa, ako mi ne budemo imali odgovarajući sustav potpore i zaštite naših proizvođača. Činjenica je da smo ušli u WTO bez simulacije i bez ikakvih ocjena što to zaista znači za naše proizvode i poljoprivrednike.

Poticajima se do sada pokušavalo nešto učiniti. Međutim, cijeli taj

mehanizam mora biti daleko razrađeniji, mora biti posredan, mora zaobilaziti barijere koje pred nas stavlja WTO. Poticajima se do sada vodila socijalna politika na selu. Pokušavalo se njima zaustaviti pad standarda na selu. Razvoj sela nije niti može biti predmet isključive skrbi Ministarstva poljoprivrede. I ako netko misli da će se kroz državne mirovine za ljude starije od 55 godina zaustaviti pad standarda na selu, onda se ljuto vara. Selo se u Hrvatskoj može razvijati jedino cjelovitim i planskim naporom države. Poljoprivreda je dio gospodarstva Hrvatske. Ne možemo isisati novac iz poreza i uliti ga u poljoprivredu ako ga nemamo iz čega isisati, ako je gospodarstvo Hrvatske u komi, a jeste.

Naša šansa nije u masovnoj proizvodnji. Naša šansa je jedino u proizvodnji ekološki zdrave hrane.

Dakle, poticaji su odraz ukupnih mogućnosti i potreba Hrvatske. Poticaji koji su dati predstavljaju ujedno i jamstvo otkupa. Znači, da nema špekulacije, ako se već dobiju novci. Pri tome ćemo se vjerojatno morati i dalje oslanjati na naše domaće prerađivače. Naravno, postoji i mogućnost izvoza. Ali ta mogućnost je jako mala, jer tu postoje vrlo jasne kvote i WTO i Europske unije. Ovo sve skupa je, dakle, povezano, s razvojem prerađivačke industrije. Sve skupa je povezano s interesima trgovačkih lanaca, kroz koje se hrana plasira. Ako trgovačke lance u Hrvatskoj mahom kontroliraju stranci onda našu poljoprivredu i njezinu proizvodnju ne možemo plasirati na naše tržište. Kraj. I to je cijela priča. Za koga mi uopće proizvodimo poljoprivredne proizvode i hranu? Za koje tržište? Proizvodimo za Hrvatsku i njezine stanovnike, proizvodimo za ono nešto turista što u Hrvatsku dođe i za tržište Europske unije. Ali je ono zaštićeno kvotama.

U tom kontekstu treba gledati poticaje. Treba gledati, recimo, apsurdne poticaje za malu plavu ribu. Potiču se za minimalno 50 tona ulova. Kvota izvoza u Europsku uniju je 180 tona godišnje - srdela, incuna, papalina. Ispada da mi zapravo s ovim potičemo 3,5 ribara.

Ono što je dobro jest model kapitalnih ulaganja. Doista je potre-

ba modernizacija naše proizvodnje, posebno ako želimo proizvoditi zdravu hranu. Dobar je model i ruralnog razvitka, dakle razvitka sela. Potrebna je pomoć države, ali ako taj novac jamči kvalitetu i zaštitu hrvatskog potrošača. Treba pozdraviti i poticaje obrazovanja poljoprivrednika.

Ekološki zdrava hrana

U ime HSP-a posebno podvlačim, rekao je **Tonči Tadić**, da naša šansa nije u masovnoj proizvodnji. Naša šansa je jedino u proizvodnji ekološki zdrave hrane. Svi poticaji trebaju biti dugoročno usmjeravani prema tome. Za zdravu hranu postoji mjesto na tržištu WTO-a i EU. Hrvatska šansa je zdrava hrana. Za to je potreban Zakon o zabrani genetski modificirane hrane.

Kad je riječ o otkupu on mora biti putem javne dražbe i aukcijskih kuća. Državna pomoć mora biti ciljano, mora biti kroz poticaje, dakle usmjeravana temeljem jasnih planova. Hrvatski sabor mora imati daleko bolju sliku stanja i daleko jasnije planove na koji način će se ti novci doista usmjeravati. Ako želimo usmjeravati dio novca u poljoprivredu onda to mora biti jako dobro kontrolirano, planirano i ciljano, zaključio je Tonči Tadić.

Danas smo u državi koja može proizvoditi za još jednu državu, a koja uvozi hranu.

Klub zastupnika IDS-a nije zadovoljan ovim Prijedlogom zakona o državnoj potpori u poljoprivredi, rekao je **Dino Debeljuh (IDS)**. Očekivali smo da ćemo doživjeti radikalnu promjenu u samim potporama, promjenu koja će učiniti da se stanje u poljoprivredi bitno poboljša u korist poljoprivrednika i svih građana Hrvatske. Danas smo suočeni sa stanjem koje nikoga ne može zadovoljiti. Danas smo u državi koja može proizvoditi za još jednu državu, a koja uvozi hranu. To je žalosna činjenica iz koje bi trebao proizaći zakon koji bi trebao omogućiti poljoprivrednicima da proizvode sve ono što se danas u Hrvatskoj ne proizvodi u dovoljnoj mjeri. Bilo bi logično očekivati da imamo na kraju ovog Zakona tabelu gdje su projekcije koje kažu da će ove promjene povećati proizvodnju

mlijeka za 30 posto, odnosno smanjiti uvoz za 40 posto, da će ove promjene povećati proizvodnju voća odnosno smanjiti uvoz voća, da će smanjiti uvoz povrća, sira i svega onoga što danas uvozimo.

Hrvatska ima veliku sreću zbog nesreće koju je doživjela, a to je da nije nikada dovoljno ulagala u poljoprivredu. Sreća se sastoji u tome da imamo još mnogo zemlje koja je zdrava. Pojedine države već plaćaju poljoprivrednicima da ne obrađuju zemlju, jer je već otrovana, iskorištena. To rade naši susjedi. U našem okruženju, Europi i Americi, ljudi postaju gladni zdrave hrane. Počeli su shvaćati koliko je zatrovana hrana uzrok mnogih malignih oboljenja.

Navodnjavanje

Kada gledamo razradu onda vidimo da je ovaj Zakon manjkav. Kada govorimo o kapitalnim ulaganjima, onda moramo spomenuti navodnjavanje. Hrvatska je jedna od posljednjih država u Europi po navodnjavanju. Kada bude malo više vode imat ćemo bolju proizvodnju. Kada bude suša bit ćemo loši. Zapad više to ne poznaje. U Španjolskoj je nasad do nasada. Nisu poljoprivrednici to sami napravili bez države. Netko je imao program u glavi, kojeg je smislio i stavio na papir i koji se pokazao dobrim. Nakon nekoliko nasada su veliki bazeni vode. Tamo nema slučajnosti. Tamo se navodnjava. A mi smo gotovo potpuno zaboravili na navodnjavanje. Potpore se moraju povezati sa navodnjavanjem. Znači netko tko navodnjava mora imati prednost. Davati po hektaru neovisno što poljoprivrednik proizvodi velika je greška. Država je ta koja mora vidjeti dalje od poljoprivrednika.

Sada ima oko 200 istarskih goveda. To je ispod granice koja garantira njegov opstanak.

Moramo jasno reći koja je naša strategija. Ako je to ekološka hrana onda to mora imati prednost. I tome treba dati veću potporu. Ako znamo koliko voća uvozimo onda mora onaj tko sadi voće imati mnogo veće potpore nego onaj tko proizvodi ono što imamo viška. Ovaj Zakon treba bitno promijeniti. Treba samo filozofiju promijeniti. Mi ne možemo

izaći iz Svjetske trgovinske organizacije. Dio smo Europe i moramo prihvatiti ta pravila igre. No u tom okruženju moramo dati sve najbolje od sebe, da bismo mogli konkurirati. A nije lako konkurirati nekome tko deset puta više potpore daje od nas. Svejedno to možemo učiniti, jer je naša velika prednost to što imamo zdravu zemlju.

Autohtone pasmine

Jedan krug ljudi u Ministarstvu poljoprivrede, upozorio je Dino Debeljuh, godinama gleda na isti način uvjeravajući ministre da smanje poticaj odnosno potpore za autohtone pasmine. Četiri ministra pokušala su smanjiti poticaje odnosno potporu za istarsko govedo. Evo peti ministar došao je iz bivše opozicije. Ponovo ta birokracija iz Ministarstva poljoprivrede uspjela mu je u tekst ubaciti smanjenje poticaja za istarsko govedo. Godine 1994. većina zastupnika prihvatila je amandman kojim se bitno povećava potpora za istarsko govedo. To govedo došlo je na brojku od 80 komada. Danas je brojka oko 200. Još uvijek je to ispod granice koja garantira da će to istarsko govedo opstati. A sada se predlaže gotovo duplo smanjenje potpore za tu

Selo treba dovesti na razinu da se u njemu može kvalitetno živjeti.

izvornu pasminu. Očuvanje autohtonih pasmina ušlo je u strategiju. Kad strategiju razradimo onda se, recimo, za istarsko govedo smanjuje potpora napola. Vjerujem da će se to ispraviti, rekao je Dino Debeljuh.

Naša filozofija promišljanja oko poticaja vrlo je jasna, ali je možda ovdje bila krivo shvaćena, upozorio je ministar **Božidar Pankrećić**. Nikako ne smatramo da će svi poticaji, odnosno direktna plaćanja biti jedinstvena, pa to nije niti predloženo. U voćarstvu primjerice za prvu kategoriju imate bespovratna sredstva od 20.000 kuna. U odnosu na ratarstvo to je neusporediv iznos. Nadalje, u tijeku je natječaj za prenamjenu zemljišta, gdje su posebno sredstva namijenjena za navodnjavanje i to u voćarstvu i povrtlarstvu.

Broj istarskih goveda znatno je uvećan. Postoji određena razina do koje svaka država potiče autohtonu

pasminu. Možemo otvoriti raspravu koliki je to broj goveda. Do sada je potpora bila 5.500 kuna. Sada je smanjena na 3.000 kuna. Treba voditi računa i o drugim autohtonim pasminama. Novac je ograničen. Zbog postojećeg broja goveda potpore nisu potrebne u iznosu kao što je to bilo do sada.

Krovni Zakon

Nestankom nacionalnih tržišta i gospodarstava kao zatvorenih 80-tih godina ušlo se u nove integracijske procese koji su donijeli i nove tržišne mehanizme funkcioniranja i kod tržišta poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, upozorio je **Ante Markov (HSS)**. U zatvorenim nacionalnim gospodarstvima postojala je i drukčija komunikacija između ponude i potražnje. Ne možemo kazati da smo do 1990. godine bili zadovoljni stanjem u našem agraru. Još manje možemo kazati da se od te godine naovamo stanje značajno popravilo. Stanje se još pogoršalo. Došlo je do još većih razlika, velikog zaostajanja sela, agrara i poljoprivredno-prehrambenog sektora u odnosu na zahtjeve i uvjete koje nameće suvremeni svijet.

Sredstva koja se izdvajaju za poticaje i potpore u poljoprivredi su nedostatna.

Ovaj Zakon bi se mogao okarakterizirati kao krovni, temeljni zakonski prijedlog. Trebao bi stvoriti preduvjete da se u vremenskoj dinamici postepeno izvrše značajne strukturne promjene. Time bi se poljoprivreda mogla prilagoditi zahtjevima tržišta, a postojeći bi poljoprivredni proizvođači, pravne i fizičke osobe, našli svoje mjesto i mogli bi značajno utjecati u gospodarskom ciklusu razvoja Hrvatske. Dobro je što je Ministarstvo izdvojilo perspektivna obiteljska gospodarstva kao jednu posebnu grupu koja će moći kroz primjenu ovog Zakona doći do kvalitetnije pozicije.

U ovom prijedlogu zastupljene su određene socijalne mjere za potporu nekomercijalnim obiteljskim gospodarstvima koji proizvode za vlastite potrebe. Oni su u ovom momentu u dosta velikom broju. Dobro je da ih se pokušava zaštititi.

Krivo se percipira u javnosti, ali i u raspravama, kao da će sam Zakon promijeniti ukupno stanje u hrvatskom agraru. Naravno da neće. Treba

šira akcija i rasprava o ukupnoj strategiji razvoja Hrvatske koja treba istaknuti potrebu i zahtjev da se restrukturiranjem poljoprivredne proizvodnje iznađu mogućnosti da se povećaju razvoj i zapošljavanje. Sve skupa to treba biti ugrađeno u ukupni kontekst gospodarskog rasta. Jer poljoprivreda sama po sebi nikada neće dati one efekte koji su nužni da bi bila poticaj i jedan od multiplikatora razvoja jednog nacionalnog gospodarstva.

U ovom periodu imamo vrijeme prilagodavanja u kojem možemo naše resurse u poljoprivredi čim više podići. Ovisno o potrebama našeg i međunarodnog tržišta treba pozitivno i selektivno poticati one grane i dijelove u poljoprivrednoj proizvodnji koji imaju svoje mjesto i za kojima postoji veća potražnja. Tako danas djeluju i zemlje koje se nalaze u Europskoj uniji. Uz te potpore na nivou Europske unije postoje i nacionalne potpore, koje postoje zato da bi se svake godine uravnotežio deficit pojedinih segmenata poljoprivredne proizvodnje. Takav pristup nužan je i kod nas. Hrvatska ima velike resurse koje treba iskoristiti. Prije svega radi toga da se zadrži postojeći nivo zaposlenosti u poljoprivredi, ali i zbog toga što imamo komparativne prednosti. Ciljevi ovih zakona i ukupne agrarne politike su da je moguće naša sela dovesti na razinu da se u njima može kvalitetno živjeti, da ne trebaju biti na teret bilo koga, a posebno ne državnog proračuna. U ovom momentu selo i poljoprivreda nemaju uvjete i mogućnosti koje ima naša konkurencija. Stoga su nužne ovakve i druge mjere, rekao je Ante Markov.

Četiri modela

Sredstva koja se izdvajaju za poticaje i potpore u poljoprivrednu su nedostatna, upozorio je **Marijan Maršić (HSS)**. Imati znatno više financijskih sredstava za poticaje i potpore jedini je način da bi naša obiteljska gospodarstva mogla uspjeti u tržišnoj konkurenciji. Treba dati mogućnost kvalitetnog rješavanja zemljišne politike, državnog ali i privatnog zemljišta. Treba također regulirati tržišne odnose na kvalitetan način suzbijanjem sive ekonomije, monopola, stvarajući uvjete da se zna što se i kada se proizvodi, kome se prodaje i što je najbitnije da se može naplatiti. Tada

sigurno neće biti razloga da naši seljaci kažu kako ne mogu platiti svoje obveze i zašto su neuspješni.

U ovom Prijedlogu zakona prepoznajemo četiri modela. Prvi je model poticanja proizvodnje. Drugi je model potpore dohotku. Zatim je model kapitalnih ulaganja. Model ruralnog razvitka je četvrti. Što se tiče modela poticanja proizvodnje bilo bi dobro

Seljaci više ne siju konoplju i lan. Poticanjem te proizvodnje ponovo bi se aktivirala obiteljska gospodarstva i tvornica kudelje u Črnkovicima.

razmotriti mogućnost da područja s težim uvjetima gospodarenja budu sva područja koja se nalaze na području od posebne državne skrbi. Isto tako predviđa se utvrđivanje minimalnih i maksimalnih poticajnih količina. Primjerice, žitarice koje koeficijent ove godine imaju 1, to je jedan hektar, iduće godine već će imati 3 hektara. To znači da će itekako biti potrebno ubrzati proces prodaje prvenstveno državnog zemljišta seljacima kako bi u tom kratkom roku uspjeli okrupniti svoj posjed.

U vezi s modelom potpore dohotka u članku 45. godišnji iznos koji je 7.200 kuna, dakle 600 kuna mjesečno, treba preispitati i povećati na primjereniju razinu. U članku 46. kaže se da jednom ostvaren status nekomercijalnog gospodarstva ne dopušta naknadnu promjenu statusa te onemogućuje ostvarenje potpora u sklopu modela potpore proizvodnje. Ovo ne bi trebalo tako ostati. Primjerice danas imate muža i ženu koji su ostali sami na svom obiteljskom gospodarstvu. Oni će se uključiti u model potpore dohotka. Međutim, njihov sin je u gradu, pa se sutra možda odluči vratiti i baviti se poljoprivredom. Iz ovoga to obiteljsko gospodarstvo nikad više neće moći biti tržišno. Tu bi se morala ostaviti mogućnost da pravni nasljednik, sljednik svojih roditelja, može ako želi na svom obiteljskom gospodarstvu nakon smrti roditelja zasnovati upravo ovu tržišnu proizvodnju.

U programu razvitka seoskog prostora sufinanciraju se razvojni projekti jedinica lokalne uprave koji se odnose na održivi ruralni razvitak. Međutim, u članku 50. nigdje se ne

spominju jedinice lokalne samouprave. Članak 17. dosta je nejasan. Treba detaljnije razraditi i jasno reći što znači tih milijun i 500.000 kuna, jer taj dio treba povezati i sa Zakonom o zemljištu.

Okrupnjavanje posjeda

Stjepan Živković (HSS) također se osvrnuo na članak 45. On je upozorio da se ovih dana rade programi raspolaganja državnim zemljištem na razini jedinica lokalne uprave i samouprave i u većini županija. To državno zemljište nije dostatno da se posjed okrupni da bi obiteljsko gospodarstvo moglo biti konkurentno. Članak 45. shvaćam, rekao je Stjepan Živković, na način da dragovoljno svatko onaj tko želi ući u socijalnu potporu na neki način oslobodi prostor, odnosno svoj posjed ponudi na tržištu zemljišta da bi komercijalno gospodarstvo moglo okrupniti svoj posjed.

Trebalo bi naći mogućnosti da se i rogač uvrsti u poticaje.

U članku 13. nabrojani su poticaji proizvodnje. U ratarske kulture i poticaje treba uvrstiti konoplju i lan kao industrijske biljke koje su prije desetak godina bile poticane od države. Na području Osječko-baranjske županije konoplja i lan tradicionalne su industrijske biljke. Izostavljanjem ovih kultura iz sustava poticaja od 1996. godine prekinuta je proizvodnja, ali i njihova prerada. Seljaci više ne siju konoplju i lan. Poticanjem ove proizvodnje ponovo bi se aktivirala obiteljska gospodarstva i tvornica kudelje u Črnkovicima. Radi se o površinama od oko tisuću hektara, odnosno 700 hektara konoplje i 300 hektara lana i oko 112 tona sjemena. Godišnje bi bilo potrebno osigurati 3,2 milijuna kuna. Na istoj površini se ne bi sijale druge kulture. Ako bi se sijali konoplja i lan u proračunu bi zapravo trebalo osigurati samo razliku, a to je oko milijun kuna. Podržavajući ovu proizvodnju poticao bi se razvoj 50 obiteljskih gospodarstava, iskoristilo bi se poljoprivredno zemljište. Direktno na preradi moguće bi bilo zaposliti oko 100 radnika.

Zastupnik Stjepan Živković također je upozorio da bi se poticajnim mjerama moglo stimulirati proizvodnju u slatkovodnom ribarstvu do predratnih 15.000 tona. Za to postoje

pretpostavke i za tu bi se proizvodnju godišnje utrošilo između 30 i 40 tisuća tona žitarica proizvedenih na hrvatskim poljima. Stoga bi poticaji slatkovodnom ribarstvu trebali ostati na dosadašnjoj razini. Osim toga treba uvesti nove poticaje analogno morskim za proizvodnju riblje mladi slatkovodnih riba autohtonih vrsta - šarana, linjaka, pastrve, smuda, soma i štuke čime bi se zaštitili i očuvali genomi za buduće generacije slatkovodnih uzgajivača.

Poljoprivreda i turizam

Poljoprivreda je došla u situaciju da se treba boriti ne samo za opstanak, nego da zauzme mjesto koje joj pripada temeljnim odlukama Vlade, a to je da je razvoj poljoprivrede uz turizam glavna okosnica razvoja Hrvatske, naglasio je Ivan Ninić (SDP). U razvoju turizma i kreditima koje država daje za pripremu sezone trebala bi biti ugrađena i mogućnost ili obveza da se uzimaju domaće proizvodnje i da poljoprivredu preko turizma i izvozimo. Uvoz poljoprivrednih prehrambenih proizvoda je 845 milijuna dolara. Izvoz je mnogo manji. Imamo negativnu bilancu više od 370 milijuna dolara. Tu je prostor da se stanje popravi. Voćarstvo je najveći uvoznik od svih poljoprivrednih proizvoda. Negativna bilanca kod voćarstva je 60 milijuna dolara.

Sukladno zakonu valjalo bi razmisliti i o svojevrsnoj revalorizaciji hrvatskih regija.

Treba pohvaliti predlagatelja da su uvrštene u voćne skupine prve i druge kategorije limun, kivi, šipak, smokva, bademi. Trebalo bi, međutim, iznaći mogućnost da se i rogač uvrsti u poticaje. Pozitivno je da se u Prijedlogu zakona govori i o uzgoju dagnji, jer su poticaji sa 0,50 povećani na 0,80 kuna po kilogramu kao i uzgoju autohtonih vrsta bijele morske ribe, zubaca, brancina, orade koji je s pet kuna po kilogramu povećan na 5,45 kuna. Za pozdraviti je i odluka da se za područja s težim uvjetima gospodarenja, brdsko-planinska područja, otoke i nedovoljno hidrološka područja utvrdi povećanje iznosa poticaja ili potpora za 35 posto kao i u vinogradarstvu i djelomično stočarstvu i ribolovu.

Slavonija i Baranja

Branislav Tušek (SDP) osvrnuo se na pitanje Slavonije i Baranje, odnosno na pitanje razvoja slavonskog sela. Gospodarsku strategiju razvoja Hrvatske nije moguće zamisliti bez poljoprivrede, bez razvoja sela i na kraju snaženja hrvatskog seljaka. Pitanje o kojemu također podosta govorimo je uravnoteženi regionalni razvoj, posebno jedan ubrzani razvoj Slavonije i Baranje zbog mnogo razloga i elemenata. Tome bi se moglo pridodati i pitanje socijalne sigurnosti hrvatskog sela i seljaka. Na kraju to je i pitanje zaustavljanja odlaska mladih ili bijeg mladih prema Zagrebu i zapadu. To su pitanja na koja se ne smije žmiriti ili ostati gluhi.

Govoreći o Slavoniji i Baranji izuzetno je značajno pitanje seoskog odnosno ruralnog razvitka. Značajan je ovaj model koji se zakonski želi promovirati, dakle model poticaja i potpora. Značajan je iz nekoliko razloga. Prije svega jer je hrvatsko selo predugo bilo na periferiji zanimanja hrvatske javnosti. Hrvatsko selo neopravdano je bilo na margini društvenog zbiljanja i pažnje.

Proizvođači, poljoprivrednici i seljaci na sivom tržištu imaju najmanje koristi. Najviše koristi imaju prekupci i nakupci.

U Hrvatskoj još nemamo cjelovit projekt ili programsko planski dokument razvoja sela ili poljoprivrednog razvoja sela u Slavoniji i Baranji. Definitivan rezultat takvog stanja je zapuštenost sela, naglo povećanje prosječne starosti seljačkog domaćinstva. Danas u slavonskom selu svaki treći poljoprivrednik ima više od 60 godina.

Zakonski projekt u dijelu modela ruralnog razvitka pokazuje širinu ili integralni pristup razvitku hrvatskog sela. Taj projekt nudi šansu svima nama. Model ruralnog razvitka ima jedan pristup s tri elementa, a to je gospodarstvo, to je društveni i kulturni razvoj sela. Nekoliko je otvorenih pitanja. Prije svega kako realizirati ovaj prijedlog zakonskog modela ruralnog razvoja. Dakle, kako praktično to realizirati u hrvatskom selu. Bit će potrebno izraditi cjelovit ciljani program poljoprivrednog

razvoja i prema selu, koji mora ići regionalno, prije svega prema Slavoniji i Baranji, sjevernom dijelu Hrvatske, Lici, Dalmaciji. Moramo napraviti tu svojevrsnu regionalizaciju po pitanju poljoprivredne proizvodnje. Sukladno zakonu valjalo bi razmisliti i o svojevrsnoj revalorizaciji hrvatskih regija.

U vezi s člankom 50. koji govori o programu razvoja ruralnog ili seoskog prostora bilo bi dobro u stavku 7. formirati stručni i programski savjet za seoski razvoj, koji će biti u funkciji izrade cjelovitih i integralnih programa razvitka hrvatskog sela. Značajno je pitanje i proizvodnja zdrave hrane u seoskom prostoru uključiti i stručne potencijale. Bez mladih, visokoobrazovanih ljudi nije moguće govoriti o brzom razvoju hrvatskoga sela. Stoga je otvoreno pitanje kako što više stimulirati mlade ljude, kako ih zaustaviti ili stipendirati da se vraćaju nakon školovanja u naša seoska područja. Oni su bilo motori razvoja. Tko to ne razumije ne razumije mnogo o razvoju sela.

Uslijedila je replika **Stjepana Henzija (SDP)** koji je upozorio da je potpora ruralnom razvitku prvo pitanje u pristupu razvoja poljoprivrede u uvjetima koji su danas kod nas. Tome bi trebalo dati malo veći značaj i kroz veće i značajnije financijske poticaje. Potpora dohotku je mjera koja tu nekako ne spada. Ona spada ministru Davorku Vidoviću i Ministarstvu rada i socijalne skrbi. Zalažem se da novci koji su predviđeni za potpore dohotku u većoj mjeri budu usmjereni prema ruralnom razvitku, koji treba puno jače naglašavati. Ovu mjeru treba vezati i odrađivati zajedno s Ministarstvom turizma i Ministarstvom zaštite okoliša.

Vrbova šiba

Ovaj zakon, naglasio je **Željko Pavlic (HSLHS)**, nudi i mogućnost da se snažnije suzbije siva ekonomija. Naime, godišnje se utaji u Hrvatskoj oko 10 milijardi kuna kroz utaje poreza i neplaćene doprinose. To bi bilo dovoljno da se izgradi cesta od Zagreba do Splita. Dio se odnosi i na funkcioniranje poljoprivrednog sustava. Proizvođači, poljoprivrednici i seljaci u tom sivom tržištu imaju najmanje koristi. Najviše koristi imaju različiti prekupci i nakupci. Ovim zakonom bi se barem djelomično to stanje trebalo ublažiti.

Zakon treba podržati i zato što je usmjeren na podršku različitim profitabilnim to jest komercijalnim projektima i gospodarstvima. Dugoročno tako razvijamo poljoprivredu. Za ostvarenje zakona Ministarstvo poljoprivrede ima snažne instrumente. Od 2003. godine bit će odvojeno 2 milijarde i 250 milijuna kuna.

Treba pozdraviti činjenicu da se u poticajima pojavljuju livade i pašnjaci.

U ovaj zakon trebalo bi uvesti jednu novu kulturu, a to je vrbova šiba. Proizvodnja i prerada vrbove šibe izuzetno je atraktivna u smislu izvoza. Cjelokupna proizvodnja predmeta od vrbove šibe okrenuta je izvozu. Podaci za Međimursku županiju za 2001. godinu govore da je na strana tržišta u Italiju, Njemačku, Austriju izvezeno predmeta proizvedenih od šibe u vrijednosti od blizu jedanaest milijuna kuna. U Međimurju ima sve manje plantaža vrbove šibe. Osnovni razlog je što vrbova šiba nema poticaj. Poticaj ima kukuruz, pšenica, pa su se ljudi okrenuli njihovoj proizvodnji. Uvođenjem poticaja i za vrbovu šibu to bi se preokrenulo. Proizvodnja vrbove šibe mogla bi biti prisutna i u Baranji te uz Savu. Primjedba Ministarstva poljoprivrede bila je da vrbova šiba ne može biti u poticajima, jer ona nije na neki način poljoprivredni proizvod. Ali za njezinu proizvodnju potrebno je itekako znati dobro obraditi zemlju. U isto vrijeme imamo prijedlog da se potiču duhan i lavanda. Njihovi proizvodi također ne služe za prehranu ljudi. Iz spomenutih razloga u članak 13. moralo bi se uvrstiti i vrbovu šibu da bi ona mogla dobiti poticaj.

Agrobanka

Željko Malević (SDP) podržao je koncept Prijedloga zakona o potporama u poljoprivredi. Više puta govoreno je o potrebi da se poticaji nešto drugačije koncipiraju u svrhu racionalnijega plasmana tih sredstava, ali istovremeno i onemogućavanja zloraba kojih je bilo jako puno. Svjedoci smo toga u svakodnevnoj praksi na terenu. Htjeli smo instalirati određene osigurače. Sugerirali smo da se kod koncipiranja poticaja u agraru poradi na bilanciranju tako da znamo prioritete.

Ako radimo bilance i bilanciramo potrebe, onda ćemo sukladno onome što smo si stavili kao bilančne prioritete stavljati veći naglasak u poticaju na to. Do toga još uvijek nije došlo. Kada dođemo pred vrata punog statusa u europskim integracijama sudariti ćemo se s vrlo detaljno izrađenim bilancama s vrlo oštrim kriterijima. Onda će to biti puno veći šok za naš agrar.

Definitivno moramo imati agrobanku, ne kao parolu nego kao praksu.

Treba pozdraviti činjenicu da se u poticajima pojavljuju livade i pašnjaci. Nadalje, trebalo bi povesti računa na koji način će se riješiti socijalno staračka domaćinstva, na koji način će se ustrojiti sustav državnih mirovina za staračka domaćinstava, pa tako onda i omogućiti da dođe do okrupnjavanja posjeda ukoliko bi se od staračkih domaćinstava preuzimala zemlja. Mogućnost je povećanja posjeda upravo preko tog privatnog, malog rascjepkanog posjeda i staračkih domaćinstava, jer se radi o 82 posto površina.

Što se tiče kapitalnih ulaganja ovo što se sada uvelo nužno je zlo. Treba ozbiljnije razmisliti o konceptu agrobanke. Definitivno moramo imati agrobanku ne kao parolu nego kao praksu. Ta banka mora biti posebna, drugačija od drugih. Ne može poslovati na klasičnim komercijalnim načelima bankarskog poslovanja. Agrar ima dugački ciklus kojeg niti jedna komercijalna banka ne može servisirati i pri tome zaraditi. Agrobanka mora biti koncipirana kao nova banka i mora biti državna. U ovo vrijeme kada je koncept monetarne politike malo drugačiji s obzirom na specifičnost djelatnosti poljoprivrede ta banka mogla bi koristiti u kreditnim plasmanima i sredstva iz primarne emisije. U zapadnim zemljama se kreditira poljoprivreda također dijelom iz primarne emisije i pri tome se ne događa ništa strašno. Kod nas to još uvijek nije nešto što se lako smije reći zbog paničnog straha od inflacije.

Kad seljak ulaže vlastita sredstva, investira i povećava vrijednost svoga gospodarstva, trebalo bi također da se nađe način da se dio nepovratnih sredstava osigura. Bilo bi pravednije da Ministarstvo sudjeluje u financiranju ukupne investicije već u

fazi zatvaranja financijske konstrukcije. Znači prije nego što se sredstva banke angažiraju, zaključio je Željko Malević.

Reforma postojećeg sustava

Mr.sc. **Ivan Štajduhar (SDP)** je ocijenio da se predloženim zakonom ulazi u reforme postojećeg sustava u kojem je niz nedostataka. Ukazao je na organizacijske probleme u Karlovačkoj županiji pa oblik reforme sustava poticaja koji se predlaže, temelji se na četiri modela.

Posebnu pohvalu zaslužuje dio poticanog modela koji se odnosi na ruralni model jer se razvojem sela razvija i jamči budućnost poljoprivrede bez koje nema napretka.

Analizom predloženog zakonskog rješenja zaključio je da nisu stvoreni uvjeti za njegovo provođenje na području te županije u pitanju državnog zemljišta i okrupnjavanja posjeda obiteljskih gospodarstava za proizvodnju u tržišnim uvjetima, te za postupak ažuriranja evidencije. Vrlo je skup repromaterijal, a on još poskupljuje poljoprivredni proizvod čineći ga nekonkurentnim na tržištu. Uz to dodatni su problemi neorganizirani otkup i plasman poljoprivrednih proizvoda, nepovoljna starosna struktura i pad broja poljoprivrednog stanovništva, uništen ili prepolovljen stočni fond. Nije završena obnova stambenih i gospodarskih objekata, nedostaje poljoprivredna mehanizacija, a županija još ima miniranih površina.

S obzirom na rečeno te postojanje mogućnosti da pojedine jedinice lokalne uprave izgube status područja s težim uvjetima gospodarenja, a time i više iznose potpora, zastupnik ocjenjuje da se odredbe predloženog zakona mogu negativno odraziti na sadašnje stanje u poljoprivrednoj proizvodnji županije. Iznijeto je potkrijepio podacima.

Stoga predlaže - žurno riješiti pitanje poljoprivrednog zemljišta, odnosno što više državnog poljoprivrednog zemljišta ponuditi na prodaju, smanjiti PDV za poljoprivredne proizvođače, utvrditi bilancu poljoprivrednih proizvoda i pristupiti reorganizaciji poljoprivredne proizvodnje, organizirati otkup

poljoprivrednih proizvoda, posebno povrća za koje proizvođači pokazuju poseban interes. Ukazao je na potrebu ekipiranja poljoprivredne stručne službe većim brojem djelatnika odgovarajuće stručne spreme te povećanja broja poljoprivrednih inspektora koji trebaju spriječiti pojavu nezakonitih radnji.

Nakon ovog izlaganja riječ je zatražio ministar poljoprivrede i šumarstva **Božidar Pankretić** i pojasnio da obiteljska poljoprivredna gospodarstva ne mogu, bave li se stočarstvom i proizvodnjom mlijeka, prema novom sustavu potpora dobivati manje nego samo više. Odnosno, vezano uz plotkinje ugovorom će se vezati s Hrvatskim stočarskim centrom i neće ispasti iz tog dijela potpora. Uzeta su u obzir područja s otežanim uvjetima gospodarenja te se neće dogoditi da stočarska proizvodnja ostvari manje prihode, rekao je.

Josip Golubić (HSS) je, iako kasni u donošenju smatrao da predloženi zakon treba podržati. Pogotovo što je zbog ulaska Hrvatske u WTO potrebno prilagoditi našu agrarnu proizvodnju okruženju u kojem se nalazimo.

Zakonom predloženo grupiranje i proširenje poticaja dobro je došlo te da ih treba proširiti na krmno bilje, povrće za preradu, neke vrste voća, ekološku i sjemensku proizvodnju, slatkovodnog mlađa u ribarstvu.

Naime, predstavnici poljoprivrednih udruga s kojim je kontaktirao pozdravljaju ovaj prijedlog i upućuju primjedbe na neka rješenja. Nisu suglasni s prijedlogom o najvišem mogućem godišnjem poticaju od jednog i pol milijuna kuna i traže u 2003. godini 2 milijuna kuna, u 2004. milijun kuna a 2005. jedan milijun kuna. Predloženo smanjenje poticaja za proizvodnju mlijeka u područjima s otežanim uvjetima gospodarenja ne treba prihvatiti nego treba ostati na istoj razini a poticaj za livade i pašnjake povećati.

Ujedno je primijetio da u strategiji razvoja kada se govori o inspekcijском nadzoru o prometovanju sa stokom tovljači nisu dovoljno zaštićeni tako da bi ostvarili zakonsko pravo na poticaje.

Također uvoz mesa nije u skladu sa strategijom a neriješen je i problem klanja muške i ženske teladi, simentalske pasmine sposobne za tov i daljnji uzgoj kao repromaterijala.

Rješenje kojim se daje mogućnost ostvarivanja poticaja i uvoznju junadi ako je u tovu dulje od 12 mjeseci nije prihvatljiv ako je cilj što brži oporavak domaćeg stočarstva. Mišljenja je - potrebno je naći rješenje da oko 100 tisuća naše teladi godišnje završi u tovu a ne u klaonicama. Naglasio je, međutim, da veću pozornost treba dati provedbi ovog zakona.

Sugestijom da treba urediti pitanje PDV-a naznačio je da je u ovom stanju teži plasman proizvoda, da cvate siva ekonomija te se ne može očekivati efikasnost primjene predloženog zakona.

Na kraju izlaganja rekao je da podržava prijedlog Kluba HSS za povećanjem kapitalnih ulaganja.

Boji se smanjenja poticaja za mlijeko

Miroslav Furdek, dr.med. (HSS), je prenio promišljanja poljoprivrednika stočara, proizvođača mlijeka i mesa Karlovačke županije koja je područje s otežanim uvjetima gospodarenja, odnosno posebne državne skrbi, te ocijenio da je ova reforma sa sustavom poticaja, s obzirom na to koliko je neophodna - trebala započeti mnogo ranije.

Izrazio je bojazan da bi slijedom predloženog rješenja poticaj za mlijeko mogao biti smanjen, a znajući da je proizvodnja nedostatna jer se uvoze velike količine mlijeka smatra da strateški cilj ove Vlade mora biti povećanje poticaja za tu granu. Ujedno je upozorio na potrebu uvođenja poticaja za livade, a 100 kuna po hektaru simbolična brojka, smatraju poljoprivrednici.

Modelima kapitalnih ulaganja i ruralnog razvika omogućit će se brži razvoj sela i poljoprivrede te smanjiti razlika u kvaliteti života na selu i gradu.

No, budući da vjeruje ministru da neće biti isplata ispod 0,90 lipa po litri mlijeka za spomenuta područja, na tome je ministru unaprijed zahvalio.

Podržava ujedno rješenje o ekološkoj proizvodnji što će, po njegovom mišljenju, područjima s otežanim uvjetima biti dodatni poticaj za proizvodnju.

Zatražio je da predlagatelj razmisli o mogućnosti da uzgajivači rasplodne stoke dobiju poticaj i za tele staro do 12 mjeseci, a ne samo do 6 mjeseci kako se predlaže.

Što se tiče potpore dohotku, uređene u članku 45. ta bitna novina nameće pitanje - što je sa seljacima starijima od 65 godina koji ne ulaze u sustav da im se omogući određena vrsta prihoda.

U tom smislu treba uključiti Ministarstvo rada i socijalne skrbi tako da i ono predvidi mogućnost da oni koji nisu uplaćivali sredstva u mirovinsko osiguranje mogu uplatiti sa zakašnjenjem i realizirati pravo na potporu.

Model ruralnog razvika kako ga predlaže Vlada, daje mogućnost jedinicama lokalne samouprave da svoja sredstva udruže s državnima, da prepoznaju prave projekte i programe razvika svojih seoskih područja i na pravi način dodijele sredstva poljoprivrednim gospodarstvima.

Predloženi zakon je korak naprijed, rekao je, jer obiteljska gospodarstva postaju nosioci razvoja poljoprivrede, a pri tome će ostvariti dohodak, a još više postići proizvođači ekološki zdravu hranu, kojom će konkurirati na tržištu EU i WTO.

Pravednije rasporediti državna sredstva

Tonči Žuvela (SDP) je upozorio da treba inzistirati na odgovoru - proizvodi li zemlja dovoljno poljoprivrednih proizvoda za svoje potrebe, pod kojim uvjetima i koje proizvode.

Naime, rekao je, poticaji su instrument poljoprivredne politike koji poznaju sve poljoprivredne zemlje, pa zakonom treba urediti što pravedniji način raspodjele državnih sredstava. U Dalmaciji, primjerice, drže da se poljoprivreda na tim prostorima nedovoljno podupire, i da nema razumijevanja za specifičnost problema u poljoprivredi upravo ovih prostora. Prvenstveno se misli na otoke i uzgoj vinove loze koja je tradicionalna kultura i izuzetno značajna za opstanak na tim prostorima, a ne treba zaboraviti da vino može biti naš uspješan izvozni proizvod. U toj grani sada nedostaju kvalitetne sorte crnog grožđa čiju proizvodnju, primjećuje, predloženi zakon neće stimulirati. Osim toga, zbog malih površina pod lozom, nastaju problemi oko poticaja pa je za

pozdraviti rješenje iz Prijedloga da ministar može odrediti poticaj i na manjim površinama.

Upozorio je, međutim, da će najviše rasprave i protivljenja ovom prijedlogu izazvati poticaji u maslinarstvu koji se mijenjaju, te predlaže da se poticaj po kilogramu maslinovog ploda zamijeni poticajima po stablu i litri što otvara mogućnost poticanja kvalitetne proizvodnje maslinovog ulja te postavlja pitanje tko će zapravo obavljati analizu kvalitete.

Predloženi model maslinari su prvotno ocijenili vrlo lošim a potom su ocijenili da je prihvatljiviji.

Argument u prilog poticaju po stablu je karakteristična nestabilnost uroda, rekao je i pohvalio prijedlog što se prvi put pojavljuju u poticajima nove kulture kao što je kivi, šipak, smokva i ostale i one su posebno zanimljive za naše mediteransko podneblje. Primjećuje da nedostaje u Prijedlogu rogač da bi bio potican i smatra da ga treba uvrstiti u konačni prijedlog zakona. On se svojom krošnjom uklapa u mediteranski pejzaž, koji je, uz to, i najekološkija mediteranska kultura.

U okviru poticaja za voćne vrste za koje se u Prijedlogu predviđa površina od najmanje 0,5 hektara prestrog je kriterij i zalaže se za sadnju novih nasada.

Što se tiče poticaja u ribarstvu, uz dobra rješenja o poticanju proizvodnje dagnji, smatra da treba misliti i na kamenice.

Ljubica Lalić (HSS) se uvodno osvrnula na postojanje zloraba koje inspekcijske službe zbog svoje nesposobnosti nisu uspjele spriječiti niti sankcionirati. Ako izostane nadzor moguće je očekivati zlorabu potrebe prava iz ovog zakona pa je nužno ugraditi efikasan sustav kontrole.

S obzirom na to da će komercijalna gospodarstva koristiti model poticaja proizvodnje i model kapitalnih ulaganja nameće se pitanje što će biti s nekomercijalnim a takva su gospodarstva najbrojnija. Upozorila je da se ne smije zaboraviti dio seljačke populacije izvan predviđenih starosnih okvira a ne mogu ući u sustav poticaja i zato što imaju primjerice 2 hektara zemlje koja je jedini izvor prihoda. Rješenje ovog slučaja vidi u njihovom udruživanju u zadruge, rekla je.

Potreban uzgoj domaćih pasmina

Naime, nužno je doraditi odredbu i za osobe starije od 55 godina jer oni nakon 65 ostaju bez potpore dohotku, i vjerojatno neće ostvariti pravo na mirovinu ili će ona biti vrlo mala, a ostaje im zemlja koju u toj dobi najvjerojatnije neće moći obrađivati. Ponudila je na razmišljanje prijedlog da se korisnicima potpore dohotku i nakon 65 godina života osigura mirovina ili naknada za dostojni život a da oni po stjecanju mirovine daju zemlju državi na raspolaganje i tako se omogući okrupnjavanje obiteljskih gospodarstava.

Mišljenja je da treba preispitati rješenje prema kojem će se visina sredstava za poticanje pojedinoj proizvodnji razmjerno smanjiti ako ukupni zahtjevi za poticaje premaše maksimalno poticanu količinu. Ono neće prisiliti seljake da promijene staru naviku proizvodnje tradicionalnih kultura primjerice pšenice (proizvodimo više nego je potrebno) a istovremeno nedostaje mnogo drugih kultura.

Dobrim drži pokušaj ograničenja najvišeg godišnjeg iznosa poticaja koje jedan korisnik može ostvariti jer su se događale najveće zloporabe, te smatra da ima prostora za razmišljanje o poticanju uzgoja ženske teladi zbog uvoza velikih količina mlijeka i Hrvatskoj su zato potrebne muzne krave, naglasila je. Potreban je uzgoj domaćih pasmina i radi postojeće opasnosti od kravljeg ludila.

Prošle je godine uvedeno poticanje uzgoja ženske teladi, a da je to bila dobra odluka pokazuje podatak da je prošle godine u uzgoj stavljeno više do 14 tisuća ženske teladi što je 7 puta više od prethodnih godina kada je godišnje stavljeno oko 2 tisuće komada, pa smatra da bi trebalo poticati svako žensko tele, što bi bio dobar put da se u nekoliko narednih godina riješi pitanje nedostatka mlijeka.

Posebnu pohvalu zaslužuje dio poticanog modela koji se odnosi na ruralni model jer se razvojem sela razvija i jamči budućnost poljoprivrede bez koje nema napretka.

Predloženi koncept je "pogođen", rekla je gospođa Lalić i uz neke dorade Hrvatska će dobiti dobar model sustava poticaja.

Dragutin Vukušić (SDP) je podržao donošenje reformskog zakona kojim

se postupno usklađujemo sa EU i WTO. Donijeti Zakon o poljoprivrednom zemljištu bitan je za donošenje predloženog zakona koji je u odnosu na Zakon o potporama, značajni iskorak prema kvalitetnijem rješavanju i drugačijoj primjeni.

Spominjući obuhvat područja od posebne državne skrbi ukazao je na rješenje o davanju poticaja po hektaru poljoprivrednih stabala masline dvojeći ne bi li bilo bolje poticati količinu proizvoda po hektaru, a time je ujedno upozorio na potrebu donošenja mjera za sprječavanje manipulacija.

Predlagatelj bi do drugog čitanja trebao odrediti kvalitetu i količinu ili pak proizvode za poticaje, značajno urediti poticanje proizvoda koji se uvoze, preispitati odredbu kojom zapravo limitira godišnji iznos poticaja svake slijedeće godine te urediti pitanje poticaja za povrće koje ide na tržnicu a ne u preradu.

Luka Bebić (HDZ) je rekao da je istomišljenik onih koji smatraju da ćemo članstvom u EU i WTO sve više imati ograničenja u stimuliranju određenih grana poljoprivredne proizvodnje. Onima koji su u svojim diskusijama isticali da nemamo šanse na europskom i svjetskom tržištu, suprotstavlja se i misli da je naša šansa u proizvodnji zdrave hrane i vrsta koje kod nas uspijevaju. Smatra da bi trebalo voditi politiku proizvodnje zanemarenih proizvoda ili kultura koje bi u našem podneblju dale dobar urod. Uz mandarinu, limun, maslinu, naranču, šipak treba uzgajati rogač i to na prostorima sada obraslim makijom čime bi spriječili širenje požara, rekao je. Uz spomenute vrste treba uzgajati jegulju na različitim lokalitetima te jagodu, njegov je prijedlog.

Prijedlozi za poticanje

Miroslav Korenika (SDP) je zatražio da se uredi zakonom područja s otežanim uvjetima gospodarenja a ne da to čini Vlada prema prijedlogu ministra poljoprivrede i da se posebno misli na brdsko-planinska područja. U područjima s otežanim uvjetima gospodarenja treba u većim iznosima poticati uzgoj krmnog bilja kao i voća za preradu, plasteničkih proizvoda i bučinog ulja.

O problemu slatkodnog ribarstva je govorio u okviru drugog zakona pa naglašava da ima dojam kako predložena rješenja na mala vrata

uvode smanjenje poticanja. To pitanje treba tretirati na drugi način, rekao je, primjerice smanjenjem vodne naknade. Volio bi stoga da predlagatelj razmisli o poticajima za uzgoj pilića i autohtonih vrsta pernate divljači i razmisli o poticajima za ribolovna društva koja poribljavaju (u sjevernoj Hrvatskoj razvijen je lovni i ribolovni turizam).

Ova vlast ima čitav niz argumenata da se kvalitetnije postavi prema socijalnom pitanju u selu ali ne kroz model poticaja jer se time zapravo onemogućuje one seljake koji bi ulagali u razvoj poljoprivrede.

Ante Grabovac (HSL) smatra da izniman interes za raspravu pokazuje koliko je značenje poljoprivrede u ukupnom gospodarskom razvoju Hrvatske. Pitanje poticaja u poljoprivredi svaka država rješava na svoj način pa je i Hrvatska proteklih nekoliko godina izdvojila gotovo milijardu dolara a "efekti nikakvi".

Smisao poticaja je brži razvoj poljoprivrede i povećanje konkurentnosti, rekao je i podsjetio da je iz godine u godinu Hrvatska sve više uvozila poljoprivredne proizvode a sve manje izvozila. Zbog toga je dobro da je Vlada konačno krenula u dugo najavljivanu reformu ovog dijela agrarne politike, naglasio je.

Između četiri modela poticaja posebno je važno razdvajanje komercijalne od nekomercijalne proizvodnje i uvođenje modela kapitalnih ulaganja i modela ruralnog razvitka. Apelirao je na ministra - zbog postojećih specifičnosti i razlika u veličini parcela - da se do drugog čitanja korigira norma predložena po površini i smanji kako bi se moglo poticati i manje površine, kakvih ima u Dalmaciji i na otocima. Prijedlog da se potiče uzgoj kivija, limuna, naranče, smokve i šipka doživljava kao satisfakciju jer se za njih i sam često zalagao.

Što se tiče maksimalnog iznosa poticaja od milijun i pol kuna - to je dobra mjera, rekao je jer će se sve više stimulirati razvoj manjih poljoprivrednih gospodarstava u odnosu na velike poljoprivredne kombinete, i smanjiti dosadašnja nerijetka zloporaba poticaja.

Modelima kapitalnih ulaganja i ruralnog razvitka omogućit će se brži razvoj sela i poljoprivrede te smanjiti razlika u kvaliteti života na selu i gradu. Naglasio je da značajnije treba poticati kulture koje nam nedostaju, jer ih sada više uvozimo.

U ostalom dijelu zakona najveći nedostatak je u tome što se ne vidi kolika će biti financijska izdvajanja za vrste potpora.

Treba spriječiti zloporabe

Sonja Borovčak (SDP) je rekla - trebalo bi imati u vidu specifičnosti, rekla je da je trebalo doći do predloženih promjena u financiranju poticaja zbog nedostataka u dosadašnjem načinu isplata i misliti na različite vrste zloporaba.

Potreba razvoja poljoprivrede u Zagorju značajna je i zbog velikog broja nezaposlenih, kojih je više od 9 tisuća.

Osim toga, važno je mlade ljude stimulirati da ostanu u poljoprivredi baveći se voćarstvom, vinogradarstvom i stočarstvom.

Dajući podršku rješenjima ovog zakona koji u primjeni treba nazirati odnosno kontrolirati trošenje sredstava, rekla je da se uzdaje da će predloženi model ruralnog razvitka omogućiti razvoj pojedinih regija.

Stjepan Henezi (SDP) se u svojoj raspravi osvrnuo na predloženi model potpore dohotku i na kapitalna ulaganja s naglaskom na ruralnom razvitku.

Prvo, područje zakona ne rješava status ljudi koji žive na nekomercijalnim gospodarstvima nego onih od 55 do 65 godina. Izjasnio se protiv primjene bespovratnih ulaganja i umjesto toga predložio da sredstva treba oplemeniti na neki drugi način.

Mišljenja je da u zajedništvu s drugim ministarstvima, za turizam i uređenje okoliša, primjerice, treba stvarati uvjete za proizvodnju.

Govorio je i prije i sada ponavlja da je razvoj poljoprivrede, pogotovo na višoj razini, nezamisliv bez vodoopskrbe, u kojoj na određenim područjima ima problema. Ako poljoprivredu shvaćamo kao gospodarsku djelatnost tada treba gledati da se osigura seljaka kroz druge mjere socijalne politike, s tim da maksimalno treba ulagati u povećanje proizvodnje s nastojanjem da još uvijek tradicionalno sklonog seljaka istovjetnim proizvodima usmjeri u planiranu proizvodnju.

Nakon posljednje diskusije prešlo se na zaključnih 5 minuta izlaganja u ime klubova zastupnika. U ime SDP-ova Kluba govorio je mr.sc. **Mato Arlović** i dao podršku ovom zakonu, te sugestiju predlagatelju da najozbiljnije razmotri primjedbe i prijedloge. Klub smatra da treba razmotriti pitanje tzv. odnosa prema modelu ruralnog razvitka i razdvojiti pitanje poticanja poljoprivrede kao djelatnosti od socijalne politike.

Naglasio je - ova vlast ima čitav niz argumentata da se kvalitetnije postavi prema socijalnom pitanju u selu ali ne kroz model poticaja jer se time zapravo onemogućuje one seljake koji bi ulagali u razvoj poljoprivrede.

Naznačio je potom da se mora izjednačiti socijalna politika kako prema seljaku tako i prema ostalim građanima Republike Hrvatske (čini se da zakon favorizira seljaka).

Također se ne može donijeti prijedlog novčanih kazni a ne predvidjeti zakonom mjere oduzimanja poticaja onima koji ih nisu iskoristili, rekao je. Smatra nužnim pored hektara kao jedinice mjerenja za poticaje, ugraditi korektivne elemente koji će poticati razvitak poljoprivrede kroz količinu, kvalitetu i proizvodnju hrane.

Treba razmisliti, rekao je i o bespovratnim sredstvima za kreditiranje djelatnosti u kojima oskudijevamo, te upozorio kako do drugog čitanja treba razmotriti sve prijedloge i primjedbe iz rasprave vodeći računa o prijelaznom razdoblju.

Zastupnici nemaju uvid u raspored sredstava

U ime Kluba zastupnika HSLs-a **Marko Baričević** je iskoristio svojih 5 minuta za izlaganje i odgovorio ministru i zastupniku na dijelove njihova izlaganja. Na ministrov stav da bi povećanje iznosa za poticaj šećerne repe i uljarica pokvarilo strukturu ostalog, odgovorio je iznoseći argumente protiv - uljarice nema dosta, tvornice ne rade punim kapacitetom, proizvodnja šećerne repe je vrlo težak fizički posao.

Izrazio je zabrinutost zbog toga što su zastupnici isključeni iz mogućnosti da na bilo koji način utječu na raspored novca, a omogućeno je to isključivo ministru i kaže - nije meni svejedno koji će kraj dobiti, tko će biti proglašen komercijalnim proizvođačem. Mi izгледа - dodao je - donosimo zakone da bi netko donosio

pravilnike, a zastupnike se ne izvještava o obavljenom poslu pa se događa i to da kao saborski zastupnik ne zna kolike su kvote za Županiju Požeško-slavonsku, iz koje dolazi.

U ime Kluba zastupnika HDZ-a **Drago Krpina** je rekao - suglasni smo s predlagateljem u jednome - da dosadašnji model potpora u poljoprivredi nije dao očekivane rezultate i da je nužno tragati za boljim modelima i rješenjima.

Što se tiče poticaja, procjena je Kluba da ukupna visina poticaja ne može dati očekivane i znatno bolje rezultate jer je 12 puta manja od one koju imaju u zemljama EU pa ni ovaj

Ukupna visina poticaja ne može dati očekivane i znatno bolje rezultate jer je 12 puta manja od one koju imaju u zemljama EU pa ni ovaj model ne može uspješno amortizirati toliku razliku.

model ne može uspješno amortizirati toliku razliku.

Unatoč istini da je bilo određenih povećanja državne potpore, ne treba zaboraviti, rekao je da je došlo do smanjenja i ukinuća carina, porasta cijena goriva i ostalih imputa u poljoprivrednoj proizvodnji pa su se i višestruko potrošila ta povećanja, što je jedan od razloga što sadašnji model nije mogao dati očekivane rezultate.

Primijetio je da zakon ne predviđa oblike zaštite za seljake starije od 65 godina i predložio mehanizme kojima bi starije stanovništvo dobilo mirovinu, a to je odrekne li se vlasništva nad poljoprivrednim zemljištem u korist države.

Treba predvidjeti mogućnosti financiranja izgradnje sustava za navodnjavanje i obrane od poplave i suše.

Klub zastupnika HDZ-a će biti suzdržan i do drugog čitanja predložiti brojne amandmane, rekao je na kraju zastupnik Krpina.

U ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a **Tonči Tadić** je rekao da politika poticaja prema poljoprivredi, mora imati cilj da se umanje negativni efekti ulaska u Svjetsku trgovinsku organizaciju, odnosno, rekao je negativni efekti će nastati ograničenjem koja su Hrvatskoj nametnuta u procesu priključenja EU. Riječ je o tome da se ukupna suma poticaja, barem neposrednih, smanji na do

sada najnižu razinu a jednako će tempo i namjena poticaja biti diktirani kroz Vijeće za provedbu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Ministarstvo bi u tom smislu trebalo umanjiti teškoće koje će biti nametnute hrvatskom seljaku radi ulaska u WTO i EU.

Prigovor je bio iznesen u raspravi o Zakonu o poljoprivredi da Hrvatska nije imala simulaciju prije ulaska u WTO, a na temelju Izvješća koje je zatražio Sabor proizlaze podaci prema kojima Hrvatska godišnje uvozi blizu milijardu dolara hrane. Budući da Hrvatska teško može konkurirati u masovnoj proizvodnji poljoprivrednih proizvoda, šansu vidi u proizvodnji zdrave hrane te sukladno tome, rekao je treba zabraniti proizvodnju genski modificirane hrane.

Ivan Kolar (HSS) je izrekao zahvalnost predlagatelju što je zakon

uputio u proceduru, i poručio mu da razmisli o upućenim primjedbama. Odgovorio je na jednu primjebu iz rasprave da zakon ne preferira seljaka nego mu još nameće obveze. Pozdravio je namjere koje se predlažu u zakonskim rješenjima rekavši da željno očekuje donošenje nacionalnog programa za poljoprivredu i seoska područja.

Ovim je javljanjem završena rasprava u trajanju od 5 minuta pa je u ime predlagatelja ministar poljoprivrede i šumarstva mr.sc. **Božidar Pankretić** zahvalio sudionicima rasprave. Ponovio je osnovni smisao zakona i naznačio da cilj agrarne politike nije samo poticanje proizvodnje nego i sama proizvodnja, uspostavljanje primjerenog životnog standarda poljoprivrednika, očuvanje ruralnog prostora, te sprječavanje uvoza hrane.

Onim sudionicima rasprave koji su u ovom zakonu prepoznali mogućnost za povlašteni položaj seljaka odgovara - ako je tome tako, tada će postići pun pogodak. Smatra, naime, da je nakon dugogodišnjeg ugnjetavanja došlo vrijeme da se nešto u tom smislu popravi.

Izrazivši očekivanja da će do drugog čitanja biti uvažene sve primjedbe, zahvalio je zastupnicima na konstruktivnoj raspravi.

Pristupilo se glasovanju o Prijedlogu zakona o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu. Prihvaćen je većinom glasova - 62 "za, 21 "suzdržan", uz zaključak da se sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja upute predlagatelju radi pripreme konačnog prijedloga zakona.

M.S.; A.Š.; M.P.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O POLJOPRIVREDI

Registar seljačkih obiteljskih gospodarstava

Zastupnici Hrvatskog sabora većinom glasova prihvatili su Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivredi, čiji je predlagatelj Vlada Republike Hrvatske, koja se obvezuje da u konačni prijedlog zakona uvrsti odredbu prema kojoj Hrvatski sabor donosi Strategiju u kojoj se uređuju pitanja poljoprivrede, šumarstva i ribarstva. Također, zastupnici su većinom glasova prihvatili zaključak koji je predložio Odbor za poljoprivredu i šumarstvo, a u kojem se ocjenjuje neprihvatljivim iz odredbe članka 16. Zakona o poljoprivredi izričito isključiti područja od posebne državne skrbi kao jedne od kategorija područja s težim uvjetima gospodarenja u poljoprivredi, a koja mogu ostvariti potporu.

Donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivredi rezultat će donošenjem propisa o raspodjeli carinskih kvota za poljo-

privredno-prehrambene proizvode, definiranjem područja s težim uvjetima gospodarenja sukladno prijedlogu reforme novčanih poticaja, te jasnim statusom poljoprivrednih gospodarstava u ostvarivanju prava na potporu i pojavljivanje na tržištu.

O PRIJEDLOGU

Donošenjem Zakona o poljoprivredi, te Zakona o poljoprivrednom zemljištu u srpnju 2001. godine, započeta je cjelovita reforma poljoprivredne politike. Dobiveni su odgovori na ključna pitanja, a to su koji su ciljevi hrvatske poljoprivrede, kojim mjerama će se ti ciljevi ostvariti i koja institucijska potpora je potrebna za provedbu mjera.

Potreba izmjena i dopuna Zakona o poljoprivredi u skladu je sa zaključkom Hrvatskog sabora, kojim se

Vlada RH obvezuje načiniti prijedlog reforme novčanih poticaja u poljoprivredi. Naime, radi se o tehničkim dopunama i poboljšanjima koji će stvoriti uporište za jasnije postupanje po Zakonu o poljoprivredi, Zakonu o poljoprivrednom zemljištu, te Zakonu o novčanim poticajima i naknadama u poljoprivredi i ribarstvu.

Isto tako, izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivredi omogućuje se kvalitetnije uređenje novog sustava državne potpore u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu, odnosno pravnog okvira na temelju kojega bi Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva operativno provodilo većinu mjera poljoprivredne politike.

Sadržajno, izmjene i dopune Zakona o poljoprivredi odnose se na utvrđivanje uporišta za donošenje propisa o raspodjeli carinskih kvota za poljoprivredno-prehrambene proizvode, zatim promjenu obuhvata područja s težim uvjetima gospo-

darenja, propisivanje obvezatnosti upisa u Upisnik seljačkih gospodarstava ili obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i Upisnik trgovačkih društava, zadruga i obrtnika u poljoprivredi.

Za provedbu ovoga Zakona nisu potrebna dodatna sredstva.

Ministar poljoprivrede i šumarstva, mr.sc. **Božidar Pankrećić**, dodatno je obrazložio prijedlog.

Rekao je da se u prvom dijelu utvrđuju načini i kriteriji raspodjele carinskih kvota, te da smatra da to nije ni najmanje upitno, jer je to samo nadopuna u kom pogledu se obvezuje Ministarstvo da predloži određene kriterije u pogledu raspodjele carinskih kvota.

Osvrnuo se na članak 2. gdje se na određeni način definiraju područja s otežanim uvjetima gospodarenja u poljoprivredi. Rekao je da je ova odredba dovedena u pitanje u nekim klubovima zastupnika, kao i u matičnom Odboru za poljoprivredu. Želio je obrazložiti razlog iz kojeg su izbačena, na određeni način, područja od posebne državne skrbi iz kategorije područja s otežanim uvjetima gospodarenja u poljoprivredi. Rekao je da se prijedlog temeljio na prikazu prirodnih okolnosti, odnosno prirodnih mogućnosti određenih područja. Rekao je da iako svi dobro znamo da su područja od posebne državne skrbi u ratu itekako nastradala, tu se ne radi o područjima koja imaju prirodne okolnosti takve da imaju ili manje vrijedno zemljište ili neku drugu prirodnu zapreku. No, rekao je da će se, pošto se radi o prvom čitanju zakona, uvažiti svako promišljanje zastupnika, pa će se prihvatiti i prijedlog da taj dio, odnosno područja od posebne državne skrbi ostanu u ovom dijelu potpora područjima sa otežanim uvjetima gospodarenja.

Osvrnuo se i na upisnik, odnosno registar poljoprivrednih proizvođača, koji u zakonu koji je donesen prošle godine nije bio obvezatan, a zna se da on to mora biti, pa je tako definirano da državna uprava na nižim razinama pripomogne oko ustanovljavanja centralnog upisnika, registra, jer taj posao mora biti završen do kraja godine, a upravo on je preduvjet ukupne reforme, posebice potpora.

Što se tiče članka 40b. koji definira i zakonski utvrđuje da će obiteljska seljačka gospodarstva moći imati izravnu prodaju.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je Prijedlog zakona, uz brojne prijedloge za poboljšanje ponuđenih rješenja.

Prva primjedba je na članak 1, gdje u dodanom stavku 3. treba doraditi izričaj, jer se raspodjela kvota odnosi na slijedeću godinu.

Druga primjedba je na članak 2, u stavcima 3. i 4. izričaj je nužno doraditi na način da se izostavi mogućnost da samo ministar poljoprivrede podnosi prijedlog. U stavku 1. i 2. odredbe treba dopuniti u odnosu na područja posebne državne skrbi, uz nedvojbenu potporu otocima, po osnovi potpore obnove i razvitka, te po osnovi područja posebne državne skrbi, kako je to utvrđeno i posebnim zakonom.

U članku 4. odredbe dodanih članaka 40a, 40b. i 40c. treba doraditi. Naime, nije prihvatljivo da se već registrirani subjekti (trgovačka društva, zadruge, obrtnici) ponovno upisuju u upisnike temeljem drugih rješenja. Pogotovo nije prihvatljivo da jedan županijski ured državne uprave može odbiti upis u Upisnik nekog trgovačkog društva koje je već upisano u sudski registar nadležnog trgovačkog suda.

Stav je Odbora da je apsurdno rješenje iz članka 40b. jer se pored registracije i redovnog upisa u upisnike i evidencije dodatno i ponovo moraju upisati kad odluče prodati, primjerice, jednu kravu ili deset jaja (točka 1.), kada podnose zahtjev za isplatu potpore (točka 2), pa i onda kada trebaju biti evidentirani u nekom drugom upisniku (točka 3). Naime, većinu upisnika i evidencija vode ista tijela, te je propisivanje na predloženi način neprihvatljivo.

Istodobno, predložena rješenja nisu u suglasju s Prijedlogom zakona o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu, prema kojem pravo na određene potpore ili novčana sredstva ima svaki član obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva, odnosno seljačkog gospodarstva. Isto se odnosi i na članak 40c. Stavak 3. članka 40b. također je upitan, jer je Hrvatski sabor obvezao Vladu RH na podnošenje prijedloga zakona o tržištima, a ponudeno rješenje nije u skladu sa Zakonom o trgovini.

Nadalje, primjedba Odbora je i na članak 5. gdje treba izostaviti određenje da samo gospodarski inspektori mogu obavljati navedeni nadzor, poglavito prodaju vlastitih proizvoda na tržištu.

U članku 6. treba doraditi izričaj određenjem da se radi o zapriječenoj kazni, te ju preispitati, jer nisu obuhvaćene osobe iz članka 40c.

Odbor ima primjedbu i na članak 7. sukladno primjedbi na stavak 3. članka 40b, a članak 7. treba izostaviti. Također, u uvodnim rečenicama članka 1, 4. i 6. treba izostaviti riječ "novi" iz nomotehničkih razloga.

Posljedice ratnih razaranja

Odbor za poljoprivredu i šumarstvo, nakon uvodnog obrazloženja predstavnika predlagatelja, dao je potporu ovom Prijedlogu zakona, budući da je isti preduvjet za uvođenje novog sustava državnih potpora u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu.

U raspravi je međutim ukazano da neka od predloženih rješenja nisu zadovoljavajuća. Tako većina članova Odbora drži neprihvatljivim isključiti područja od posebne državne skrbi iz obuhvata područja s težim uvjetima gospodarenja u poljoprivredi, a koja imaju pravo na potporu. Naime, dvojbeno je da li bi baš sva područja od posebne državne skrbi bila obuhvaćena kategorijama koje se predlažu.

Neprihvatljivo je isključiti područja od posebne državne skrbi iz obuhvata područja s težim uvjetima gospodarenja u poljoprivredi, a koja imaju pravo na potporu.

Navodenje prakse zemalja EU ne bi se moglo prihvatiti kao dovoljan argument izričitog isključivanja navedenih područja iz sustava državnih potpora kada se radi o područjima s težim uvjetima gospodarenja.

Na kraju rasprave istaknuto je da se poljoprivreda ne može ravnomjerno razvijati u svim dijelovima RH zbog posljedica ratnog razaranja.

Većina članova Odbora drži da je potrebno područjima od posebne državne skrbi i dalje omogućiti dobivanje potpore zbog otežanih uvjeta gospodarenja u poljoprivredi.

Stoga je, prije glasovanja o samom Prijedlogu zakona, Odbor, na prijedlog zastupnika Drage Krpine, većinom glasova, odlučio predložiti Hrvatskom saboru donošenje zaključka u kojem se kaže da se ocjenjuje neprihvatljivim iz odredbe čl. 16. Zakona o poljoprivredi izričito isklju-

čiti područja od posebne državne skrbi kao jedne od kategorija područja s težim uvjetima gospodarenja u poljoprivredi, a koja mogu ostvariti potporu.

Na temelju provedene rasprave, Odbor za poljoprivredu i šumarstvo je većinom glasova prihvatio Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivredi.

RASPRAVA

Potpota otocima

Nakon uvodnog izlaganja ministra poljoprivrede i šumarstva mr.sc. **Božidara Pankretića**, u ime Odbora za poljoprivredu i šumarstvo govorio je zastupnik **Drago Krpina (HDZ)**, koji je izrazio zadovoljstvo u ime Odbora za poljoprivredu što je ministarstvo prihvatilo stajalište Odbora da ne treba isključiti područja od posebne državne skrbi iz članka 16. postojećeg Zakona o poljoprivredi.

U ime **Odbora za zakonodavstvo** govorio je zastupnik **Josip Leko (SDP)**.

Upisnik seljačkih gospodarstava

U ime **Kluba zastupnika HSS-a** govorila je zastupnica **Ljubica Lalić (HSS)**. Rekla je da je obrazlažući predložene izmjene i dopune Zakona o poljoprivredi predlagatelj naveo kako se radi o tehničkim dopunama i poboljšanjima koja će stvoriti uporište za jasnije postupanje po Zakonu o poljoprivredi, Zakonu o poljoprivrednom zemljištu, te Zakonu o novčanim poticajima i naknada u poljoprivredi i ribarstvu. Smatra da je s obzirom na sadržaj izmjena obrazloženje krajnje neadekvatno.

U područja s teškim uvjetima gospodarenja u poljoprivredi razvrstavaju se brdsko-planinska područja, otoci i poluotok Pelješac, te područja nepovoljnih hidroloških i pedoloških obilježja.

Očito je da se ne radi samo o tehničkim nadopunama nego se zadire i u sadržaj, što dovodi do bitne promjene. Bez obzira na uvodno izlaganje ministra, smatrala je potrebnim iznijeti svoje promišljanje o članku 2. predloženih izmjena

kojima se predlaže izmjena članka 16. pozitivnog zakona na način da se u područja s teškim uvjetima gospodarenja u poljoprivredi razvrstavaju brdsko-planinska područja, otoci i poluotok Pelješac, te područja nepovoljnih hidroloških i pedoloških obilježja.

Tim područjima namijenjena je posebna potpora zbog otežanih uvjeta gospodarenja. Ono što ovu izmjenu čini drugačijom od stavka 1. članka 16. pozitivnog zakona je to što se područjem s težim uvjetima ne bi više smatralo područje od posebne državne skrbi i ne bi mu bile namijenjene posebne potpore. Takvo rješenje je neprihvatljivo za Klub zastupnika HSS-a, iako je predlagatelj u obrazloženju članka 2. rekao da se prijedlog temelji na praksi EU prema kojoj područja s težim uvjetima gospodarenja trebaju biti isključivo ona područja koja održavaju prirodne nepogodnosti za obavljanje djelatnosti poljoprivrede.

"Svjесni smo naše želje za priključenjem EU i time preuzimanja obveza usklađenja svojih zakona sa zakonima i normativima Unije, no to je budućnost i postoji tzv. prijelazno razdoblje. Kako zemlje EU nemaju ratom razorenih i do danas minsko-eksplozivnim napravama zagađenih područja, to ne vidimo razlog da već danas prihvaćamo njihove standarde, pri tome zaboravljajući naše tužne specifičnosti", rekla je zastupnica.

Naime, u ranije ratom zahvaćenim područjima uistinu jesu otežani uvjeti gospodarenja u poljoprivredi, jer je žiteljima tih područja rat odnio mehanizaciju, kao i osnovna stada koja su do rata imali. Njima su danas obnovljene kuće, ali ne i gospodarski objekti, mehanizacija, te stado.

Zastupnica je postavila pitanje nisu li otežani uvjeti kada svakoga trenutka vreba opasnost od zaostalih minsko-eksplozivnih naprava? Smatra da su to itekako područja s težim uvjetima gospodarenja, kojima je potrebna posebna državna skrb, pa i u segmentu poljoprivredne politike. Naglasila je da su naša najplodnija područja i danas djelomično minirana, da su se stanovnici počeli vraćati nakon 8 godina izbjavanja, da zemlja godinama nije obrađivana. Tim seljacima nužna je potpora kao poticaj za povratak prijeratnom životu i privređivanju.

"Kako je Slavonija najvećim dijelom bila izložena ratu i ratnim razaranja, izostavljanje tih područja iz

kategorije područja s težim uvjetima gospodarenja u poljoprivredi, kojima se namjenjuju posebne potpore, Slavonija doživljava kao još jedan udarac koji ju tjera na daljnje nazadovanje u razvoju". Zamolila je predlagatelja da još jednom razmotri svoj prijedlog, uvažavajući sve specifičnosti tih područja, a kada se stvore uvjeti za normalan rad, kao u vrijeme prije rata, zakon se može izmijeniti i uskladiti ga sa praksom EU.

Naglasila je da se čini potpuno nejasnim članak 45. koji kaže da je upis u upisnik seljačkih gospodarstava obvezatan u slučajevima kada seljačka gospodarstva prodaju vlastite proizvode na tržištu, podnose zahtjev za novčana sredstva i druge oblike potpore u poljoprivredi itd. Naime, "iz izričaja proizlazi da bi svaki seljak kada npr. ide prodati tele mora najprije trčati u ured državne uprave u županiji, upisati se u upisnik i tada prodavati".

Iako zastupnica ne vjeruje da je to suština prijedloga, činjenica je da se u obrazloženju članka jasno navodi da su se seljačka gospodarstva dužna upisati u upisnik u slučaju kada svoje proizvode prodaju na tržištu, što je pak, po mišljenju predlagatelja, u suglasju sa Zakonom o trgovini, Zakonom o platnom prometu i općim nastojanjima za suzbijanje sive ekonomije. Ako je to stvarno tako, onda je ovaj članak neprihvatljiv za Klub zastupnika HSS-a, jer seljak ništa drugo ne bi ni radio nego trčao od kuće do državnog ureda.

Prihvatljivo je da se obiteljsko gospodarstvo jednom upisuje u upisnik, i to trajno, i naravno, samo onda ako vlastite proizvode prodaje na tržištu i ako želi biti korisnik poticaja i drugih oblika potpore u poljoprivredi.

Rekla je da je prihvatljivo da se obiteljsko gospodarstvo jednom upisuje u upisnik i to trajno, i naravno, samo onda ako vlastite proizvode prodaje na tržištu i ako želi biti korisnik poticaja i drugih oblika potpore u poljoprivredi. Naglasila je da vjeruje da to i jest prava namjera predlagatelja, te je stoga potrebno članak 40b. jezično doraditi. Uz izložene primjedbe, Klub zastupnika

HSS-a podržava Prijedlog izmjena i dopuna Zakona o poljoprivredi.

U ime **Kluba zastupnika SDP-a** govorio je zastupnik **Ivo Fabijanić (SDP)**.

Rekao je da je Klub zastupnika SDP-a imao jednu primjedbu na ovaj Prijedlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o poljoprivredi, "međutim, ta primjedba više ne stoji, jer smo upravo čuli od gospodina ministra da se članak 2. nadopunjuje i da u njega ulaze i područja od posebne državne skrbi".

Također, rekao je da njihov Klub podržava izlaganje gospodina Leke u ime Odbora za zakonodavstvo, a koje se tiče odredbi dodanih članaka 40a, 40b. i 40c. koje treba doraditi. Klub zastupnika SDP-a prihvaća u prvom čitanju ovaj Prijedlog izmjena i dopuna zakona.

Previsoke novčane kazne

U ime **Kluba zastupnika HDZ-a** govorio je zastupnik **Vladimir Šeks (HDZ)**. Osvrnuo se na članak 2. Prijedloga izmjena i dopuna zakona koji se odnosi na određivanje područja sa težim uvjetima gospodarenja u poljoprivredi. Naime, ministar poljoprivrede je iznio u svom izlaganju da će prihvatiti primjedbe i prijedloge kako Odbora za poljoprivredu, tako i određenih klubova i zastupnika i da će uvrstiti u konačni prijedlog zakona to da se potpora područjima sa težim uvjetima gospodarenja u poljoprivredi odnosi i na područja od posebne državne skrbi.

Nositelj obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva, u slučaju da se ne upiše u upisnik seljačkih gospodarstava za prodaju vlastitih proizvoda kaznit će se sa 3 do 8 tisuća kuna.

Zastupnik Šeks prihvaća to objašnjenje ministra, ali budući da je u Saboru bilo primjera, kako kaže, da su ministri prilikom prvog čitanja prijedloga zakona naveli da će u konačnom prijedlogu zakona uvrstiti točno određene prijedloge ili Odbora ili zastupnika, a da ipak do toga nije došlo, predložio je da ministar do glasovanja u prvom čitanju o ovom prijedlogu zakona podneskom uvaži primjedbe i da ih ugradi u prvo čitanje prijedloga zakona, što je moguće do sutrašnjeg dana. Tako bi

se onda potpora područjima sa težim uvjetima gospodarenja u poljoprivredi odnosila i na područje od posebne državne skrbi.

Drugo, nije prihvatljivo da u pogledu brdsko-planinskih područja i područja nepovoljnih hidroloških i pedoloških obilježja Vlada donosi propis na prijedlog ministra, smatra zastupnik i dodaje da je to interna stvar Vlade.

Također, rekao je da je u prijedlogu predviđeno da će se posebnim zakonom uređivati problematika otoka koji spadaju u područja sa posebnim, težim uvjetima gospodarenja, a koji zaslužuju potporu. Smatra to neprihvatljivim, "jer to bi značilo da bi za svaki otok koji bi zasluživao da uđe u tu skupinu potpore za područje sa težim uvjetima gospodarenja, Sabor trebao donositi na prijedlog Vlade posebni zakon".

Rekao je da nisu dobra rješenja koja odugovlače, koja zahtijevaju novu zakonodavnu proceduru.

Čini mu se logičnim da i područja od posebne državne skrbi trebaju biti uključena u područja sa otežanim uvjetima gospodarenja u poljoprivredi, jer ne može biti težište samo na određivanju nepovoljnih hidroloških i pedoloških obilježja. Područje posebice Slavonije, hrvatskog Podunavlja, je dobro područje što se tiče pedoloških i hidroloških značajki, ali poradi rata, razaranja cijelog agrarnog okoliša, te mina ta područja zaslužuju da budu uvrštena u područja sa otežanim uvjetima gospodarenja u poljoprivredi i trebaju naći mjesto u prijedlogu zakona.

Osvrnuo se i na upisnike obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, vjeruje da je namjera bila dobra, ali da bi provedba ove odredbe dovela do velikih poteškoća, da bi čak prouzročila smiješne situacije "da bi se za neku ad hoc prodaju jaja ili stoke trebalo ići upisivati u upisnik".

A osobito je neprihvatljivo, smatra zastupnik, to što bi nositelj obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva, u slučaju da se ne upiše u upisnik seljačkih gospodarstava za prodaju vlastitih proizvoda, dolazio u situaciju da ga se kažnjava sa 3 do 8 tisuća kuna. Mišljenja je da su to prevelike kazne i pogrešna poruka koja bi se slala seljacima.

"Mislim da se s tim kaznama ne može i ne smije prijetiti, da njima nema mjesta u zakonu, pa i kad se ne bi upisao u upisnik, da postoje neki drugi koraci, neke druge mjere, a ne

prijetiti sa kaznenim globama i odredbama koje bi samo razjarile i razjarit će ljude ako bi one bile unesene u prijedlog zakona", rekao je zastupnik Šeks.

Rekao je da ukoliko ministar do glasovanja o ovom prijedlogu zakona u prvom čitanju unese u tekst izmjene, Klub zastupnika HDZ-a će glasovati za ovaj Prijedloga, a ako to ne učini, Klub zastupnika HDZ-a ga neće podržati.

Tada je predsjedavajući napomenuo da za tako nešto nema mogućnosti u sadašnjem Poslovniku. Rekao je da svaki Klub može glasovati ovako ili onako, ali da uvjetovanja ne može biti.

Mjere nadzora gospodarskih inspektora

Riječ je zatražio ministar poljoprivrede i šumarstva, mr.sc. **Božidar Pankretić**. Smatra da je bio dovoljno jasan, te da je svaka dodatna diskusija na tu temu nepotrebna.

Što se tiče pak otočke problematike napomenuo je da će se sve uređivati postojećim zakonom, a to je Zakon o otocima.

Smatra da su nedoumice oko članaka 40 a, b. i c. nepotrebne, jer potporu može ostvariti jedino onaj koji je upisan u upisnik, kao što to radi svako trgovačko društvo ili obrtnik koji je upisan u određeni registar. Jedan od razloga za ovakvu odluku je da se stane na kraj prekupcima i preprodaji, odnosno sivoj ekonomiji.

"Mi želimo jasno evidentirati i upisati svakog poljoprivrednog proizvođača, ne svaki put kad on prodaje proizvod, već jedanput godišnje, i na taj način onaj tko nije u upisniku podliježe mjerama nadzora gospodarskog inspektora", rekao je ministar.

Ako pak nešto u izričaju nije dobro formulirano, to se može popraviti, ali je namjera predlagачa jasna, ide za tim da svaki onaj tko dobiva određene potpore iz državnog proračuna mora biti u upisniku, i to je logično, jer se tako osiguravaju određena sredstva, pa je prema tome i posao reguliran, smatra ministar.

Obiteljska gospodarstva - pravne osobe

U ime **Kluba zastupnika HSLA-a** govorio je zastupnik **Marko Baričević (HSLA)**.

Naglasio je da su ove izmjene ustvari samo tehničke prirode, no vidljivo je da putem njih Zakon konačno postaje životniji.

Rekao je da nisu zadovoljni da područja od posebne državne skrbi ne ulaze u područja s težim uvjetima gospodarenja u poljoprivredi, već da to trebaju biti isključivo ona područja koja odražavaju prirodne nepogodnosti za obavljanje djelatnosti poljoprivrede, te da će podnijeti amandman na konačni Prijedlog, ukoliko se ne prihvati stav iznesen na Odboru za poljoprivredu po tom pitanju.

Potporu može ostvariti jedino onaj koji je upisan u upisnik, kao što to radi svako trgovačko društvo ili obrtnik koji je upisan u određeni registar.

Mišljenja je da treba konačno ustrojiti registar poljoprivrednih obiteljskih gospodarstava. Zalaže se i za donošenje Zakona o obiteljskim gospodarstvima, i smatra da poljoprivredna obiteljska gospodarstva sutra moraju biti pravne osobe. Na kraju je rekao da Klub zastupnika HSLs-a podržava ove izmjene i dopune u prvom čitanju.

U pojedinačnoj raspravi prvi je govorio zastupnik **Željko Malević (SDP)**. Također se osvrnuo na članak 2. koji govori o uvrštavanju područja od posebne državne skrbi u područja s težim uvjetima gospodarenja.

Rekao je da je bio za nešto restriktivnije definiranje tih područja. "Izmjenama Zakona o područjima od posebne državne skrbi vrlo ekstenzivno smo postavili kriterije za utvrđivanje koja su to područja od posebne državne skrbi pa nam se odjednom dogodilo da u Hrvatskoj tek Zagreb, mali zagrebački prsten i još gdje koji grad, poput Rijeke, ne potpadaju po tim kriterijima u područje od posebne državne skrbi. To stavlja ministarstvo koje treba rješavati probleme područja od posebne državne skrbi u vrlo delikatnu situaciju". Taj restriktivniji način postavljanja kriterija uobličio bi u amandman po kojem bi područja u Hrvatskoj koja su bila pod direktnim djelovanjem neprijatelja, dakle pod razaranjem neprijatelja, područja koja su reintegrirana u fazi reintegracije i područja koja su oslobođena u oslobodilačkim akcijama Hrvatske

vojske "Bljesak" i "Oluja" ostvarivala prava na potporu i ulazila u područja s težim uvjetima gospodarenja.

Drugi njegov prigovor tiče se zapriječenih novčanih kazni za fizičke osobe koji su nositelji seljačkih gospodarstava ili obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva. Mišljenja je da je neprimjereno da u zakonskom tekstu ne bude navedeno da ako se osoba ne upiše u Upisnik po članku 40b. ne čini nikakvo kazneno djelo, nego da čini prekršaj. Također je mišljenja da je potrebno razmisliti o snižavanju gornje granice kazne, koja iznosi 8 tisuća kuna, te da se treba nastupati uvidavnije prema seljacima.

Kao i kolega Baričević, smatra da Upisnik doista treba biti registar, a iz upisa će onda sasvim sigurno proisteci određena prava i obveze. Ne treba se upisivati svake godine, već kada pojedino obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo ispuni uvjete tada se upisuje, iza čega proizlaze određene pravne posljedice. "Zbog svega toga i te kako je nužno da Ministarstvo razmisli o koncipiranju Zakona o obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima", rekao je zastupnik Malević. Mora se definirati da obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo ima pravnu osobnost, jer će se susretati u pravnom prometu sa drugim pravnim osobama, a na taj način omogućiti će se lakše postupanje na tržištu.

Zaostala minsko-eksplozivna sredstva

Tada je govorio zastupnik **Miroslav Furdek (HSS)**. Podržava prijedlog ministra usmeno iznesen da područja od posebne državne skrbi ostanu u područjima sa težim uvjetima gospodarenja u poljoprivredi. Jer, obrazloženje članka 2. prijedloga izmjena i dopuna Zakona o poljoprivredi može vrijediti u praksi EU, no vrlo teško se može ovog trenutka i u ovoj sadašnjoj situaciji primijeniti na područja od posebne državne skrbi u Hrvatskoj, stav je zastupnika.

Kao primjer naveo je Karlovačku županiju, gdje je više od 50% područja od posebne državne skrbi, i gdje nije izvršena obnova gospodarskih objekata, infrastruktura je ili potpuno uništena ili teško oštećena, a dobar dio poljoprivrednog zemljišta još je uvijek zatrovan minsko eksplozivnim sredstvima. Ovdje zastupnik uočava realnu opasnost ukoliko bi se

predložene izmjene i dopune zakona usvojile, jer bi u tom slučaju barem dio područja od posebne državne skrbi bio izuzet iz područja sa težim uvjetima gospodarenja u poljoprivredi. "Znači ne bi mogla ostariti potporu po toj osnovi, ali bi po osnovi poreza na dohodak i poreza na dobit, ona bila područja od posebne državne skrbi, što znači da bi isto područje po dva različita zakona bilo jednom pod posebnom skrbi države, a drugi puta ne bi. Mislim da to ne bi bilo dobro, a na svu sreću, tu je obećanje gospodina ministra da se to neće dogoditi", rekao je gospodin Furdek.

Naime, nakon svih ratnih stradanja i porača, područja karlovačke županije kao što su Rakovica, Cetina, Slunj, Josipdol, Barilovići i druga mjesta, bila bi u neravnopravnom položaju u odnosu na druge krajeve Hrvatske koji imaju slične hidrološke i pedološke značajke tla, ali nisu imali ratnih razaranja.

Nužno je da Ministarstvo razmisli o koncipiranju Zakona o obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima.

Podsjetio je da je Zakon o područjima posebne državne skrbi na doradi u Vladi, poslije prvog čitanja.

Slaze se da kada se otklone posljedice rata i kada završi obnova gospodarskih objekata, pa sva buduća budu negdje na podjednakom nivou razvoja, tada će biti moguća primjena ovih kriterija koja su navedena u prijedlogu ovoga zakona.

Naglasio je važnost članka 40b. stavka 3. Prijedloga zakona koji kaže da propis o izravnoj prodaji vlastitih poljoprivrednih proizvoda na tržištu donosi ministar poljoprivrede uz suglasnost ostalih ministarstava, turizma, gospodarstva, zdravstva, te obrta, malog i srednjeg poduzetništva, no administriranje bi se trebalo svesti na što je moguće manju mjeru.

Završio je izlaganje poželjevši da Vlada i ispuni ono što je ministar obećao, da područja posebne državne skrbi za sada, dakle u ovom trenutku u Hrvatskoj, ostanu područja sa težim uvjetima gospodarenja.

Tada je govorila zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)**, koja se također zauzima da se u članku 2. Prijedloga nikako ne ispuste područja od posebne državne skrbi kao područja

prema kojima će ići potpora, kao područjima s težim uvjetima gospodarstva u poljoprivredi. Zato i ona podupire obećanje ministra dano zastupnicima.

I ona je također mišljenja da su kazne, zapriječene u Članku 6. Prijedloga zakona previsoke, te da se takvim kaznama seljacima ne smije prijetiti.

Nedostatan pravni temelj

Tada je govorio zastupnik **Drago Krpina (HDZ)**. Osvrnuo se na članak 3. Prijedloga gdje se kaže da se u članku 40. stavku 1. i 3. riječ "ministarstvo" zamjenjuje riječima "tijela državne uprave nadležna za poljoprivredu". Postavio je pitanje postoji li prema Zakonu o ustroju tijela državne uprave još neko tijelo državne uprave nadležno za poljoprivredu osim Ministarstva poljoprivrede, jer nije jasno koja je svrha zamjene riječi "ministarstvo" formulacijom "tijela državne uprave nadležna za poljoprivredu". U tom smislu zatražio je razjašnjenje ministra.

Osobno je mišljenja da je "članak 3. Prijedloga nepotreban, jer pod pojmom "ministarstvo, odnosno ustanove" obuhvaćena su sva tijela državne uprave koja su nadležna za poljoprivredu.

Članak 4. predlaže da se doda novi članak 40a. kojim se propisuje da se seljačka gospodarstva ili obiteljska poljoprivredna gospodarstva te trgovačka društva, zadruge i obrtnici u poljoprivredi upisuju u upisnike iz članka 40. pri uredima državne uprave u jedinicama područje (regionalne) samouprave, odnosno upravnom tijelu grada Zagreba nadležnom za poljoprivredu. Drži da je to nepotrebno, jer postojeći Zakon o poljoprivredi upravo to i predviđa.

"Po mom sudu stavak 1. članka 40. povezan sa stavkom 1. članka 33. je dostatna zakonska norma da se u izvršnom smislu ti upisnici, odnosno upisivanje mogu voditi kod tijela državne uprave koji djeluju na razini županija, odnosno grada Zagreba, i u tom pogledu meni se čini da je i ovaj članak 4. u smislu novog članka 40a. nepotreban, jer u postojećoj zakonskoj normi ima dovoljno prostora za ono

što se želi ovim izmjenama reći", rekao je zastupnik.

Smatra da bi možda ministar, odnosno Ministarstvo trebalo dati neke naputke ovim tijelima državne uprave koji rade na razini županija i grada Zagreba, ili možda donijeti neki podzakonski akt, ali, po njegovom sudu, nema nikakve potrebe mijenjati članak 40. postojećeg Zakona o poljoprivredi, odnosno dodavati novi članak 40a.

"Što se pak tiče pitanja registracije i upisivanja obiteljskih gospodarstava, nije toliko problem kako će se u izvršnom smislu provoditi taj upis, jer to se običnim naputkom može riješiti, problem je što ne postoji pravni temelj na osnovu kojeg bi se ustanovljavalo kada netko ili nešto stiče status obiteljskog gospodarstva", rekao je gospodin Krpina.

Kada su u pitanju obiteljska poljoprivredna gospodarstva kaže se da će rješenja o upisu izdavati tijela državne uprave na razini županija i grada Zagreba, međutim, nejasno je na temelju čega će odlučivati ta tijela državne uprave, jer nema pravnog propisa po kojem bi se administracijaavnala prilikom odlučivanja da li netko ispunjava uvjete da se upiše u taj upisnik obiteljskih gospodarstava ili ne, stav je zastupnika.

Smatra da je nužno što prije donijeti poseban zakon o obiteljskim gospodarstvima kojim bi se precizno pravno formuliralo što je to obiteljsko gospodarstvo.

Također, rekao je da u Zakonu o poljoprivredi u članku 2. stavku 4. stoji jedna socijalna ili sociološko ekonomska definicija što je to obiteljsko gospodarstvo, ali nema pravne definicije, a Ministarstvo prebacuje problem na lokalnu razinu, koja mora bez pravnog uporišta odlučivati o tome tko ima uvjete da stekne status obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva. Upravo stoga Ministarstvo mora izraditi Prijedlog zakona o obiteljskim gospodarstvima, rekao je Krpina.

"Ako se to napravi onda je nepotreban i članak 40b, jer ovdje se kaže u kojem slučaju se obiteljska gospodarstva moraju upisivati. A ako donesemo Zakon o obiteljskim gospodarstvima obiteljsko gospodarstvo ili postoji ili ne postoji. Ako postoji ono

je dužno udovoljavati svim svojim pravnim obvezama i ima pravo na sve povlastice koje iz tog zakona proizlaze. Dakle, moj suštinski prijedlog je da je ovaj članak 3. nepotreban, kao i članak 40.a i da je potrebno umjesto ove improvizacije donijeti Zakon o obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima", završio je izlaganje gospodin Krpina.

Tada je ministar poljoprivrede i šumarstva, mr.sc. **Božidar Pankretić**, dao završnu riječ. Zahvalio je svima koji su učestvovali u raspravi, posebice što se tiče novih prijedloga kojih je bilo, te je još jednom ponovio vezano uz područja posebne državne skrbi da će biti uvrštena u područja s težim uvjetima gospodarstva u poljoprivredi.

Rekao je da se ovim zakonom jasno definira ono što se želi učiniti, a to je da naša obiteljska seljačka gospodarstva budu registrirana u jednom upisniku "i na taj način ih u potpunosti definiramo".

"Dakle, svi naši poljoprivredni proizvođači i to s jasnim definicijama, bit će u upisniku, odnosno registru, i tu neće biti nikakvih problema za državne urede, koji su direktno odgovorni Vladi RH i Ministarstvu uprave i lokalne samouprave".

Ovime je zaključena rasprava o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivredi, te se pristupilo glasovanju.

Zastupnici su većinom glasova (62 glasova "za" i 17 glasova "protiv") glasovali za zaključak kojim se prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivredi, a predlagatelj se obvezuje da u konačni prijedlog zakona uvrsti odredbu prema kojoj Hrvatski sabor donosi Strategiju u kojoj se ureduju pitanja poljoprivrede, šumarstva i ribarstva.

Nakon toga glasovalo se i o zaključku koji je predložio Odbor za poljoprivredu i šumarstvo, gdje se ocjenjuje neprihvatljivim iz odredbe članka 16. Zakona o poljoprivredi izričito isključiti područja od posebne državne skrbi kao jedne od kategorija područja s težim uvjetima gospodarstva u poljoprivredi, a koja mogu ostvariti potporu. Ovaj zaključak donesen je većinom glasova, sa 65 glasova "za" i 15 suzdržanih.

S.F.

PRIJEDLOG ZAKONA O PROFESIONALNOJ REHABILITACIJI I ZAPOŠLJAVANJU OSOBA S INVALIDITETOM

Poticajnim mjerama stimulirati zapošljavanje invalidnih osoba

Procjenjuje se da u Hrvatskoj trenutno živi oko 450 tisuća invalidnih osoba koje se svakodnevno susreću s brojnim problemima i preprekama - od nepristupačnosti javnih objekata, suočavanja s predrasudama poslodavaca, slabih mogućnosti radnog osposobljavanja do problema sa zapošljavanjem. S obzirom na potrebu da se osobe s invaliditetom u što većoj mjeri aktivno uključe u svijet rada, te da se riješi postojeća pravna nedefiniranost ovog

invaliditetom, uvode porezne olakšice i novčani poticaji za poslodavce koji ih zapošljavaju, te propisuje obveza zapošljavanja određenog broja invalida u javnom sektoru.

Iako je Prijedlog zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom dobio podršku zastupnika i nadležnih radnih tijela, o njemu se nije glasovalo, već je izjašnjavaње odgođeno za narednu sjednicu.

osobe s invaliditetom našle su se među prvima koji su proglašeni "tehno-loškim viškom". Najčešće su upućivani u invalidsku mirovinu a u određenom broju slučajeva ostali su bez ikakve materijalno pravne i socijalne zaštite. Primjerice, krajem 1998. godine pri Republičkom fondu mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika Hrvatske bilo je registrirano oko 118 tisuća invalida rada koji su se nalazili u invalidskoj mirovini, i oko 70 tisuća na privremenoj naknadi do zaposlenja. Počevši od 1. siječnja 1999. godine i ova skupina radno sposobnih invalida rada, sukladno Zakonu, prevedena je u umanjenu invalidsku mirovinu.

Predloženim se propisuju prava osoba s invaliditetom na profesionalnu rehabilitaciju, zapošljavanje i osnivanje djelatnosti, reguliraju mjere za poticanje njihova zapošljavanja i rada, te osnivanje posebnog Fonda i ustanova za profesionalnu rehabilitaciju, zaštitnih radionica i radnih centara.

UVODNO IZLAGANJE

Uvodno se obrativši zastupnicima dr.sc. **Bože Borko Žaja**, zamjenik ministra rada i socijalne skrbi, naglasio je da se predloženim zakonom ulazi u proces tvorbe nove i suvremene regulative na području profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom, gdje je niz godina vladala pravna praznina. Naime, to područje regulirano je Zakonom o poduzećima za zapošljavanje invalida iz 1989. godine te Zakonom o određivanju poslova i radnih zadataka na kojima se zapošljavaju slijepi invalidi rada odnosno slijepice invalidne osobe iz 1979. godine, koji su u sadašnjim okolnostima praktično neprimjenjivi. Po riječima ministra u proteklom razdoblju profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad osoba s invaliditetom potisnuti su iz gospodarsko-socijalne prakse donošenjem novih zakona u području rada i socijalne sigurnosti (npr. Zakona o radu, Zakona o zapošljavanju i Zakona o mirovinskom osiguranju). Negativna socijalna i gospodarska kretanja te promjena zakonskih propisa utjecali su i na pad zanimanja poslodavaca za zapošljavanje i rad osoba s invaliditetom. Prvih godina prošlog desetljeća brojni invalidi rada i druge

Zakoni kojima je dosad bilo regulirano područje profesionalne rehabilitacije i zapošljavanje osoba s invaliditetom u sadašnjim su okolnostima neprimjenjivi.

područja, Vlada uputila u saborsku proceduru zakonski prijedlog kojim se uređuju sva bitna pitanja profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja tih osoba. Tim se propisom stvara pravni okvir za zapošljavanje invalidnih osoba u gospodarstvu, odnosno na tržištu rada, pod posebnim uvjetima u zaštitnim radionicama te u obiteljskim gospodarstvima.

Sudionici rasprave na sjednici Hrvatskog sabora bili su jedinstveni u ocjeni da predložena rješenja pružaju mogućnost za znatno poboljšanje sadašnjeg stanja u toj oblasti. Predviđa se, naime, osnivanje posebnog fonda radi stvaranja materijalnih pretpostavki za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s

Krajem 80-tih godina, pri Poslovnoj zajednici zaštitnih organizacija za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida Hrvatske bilo je registrirano 39 poduzeća za zapošljavanje invalida, s ukupno 7 tisuća zaposlenih, od čega oko 3,5 tisuće invalidnih osoba. Danas djeluje svega pet takvih subjekata s izmijenjenom organizacijskom i vlasničkom strukturom. Riječ je o 3 ustanove i 2 trgovačka društva s ukupno 900 zaposlenih, od čega 460 osoba s invaliditetom. Osim "URIHA" koji se održao zahvaljujući znatnim mjesečnim ulaganjima Grada Zagreba i "Zaposa" Zagreb (osnovao ga je Savez slijepih Hrvatske a preuzeo Hrvatski zavod za zapošljavanje), sva druga trgovačka društva i ustanove već su duže vrijeme u predstečajnom stanju. To upućuje na zaključak da posebna

skrb države za zaštitu invalidnih osoba i njihovo uključivanje u društveni život, zajamčena člankom 57. stavak 2. Ustava RH, još uvijek nije dovoljna. Stoga je prijeko potrebno novim zakonom urediti sva bitna pitanja koja se tiču profesionalne rehabilitacije, zapošljavanja i rada osoba s invaliditetom, kaže doministar.

Predloženim Zakonom, na čijem su tekstu više od godinu dana radili Ministarstvo rada i socijalne skrbi, organizacije invalida, te predstavnici znanosti i socijalnih partnera, reguliraju se prava osoba s invaliditetom na profesionalnu rehabilitaciju, zapošljavanje i osnivanje djelatnosti, te mjere za poticanje njihova zapošljavanja, zatim osnivanje posebnog Fonda te ustanova za profesionalnu rehabilitaciju, zaštitnih radionica i radnih centara, itd. Za isplatu novčanih poticaja za zaposlene invalide osobe ove godine bi u Državnom proračunu trebalo osigurati 4 mln. kuna, a 2003. oko 25 mln. kuna, kaže dr. Žaja.

Na kraju je naglasio da je Prijedlog zakona usklađen sa Standardnim pravilima o izjednačavanju mogućnosti za osobe s invaliditetom (Rezolucija UN-a iz 1983.), s konvencijama Međunarodne organizacije rada o politici zapošljavanja, o diskriminaciji u odnosu na zaposlenje i zanimanje te o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju invalidne osobe i s Europskom socijalnom poveljom, a njegov sadržaj pozitivno je verificiran i klauzulom o usklađenosti s propisima Europske unije.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje ovog Zakona, uz više primjedbi i prijedloga. Sugerira, naime, da se preispita mogućnost određivanja invaliditeta prema vrstama, a ne prema uzrocima nastanka, te da se utvrdi jednovrsni postupak za ostvarivanje prava po toj osnovi (umjesto na šest mjesta postupak propisati na jednom mjestu). Članovi tog radnog tijela smatraju da bi trebalo razmotriti i mogućnost pružanja usluga profesionalne rehabilitacije invalidnim osobama koje bi same snosile troškove. Zalažu se za to da se i potpuno nesposobnim osobama omogućiti da se koriste uslugama radnog centra a

glede naknade štete predlažu da se propiše povrat sredstava stečenih bez pravne osnove. Spomenimo i njihovu sugestiju da se u prijelaznim i završnim odredbama ovog Zakona na razvidan način uredi pitanje njegove primjene na osobe koje ostvaruju prava prema postojećim propisima.

Na sjednici **Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo** istaknuto je da socijalna osjetljivost i humanost nekog društva dolaze do izražaja upravo kroz brigu o osobama s invaliditetom. Stoga članovi tog radnog tijela podržavaju donošenje predloženog Zakona, čija bi primjena trebala popraviti teško stanje i stvoriti uvjete za daljnji razvoj radnog osposobljavanja i zapošljavanja invalidnih osoba na tržištu rada. Kako je naglašeno u raspravi, glavni razlog težeg zapošljavanja tih osoba nije invaliditet, već nedostatak stručne osposobljenosti za nova zanimanja, odnosno nove tehnologije. Naime, razvoj tehnologije, informatike i komunikacija otvaraju invalidnim osobama nove mogućnosti školovanja i osposobljavanja za nedostajuća zanimanja na tržištu rada, ističu članovi Odbora.

Spomenimo i njihove konkretne primjedbe na pojedine odredbe Prijedloga zakona. U raspravi se čula sugestija za brisanje članka 8. (govori o načinima na koje osoba s invaliditetom može sama pridonijeti vlastitom zapošljavanju) te alternativnog rješenja u članku 10. Predloženo je, nadalje, da se ustanovi trajni novčani poticaj za poslodavce koji zaposle nezaposlenu osobu s invaliditetom (čl. 30.). Članovi Odbora sugeriraju i da se u stavku 5. članka 33., uz ostale subjekte koji će se financirati, odnosno sufinancirati kroz Fond za profesionalnu rehabilitaciju, navedu i "zaštitne radionice". Spomenimo i njihovo upozorenje da treba voditi računa o tome da se sve porezne i carinske olakšice, predviđene Prijedlogom zakona, ugrade u odgovarajuće zakonske odredbe koje će, kao cjelovitu materiju, predložiti Ministarstvo financija.

Na sjednici Odbora je, među ostalim, najavljeno da će biti održana tematska sjednica o problematici koju regulira predloženi zakon, u čijem će radu sudjelovati svi zainteresirani predstavnici sindikata, udruga invalida i ustanova za rehabilitaciju hendikepiranih osoba.

RASPRAVA

Nakon što su zastupnici saslušali uvodno izlaganje predstavnika predlagatelja, dr.sc. **Viktor Brož** ih je izvijestio o stajalištima matičnog Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo. Potom su dobili riječ predstavnici klubova zastupnika.

Pripremiti programe s većim izborom zanimanja

Po riječima **Želimira Janjića**, glasnogovornika Kluba zastupnika HSLSa, krovna udruga invalida Republike Hrvatske - Savez invalida Hrvatske, procjenjuje da u Hrvatskoj trenutno živi oko 450 tisuća osoba s manjim ili većim stupnjem invaliditeta. Oni se svakodnevno susreću s brojnim problemima, od nepristupačnosti javnih objekata, otežanog ili čak nemogućeg korištenja javnog prijevoza, do problema s profesionalnom rehabilitacijom i zapošljavanjem. Zbog toga su te osobe socijalno, profesionalno, obrazovno i ekonomski prikraćene u odnosu na ostale

Procjenjuje se da u Hrvatskoj trenutno živi oko 450 tisuća osoba s manjim ili većim stupnjem invaliditeta. Dok je krajem 80-ih godina bilo registrirano 39 poduzeća za zapošljavanje invalida, danas djeluju samo 3 takve ustanove i 2 trgovačka društva s ukupno 900 zaposlenih, od čega 460 invalidnih osoba.

građane. Iako tehnika i tehnologija obrazovnih procesa za invalide brzo napreduju, oni se najčešće osposobljavaju za tradicionalna zanimanja, kaže zastupnik. Stoga bi bilo korisno što prije pripremiti posebne programe kojima bi se proširio izbor zanimanja, a time i povećale mogućnosti zapošljavanja invalidnih osoba.

Po riječima zastupnika njegovi stranački kolege će glasovati za predloženi zakon u prvom čitanju, jer smatraju da osigurava dobru podlogu za cjelovito rješavanje bitnih problema s kojima se susreću invalide osobe. Ti su na prvom mjestu predrasude poslodavaca, zatim nedorečenost ili nepostojanje zakonskih rješenja, slabe

ili nikakve mogućnosti radnog osposobljavanja, te zaposlenja i rada primjerenog njihovim sposobnostima i mogućnostima, napose kad je riječ o osobama s težim stupnjem invaliditeta, zatim nepostojanje određenih poticaja za poslodavce koji zapošljavaju invalide osobe, itd. Izuzetno je važno, kaže zastupnik, da se invalidnim osobama pristupa s punim uvažavanjem i razumijevanjem za njihovu umanjenu radnu sposobnost, ali i da ih se prihvaća kao osobe koje mogu aktivno doprinostiti i biti korisni članovi zajednice. Stoga treba prihvatiti, ali i zakonski utvrditi odgovornost i brigu svih građana i države za troškove njihove profesionalne rehabilitacije i integracije u sva područja života koja su im dostupna. Po ocjeni zastupnika HSLŠ-a predložena rješenja sadrže realne mogućnosti za znatno poboljšanje sadašnjeg stanja, budući da predviđaju osnivanje posebnog Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalidnih osoba, te propisuju obvezu zapošljavanja određenog broja invalida kod jednog dijela poslodavaca iz tzv. javnog sektora (tijela državne uprave i sudbene vlasti, jedinica lokalne i područne samouprave i dr.) ili plaćanje posebnog doprinosa u visini 0,02 posto od mjesečnog iznosa isplaćenog za bruto plaće, za slučaj neispunjavanja te obveze, itd.

Uvažena većina zahtjeva udruga invalida

Jadranka Reihl-Kir izrazila je zadovoljstvo Kluba zastupnika SDP-a što je predlagatelj pri izradi ovog zakona uvažio većinu zahtjeva udruga invalidnih osoba. Njime se, ponajprije, definira pojam osobe s invaliditetom, odnosno smanjenih radnih sposobnosti, te predviđa osnivanje posebnog fonda radi stvaranja materijalnih pretpostavki za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje takvih osoba. Zakon u prvom redu regulira zapošljavanje invalidnih osoba na otvorenom tržištu rada, budući da zaštitnih radionica nema dovoljno. Za poslodavce koji zapošljavaju osobe s invaliditetom predviđa razne porezne olakšice i novčane poticaje, te propisuje obvezu zapošljavanja određenog broja invalida u javnom sektoru (ali i plaćanje doprinosa ako se te obveze ne ispune). Prema predloženom, poslodavac koji nije zaposlio osobu s

invaliditetom trebao bi u Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalidnih osoba uplatiti dvostruko veći doprinos (0,02 posto iznosa bruto plaće) od onoga koji ne podliježe toj obvezi. Zastupnici SDP-a to ne smatraju nikakvim sankcijama,

Zakon u prvom redu regulira zapošljavanje invalidnih osoba na otvorenom tržištu rada, budući da zaštitnih radionica nema dovoljno. Za poslodavce koji zapošljavaju osobe s invaliditetom predviđa razne porezne olakšice i novčane poticaje, te propisuje obvezu zapošljavanja određenog broja invalida u javnom sektoru.

već opravdanim načinom pribavljanja sredstava za taj Fond, kaže njihova glasnogovornica. Među ostalim, pozdravljaju prijedlog da se invalidnim osobama koje se ne mogu zaposliti u posebnim uvjetima kod poslodavca ili u zaštitnoj radionici, osigura rad u radnom centru, gdje bi imale položaj korisnika usluga. Zalažu se i za stimuliranje invalidnih osoba koje obavljaju samostalnu djelatnost ili se bave poljoprivredom, poreznim i carinskim olakšicama.

Potrebna individualni pristup

U kontekstu rastuće nezaposlenosti u Hrvatskoj (stopa nezaposlenosti kreće se od 23 do 24 posto) smanjene su i mogućnosti zapošljavanja invalidnih osoba, konstatare je **Jadranka Kosor**, glasnogovornica Kluba zastupnika HDZ-a. Stoga njeni stranački kolege posebno podupiru individualni pristup tim osobama koje moraju imati priliku raditi i na taj način biti ravnopravne s ostalim građanima. Spomenula je primjer poduzeća "Zapos" u kojem je zaposleno 14-ero slabovidnih osoba. Proizvode prekrasne tepihe od kvalitetne vune, ali ti proizvodi ne mogu biti konkurentni na tržištu jer su opterećeni brojnim davanjima. Zbog toga Zapos, i svi drugi koji su uspjeli stvarati u tim posebnim uvjetima, moraju imati i posebne beneficije, kako bi njihovi vrhunski proizvodi uistinu došli do onih kojima su namijenjeni, napominje zastupnica. Ključno je pitanje, kaže, jesu li i na kojoj poziciji

Državnog proračuna osigurana sredstva za provedbu ovog zakona (trebao bi se primjenjivati od 15. studenoga ove godine). Predlagatelj, naime, predviđa da će već sljedeće godine za tu namjenu trebati osigurati 25 mln. kuna a svake naredne godine u idućem petogodištu po 30 tisuća kuna.

Hadezeovci također pozdravljaju prijedlog da se zapošljavanje invalidnih osoba stimulira poreznim olakšicama i drugim poticajima, uz napomenu da bi poslodavce trebalo obvezati na zapošljavanje određenog broja osoba s invaliditetom, što bi im se stimuliralo, ali i predvidjeti određene sankcije za neispunjavanje te obveze. Drže da bi zakonom trebalo preciznije definirati ulogu, model i izvore financiranja Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom. Njihova je sugestija, nadalje, da se omogućiti pokretanje postupka za utvrđivanje invaliditeta i smanjene radne sposobnosti i na prijedlog nadležnog socijalnog radnika, odnosno liječnika ili defektologa. Predlažu, također, da se zbog mogućih pogrešnih interpretacija iz zakonskog teksta izostavi članak 8. (njime je predviđeno na koji način invalidna osoba može pridonijeti svojoj profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju). Smatraju, nadalje, da treba izbaciti alternativno rješenje iz članka 10. koji govori o zapošljavanju na otvorenom tržištu rada. Njihov je prijedlog i da se trajanje plaćenog godišnjeg odmora za osobe s invaliditetom produži sa 20 na 25 radnih dana, a poslodavcima koji zaposle nezaposlene invalide osobe omogućiti trajno korištenje novčanih poticaja. Smatraju, naime, da bi te poticajne mjere trebale šire otvoriti vrata zapošljavanju invalidnih osoba. Spomenimo i njihovu sugestiju predlagatelju da razmotri mogućnost da se u okviru poljoprivrednih gospodarstava pronade interes za zbrinjavanje određenog broja osoba s mentalnom retardacijom, koje nemaju odgovarajuće uvjete u obiteljima.

Na kraju je izjavila da će njeni stranački kolege podržati ovaj zakonski prijedlog, ali upozoravaju na to da on ne smije ostati samo popis lijepih želja. Na to ih je - kaže - ponukalo loše iskustvo sa zapošljavanjem hrvatskih branitelja (za tu su namjenu bila osigurana proračunska sredstva koja su kasnije drastično smanjena). Mi ćemo

poduprijeti sve što pomaže u borbi protiv predrasuda i svladavanju prepreka s kojima se suočavaju osobe s posebnim potrebama, naglasila je zastupnica.

Predvidjeti kontrolne mehanizme i osigurati izvore financiranja

Po riječima **Miroslava Furdeka**, dr.med., Klub zastupnika HSS-a podržava ovaj zakon u prvom čitanju, jer se njime osigurava pravni okvir za zapošljavanje invalidnih osoba u gospodarstvu, odnosno na tržištu rada, pod posebnim uvjetima u zaštićenim radionicama te u obiteljskim gospodarstvima. Zahtijevaju, među ostalim, da do drugog čitanja predlagatelj ugradi u zakonski tekst

Invalidnim osobama produžiti trajanje plaćenog godišnjeg odmora, a poslodavcima koji ih zaposle omogućiti trajno korištenje novčanih poticaja.

kvalitetne mehanizme kontrole i sankcije, da bi se mogao provesti prijedlog o obveznom zapošljavanju invalidnih osoba u javnim ustanovama i onima u pretežitom državnom vlasništvu. Zakonom je, naime, predviđeno da poslodavci iz javnog sektora do 2006. godine moraju zaposliti najmanje 2 posto invalida na ukupni broj zaposlenih na otvorenom tržištu rada. Taj bi se postotak idućih godina postupno trebao povećavati, tako da u 2002. dostigne 6 posto od ukupno zaposlenih (za slučaj neispunjenja te obveze predviđeno je plaćanje posebnog doprinosa). Haesesovci pozdravljaju namjeru predlagatelja da se jedinice lokalne samouprave jače uključe u profesionalnu rehabilitaciju, ali i zapošljavanje osoba s invaliditetom, uz upozorenje da treba osigurati i kvalitetne izvore financiranja za tu namjenu (pitanje je hoće li lokalne jedinice moći osigurati prostorije, opremu i druge materijalne uvjete za početak rada ustanova za profesionalnu rehabilitaciju, te zaštićenih radionica i radnih centara).

Slauže se s mišljenjem da bi trebalo uvesti trajne olakšice i novčane poticaje za poslodavce koji zapošljavaju invalidne osobe, a pozdravljaju i nastojanje predlagatelja da poreznim i carinskim oslobođenjima i olakšicama olakša poslovanje invalidnim osobama koje obavljaju samostalnu djelatnost ili onima koji rade u poljoprivredi. Jednom riječju, očekuju da će predloženi zakon pridonijeti povećanju socijalne osjetljivosti društva na probleme osoba s invaliditetom, a veća briga za njih trebala bi uroditi i većim brojem uposlenih invalida.

Na početku svog izlaganja **Juraj Njavro**, dr.med. (HDZ) izrazio je žaljenje zbog toga što je sabornica za vrijeme rasprave o ovako značajnoj temi poluprazna. Smatra, inače, da je predloženi zakon na dobrom putu da pasivni dio radnosposobnih osoba s invaliditetom pretvori u osobe koje će svojim aktivnim sudjelovanjem rješavati i osobnu, ali i društvenu problematiku. Kod poticanja zapošljavanja osoba s invaliditetom ne bismo smjeli izostaviti one koji su stradali tijekom Domovinskog rata, napominje zastupnik. Kad je riječ o školovanju invalidnih osoba treba imati u vidu činjenicu da one mogu pratiti najsuvremeniju tehnologiju što im, svakako, ide naruku.

Na kraju je uz podršku predloženim rješenjima (i napomenu da o ovom zakonu ima pozitivno mišljenje i Savez udruga invalida) sugerirao da se na ulazu u Hrvatski sabor uposli jedna invalidna osoba. Tim bi potezom, kaže, Parlament najbolje pokazao koliko mu je stalo da se ovaj Zakon što prije primijeni u praksi.

Novac od kazni usmjeravati izravno u Fond

Lucija Debeljuh (SDP) izrazila je zadovoljstvo što je predložen zakon koji pruža mogućnost da se invalidne osobe aktivno uključe u svijet rada, čime se stvaraju pretpostavke za kvalitetniji život njih samih, ali i njihovih obitelji. Pohvalila je predlagatelja što je uvažio većinu primjedbi Saveza organizacija invalida Hrvatske i založila se za brisanje alternativnog prijedloga u članku 10. Pozdravlja, inače, osnivanje Fonda za

profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, iz kojeg bi se financirale ustanove za profesionalnu rehabilitaciju (kojih još nema a prijeko su potrebne) te isplaćivali novčani poticaji za zaposlene invalide. Predložila je,

Poslodavci iz javnog sektora morali bi u prvoj fazi (do 2006.) zaposliti 2 posto invalida na ukupni broj zaposlenih. Taj bi se postotak idućih godina trebao postupno povećavati, tako da do 2022. dostigne 6 posto od ukupno zaposlenih.

među ostalim, da se novčane kazne predviđene člankom 35. uplaćuju izravno u taj Fond te da se poostri kontrola provedbe ovog Zakona.

U završnoj riječi dr.sc. **Bože Borko Žaja** još je jednom naglasio da su u izradi ovog zakonskog teksta sudjele invalidske organizacije, a i širi spektar civilnog društva. Izrazio je želju predlagatelja da se do drugog čitanja ovog zakona u Saboru ne samo postigne konsenzus o predloženim rješenjima, nego da se u međuvremenu pripreme još neki projekti za poticanje zapošljavanja invalidnih osoba. Naime, u toj oblasti sada postoji pravna praznina, pa tu materiju treba što je moguće cjelovitije regulirati. Ostanemo li samo na registru koji je donesen lani i na ovom zakonu, to bi bio optimizam bez pokrića, kaže doministar. U ime predlagatelja i organizacija invalida zahvalio je sudionicima u raspravi na korisnim prijedlozima i sugestijama, pa i onoj da se odbaci alternativa kod članka 10. Na kraju je sugerirao da se predstavnici invalidskih organizacija pozovu da prate raspravu kad bude na dnevnom redu Konačni prijedlog ovog zakona.

Nakon toga je potpredsjednik Hrvatskog sabora Baltazar Jalšovec zaključio raspravu, uz napomenu da će se o Prijedlogu zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom glasovati naknadno.

M.Ko.

PRIJEDLOG ZAKONA O FONDU ZA ZAŠTITU OKOLIŠA I ENERGETSKU UČINKOVITOST

Za zaštitu okoliša stalni i stabilni izvori

Hrvatski sabor prihvatio je, u prvom čitanju, Prijedlog zakona o Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

Prijedlogom, što ga je podnijela Vlada Republike Hrvatske, zakonski bi se uredilo prikupljanje i raspoređivanje sredstava za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost te djelatnost Fonda. Sredstva Fonda na različite bi se načine i u različitim poslovnim konstrukcijama, najčešće sufinancirali projekti koji su u skladu sa Strategijom zaštite okoliša, Strategijom energetske razvitka, međunarodnim ugovorima koje je potpisala Hrvatska, programima zaštite okoliša za područja županija i planovima energetske razvitka jedinica lokalne samouprave.

O PRIJEDLOGU

Zamjenik ministra zaštite okoliša i prostornog uređenja **Ronald Žuvanić** istaknuo je da je očuvanje prirode i okoliša jedna od najvećih vrijednosti ustavnog poretka RH. Podsjetio je da je temeljem Ustava i zaključaka Konferencije UN-a o okolišu i razvoju u Rio de Janeiru, Hrvatski sabor u lipnju 1992. godine donio Deklaraciju o zaštiti okoliša u RH. Tom se Deklaracijom Hrvatska opredjeljuje za gospodarski održivi razvoj temeljen na opstojnoj poljoprivredi, šumarstvu, pomorstvu, turizmu te industriji zasnovanoj na ekološki prihvatljivim tehnologijama. Zaštita okoliša uređuje se zakonima o zaštiti okoliša, o zaštiti zraka, zakonom o otpadu i propisima koji su doneseni temeljem tih zakona.

U Državnom proračunu za prošlu godinu za financiranje programa projekata očuvanja i zaštite prirode i okoliša osigurano je 19 milijuna kuna, odnosno 0.039 posto ukupnih izdataka proračuna, a za ovu godinu

23 milijuna ili 0.033 posto ukupnih proračunskih izdataka. Ti su iznosi znatno niži od potrebnih, a osobito od procijenjenih ukupnih ulaganja koja je država preuzela obvezom financiranja temeljem osnovnih propisa o

Važeći porezni i carinski propisi ne sadrže olakšice za ulaganja u zaštitu okoliša.

zaštiti okoliša. Naveo je da se prema odredbama Zakona o zaštiti zraka iz državnog proračuna treba financirati državna mreža za praćenje kakvoće zraka, a primjerice temeljem zakona o otpadu izgradnja odlagališta opasnog otpada. Naveo je kako po procjenama za rad državne mreže za praćenje kakvoće zraka koju čine 22 potrebne od 2002. do 2007. treba osigurati oko 50 milijuna kuna, a osigurano je svega 2 milijuna kuna.

Naveo je da u okviru drugih izvora sredstava za financiranje zaštite okoliša treba istaknuti posebne namjenske naknade koje prihoduju izvanproračunski fond, Hrvatske vode te Hrvatske šume. Riječ je o naknadi za zaštitu voda koja se plaća temeljem zakona o vodama i zakona o financiranju vodnog gospodarstva te naknadi za korištenje općekorisnih funkcija šuma koja se plaća na osnovi zakona o šumama. Za razliku od voda i šuma za koje se prvenstveno putem posebnih izdvajanja (naknada) osiguravaju određena sredstva, za njihovu zaštitu, za zaštitu zraka, tla i za postupanje s opasnim otpadom te za očuvanje biljnih i životinjskih vrsta ne postoje takvi stalni izvori financiranja. Zbog toga je potrebno radi ravnomjernijeg i cjelovitog postizanja ciljeva u zaštiti okoliša osigurati stalne i stabilne izvore sredstava.

Važeći porezni i carinski propisi ne sadrže olakšice za ulaganja u zaštitu okoliša. Teško je procijeniti ukupnost i strukturu primitaka i izdataka za zaštitu okoliša prvenstveno zbog

raspršenosti i nepreglednosti više izvora sredstava te nepostojanja cjelovitog informacijskog sustava zaštite okoliša. Prema mišljenju stručnjaka Komisije za Europu - Odbora za zaštitu okoliša, u Hrvatskoj bi, naveo je, trebalo težiti i dostići visinu ulaganja u zaštitu okoliša od 1 posto bruto domaćeg proizvoda. Polazeći od BDP-a za prošlu godinu koji je iznosio 169 milijardi kuna i godišnjeg izdvajanja od 1 posto, ukupan iznos ulaganja u zaštitu okoliša trebao bi iznositi 1,690 milijardi kuna. Samo za izgradnju cjelovitog sustava gospodarenja otpadom ulaganja za razdoblje od 2001. do 2005. procjenjuju se na ukupno 11 milijardi kuna, zaključio je.

Fondovi su najprimjerenije rješenje

Iskustva drugih tradicijskih zemalja, nastavio je, pokazala su da je za financiranje zaštite okoliša osnivanje izvanproračunskih fondova najprimjerenije rješenje. Ti su fondovi u tim zemljama postali glavni mehanizmi prikupljanja i upravljanja proračunskim i izvanproračunskim sredstvima. Naveo je da je RH također ratificirala i protokol energetske povelje o energetske učinkovitosti i dosljednom smanjivanju negativnih utjecaja energetske učinkovitosti na okoliš. Energetska učinkovitost po svojoj prirodi značajno doprinosi klimatskoj stabilizaciji i uopće smanjenju štetnog utjecaja na okoliš. Sustavna skrb o energetske učinkovitosti i korištenje obnovljivih izvora energije u Hrvatskoj će se provoditi temeljem energetske programa koje je 1997. pokrenula hrvatska Vlada.

Predloženim zakonom o Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost potrebno je propisati izvore

financiranja djelatnosti Fonda. Sredstvima Fonda na različite će se načine i u različitim poslovnim konstrukcijama najčešće sufinancirati projekti koji su u skladu sa Strategijom zaštite okoliša, Strategijom energetskog razvika, međunarodnim ugovorima koje je potpisala Hrvatska, programima zaštite okoliša za područja županija i planovima energetskog razvika jedinica lokalne samouprave. Sredstva Fonda će se dodjeljivati prvenstveno putem kredita uz poticajne uvjete pravnim i fizičkim osobama. Stalne i stabilne izvore sredstava fonda činit će prvenstveno naknade koje bi plaćali onečišćivači okoliša i one koje bi plaćali vlasnici ili ovlaštenici prava na motornim vozilima pri svakoj registraciji vozila. Mogući izvor sredstava fonda trebao bi biti i državni proračun osobito kad je riječ o programu razminiranja budućih država ima obvezu financiranja takvih programa.

Naknade za onečišćivače okoliša plaćale bi se razmjerno količini utjecaja ili vrsti ispuštanja onečišćujućih tvari, količini i stupnju nepovoljnog utjecaja na okoliš proizvoda koji sadrže štetne tvari itd. Predlaže se i mogućnost davanja povlastica za ulaganja u obnovljive izvore energije. Procjene prihoda fonda koje bi se ostvarile od budućih mogućih naknada na emisije onečišćujućih tvari kao što su ugljični dioksid, sumporni dioksid i NOX utvrdile bi se na razini naknada u zemljama sličnog gospodarskog stanja. Procjenjuje se da bi se u Hrvatskoj od tih naknada godišnje moglo prikupiti oko 700 milijuna kuna.

No, te bi naknade mogle postati značajnim izvorom prihoda fonda tek u drugoj polovici 2003., a do tada se prihodi za obavljanje djelatnosti fonda trebaju osigurati u Državnom proračunu. Osnivanjem fonda osigurati će se organizacijske, stručne i druge pretpostavke da se financiranjem uz poticajne uvjete ostvare utvrđeni zahtjevi, naglasio je. Djelatnošću fonda poticat će se ulaganja i djelatnosti koje udovoljavaju zahtjevima održivog razvoja. Pri podnošenju zahtjeva za dodjelu sredstava iz fonda podnositelji će morati dokazati da su njihovi projekti ekonomski, ekološki i društveno održivi. Fond će uvesti posve novu praksu ocjenjivanja i poticanja projekata i početi pomagati i one koji su do sada u svom radu na zaštiti okoliša mogli računati samo na načelnu institucionalnu podršku.

RADNA TIJELA

Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša podržao je donošenje predloženog zakona jer smatra da se osnivanjem Fonda radi prikupljanja sredstava na jednom mjestu uvodi odgovornost za njihovo namjensko korištenje. Odbor je ocijenio da je objedinjavanje svih izvora sredstava preduvjet učinkovite provedbe mjera zaštite i očuvanja svih sastavnica okoliša. Odbor je na predloženi tekst zakona iznio i određene primjedbe pa tako i na članak 10. Mišljenja su da radi objedinjavanja svih namjenskih sredstava u to treba uključiti i naknadu za zaštitu voda i šuma. Također smatra da način dodjeljivanja sredstava fonda nije prihvatljiv u cijelosti kako je predloženo u članku 24. Odbor ocjenjuje da javni natječaj mora biti isključivo način dodjele sredstava i stoga predlaže brisanje odredbe kojom je predviđeno da se sredstva mogu dodijeliti na način propisan statutom fonda.

Odbor također smatra potrebnim precizirati članak 28. stavak 4. na način da se neutrošena sredstva fonda mogu dodijeliti samo za ovim zakonom utvrđene namjene bez suglasnosti ministra zaduženog za poslove financija. U članku 30. prvenstveno se određuje financiranje projekata i programa na nacionalnoj razini, a odbor smatra da nije razvidno financiranje projekata na lokalnoj razini.

Odbor za zakonodavstvo podržao je donošenje predloženog zakona bez primjedbi i prijedloga ustavno-pravne naravi, stoji u izvješću sa sjednice Odbora.

RASPRAVA

Zaštita okoliša ravna gospodarskom i demokratskom razvoju

Nakon uvodnog izlaganja predstavnika predlagatelja, zamjenika ministra zaštite okoliša i prostornog uređenja **Ronalda Žuvanića** te potpredsjednice Odbora za prostorno uređenje i zaštitu okoliša **Vesne Podlipec**, koja je iznijela stajališta toga radnog tijela, govorili su predstavnici klubova zastupnika.

U ime **Kluba zastupnika SDP-a** zastupnik **Branko Tušek** dao je punu potporu prijedlogu zakona, ističući da to Klub zastupnika SDP-a čini iz najmanje pet razloga. Kao prvi razlog naveo je da se danas kao društvo suočavamo s ozbiljnim pitanjima i problemima zaštite okoliša. Drugi razlog je što se želi zaustaviti daljnje narušavanje okoliša, odnosno očuvanje njegove kvalitete. Treći razlog je u tome što je Klub zastupnika SDP-a svjestan činjenice da je zaštita okoliša prvorazredno pitanje ravno značaju gospodarskog razvoja i razvoja demokracije.

Nije moguće govoriti o bržem gospodarskom razvoju i s druge strane imati nekvalitetnu zaštitu okoliša. Ti procesi moraju ići usporedo i u korist razvoja i razvoja okoliša, dakle u korist ljudskoga, humanoga i civilizacijskog razvoja.

Nije moguće govoriti o bržem gospodarskom razvoju i s druge strane imati nekvalitetnu zaštitu okoliša. Ti procesi moraju ići usporedo i u korist razvoja i razvoja okoliša, dakle u korist ljudskog, humanog i civilizacijskog razvoja, rekao je. Kao četvrti razlog naveo je to što se osnivanjem fonda Hrvatska pridružuje zemljama Europske unije, ali i tranzicijskim zemljama koje u tome već imaju značajna iskustva. I ne kao posljednji, peti razlog je, što se u Hrvatskoj bilježi snažan porast kaznenih djela protiv okoliša u odnosu na 2000. godinu i 2001. koji je povećan za 20 posto. Kao najveću vrijednost prijedloga zakona Klub zastupnika SDP-a ocjenjuje što se konačno uspostavlja siguran izvor financijskih sredstava potrebnih za financiranje zaštite okoliša i energetske učinkovitosti. Uz to, otvara se i mogućnost bržeg financiranja određenih ekoloških projekata i onih koji su namijenjeni korištenju obnovljivih izvora energije. Naveo je da je tu riječ o projektima kao što su u poduzeću "Đuro Đaković" u Slavskom Brodu i u požeškoj metalnoj industriji "Plamen". Naveo je da je Klub zastupnika SDP-a mišljenja da prije svega treba ići na povoljno kreditiranje onih proizvođača koji se odlučuju za

proizvodnju ekološki prihvatljivih proizvoda primjenjujući čiste tehnologije. Također treba stimulirati tvrtke koje se odluče za korištenje alternativnih izvora energije ili u gradnju npr. solarnih kolektora.

Potrebno je sagledati mogućnost davanja financijskih poticaja onim poduzećima koja se rekonstruiraju radi štednje prirodnih resursa, da im se osiguraju povoljni krediti s odgodom vraćanja za proizvodnju koja je usmjerena zaštiti okoliša. SDP predlaže da financiranje iz Fonda bude isključivo putem javnog natječaja te da se izbjegne stavak koji govori o diskrecijskom odlučivanju fonda o dodjeljivanju sredstava. Fond bi trebao maksimalno stimulirati one subjekte koji su dugoročni nositelji hrvatskog gospodarstva, a to je prije svega turizam. Također bi bilo dobro ugraditi i odredbu o davanju poticaja i stimuliranju ekoloških, poljo-privrednih gospodarstava.

U ime Kluba zastupnika SDP-a predložio je i novi članak po kojem bi se sredstva fonda usmjeravala u stimuliranje i financiranje mladih znanstvenih novaka koji rade na projektima i programima obnovljivih izvora energije, kao što su sunce, vjetar, bio-plin, geotermalni izvori itd. Klub zastupnika SDP-a važnim smatra i rad ekoloških udruga koje svojim aktivnostima upozoravaju ali i razvijaju ekološku svijest o zaštiti okoliša te bi i njih putem fonda valjalo financijski stimulirati, zaključio je.

Podržati gradnju u skladu s ekološkim standardima

U ime Kluba zastupnika HSS-a zastupnica **Marijana Petir** navela je - kako smo mali zagađivači na lokalnoj i regionalnoj razini, dobro čuvani okoliš vidimo kao našu razvojnu šansu. Pitanje održivog razvoja, hrane proizvedene na ekološki prihvatljiv način, korištenje obnovljivih izvora energije, gradnja u skladu s ekološkim standardima nije više pitanje luksuza, niti pitanje postmodernizma, već pitanje opstanka, naglasila je dodajući da je za očuvanje okoliša potrebno izdvojiti određena financijska sredstva. Dosadašnja su nedovoljna, nedostaju poticajni instrumenti, kreditna sredstva, nerazvijeno je partnerstvo između javnog i privatnog sektora, a učinkovita zaštita, ustvrdila je, dugoročno je moguća jedino uspostavom sustav-

nog, stabilnog i transparentnog načina financiranja. Osnivanje fonda u tom cjelovitom sustavu financiranja jedna je od mogućnosti normalnog funkcioniranja zaštite okoliša, navela je. Pravilno odabrani ekonomski instrumenti su od ključne važnosti za ostvarivanje ciljeva iz Nacionalne strategije zaštite okoliša i strategije energetskeog razvitka RH.

Instrumenti koji mogu pridonijeti poboljšanju očuvanja okoliša su i naknade za zbrinjavanje starih automobila i otpadnih guma, oslobađanje dijela carine za uvoz opreme koja izravno ili neizravno služi za smanjenje pritiska na okoliš te smanjenje poreza na dobit uz uvjet da se ulaže u projekte zaštite okoliša.

Specifični instrumenti za pojedine prioritetne sektore jamčit će pomake i rezultate posebno u energetici, prometu, turizmu, industriji i poljo-privredi. To je svakako stimuliranje obnovljivih izvora energije, uvođenje takse na emisije ugljičnog dioksida, dodatnih poreza na upotrebu fosilnih goriva, sufinanciranje projekata povećanja energetske učinkovitosti postojećih objekata, kao i poticanje željezničkog i javnog gradskog prometa.

Kao instrumente koji mogu pridonijeti poboljšanju očuvanja okoliša navela je i uvođenje naknade za zbrinjavanje starih automobila i otpadnih guma, oslobađanje dijela carine za uvoz opreme koja izravno ili neizravno služi za smanjenje pritiska na okoliš te smanjenje poreza na dobit uz uvjet da se ulaže u projekte zaštite okoliša.

Zauzela se i za povećanje naknade za emisije u zrak štetnih tvari, odlaganje otpada i ispuštanje otpadnih voda te za strože kazne za prekršitelje propisa, poticanje ugradnje solarnih kolektora i kredite za ekološku poljoprivredu. Klub zastupnika HSS-a zauzima se za poticanje projekata ruralnog razvoja koji bi pridonijeli obnovi godinama zanemaranog sela. Navela je da nije riješeno i pitanje postupanja s ambalažnim otpadom te da je dobro da će se i predloženim zakonom taj problem djelomično

regulirati. Smatra da multinacionalne kompanije nisu učinile ništa kada je riječ o ambalaži opravdavajući se da ne mogu podnijeti troškove, iako te obveze u drugim zemljama izvršavaju. Klub zastupnika HSS-a posebno važnim smatra poticanje održive gradnje te kažnjavanje gradnje bez građevinske dozvole. Također predlažu da se u zakon ugradi obveza države o financiranju programa razminiranja i programa otklanjanja ratnih šteta te da jedan dio prihoda od koncesija za korištenje voda i šuma, a koji su prihod državnog proračuna, budu i dio prihoda fonda.

Skratiti rokove za donošenje podzakonskih akata

U ime Kluba zastupnika HDZ-a stajališta je obrazložila zastupnica **Marina Matulović-Dropulić**. Klub je zadovoljan što se Prijedlog zakona našao u Saboru ubrzo nakon što je u siječnju ove godine usvojena Strategija zaštite okoliša jer smatra da se nadležnosti svih segmenata od zaštite voda, tla, zraka i uopće unapređenja stanja okoliša moraju objediniti na jednom mjestu. Vrlo važnim smatra objedinjavanje i svih sredstava koja se temeljem postojećih zakona izdvajaju za zaštitu okoliša. Objedinjavanjem tih sredstava i utvrđivanjem prioriteta temeljem javnih natječaja moći će se puno više napraviti u zaštiti okoliša na području cijele Hrvatske.

Hrvatska je jedna od rijetkih zemalja koja za piće koristi vodu iz svog podzemlja te stoga treba učiniti sve u zaštiti da tako i ostane.

Klub zastupnika HDZ-a smatra dobrim osnivanje zajedničkog fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost jer smatra da su to nedjeljive cjeline, no također se zauzimaju za osnivanje takvih fondova i na razinama županija, kao i institucija koje bi bile njihove produžene ruke koje bi se bavile očuvanjem i unapređenjem stanja okoliša. Osnivanjem takvih produženih ruku moglo bi se provoditi i financirati sve potrebne mjere, a to se posebno odnosi na zbrinjavanje otpada, izgradnju odlagališta komunalnog i tehnološkog otpada te uspostavu mreže za praćenje kakvoće

zraka. Do drugog čitanja predloženog zakona treba se pozabaviti i tom problematikom i vidjeti koliko se to može ugraditi u predloženi zakon, kazala je.

Hrvatska je, naglasila je, jedna od rijetkih zemalja koja za piće koristi vodu iz svog podzemlja te stoga treba učiniti sve u zaštiti da tako i ostane.

Stoga se Klub zastupnika HDZ-a zauzima da se u fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost prikupljaju i sredstva od naknade za zaštitu voda te da fond i Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja vode brigu o zaštiti voda. Jer, ako zaštita voda ne spada u zaštitu okoliša onda zbilja ne znamo što je to što bi trebalo spadati u zaštitu okoliša, ustvrdila je dodajući da sve naknade koje se danas ubiru treba usmjeriti u fond koji se predlaže osnovati, pa tako i naknadu o zaštiti voda. Navela je da se iz tih izvora godišnje prikuplja oko 156 milijuna kuna, dok se 180 milijuna kuna ubire od naknade za opće korisne funkcije šuma. Ne može time upravljati neko drugo ministarstvo, a onda netko treći biti odgovoran za zaštitu okoliša, poručila je.

Klub zastupnika HDZ-a traži da se skrate predviđeni rokovi za donošenje podzakonskih akata, a pogotovo pobliža mjerila i način određivanja naknada kako bi se sredstva mogla prikupljati što prije. Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja treba biti prioritetni nositelj svih obveza u zaštiti okoliša, ali i svih prava. Ukoliko ne želimo da Strategija zaštite okoliša i nacionalni program koji je Sabor usvojio ostane mrtvo slovo na papiru potrebno je osigurati stalne i stabilne izvore sredstava za sprječavanje ili smanjenje onečišćenja okoliša, poručila je.

U Upravni odbor fonda imenovati stručnjake

U ime Kluba zastupnika HSLS-a zastupnica **Dorica Nikolić** podržala je osnivanje fonda podsjećajući da se HSLS i u prošlom sazivu Sabora zalagao za njegovo osnivanje. Istaknula je da ni jedna država koja ozbiljno izradi Strategiju o zaštiti okoliša ne može postati doista ozbiljna ako ne učini i sljedeći korak, odnosno, ako ne osnuje fond za zaštitu okoliša i osigura sredstva da zaštiti svoj okoliš. Predložila je da se Fond obveže da o svom radu izvještava Hrvatski sabor.

Osvrćući se na članak 12. u kojem se navodi da će Fondom upravljati odbor od 7 članova koji će biti većinom iz redova stručnjaka predložila je da se to i taksativno navede, odnosno, da se navede da će se u upravni odbor imenovati predstavnici nadležnih tijela državne uprave, stručnjaci iz područja zaštite okoliša i gospodarstva, te predstavnici znanstvenih institucija i nevladinih udruga. Klub zastupnika HSLS-a smatra da u tom odboru treba biti većina stručnjaka jer budu li opet u njemu državni dužnosnici to neće biti dobro rješenje, poručila je.

Ne može se dogoditi da cijene za zbrinjavanje otpada budu različite od županije do županije te stoga treba na razini Hrvatske dogovoriti koliko će to koštati.

Predložila je da se precizira članak 16. koji govori o naknadama koje su dužni plaćati onečišćivači okoliša te da se proširi krug korisnika te da sve naknade postanu prihod fonda. Također se to odnosi i na određene koncesionare koji koriste prirodna dobra, kazala je. Navodeći da u Hrvatskoj postoji na tone otpada naglasila je da svaka tona mora imati svoju cijenu koja treba biti univerzalna.

Ne može se dogoditi da te cijene za zbrinjavanje otpada budu različite od županije do županije te stoga treba na razini Hrvatske dogovoriti koliko će to koštati. Navela je da u nekim zapadnim zemljama zbrinjavanje jedne tone otpada košta 5-7 eura. Kada bi se te cijene uvele kod nas i s gomilom otpada koju Hrvatska već ima Fond koji bi ubirao naknade mogao bi zaraditi oko 2,5 milijuna eura. To su velika početna sredstva, naglasila je navodeći da je Hrvatska prošarana divljim deponijama čije uređenje i sanacija koštaju više nego kad bi se gradili novi. Zauzela se za objedinjavanje svih izvora financiranja u fondu, te poručila da treba utvrditi njegovo fiksno financiranje.

Obveza zaštite okoliša je Ustavna odredba

Prvi govornik u pojedinačnoj raspravi zastupnik **Željko Malević** (SDP) istaknuo je da Hrvatska,

nažalost, u velikoj mjeri zaostaje za civiliziranijim i razvijenim zemljama što se očuvanja okoliša tiče. Naveo je kako Danska ili Švicarska po glavi stanovnika izdvajaju 30-ak, 40-ak puta više u te namjene, a još depresivnijim podatkom ocijenio je onaj po kojem tranzicijske zemlje kao Češka ili Bugarska izdvajaju 10 ili 11 puta više od Hrvatske i imaju bolje razrađen instrumentarij zaštite okoliša. Predloženi zakon je na tragu pokušaja da Hrvatska uhvati korak, ako ne s visoko razvijenim europskim zemljama, onda barem sa zemljama koje su u sličnoj situaciji, dakle tranzicijskim.

Podsjetio je da je obveza zaštite okoliša odredba hrvatskog Ustava, da je Hrvatska potpisnica zaključaka Konferencije UN-a o zaštiti okoliša te da je Sabor donio Deklaraciju o zaštiti okoliša, a na osnovi koje je donijeta Strategija zaštite okoliša. Dakle, nastavio je, postoji legislativna infrastruktura da se sredstva koja bi se alimentirala u tu svrhu što bolje distribuiraju kroz sustav. Zbog toga se rješenje o osnivanju fonda čini najboljim jer je fond namjenski pa će i brojne poteškoće oko baratanja s novcem otpasti zbog toga što su ti novci za određenu namjenu. Pridružio se svim zastupnicima koji su inzistirali da se sav novac koji se ubire od raznih naknada objedini na jednom mjestu. Pozdravio je i namjeru predlagatelja da se u fondu objedini briga o zaštiti okoliša i ona o energetske učinkovitosti. Kad fond bude osnovan financirat će čitav niz važnih projekata, a u prijedlogu zakona izvedena je računica da bi oni koštali 15-ak milijardi kuna. To je ogroman novac značajan i za aktiviranje građevinske operative, naglasio je dodajući da su u svijetu danas projekti za osiguravanje zaštite okoliša najpropulzivniji u smislu investiranja. Osobito interesantnim smatra što će fond omogućiti financiranje ne samo ekonomskih projekata već i onih koji su nužni, a koji ne mogu vratiti uloženi novac. Podržavajući predloženi zakon izlaganje je završio uzrečicom da svi moramo biti svjesni da okoliš i prirodu nismo dobili od svojih predaka nego smo ih posudili od svoje djece.

U nastavku rasprave zastupnik **Ante Beljo** (HDZ) istaknuo je da se danas razvoj civilizacijske razine jednoga društva mjeri odnosom prema okolišu, prema trošenju

energije i poštivanju zakona o zaštiti okoliša. Od osnivanja fonda daleko je važnije stvaranje ekološke svijesti u društvu, a ona se, naglasio je, stvara u vrtićima, školama, fakultetima, u radnim organizacijama, ministarstvima, putem televizijskih i radijskih emisija. To je važno pogotovo kad se govori o odlagalištima otpada koja u mnogim općinama i gradovima nisu ni određena. Većina energija koja se u Hrvatskoj stvara dolazi od ugljena ili mazuta, a ta goriva stvaraju ugljični i sumporov dioksid koji izazivaju sumporne kiše i ruše prirodu. Zato se Hrvatska mora okrenuti obnovljivim izvorima energije, a za to su potrebni državni projekti. Kao primjer naveo je da je Kanada 70-ih godina kada je cijena ugljena porasla financirala izoliranje privatnih kuća i raznih državnih zgrada na državni trošak jer je to bilo daleko jeftinije. S tim u vezi naveo je da u Hrvatskoj, na jadranskoj obali, treba koristiti sunce i vjetar kao vidove energije. Predložio je da se sredstva za financiranje zaštite okoliša iznađu i iz sredstava lokalnih uprava i samouprava, da se u školama povede računa o edukaciji o zaštiti okoliša, te da se to pogotovo pokuša na Hrvatskoj televiziji i Hrvatskom radiju koji se financiraju pretplatom hrvatskih državljana. Treba stvarati drugačiju ekološku svijest koja će bar u idućoj generaciji donijeti drugačiji odnos prema ekologiji nego što je sadašnji, poručio je.

Poticati edukaciju o važnosti zaštite okoliša

Zastupnik **Miroslav Korenika (SDP)** održivi razvoj smatra suštinom današnjeg napretka Republike Hrvatske. Zauzeo se za sanaciju postojećih neodgovarajućih deponija otpada ističući da u Varaždinskoj županiji postoji 20-ak takvih deponija. Naveo je da je ravničarski dio te županije jedno od najboljih nalazišta pitke vode u Hrvatskoj te da bi se upravo putem fonda trebalo poticati sanaciju takvih deponija. Također bi trebalo poticati izradu studija koje bi utvrdile koliko kvalitetnih deponija treba izgraditi u Hrvatskoj, vodeći računa da neke od njih budu zajedničke i za više županija.

Poljoprivrednicima koji su u vodozaštitnim područjima iz fonda treba nadomjestiti sredstva zbog toga što su im prihodi smanjeni jer ne koriste pesticide već ekološki prihvatljivu zaštitu bilja. Također je rekao da postoji želja stranih investitora da na području Hrvatske razviju svoje industrije koje su uglavnom "prljave" te da o tome treba voditi računa. Isto tako, naveo je, da u Hrvatskoj manjka deponija za specijalne otpadne tvari kao što su tvari životinjskoga podrijetla, od životinjskih koža itd. Potrebno smatra poticati edukaciju o važnosti zaštite okoliša te o prikupljanju sekundarnih sirovina. To već postoji u zakonima, a u praksi se, nažalost, vrlo malo provodi, zaključio je dodajući da bi fond trebao potaknuti i obvezu da se prilikom

Poljoprivrednicima koji su u vodozaštitnim područjima iz Fonda treba nadomjestiti sredstva zbog toga što su im prihodi smanjeni jer ne koriste pesticide već ekološki prihvatljivu zaštitu bilja.

projektiranja i izgradnje novih građevina ugrađuju sve vrste izolacijskih materijala radi bolje energetske učinkovitosti i štednje. Poticati treba i što više alternativnih vrsta prijevoza, a pogotovo se to odnosi na veće gradove gdje treba pojačati gradski prijevoz. U svemu treba poticati domaće investitore, a stranci koji dolaze moraju računati da treba poštivati ekološke zakone koje treba dodatno postrožiti da Hrvatska ne bi izgubila ono što sada ima, zaključio je navodeći da će podržati predloženi zakon.

Zastupnik **Ante Markov (HSS)** istaknuo je da je upravo prijedlog zakona o fondu za zaštitu okoliša nužan zbog pitanja u vezi s financiranjem projekata zaštite okoliša koji su od nacionalne važnosti. Iznio je primjedbe na članak 41. predloživši da treba skratiti rokove u kojima nadležni ministar treba donijeti provedbene akte da bi se zakon počeo primjenjivati, primjerenim rokom smatra 30-ak dana. Također je podržao samostalno financiranje svih potreba u zaštiti okoliša, te naveo

kako će za to biti potrebna i sredstva iz državnog proračuna. Treba stvoriti osnovu za financiranje tih projekata, a ona se može stvoriti prije svega objedinjavanjem sredstava od koncesija i naknada kako onih koje se odnose na vodna područja, na šume, tako i na aktivnosti vezane uz zaštitu okoliša u svim dijelovima Hrvatske. Predloženi zakon treba biti generator da se u gradovima i županijama koje se bave turizmom uvedu norme i minimumi bez kojih ta mjesta neće moći nositi nazive "turistička". Primjerice, pročišćivači za otpadne vode u tim mjestima moraju biti najsuremenijih standarda.

Drugom, vrlo važnom temom, o kojoj bi fond trebao voditi računa je poticanje projekata ruralnog razvoja, revitalizacije malih mjesta i općina koje su sada zapuštene, a koje imaju potencijala i za gospodarski razvoj. Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost ne smije ostati samo mrtvo slovo na papiru, ne smije biti donijet zato da bi se zadovoljile ambicije bilo ministarstva, bilo ekoloških udruga, nego treba dati doprinos lokalnoj samoupravi i pomoći naseljima i građanima u zaštiti okoliša. Vrlo jasno treba propisati i kazne za velike zagađivače koji jednako zagađuju more, podmorje, zemlju, one čije proizvodnje nisu u skladu s Protokolom iz Kiota, odnosno iznad su dozvoljene količine zagađivanja ugljičnim dioksidom. Sredstva od tih kazni moraju biti sredstva fonda kako bi ih on selektivno dodjeljivao za pozitivne i afirmativne projekte kojima će se poticati drugačiji način življenja u Hrvatskoj. Pozdravio je prijedloge o utvrđivanju što većeg broja izvora za financiranje projekata za zaštitu okoliša te naveo da bi sredstva državnog proračuna trebala biti samo osnovica i jamstvo da će fond saživjeti i institucionalno, ali i funkcionalno.

Time je rasprava završena.

Zastupnici su jednoglasno sa 89 glasova "za" donijeli zaključak kojim se predloženi zakon o Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost prihvaća u prvom čitanju te da se sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja upute predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

M.S.-J.; S.Š.-H.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O POLJOPRIVREDNOM ZEMLJIŠTU

Nema razloga za izmjenju postojećeg Zakona

Matični Odbor i Vlada sugerirali zastupnicima da odbiju ponuđena rješenja, a i klubovi zastupnika HSS-a, HSLS-a i SDP-a drže da nema razloga za izmjenju Zakona o poljoprivrednom zemljištu.

Na sjednici Hrvatskog sabora početkom svibnja raspravljalo se, među ostalim, i o prijedlogu zastupnika Drage Krpine da se hitno novelira postojeći Zakon o poljoprivrednom zemljištu. Naime, po ocjeni predlagatelja, pojedine odredbe tog propisa onemogućuju obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, koja bi trebala biti glavni nositelj poljoprivrednog razvitka, da ozbiljnije sudjeluju u kupovini poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države. Predlaže, stoga, da se stjecanje prava vlasništva nad tim zemljištem primarno osigura hrvatskim seljacima, odnosno obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima i to uz popust od 70 posto i na dugoročnu otplatu. Zalaže se, među ostalim, i za ukidanje članka 67. postojećeg zakona koji, po ocjeni pravnih eksperata, nije u skladu s Ustavom RH (predviđa da će poljoprivredno zemljište koje su agrokombinati stekli kupnjom od fizičkih osoba ili drugim naplatnim pravnim poslom ući u njihov temeljni kapital).

Matični Odbor i Vlada RH sugerirali su zastupnicima da odbiju ponuđena rješenja jer su u velikoj mjeri dvojbeni, te u suprotnosti s koncepcijom Zakona o poljoprivrednom zemljištu, Strategijom gospodarenja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države, a i s ustavnim načelima.

I klubovi zastupnika HSS-a, HSLS-a i SDP-a smatraju da nema razloga za izmjenju spomenutog zakona jer se njime svim kupcima omogućuje ravnopravno sudjelovanje u natjecajima za kupovinu poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države. Mišljenja su, također, da pogodnosti koje predlagatelj predviđa za fizičke osobe

pri kupnji državnog zemljišta nisu realne.

Rasprava o ovom zakonskom prijedlogu, međutim, još nije okončana. Naime, izjašnjavanje je odgođeno za narednu sjednicu, dokad bi se Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav, na zahtjev Kluba zastupnika HDZ-a, trebao očitovati o tome je li predsjedavajući, mr.sc. Mato Arlović, uskrativši predlagatelju da nakon završnog izlaganja uzme riječ, prekršio Poslovnik.

UVODNO IZLAGANJE

Pojašnjavajući zastupnicima predložene izmjene i dopune **Drago Krpina** je naglasio da je u razdoblju od 1918. do 1990. Hrvatska bila isključena iz svog prirodnog europskog okruženja te da su se u tom vremenu dogodile mnoge deformacije u razvitku hrvatskog društva, pa i ustrojstvu poljoprivrede, čije posljedice traju do danas. Napomenuo je da se u svim dokumentima Hrvatskog sabora i

Osnovna je svrha predloženih izmjena i dopuna omogućiti da poljoprivredna obiteljska gospodarstva doista postanu glavni nositelji razvitka hrvatske poljoprivrede.

Vlade donesenim u proteklih deset godina deklaratorno ističe da je glavni nositelj razvitka hrvatske poljoprivrede obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo. Isti je slučaj - kaže - i sa Zakonom o poljoprivrednom zemljištu. Stoga je osnovna

svrha njegova prijedloga omogućiti stvarno oživotvorenje tog deklariranog cilja, oko kojeg postoji suglasnost među svim parlamentarnim strankama.

Jedini uvjet za ostvarivanje prava prvenstva na kupnju poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države treba biti gospodarski program svrhovitog korištenja tog zemljišta.

Radi toga je predložio izmjenju u članku 1. postojećeg Zakona koja bi omogućila da stjecanje vlasništva nad poljoprivrednim zemljištem koje je sada u vlasništvu države bude rezervirano isključivo za hrvatske seljake, odnosno za hrvatska obiteljska poljoprivredna gospodarstva (to je sukladno praksi u zemljama Europske unije). Mišljenja je da sljednike nekadašnjih kombinata, tih izmišljotina komunističke agrarne politike, ne treba u potpunosti onemogućiti da dijelom mogu raspolagati poljoprivrednim zemljištem koje su dosad koristili. Predlaže, stoga, da u prijelaznom razdoblju ta trgovačka društva mogu dobivati poljoprivredno zemljište u zakup i koncesije, ali da ne mogu steći vlasništvo nad njim. Po riječima zastupnika prema postojećem pozitivnom zakonodavstvu, a i na temelju nekih potpisanih međunarodnih ugovora, stranci ne mogu stjecati vlasništvo nad poljoprivrednim zemljištem u Hrvatskoj (prema privremenom Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju to ograničenje vrijedi još najmanje 4 godine).

Međutim, ako stranac kupi trgovačko društvo u čijem je temeljnom kapitalu, primjerice, i 100 ha poljoprivrednog zemljišta, on će zaobilaznim putem postati i vlasnik tog zemljišta. Predložena zakonska izmjena ide za tim da se onemogućiti takvo izigravanje zakona, pa i međunarodnih ugovora, kaže Krpina.

U nastavku je primijetio da u članku 26. Zakona o poljoprivrednom zemljištu stoji da obiteljska poljoprivredna gospodarstva imaju prvenstveno pravo kupnje prema utvrđenom redosljedu, uz uvjet da prihvate najvišu cijenu postignutu natječajem od strane ponuđača koji ispunjava natječajne uvjete. S obzirom na to da obiteljska gospodarstva najvjerojatnije neće moći prihvatiti takvu cijenu (može se pretpostaviti da će razni ponuđači nabijati cijene iz špekulantskih razloga) bit će prisiljena odustati od sudjelovanja u tom natječaju, upozorava zastupnik. Stoga se nameće zaključak da je državi cilj zaraditi što više novaca od prodaje poljoprivrednog zemljišta a ne omogućiti hrvatskim seljacima da se barem u pogledu veličine posjeda izjednače s konkurencijom iz zemalja EU. Po njegovom mišljenju cilj bi trebalo biti da se u Hrvatskoj uspostavi oko 150.000 obiteljskih gospodarstava koja bi imala na raspolaganju površine od oko 20 ha. Sugerira, stoga, da jedini uvjet za ostvarivanje prava prvenstva na kupnju poljoprivrednog zemljišta u vlasništva države bude gospodarski program svrhovitog korištenja tog zemljišta koji bi procjenjivalo nadležno općinsko, odnosno gradsko povjerenstvo.

Predlaže, nadalje (izmjena članka 27.) da se hrvatskim seljacima, odnosno obiteljskim gospodarstvima, poljoprivredno zemljište u vlasništvu države proda uz popust od 70 posto u odnosu na cijenu koju utvrdi porezna uprava i to na rok otplate od petnaest godina, uz početak od pet godina (uz iste pogodnosti država je prodavala i društvene stanove na kojima je postojalo stanarsko pravo, odnosno dionice u poduzećima). Drži da treba predvidjeti i mogućnost daljnjeg popusta od 5 posto za one koji cijeli iznos plate odjednom. Ne bismo pogriješili ni kada bismo hrvatskim seljacima darovali to poljoprivredno zemljište, ako bismo na taj način barem malo povećali njihovu konkurentnost u odnosu na poljoprivrednike iz zemalja EU, kaže

zastupnik (te zemlje izdvajaju 12 puta više sredstava za poticanje poljoprivredne proizvodnje od Hrvatske).

Krpina, među ostalim, smatra da nema nikakvog razloga ostavljati Vladi ekskluzivno pravo da može neposrednom pogodbom prodavati poljoprivredno zemljište, pa predlaže da se briše članak 28. postojećeg Zakona. Umjesto njega u zakonski tekst bi se ugradila odredba koja bi omogućavala Vladi, odnosno državi, da raskine ugovor o prodaji zemljišta pod uvjetima iz članka 27. u slučaju da ga kupac ne koristi svrhovito, a to znači u skladu s gospodarskim programom.

Prema prijedlogu zastupnika narednih dvadeset godina, koliko bi trajala otplata, bila bi zabranjena sva stvarnopravna raspolaganja kupljenim poljoprivrednim zemljištem (osim ako za to ne postoje iznimno opravdani razlozi, o čemu bi se očitovao ministar poljoprivrede i šumarstva) kako bi se izbjeglo njegovo korištenje u špekulantske svrhe. Na kraju je predložio brisanje članka 67. postojećeg Zakona koji je, po ocjeni pravnih eksperata za imovinsko-pravno pitanja, u suprotnosti s Ustavom RH. Riječ je, kaže, o odredbi ugrađenoj u zakonski tekst na osnovi amandmanskih intervencija SDP-a i HSS-a, koja omogućava sljednicima bivših kombinata da naknadno mogu unositi u svoj temeljni kapital poljoprivredno zemljište do kojeg su nekadašnja društvena poduzeća, a sadašnja trgovačka društva, dolazila na razne načine (npr. kupnjom, darovanjem, itd.) Krpina je informirao zastupnike da su Ustavnom sudu već upućena dva zahtjeva za ocjenu ustavnosti tog članka (podnositelji su općina Brekovijski i skupina zastupnika HSS-a i HDZ-a).

RADNA TIJELA

Matični Odbor za poljoprivredu i šumarstvo nije podržao predloženi zakon uz obrazloženje da su neka od ponuđenih rješenja u velikoj mjeri dvojbeni. Članovi tog radnog tijela upozorili su na potrebu učinkovitije provedbe postojećeg Zakona o poljoprivrednom zemljištu te izmjene Zakona o poljoprivredi. Smatraju, također, da treba donijeti novi Zakon o poticajima te da je hrvatskom agraru nužna rajonizacija i odgo-

varajuće bilanciranje poljoprivredne proizvodnje.

Predložene izmjene u suprotnosti su koncepcijom Zakona o poljoprivrednom zemljištu, Strategijom gospodarenja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države te ustavnim načelima.

Odbor za zakonodavstvo ne protivi se predloženim izmjenama postojećeg Zakona, ali je sugerirao Saboru da odgodi raspravu o tome dok se ne razmotre izvješća o provedbi Strategije raspolaganja poljoprivrednim zemljištem te Zakona o poljoprivrednom zemljištu.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada RH je također sugerirala zastupnicima da ne prihvate predložene izmjene i to iz više razloga. U svom Mišljenju tvrdi da je izmjena stavka 3. u članku 1. postojećeg Zakona u nesuglasju s ustavnim načelima sadržanim u člancima 5, 48. i 50. Ustava RH jer uvodi ustavnu neravnopravnost između fizičkih i pravnih osoba u stjecanju prava vlasništva na poljoprivrednom zemljištu. Na to upućuje i odredba članka 1. stavka 1. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, prema kojoj svaka (domaća) fizička i pravna osoba može biti nositeljem prava vlasništva. Osim toga, prema Ustavu strana osoba može stjecati pravo vlasništva uz uvjete određene zakonom, koje propisuje upravo stavak 3. članka 1. postojećeg Zakona koji se predloženo izmjenom izostavlja.

Vlada ne prihvaća ni predložene izmjene u članku 26. jer su postojeća rješenja u pogledu prvenstvenog prava kupnje poljoprivrednog zemljišta pitanje opredjeljenja. Navodi, također, da je članak 3. Prijedloga zakona kojim se mijenja članak 27. postojećeg Zakona u izravnoj suprotnosti s ostalim odredbama tog Zakona te Uvjetima i mjerilima za provedbu privatizacije poljoprivrednog zemljišta kojima je regulirana prodaja poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države putem natječaja te utvrđena početna i najviša cijena. Prihvaćanje predloženog rješenja značilo bi da se to zemljište prodaje neposrednom pogodbom po prvenstvenom pravu kupnje (budući da se predlaže popust u odnosu na početnu, a ne postignutu cijenu), što je u suprotnosti s konceptom Zakona o

poljoprivrednom zemljištu, stoji u Mišljenju Vlade.

Napominje se, nadalje, da rješenja ponuđena člankom 4. predstavljaju daljnja ograničenja prava vlasništva na poljoprivrednom zemljištu suprotno ustavnim određenjima iz članaka 48. i 50. Ustava RH, prema kojima se jamči pravo vlasništva koje se zakonom može ograničiti ili oduzeti, ali samo uz naknadu tržišne vrijednosti.

Vlada priznaje da se u praktičnoj primjeni članka 67. postojećeg Zakona, zbog određenih nomotehničkih nedostataka javljaju teškoće, te da ta odredba nije u skladu sa samom koncepcijom Zakona o poljoprivrednom zemljištu, Strategijom gospodarenja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države i Mjerilima i uvjetima za provedbu privatizacije poljoprivrednog zemljišta. Unatoč tome smatra da prije ukidanja navedene odredbe treba cjelovito razmotriti učinke njene dosadašnje primjene, načine na koje se spomenute teškoće mogu otkloniti, te po potrebi predložiti rješenje.

RASPRAVA

Nakon što su zastupnici saslušali uvodno izlaganje predlagatelja Drage Krpine, **Ljubica Lalić (HSS)** informirala ih je da su svi članovi Kluba zastupnika HSS-a potpisali zahtjev za preispitivanje ustavnosti članka 67. postojećeg Zakona, odnosno da su bili njegovi inicijatori, a pridružila im se i grupa zastupnika HDZ-a. **Drago Krpina** je pojasnio da je tu inicijativu pokrenuo zastupnik Kolar (HSS) a podržali su je i neki zastupnici HDZ-a i HSLs-a, te nezavisni zastupnik Lončar. Jedino zastupnici SDP-a su - kaže - odbili potpisati taj zahtjev.

Da smo zakone o poljoprivredi i o poljoprivrednom zemljištu donijeli odmah nakon uspostave državnosti možda bismo danas imali formirana obiteljska gospodarstva a hrvatski seljak bi s manje zebnje čekao izazove WTO-a i EU.

U raspravu se, potom, uključio **Božidar Pankrećić**, ministar poljo-

privrede i šumarstva, koji je usmeno obrazložio mišljenje Vlade o predloženom zakonu. Nakon njega se ponovno javio za riječ predlagatelj, **Drago Krpina**, da bi opovrgao stajalište Vlade kako je članak 1. tog propisa protuustavan. Pojasnio je da je, sukladno ustavnoj odredbi članka 50. koja predviđa mogućnost da se poduzetnička sloboda i vlasnička prava mogu iznimno ograničiti zakonom radi zaštite interesa i sigurnosti Republike Hrvatske, prirode, ljudskog okoliša i zdravlja ljudi predložio ograničavanje poduzetničke slobode sljednika bivših kombinata, odnosno trgovačkih društava u stjecanju vlasništva nad poljoprivrednim zemljištem upravo zato jer je u članku 52. Ustava to zemljište proglašeno dobrom od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku. Uostalom, svatko tko smatra da je taj članak u suprotnosti s Ustavom može zatražiti od Ustavnog suda ocjenu njegove ustavnosti.

Zajamčeno pravo prvenstva obiteljskim gospodarstvima

Govoreći u ime Kluba zastupnika HSS-a **Ljubica Lalić** je napomenula da problematiku o kojoj je riječ treba sagledati u cjelini paketa poljoprivredne normative. Kako reče, donoseći Zakon o poljoprivredi Sabor se definitivno opredijelio za obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo kao nositelja poljoprivrednog razvitka. Od tog osnovnog oblika proizvodnog organiziranja očekuje se da osigura prehrambene potrebe stanovništva, ali i da proizvodi za vanjsko tržište po konkurentnim cijenama. Tu ulogu obiteljska gospodarstva ne mogu izvršiti bez odgovarajućih mjera zemljišne politike koje se razrađuju Zakonom o poljoprivrednom zemljištu. Dakako, na prvom mjestu je dodjela prava korištenja i prodaja poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države. Da smo spomenute zakone donijeli odmah nakon uspostave državnosti možda bismo danas imali formirana obiteljska gospodarstva a hrvatski seljak bi s manje zebnje čekao izazove WTO-a i EU, kaže zastupnica. Po mišljenju njenih stranačkih kolega nema opasnosti pri kupnji poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države dođe do diskriminacije obiteljskih gospodarstava. Naime, njihovo prvenstveno pravo, koje proizlazi iz Zakona o

poljoprivredi, zajamčeno je Zakonom o poljoprivrednom zemljištu te mjerilima i uvjetima za privatizaciju poljoprivrednog zemljišta. A ako na području općine ima dovoljno zainteresiranih obiteljskih gospodarstava nema bojazni ni da bi to zemljište mogla kupiti neka pravna osnova. Kako reče, haesesovci ne bi imali ništa protiv toga da se iz članaka 1. i 26. postojećeg Zakona izostavi termin "pravna osoba" kada bi to bilo pravno moguće (predložene izmjene bile bi protivne Ustavu RH). Za razliku od toga, prihvatljivi su im zahtjevi za ocjenu ustavnosti i privremenu obustavu primjene članka 67. koji, po mišljenju stručnih krugova, nije u skladu s Ustavom.

Po riječima zastupnice prijedlog za izmjenu članka 27. miriše na demagogiju i podsjeća na prodaju stanova sa stanarskim pravom, početkom i sredinom 90-ih godina, koja je u većem dijelu hrvatske javnosti ocijenjena nepravednom i štetnom. Naime, pored građana koji su tijekom radnog vijeka izdvajali u obvezne stambene fondove a nikada nisu dobili stan niti realizirali stambeni kredit, takvom prodajom oštećeni su i svi hrvatski porezni obveznici.

Budući da je razvoj poljoprivrede nezamisliv bez provedbe komasacije na cijelom području Republike Hrvatske, izgradnje efikasnog hidromelioracionog sustava te uspostave djelotvornog sustava obrane od tuče, haesesovci napominju da niti jedna lipa proizašla iz raspolaganja zemljištem ne smije ići u potrošnju, već se mora ulagati u zemlju. Po njihovom mišljenju realna cijena zemljišta, uz 15-godišnju odnosno 20-godišnju beskamatnu otplatu, zadovoljavajuće je rješenje ne samo za poljoprivrednike nego i za ostale porezne obveznike Republike Hrvatske. Zastupnica je na kraju prenijela njihov stav da nema nikakvog opravdanja za izmjenu Zakona o poljoprivrednom zemljištu.

Onemogućiti prodaju strancima

Po riječima **Marka Baričevića**, to mišljenje dijeli i Klub zastupnika HSLs-a. Po njihovu sudu nema nikakve logike da se iz članka 1. postojećeg Zakona izbaci termin "pravne osobe" jer u tom slučaju nitko više ne bi mogao kupovati državnu zemlju. Naime, prema podacima Hrvatske gospodarske komore iz

rujna prošle godine, u oblasti poljoprivrede već sada postoji 1177 pravnih osoba, a računa se da će taj status uskoro imati i obiteljska gospodarstva (nakon donošenja zakona o obiteljskim gospodarstvima trebalo ih upisati u registar). Zastupnici HSLS-a se zalažu jedino za to da se zakonskim rješenjima onemogućiti prodaja poljoprivrednog zemljišta strancima ("iako ni te kočnice neće biti duga vijeka, budući da smo već duboko ušli u europeizaciju"). Po riječima zastupnika vrlo brzo će biti ista situacija s kupoprodajom zemlje u Slavoniji, kao i u nekakvom norveškom fjordu.

Postojećim Zakonom se svim kupcima omogućuje ravnopravno sudjelovanje u natječajima za kupovinu poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države.

Iako je Zakon o poljoprivrednom zemljištu puno kvalitetniji propis od onoga o poljoprivredi, ni njime se ne može osigurati apsolutna pravda, konstatirao je u nastavku. To se u prvom redu odnosi na red prvenstva pri kupnji poljoprivrednog zemljišta utvrđen člankom 26. Po mišljenju haeselesovaca člankom 27. se svim kupcima omogućuje ravnopravno sudjelovanje u natječajima za kupovinu poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države. Ne slažu se s tim da se to zemljište prodaje uz 70 posto popusta, jer je zemlja u Slavoniji ionako obezvrijeđena (u najboljem slučaju prodaje se po 5 tisuća DEM za hektar). Zastupnik bi, kako reče, prihvatio i taj prijedlog, kada bi se primijenila cijena koja vrijedi u kraju predlagatelja koji, predlažući takvo rješenje, očito nije bio upoznat s kretanjem cijena poljoprivrednog zemljišta.

Zamjerio mu je i to što barata s podatkom o 150 tisuća obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava koja bi raspolagala sa po 20 ha zemljišta. Naime, od ukupno 3 milijuna i 150 tisuća ha poljoprivrednog zemljišta u Hrvatskoj svega dvije trećine je obradivo a ostalo su trstici, pašnjaci, livade, šikare, itd. To znači da se može očekivati navala samo na kupovinu zemlje bivših kombinata koja je uređena i može se navodnjavati. U nastavku je podsjetio na to kako su nastajali ti kombinati (poljo-

privrednim dobrima su se pripojile poljoprivredne zadruge, dio zemlje oduzete seljacima koji su je imali više od propisanog maksimuma, itd.) koji su onda počeli kupovati zemlju na različite načine. Primjerice, kombinat Kutjevo je kupovao zemlju da bi je mijenjao sa seljacima koji su bili vlasnici kamenjara i šikara na brdovitom terenu. To su zemljište uz pomoć mehanizacije preuredili u vinograde, a sad je ta zemlja državna,

Logično je da zemljište koje su agrokombinati stekli kupnjom od fizičkih osoba ili drugim naplatnim pravnim poslom uđe u njihov temeljni kapital.

dok su trsovi, stupovi i žica u vlasništvu kombinata. Logično je, kaže zastupnik, da zemljište koje su agrokombinati stekli kupnjom od fizičkih osoba ili drugim naplatnim pravnim poslom uđe u njihov temeljni kapital.

Drago Krpina je izrazio čuđenje što zastupnik Baričević, kao agronom, s takvim podcjenjivačkim tonom govori o poljoprivrednom zemljištu u njegovom kraju. Pojasnio je da je iz Ravnih kotara, gdje ima 40-ak tisuća ha najkvalitetnijeg poljoprivrednog zemljišta u Hrvatskoj. Kako reče, na jednom hektaru vinove loze za proizvodnju stolnog grožđa može se zaraditi više nego bilo gdje u Slavoniji na 50 ili 60 hektara zasijanih pšenicom.

U nastavku je konstatirao da se iz postojećeg Zakona o poljoprivrednom zemljištu uopće ne može predvidjeti po kojoj će se cijeni prodavati državna zemlja. To će, naime, ovisiti o ponudama na natječaju, a nema nikakve zapreke da se ne pojave i razne špekulantske ponude. Pojasnio je da nije predlagao bitnu promjenu u redosljedu prvenstvenog prava kupnje, već da se izbaci uvjet da taj red prvenstva vrijedi samo ako obiteljsko gospodarstvo, odnosno ponudač, prihvati najvišu cijenu postignutu natječajem. Tvrdeći da nije govorio podcjenjivački, **Marko Baričević** je pojasnio da bi se složio s tim da se državna zemlja u Slavoniji prodaje uz 70 posto popusta, kad bi njena cijena bila realna, a ne da se kvadratni metar prodaje za pola marke.

Ispravljajući njegove navode mr.sc. **Zlatko Mateša** je napomenuo da su fjordovi još daleko od Europske unije

i da se tamo ništa ne može kupiti. Konstatirao je, nadalje, da će proći još dosta vremena dok stranci ne budu mogli stjecati vlasništvo nad zemljištem u Hrvatskoj. S tim u svezi spomenuo je primjer mađarske Vlade koja je nedavno zatražila produženje moratorija na kupnju poljoprivrednog zemljišta za strance za daljnje 3 godine, iako je ta zemlja prvi kandidat za ulazak u EU.

Predviđene pogodnosti nerealne

Po riječima mr.sc. **Mate Arlovića, glasnogovornika Kluba zastupnika SDP-a**, za njegove stranačke kolege predloženi zakon nije prihvatljiv jer pogodnosti predviđene za fizičke osobe pri kupnji državnog zemljišta jednostavno nisu realne. Naime, u vrijeme kad je poljoprivredno zemljište kod nas i iz objektivnih razloga obezvrijeđeno, nije logičan prijedlog da se za ono u vlasništvu države plaća svega četvrtina tržišne vrijednosti (to se ne prakticira nigdje drugdje).

Pogodnosti predviđene za fizičke osobe pri kupnji državnog zemljišta nisu realne (prema predloženom prodavalo bi se za svega četvrtinu tržišne vrijednosti).

Ne smije se zaboraviti, kaže zastupnik, da je Hrvatska nedavno izašla iz rata, da je izgubila tržište na kojem je ranije nastupala s poljoprivredno-prehrambenim proizvodima i da su se u međuvremenu osjetno povećale neobrađene površine najkvalitetnijeg poljoprivrednog zemljišta (to je, dijelom, posljedica miniranog i zapuštenog zemljišta, ali i cijene i strukture naših poljoprivrednih proizvoda). Kad se već predlažu tako veliki popusti, bilo bi bolje da se braniteljima i invalidima Domovinskog rata koji se bave poljoprivredom pokloni dio zemljišta (do određene vrijednosti) - kaže zastupnik.

Po mišljenju esdepeovaca nije rješenje ni da se iz kupnje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države isključe pravne osobe, jer one ionako na tržištu mogu otkupiti tu zemlju od privatnika. Na taj se način samo nepotrebno stvaraju uvjeti za zidanje cijena, tvrdi Arlović, te napominje da su uvjeti pod kojima bi pravne osobe

mogle kupovati spomenuto zemljište već razrađeni.

U ime svojih stranačkih kolega usprotivio se i brisanju članka 67. postojećeg Zakona. S tim u svezi podsjetio je na činjenicu da su prema članku 54. tog propisa jedinice lokalne samouprave dužne donijeti program koji, među ostalim, mora sadržavati i površine određene za povrat imovine. Ako oni kojima je zemlja nacionalizirana ili konfiscirana imaju pravo na povrat, onda je pravedno da se i trgovačkim društvima vrati ono što su kupili i platili. Za taj dio treba povećati njihov temeljni kapital, a dionice podijeliti radnicima koji su platili to zemljište. U prilog tome zastupnik je spomenuo stajalište Državnog odvjetništva da nema nikakvog pravnog razloga da se zakonska odredba o kojoj je riječ ne bi mogla provesti u praksi i da se ne bi trebala vraćati imovina koja je stečena naplatnim pravnim poslom. Neka Ustavni sud razmotri legitimne zahtjeve za ocjenu ustavnosti i jednog i drugog zakona, ali potpuno je neprimjereno u ovom Parlamentu politički raspravljati o tome da, primjerice, naša trgovačka društva, odnosno radnici u bivšim kombinatima, ne bi imali pravo da ono što su kupili i platili dobiju kroz dionice, kaže zastupnik. To ne znači da dio zemlje koja je ranije bila u vlasništvu kombinata a sada je u državnom vlasništvu ne treba privatizirati, odnosno dati u zakup ili koncesiju, ali velike komplekse zemljišta ne bi trebalo cijepati (kod nas je zemljište ionako usitnjeno). Umjesto da nam to bude jezgra za okrupnjavanje, mi počinjemo voditi bitku za to kako da pod što povoljnijim uvjetima dođemo do zemlje u koju su drugi uložili ogroman trud, sredstva, rad i znoj. To je nepravedno, nepošteno i mi iz SDP-a nikada nećemo stati iza takvog koncepta, zaključio je Arlović.

Nakon uvodne napomene kako je svoje izrekao na Odboru za selo i poljoprivredu, na kojemu zakonski prijedlog nije "prošao", **Željko Malević (SDP)** komentirao je teze što ih je predlagatelj naveo u uvodnom izlaganju. Povodom one prve - kako seljaci imaju prirodno pravo na poljoprivredno zemljište upitao je da li je ovaj spreman to pravo zagovarati u Hrvatskoj u najekstremnijem smislu.

Obrazlažući zašto se ne slaže s drugom tezom - u svezi sa člankom 67 - skrenuo je pažnju na argu-

mentirano izlaganje predsjednika Kluba njegove stranke.

Ukazavši zatim na veoma čestu i oštru političku demagogiju oko ovoga i mogućnosti stranaca da pokupuju poljoprivredno zemljište rekao je kako je jasno da će to stranci činiti, osobito po ulasku Hrvatske u Europsku uniju. Tamo, podsjetio je, vrijedi pravilo nepovredivosti vlasništva pa nitko neće moći zabraniti seljaku da zemlju koju će dobiti - 100-200 hektara hrvatske poljoprivredne zemlje po 1000-1500 maraka - nekom Nijemcu proda po 30 tisuća maraka po hektaru i onda do kraja života živi s obitelji od kamata. Priča kako će biti smak svijeta ako se otvori takva mogućnost pomalo je deplasirana i služi samo stvaranju određene atmosfere - rekao je zastupnik.

Ako oni kojima je zemlja nacionalizirana ili konfiscirana imaju pravo na povrat, pravedno je i da se trgovačkim društvima vrati ono što su kupili i platili (po toj osnovi treba povećati njihov temeljni kapital a dionice podijeliti radnicima).

On je zatim ustvrdio kako se nekritički razmatra i pitanje zemlje koju imaju kombinati. U Hrvatskoj je, podsjetio je, u privatnom vlasništvu 82 posto zemlje, koja je silno rascjepkana. Zona proširenja i okrupnjavanja je, dakle, tek malim dijelom u sferi "kombinatske zemlje". Ako se od tih 18 posto površina oduzme 10 posto zemlje koja će se vratiti privatnim vlasnicima tada je riječ samo o 8 posto takvog poljoprivrednog zemljišta. I to je, naglasio je, cijela "priča".

Najnesposobnija garnitura u posljednjih dvadeset godina

Ivo Lončar (nezavisni) apelirao je na zastupnike vladajuće Koalicije da prihvate bar dio onoga što predlažu oni koji nisu članovi vladajućeg establišmenta. Izlaganje je započeo napomenom kako se prethodni dan u Hrvatskom saboru "dogodio narod u obliku seljaka", koje je pozvala "stranka koja u svom imenu ima i nešto u vezi sa seljacima" s porukom "pa mi se za vas borimo, pa mi smo

vaši, ali Vlada nam ne dopušta da nešto radimo". A nitko ne govori, naglasio je zastupnik, o tome da je na čelu Ministarstva poljoprivrede i šumarstva najnesposobnija garnitura u posljednjih dvadeset godina. Ustvrdivši da bi bilo časnno da podnesu ostavke kako hrvatski agrar ne bi više dovodili na prosjački štap, zastupnik je izjavio da se iz mnogih izlaganja vidi da ljudi uopće ne razumiju o čemu govore.

Stranca uopće ne zanima kombinat, već bogata i ekološki čista hrvatska zemlja, na kojoj će proizvoditi hranu za sebe i svoje tržište, dok će za hrvatskog kupca proizvoditi smeće, koje će fino konfekcionirati, kako je to radio i proteklih 12 godina.

Ovim se zakonom, rekao je, piše hrvatska nacionalna, socijalna, demografska i gospodarska povijest za najmanje - neposredno - 50 posto hrvatskog stanovništva, a posredno za sve. Podsjetivši na kolektivizaciju u bivšoj Jugoslaviji te u Sovjetskom Savezu (gdje je Staljin "u kolektivizacija ubio oko 6 milijuna seljaka"). Ivo Lončar ustvrdio je da monopol ima onaj tko ima zemlju. A oni koji odlučuju trebali bi shvatiti da je hrana i monopol i oružje.

Po tvrdnji zastupnika, stranca uopće ne zanima kombinat, već bogata i ekološki čista hrvatska zemlja, na kojoj će proizvoditi hranu za sebe i svoje tržište, dok će za hrvatskog kupca, kako je naglasio, proizvoditi "smeće, koje će fino konfekcionirati, kako je to radio i proteklih 12 godina. Kao primjer, skrenuo je pažnju na ono što su "prošle jeseni Nizozemci napravili našoj Baranji".

Zakonom o poljoprivrednom zemljištu utvrđeno je da je obiteljsko gospodarstvo temelj, podsjetio je zastupnik, upitavši zatim - u čemu. Saniraju se kombinati, a koliko je obiteljskih gospodarstva sanirano? Zemlja kombinata, koji su nastali 1948, oteta je zemlja - upozorio je. Složivši se zatim s napomenom zastupnika Baričevića da ima i zemlje koju su kupili kombinati, skrenuo je pažnju da se s tim u svezi nameću pitanja - koliko je takve zemlje i je li na otetu zemlju, na kojoj je stvaran ekstra profit, plaćana naknada, npr.

vodoprivredna.

Ivo Lončar rekao je zatim kako ga je aktualna vlast dok je bila u oporbi "dizala u nebesa", a tadašnja ga "gazila i uništila mu život", dok sada u oporbi govori ono što on govori 7-8 godina, naglasio je.

Ovim zakonom - izjavio je Lončar - opet postoje kmetovi i feudanci, jer onaj tko ima zemlju kupovat će je i poslije iznajmljivati te na njoj stvarati najamnu radnu snagu (seljak nažalost toga nema). Trebalo je najprije riješiti problem hrvatske neobrađene zemlje, a i definirati obiteljsko gospodarstvo, za svaku proizvodnju, i napraviti bilancu potreba poljoprivrednih proizvođača, te regionalizaciju i rajonizaciju Hrvatske.

Osvrnuvši se na pitanje prodaje zemlje strancima, zastupnik je upozorio da u Europi, Australiji, Kanadi i Americi stranac ne može kupiti poljoprivredno zemljište.

On je zatim rekao kako aktualna vlast ne želi shvatiti da je tragedija hrvatskog agrara golemi utjecaj trgovačke mafije na agrarnu politiku. To što jedna zemlja u jednom desetljeću izdvoji više od 10 milijardi dolara na uvoz europskog smeća nauštrb izvanredno kvalitetne hrane koju je moguće proizvesti u Hrvatskoj dovoljno govori o tragediji hrvatske agrarne politike - rekao je zastupnik. Dometnuvši kako je prošla vlast srušena na suludom uvozu, dok je ova uvezla hrane za više od 2 milijarde dolara (za usporedbu, autocesta Zagreb-Split košta daleko manje - 3 milijarde maraka).

Izlaganje je Ivo Lončar završio napomenom kako i danas, kao i za HDZ-a, mnoštvo dobrih prijedloga propada samo zato što su iz oporbenih redova te tvrdnjom kako je u mnoštvu gluposti prema agraru HDZ načinio nešto sjajno - kad je sve tzv. društveno zemljište pretvorio u državno (da nije ne bi bilo hrvatskog zemljišta ili tko zna čija bi bila Istra, Baranja, Međimurje).

Replicirajući, **Željko Malević** je rekao kako je priča o aktualnoj prodaji zemlje dovela do umjetne podjele na radnike u tzv. kombinatima (ili trgovačkim društvima) i na seljake. S tim u svezi bilo je teških situacija u Slavoniji, čak i fizičkih sukoba, dometnuo je te ustvrdio kako zalaganje za prava seljaka koji rade u agroindustrijskom kompleksu ili na njivi u nekom od trgovačkih društava nije borba za nekog drugog već također za seljačka prava.

Kad je riječ o trgovačkim društvima (da ne postoji ništa slično ovima u Hrvatskoj), zastupnik je najprije rekao da će i ova naša danas-sutra biti u vlasništvu udruženih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava ili nešto krupnijih farmi. Spomenuo je također primjer velike nizozemske multinacionalne kooperacije, ("koja je tu nešto radila oko Virovitičke šećerane") nastale udruživanjem nekoliko stotina nizozemskih seljaka.

Zalaganje za prava seljaka koji rade u agroindustrijskom kompleksu ili na njivi u nekom od trgovačkih društava nije borba za nekog drugog već također za seljačka prava.

Odgovarajući na repliku, **Ivo Lončar** je izrazio žaljenje što zastupnik, kad je riječ o Nizozemskoj "nije malo bolje upućen". Okrenuvši se zatim, kako reče, meritumu stvari. Nije govorio, pojasnio je, o seljacima koji rade u kombinatima, već je postavio logično pitanje - koliko je sanirano obiteljskih gospodarstava. S druge strane, dometnuo je, postavlja se i pitanje što je u tržišnom gospodarstvu pravna, a što fizička osoba.

Neka procijeni Ustavni sud

Luka Bebić (HDZ) izjavio je kako je osnovno pitanje - ustrajava li država, Hrvatski sabor, u svom opredjeljenju da je temelj poljoprivrede na seljač-

Osnovno je pitanje - ustrajava li država, Hrvatski sabor, u svom opredjeljenju da je temelj poljoprivrede na seljačkom poljoprivrednom gospodarstvu hrvatskih državljana. Morat će se iskristalizirati odgovor tko će u budućnosti biti vlasnik zemljišta, tko će na njemu raditi, proizvoditi.

kom poljoprivrednom gospodarstvu hrvatskih državljana. Morat će se iskristalizirati odgovor tko će u budućnosti biti vlasnik zemljišta, tko će na njemu raditi, proizvoditi.

Povodom tvrdnji iz rasprave kako seljačka gospodarstva nemaju naročit interes za kupnju zemljišta, zastupnik je upitao - kako se to zna te ustvrdio da bi trebalo anketirati, ispitati nositelje tih gospodarstava.

Ili seljačko poljoprivredno gospodarstvo hrvatskih državljana ili će zemlja biti svačija - rekao je Luka Bebić, uz upozorenje da je već dosta poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu stranaca - kroz preuzimanje banaka (koje su više od 90 posto u stranom vlasništvu), koje su ranija potraživanja prema ugostiteljsko turističkim i drugim poduzećima, među kojima ima i poljoprivrednog zemljišta, pretvorili u vlasničke uloge tih poduzeća. Iz toga slijedi da su i maslinici i slično uz jadransku obalu faktički već u stranom vlasništvu - rekao je zastupnik, dometnuvši kako se sada očekuju pritisci, lobiranja da se poljoprivredno zemljište prenamijeni u građevinsko te tako smanji fond poljoprivrednog.

Je li utemeljeno to što je predložio zastupnik Krpina neka procjenjuje Ustavni sud - rekao je zastupnik, uz upozorenje da ne trebaju zastupnici unaprijed sebi uzimati pravo tumačenja ustavnih odredbi.

Osnovno je - naglasio je Luka Bebić - da hrvatsko poljoprivredno gospodarstvo dođe do optimalne površine zemljišta za optimalnu proizvodnju da bi se sutra moglo suprotstaviti barijerama koje proistječu iz članstva Hrvatske u WTO-u te, sutra, strahovitog pritiska, jer Hrvatska zaostaje organizacijski i kapitalom, od Europske unije.

Iz njegova izlaganja još izdvajamo: upozorenje o nerijetko čisto špekulantskim razlozima uvoza nekih proizvoda (uvozi se roba koja uopće nije potrebna tržištu); zahtjev da se ozbiljnom anketom utvrdi ima li interesa za okrupnjavanje poljoprivrednih gospodarstava; tvrdnju da je budućnost u okrupnjavanju; ocjenu da bi itekako pod određenim uvjetima prednost kod kupnje zemljišta trebali imati oni koji su radili u poljoprivrednim kombinatima, koji nisu ni krivi ni dužni što su ti kombinati postojali, a tamo su odradili radni vijek; napomenu da se može načiniti takav instrumentarij da ti ljudi budu obeštećeni; ocjenu kako nema sumnje da su pri kupnji stana neki bili privilegirani (kupnja za 10 ili 20 posto vrijednosti) pa zašto bi seljaci bili kažnjeni.

Ne stvarati nove nepravde

Miroslav Korenika (SDP) ne slaže se s tezom predlagatelja da je težnja države bila da donošenjem Zakona o poljoprivrednom zemljištu zaradi. Obrazloženje - program raspolaganja predlažu Ministarstvu poljoprivrede jedinice lokalne samouprave pa bi se tako i raspodijelio novac.

Kad se ne bi omogućila prodaja poljoprivrednog zemljišta pravnim osobama, kazneni zavodi, primjerice Lepoglava i Lipovica, ostali bi bez zemljišta odnosno voćnjaka za potrebe radne terapije.

Rekavši kako bi tendencija svakog novog zakona trebala biti da se ne stvaraju nove nepravde, zastupnik je naveo primjer iz Varaždinske županije povodom zahtjeva dvojice nekadašnjih hrvatskih državljana. Povodom zahtjeva jednog za povratom dvorca te pripadajućeg zemljišta, zastupnik je upitao hoće li se zbog toga zemlja oduzeti seljacima i kombinatima koji su je u međuvremenu obrađivali. Osobno smatra da ne bi trebalo vratiti zemlju koju su kupili bivši PIK-ovi, a ono "što je došlo na drugi način" vratiti i privatizirati kao državno zemljište na drugi način.

Zastupnik se posebno ne slaže sa sadržajem članka kojim je predviđeno da se zemljište ne može prodati pravnim osobama. Ocjenu da je to potrebno zastupnik je potkrijepio primjerima dva kaznena zavoda (Lepoglava i Lipovica) koji bi, da se to ne omogući ostali bez zemljišta odnosno voćnjaka za potrebe radne terapije.

Zastupnik je, još, upitao nije li prodajom poljoprivrednog zemljišta hrvatskim državljanima s dvostrukim državljanstvom već obavljena prodaja strancima te rekao da bi se o tome trebali izjasniti pravni stručnjaci.

Dva shvaćanja poljoprivredne politike

U završnoj riječi, predlagatelj **Drago Krpina** najprije je rekao da ga je rasprava utvrdila u uvjerenju da na hrvatskoj političkoj sceni postoje najmanje dva prilično izdiferencirana

shvaćanja poljoprivredne politike. Zastupnici Kluba zastupnika SDP-a dosljedno staju u obranu kombinata i njihovih sljednika, a HDZ misli drugačije i dobro je da se ta razlika uočava, prepoznaje.

Zakon o poljoprivrednom zemljištu nastao je kao kompromisno rješenje dviju stranaka koje se također razlikuju u ideološko-političkom shvaćanju, HSS-a i SDP-a. Budući da je riječ o koaliciji prirodno je da se teži kompromisima, ali upravo oni su rezultirali ugrađnjom blokada koje bi se razriješile predloženim zakonskim prijedlogom - rekao je zastupnik. Najbolji primjer kompromisa je, po njegovim riječima, članak 67 (kod donošenja Zakona o poljoprivrednom zemljištu zajednički amandman klubova SDP-a i HSS-a). Koji je, s obzirom na to da je riječ o kompromisu dvaju ideološki veoma različitih stranaka hibridno, neprovedivo rješenje kojim se mora baviti i Ustavni sud.

Rijetko viđena medijska izolacija zakonskog prijedloga.

Zamijetivši kako su u trenutku kad je počeo govoriti galeriju napustili gosti-predstavnici seljaka, Drago Krpina, rekao je kako je izbor gostiju očito pažljivo odabran, dometnuvši kako mu je teško povjerovati da seljake ne zanima hoće li moći ili ne kupiti zemljište uz 70 posto popusta.

Komentirajući zatim primjedbe iz rasprave, zastupnik je: (Ljubici Lalić) uzvratilo kako nije demagoški nego najiskrenije zagovarao rješenja iz Prijedloga i kako je bilo pravedno i socijalno mudro dopustiti onakav otkup stanova (premda kod donošenja tog zakona nije tako mislio) jer bi inače 400 tisuća obitelji bilo bačeno na ulicu; (Marku Baričeviću) objasnio da se ne misli na desetak bivših kombinata nego na sve pravne osobe - bez obzira jesu li sljednici bivših kombinata ili novouspostavljene pravne osobe, odnosno trgovačka društva, upitao ga na temelju čega tvrdi da će obiteljska gospodarstva postati pravne osobe, ustvrdio da ništa nije sporno u svezi s člankom 58. (tko kupi zemljište može ući u posjed tek nakon isteka amortizacijskog vijeka trajanja vinograda), upozorio kako je u zemljama EU sve više euroskeptičnih stranaka (u smislu pretvaranja EU u "europsku topionicu naroda i država"); rekao (Arloviću) da je SDP dosljedan u

obrani kombinata kao što je Šušvar u obrani socijalizma, izjavio kako je "priča za malu djecu" da su radnici kombinata zemlju kupovali iz svojih plaća jer kombinatsku poljoprivredu financirali su, iz primarne emisije, kroz inflaciju, svi porezni obveznici; objasnio da nije za ukidanje kombinata i bacanje radnika na ulicu već da ta trgovačka društva na određeno razdoblje dobiju koncesiju ili zakup, s tim da bi bivše kombinata trebalo preusmjeravati prema pretvaranju u prehrambenu industriju; odgovorio (Maleviću) da konzekventno stoji iza teze da isključivi vlasnici poljoprivrednog zemljišta u Hrvatskoj budu isključivo seljaci; upitao ga zar misli da je neustavno već samo dovođenje u pitanje članka nekog zakona; ustvrdio kako (Lončarevu) tvrdnju da je hrana oružje potvrđuju iznosi koje SAD izdvaja za hranu (500 milijardi dolara) i za naoružanje (300 milijardi dolara).

Zastupnik Krpina je, nadalje, ustvrdio kako je nužna pretpostavka da se ne dogodi demografsko izumiranje hrvatskog naroda to da se seljacima dade hrvatska zemlja, jer će njena vrijednost najviše biti u funkciji dugoročnih hrvatskih nacionalnih interesa ako bude u njihovim rukama.

Zastupnik se požalio zbog rijetko viđene medijske izolacije njegova zakonskog prijedloga. Iako je dao izjavu za Dnevnik, nakon sjednice Odbora, u Odjecima dana nije bilo riječi ni o tome ni o sjednici, ali je zato emitiran prilog o ministru poljoprivrede koji se "slika na nekim oranicama" i tvrdi kako se primjena Zakona o poljoprivrednom zemljištu odvija u savršenom redu. Slično se dogodilo naredni dan - Hrvatski seljački savez, udruga HSS-a, prijete prosvjedima ako se ne ukine članak 67., a nekoliko sati prije toga zastupnik HSS-a na Odboru glasuje protiv ovog prijedloga, u kojem je i onaj o ukidanju tog članka.

Hrvatski seljaci prepametni su da bi bili žrtve ovakvih dvostrukih igara, rekao je zastupnik, dometnuvši kako će se potruditi da saznaju ako zastupnici HSS-a budu glasovali protiv toga da dobiju popust od 70 posto pri kupovini poljoprivrednog zemljišta.

Rekavši kako je Krpina pogrešno citirao njene riječi, **Ljubica Lalić (HSS)** rekla je kako u zastupnika nije nastupila amnezija - sjećaju se vremena donošenja zakona o privatizaciji, o poljoprivrednom zemljištu,

o prodaji stanova sa stanarskim pravom kada je, kako reče, Krpina imao većinu, ali se prodaje zemljišta na ovaj način nije sjetio. Uz to, ni u kom slučaju nije bila namjera istjerati stanare iz 200 tisuća stanova, već omogućavanje otplate po tržišnoj cijeni, na 25 i 30 godina, a ne raspodjela, od koje su koristi imali samo neki - zaključila je zastupnica.

Glasovanje nakon očitovanja Odbora o poslovničkoj primjedbi

Mr.sc. **Mato Arlović** ustvrdio je da je ovime rasprava okončana i nije više dopustio **Dragi Krpini** da uzme riječ, iako je ovaj upozorio da, prema Poslovniku, predlagatelj ima pravo javiti se za riječ dok se rasprava ne zaključi.

Mr. **Mato Arlović** uzvratilo je da nakon završne riječi više nema rasprave. Nitko drugi ne može voditi raspravu, samo se može ispraviti netočan navod. Da je prošao amandman Odbora ne bi na završnu

riječ bilo ni ispravka netočnog navoda.

Ni višestruko inzistiranje **Drage Krpine** nije pomoglo, a nije se ni glasovalo o tome da mu se, kako je predložio mr. **Arlović**, iznimno i protivno Poslovniku dade riječ - nije bilo kvorum. **Drago Krpina** zatražio je zatim i dobio riječ u ime Kluba zastupnika HDZ-a, ustvrdivši da je prekršeno pravo Kluba, zatraživši stanku radi ocjene toga kluba je li prekršen Poslovnik. Mr. **Mato Arlović** odgovorio je da pravo kluba nije prekršeno jer klub ništa nije bio tražio već samo predlagatelj.

Nakon stanke, **Drago Krpina** upoznao je zastupnike sa zaključcima Kluba. Najprije je citirao članak 143. Poslovnika, kojim je predviđeno da predlagatelj zakona, odnosno predstavnici koje on odredi, osim usmenog izlaganja na početku rasprave mogu davati objašnjenja, iznositi mišljenja i izjašnjavati se o iznesenim mišljenjima, primjedbama i prijedlozima tijekom cijele rasprave. Nedvojbeno je, naglasio je zastupnik, da rasprava traje do trenutka dok ne

bude zaključena, a osobno je zatražio riječ prije nego što je rasprava zaključena.

Klub zastupnika je stoga izrazio prosvjed i nezadovoljstvo jer je zastupniku HDZ-a uskraćeno poslovničko pravo da dobije riječ, ocijenio je da je predsjedavajući prekršio Poslovnik i zatražio da se o tome izjasni Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav, u skladu sa člankom 209. **Drago Krpina** dometnuo je još da se mr. **Arlović** nije pridržavao ni stavka 2. članka 209 - iako zastupnica **Lalić** nije ispravila netočan navod nego polemizirala.

Mr. **Arlović** je Krpini odgovorio da je on prekinuo njegovo očitovanje na ispravak netočnog navoda zastupnice **Lalić** te da on ne može znati što bi rekao u završnoj riječi.

Izvijestio je zatim zastupnike da će se o stajalištu Krpine izjasniti Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav. U tijeku sjednice to nije učinjeno pa će se o zakonskom prijedlogu glasovati na narednoj sjednici.

M.Ko; J.R.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O PRAVIMA PROGNAKNIKA I IZBJEGLICA

Pravo vlasnika i potrebe izbjeglica

O ovom zakonskom prijedlogu Hrvatski sabor proveo je raspravu, ali je odlučivanje odgođeno za narednu sjednicu. Prijedlog da se prekinu svi parnični i ovršni postupci pokrenuti protiv prognanika i izbjeglica po tužbama vlasnika nekretnina i pokretnina za naknadu za korištenje ili naknadu štete u svezi s njihovim korištenjem u raspravi je dobio podršku samo zastupnika predlagatelja - Kluba zastupnika HDZ-a. Osnovni su argumenti klubova vladajuće Koalicije protiv zakonskog prijedloga bili - zahtjev da se poštuje pravna država, nezavisnost sudstva odnosno neuplitanje u rad sudova te Vjerodostojno tumačenje članka 14. Zakona o statusu prognanika i izbjeglica iz 1999, kojim je utvrđeno da naknadu za korištenje stvari nakon njezine predađe vlasniku

nije dužan platiti poštenu, ali jest nepošteni posjednik. Predlagatelj je apelirao da se i unatoč tome nađe neko rješenje, jer je riječ o prognanicima i izbjeglicama koji se nisu vlastitom krivnjom našli u tako složenoj situaciji. Jedno od mogućih rješenja, što bi se reguliralo posebnim zakonom, bilo bi da država plati trošak najamnina i naknada - onima koji na to imaju pravo.

O PRIJEDLOGU

Klub zastupnika HDZ-a predložio je da se prekinu svi parnični postupci pokrenuti protiv prognanika i izbjeglica po tužbama vlasnika nekretnina i pokretnina za naknadu za korištenje, ili naknadu štete u svezi s

njihovim korištenjem. Prekid bi, prema Prijedlogu, trajao do donošenja Zakona kojim bi se uredila prava vlasnika nekretnina i pokretnina,

Prekinuti sve parnične postupke pokrenute protiv prognanika i izbjeglica po tužbama vlasnika nekretnina i pokretnina za naknadu za korištenje, ili naknadu štete i u svezi s njihovim korištenjem.

prava i obveze prognanika i izbjeglica povezana s korištenjem nekretnina i pokretnina te obveza RH prema vlasnicima i prognanicima te izbjeglicama. U obrazloženju se ukazuje kako su sudovi donijeli niz presuda u kojima su presudili brojne prognana-

nike za plaćanje "najamnine" vlasnicima koje, sa zateznim kamatama, premašuju i 100 tisuća kuna. Brojni postupci su završeni i u tijeku su ovršni, koji bivše prognanike i izbjeglice stavljaju u osobito tešku situaciju pa bi bilo pošteno i pravedno, smatraju predlagatelji, da se prekinu do donošenja posebnog zakona kojim bi se jasno odredilo pravo vlasnika te to da RH snosi trošak "najamnina" i "naknada" vlasnicima, ukoliko imaju pravo na njih.

U obrazloženju se podsjeća kako su u razdoblju agresije od Srbije, Crne Gore i Jugoslavenske armije na Republiku Hrvatsku te oružane pobune dijela Srba protiv RH stotine tisuća Hrvata bili prognani i protjerani ili bili prisiljeni napustiti svoje domove, kuće i stanove u okupiranim područjima. Istodobno su iz Republike BiH te Srbije protjerani ili izbjegli deseci tisuća Hrvata koji su ostavili svoje kuće ili stanove.

U tom razdoblju, s područja RH koje je kontrolirala vlast RH brojne kuće ili stanove u privatnom vlasništvu napustili su hrvatski građani srpske nacionalnosti - ili radi sudjelovanja u oružanoj pobuni protiv RH, ili radi odbijanja života u RH ili podlegnuvši velikosrpskoj promidžbi o svojoj "ugroženosti".

Radi rješavanja ogromne prognaničko-izbjegličke krize razna tijela vlasti RH davala su na privremeno korištenje prognanim i izbjeglim Hrvatima, ali i pripadnicima drugih, nesrpskih, zajednica, kuće i stanove u privatnom vlasništvu Srba (u pravilu), koji su napustili svoju privatnu imovinu.

S obzirom na to da se u primjeni članka 14. Zakona o statusu prognanika i izbjeglica u sudskoj praksi pojavila dvojba u svezi s korištenjem kuće i stana te uporabe pokretnih stvari u vlasništvu treće osobe od strane prognanika i izbjeglica o tome trebaju li oni ili ne plaćati novčane iznose naknade s naslova plaćanja - najamnine, naknade štete i izmakle dobiti, stjecanja bez osnove, stjecanja s osnove neosnovanog bogaćenja) njihovim vlasnicima Zastupnički dom u ožujku 1999. dao je Vjerodostojno tumačenje članka 14. Zakona o statusu prognanika i izbjeglica.

U Vjerodostojnom tumačenju utvrdio je da prognanici i izbjeglice nisu dužni davati naknadu za korištenje kuće ili stana, odnosno uporabu stvari u vlasništvu treće osobe, jer su bili korisnici na temelju

valjane pravne osnove; dakle da se trebaju smatrati poštenim, zakonitim i istinitim posjednicima.

Brojni postupci su završeni i u tijeku su ovršni, koji bivše prognanike i izbjeglice stavljaju u osobito tešku situaciju pa bi bilo pošteno i pravedno da se prekinu do donošenja posebnog zakona kojim bi se jasno odredilo pravo vlasnika te to da RH snosi trošak "najamnina" i "naknada" vlasnicima, ukoliko imaju pravo na njih.

Spomenimo još da predlagatelj upozorava Vladu da nije ispunila obvezu iz zaključaka Hrvatskog sabora iz prosinca 2001, povodom prvog čitanja. Nije, naime, kako je zatraženo, dostavila izvješće o broju sudskih predmeta koji su riješeni ili su u tijeku te o načinu provedbe stajališta Opće sjednice Vrhovnog suda Republike Hrvatske, iz čega je razvidno da ona ne pokazuje zanimanje za rješavanje problema koji je iz dana u dan sve veći - stoji u obrazloženju zakonskog prijedloga.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo predložio je da se odbije ovaj zakonski prijedlog iz razloga navedenih u mišljenju Vlade RH.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada RH nije prihvatila Prijedlog. U svezi sa zaključkom Hrvatskog sabora od 14. prosinca, nakon rasprave o Prijedlogu zakona o pravima prognanika i izbjeglica, Vlada uvodno ukazuje kako ju je Vrhovni sud, u siječnju 2002. izvijestio o postupanju sudova u svezi s primjenom Vjerodostojnog tumačenja članka 14. Zakona o statusu prognanika i izbjeglica te o tome što bi trebalo napraviti radi ujednačavanja sudske prakse.

Glede postupaka pokrenutih radi plaćanja najamnine zbog korištenja nekretnina bez valjane pravne osnove

Vlada posebno ističe praksu Općinskog suda u Osijeku, koji je izvijestio da u ovim predmetima nije uočeno da sud nije vodio računa o odredbama Zakona o statusu prognanika i izbjeglica te primjenjivao odredbu članka 14. istog zakona, prihvaćajući Vjerodostojno tumačenje. Članak 14. tog zakona kaže da posjednici te imovine, koji su predmetnu imovinu koristili na temelju akta nekog od tijela državne vlasti RH (kao i uz suglasnost samih vlasnika) imaju položaj poštenog posjednika.

Prema tome, ova odredba i Vjerodostojno tumačenje ne isključuju primjenu odredbi Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, odnosno, ranije, Zakona o osnovnim vlasničko-pravnim odnosima. Upravo u tim postupcima, stoji u mišljenju Vlade, sud je utvrđivao kvalitetu posjeda prognanika odnosno izbjeglica koji koriste nekretninu u vlasništvu druge osobe-tužitelja.

Na temelju utvrđenog činjeničnog stanja suci su svojim odlukama ocjenjivali kvalitetu posjeda (savjesnost, odnosno poštenje posjednika), te analogno tome i primjenjivali određenu pravnu normu.

Naknadu za korištenje stvari nakon njezine predaje vlasniku nije dužan platiti pošten, ali jest nepošteni posjednik.

U predmetima u kojima je Vrhovni sud RH odlučivao povodom revizije prognanici su obvezni plaćati naknadu za korištenje stana jer je utvrđeno da su stan koristili bez valjane pravne osnove, tj. bez akta nadležnog tijela državne vlasti ili ugovora sklopljenog s vlasnikom, a nisu postojali propisani uvjeti za stjecanje prava na privremeno korištenje stana s obzirom da je bila riječ o stanovima koji su u vlasništvu građana Republike Hrvatske koji te stanove nisu napustili pa je posjed tuženika ocijenjen kao nepošten. Prema tome, naknadu za korištenje stvari nakon njezine predaje vlasniku nije dužan platiti pošten, ali jest nepošteni posjednik.

Takvo pravno shvaćanje izraženo je u presudi Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 6. lipnja 2001. godine i nije suprotno Vjerodostojnom tumačenju - stoji u izvješću Vlade RH.

U njemu, nadalje, stoji da je ovim Vjerodostojnim tumačenjem (što ga je dao Zastupnički dom) članka 14. citiranog zakona razriješana dvojba da li se na korištenje kuća i stanova, odnosno uporabu stvari u vlasništvu treće osobe od strane prognanika i izbjeglica primjenjuju propisi o obvezno-pravnim odnosima ili propisi o vlasničkim odnosima. Utvrđeno je da se na te odnose trebaju primijeniti odredbe Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, tj. prognanici i izbjeglice smatraju se poštenim, zakonitim i istinitim posjednicima te nisu dužni, odnosno nisu bili dužni davati naknadu za korištenje kuće ili stana odnosno uporabu stvari u vlasništvu treće osobe jer su bili korisnici temeljem valjane pravne osnove. U slučaju usmenog sporazuma vlasnika i korisnika - prognanika i izbjeglica za slučaj spora treba prosuđivati pravu volju vlasnika.

U izvješću Vlade RH naveden je i broj predmeta (ukupno 1593) koji su riješeni ili u tijeku, a u vezi su sa Zakonom o statusu prognanika i izbjeglica i Vjerodostojnim tumačenjem članka 14. tog zakona - po općinskim sudovima: Rovinj (1), Pula (1), Crikvenica (3), Mali Lošinj (1 - tužba povučena), Trogir (4 - povodom žalbe nalaze se u Županijskom sudu u Splitu), Makarska (2), Omiš (8 - svi riješeni), Dubrovnik (10), Korčula (2), Metković (3), Gospić (1 - pravomoćno okončan), Korenica (10 - 2 pravomoćno okončana), Donji Lapac (1 - pravomoćno okončan), Dvor (43), Glina (8), Gvozd (81), Hrvatska Kostajnica (102), Novska (13), Petrinja (376), Sisak (71), Županija (5), Vojnić (325), Slunj (177), Ogulin (58), Karlovac (43), Velika Gorica (52), Dugo Selo (1), Samobor (2), Osijek (130), Donji Miholjac (2), Đakovo (1), Vinkovci (10), Daruvar (36), Grubišno Polje (7), Slatina (2).

Vlada posebno napominje da je Općinski sud u Osijeku, od 1994. do danas, u 130 predmeta u kojima se postavlja tužbeni zahtjev radi isplate naknade za upotrebu tuđe nekretnine, vodio računa o odredbama Zakona o statusu prognanika i izbjeglica te primjenjivao odredbu članka 14. Vjerodostojnog tumačenja, sukladno rješidbama Vrhovnog suda. Uslijedile su, međutim, naprijed spomenute presude.

RASPRAVA

Nije pravedno

U ime predlagatelja, Kluba zastupnika HDZ-a, zakonski prijedlog obrazložila je **Jadranka Kosor**. Komentirajući činjenicu što nema mišljenja matičnog Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo (jer nije bilo mišljenja Vlade), zastupnica je ustvrdila da se sjednica mogla sazvati ponovo.

Vlada odbija zakonski prijedlog, a ne predlaže nijedno rješenje koje bi se moglo primijeniti na sve ljude na čiju je inicijativu Klub zastupnika HDZ-a podnio zakonski prijedlog. Odakle će, s kojim sredstvima, biti plaćene dosuđene najamnine i što će biti s ovršnim postupcima?

Komentirajući, pak, mišljenje Vlade RH ona je najprije upozorila na grešku u nazivu zakona. Nije podnesen prijedlog izmjena i dopuna Zakona o pravima prognanika i izbjeglica već je zatraženo donošenje novog zakona. Vlada, dakle, naglasila je, nije ušla u suštinu stvari. Drugi ispravak je u svezi s podastrtim popisom podataka općinskih sudova. Nije riječ o zakonu koji se spominje već se vjerojatno misli na Zakon o statusu prognanika i izbjeglica.

Vlada odbija zakonski prijedlog, a ne predlaže nijedno rješenje koje bi se moglo primijeniti na sve ljude na čiju je inicijativu i zbog kojih Klub zastupnika HDZ-a podnio zakonski prijedlog - rekla je zastupnica. Ostaje, dakle, otvoreno pitanje što s tim ljudima i kakva će biti sudbina prognanika koji su 1991. bili u prognanstvu, bez krova nad glavom i koji su morali biti negdje smješteni. Odakle će, s kojim sredstvima, biti plaćene dosuđene najamnine i što će biti s ovršnim postupcima.

Nije pravedno niti dopustivo da ljudi koji su bili protjerani, čije su obitelji bile ubijene budu dovedeni u situaciju da moraju platiti nešto što ne mogu, da se nađu pred zidom iza kojega se ne vidi izlaz - rekla je zastupnica. Dometnula je još kako će

- ne pronade li se rješenje - to biti još jedna nepravda prema njima jer su troškove onih smještenih u hotelima ili prognaničkim naseljima snosili Vlada RH ili međunarodne institucije.

Ne radi se samo o vlasnicima kuća i stanova koji su kad je počeo rat otišli iz Hrvatske (u Jugoslaviju ili BiH) pa sad traže da im prognanici koji su se uselili u njihove kuće plate. Ima veoma mnogo drugačijih slučajeva. Ti bivši vlasnici su svoje kuće u Hrvatskoj prodali ili Hrvatima koji su bili stanovnici RH otprije ili su se zamijenili s Hrvatima, najčešće iz Vojvodine.

Mr.sc. **Miljenko Kovač**, zamjenik ministrice pravosuđa rekao je kako će opovrći veoma malo onog što je rekla zastupnica Kosor te da u najvećem dijelu njenih i razmišljanja Vlade nema razlike. Konačni je zaključak, međutim, drugačiji.

Uz ispriku zbog greške u nazivu zakona, rekao je kako iz toga ne treba zaključiti da je Vlada razmišljala površno.

Pojašnjavajući stav Vlade, zamjenik ministrice pojasnio je da se - kad je riječ o tužiteljima - ne radi samo o vlasnicima kuća i stanova koji su kad je počeo rat otišli iz Hrvatske (u Jugoslaviju ili BiH) pa sad traže da im prognanici koji su se uselili u njihove kuće plate. Ima i veoma mnogo drugačijih slučajeva. Ti bivši vlasnici su svoje kuće u Hrvatskoj prodali ili Hrvatima koji su bili stanovnici RH otprije ili su se zamijenili s Hrvatima, najčešće iz Vojvodine. U ovim parni-

U ovim parnicama ima mnogo slučajeva da su s obje strane Hrvati. Tužitelj je onaj tko je dobio u zamjenu kuću Srbina koji se iselio u Srbiju ili Bosnu, a tužen je Hrvat, prognanik ili izbjeglica koji se uselio u tu kuću.

cama ima mnogo slučajeva da su s obje strane Hrvati. Tužitelj je onaj tko je dobio u zamjenu kuću Srbina koji

se iselio u Srbiju ili Bosnu, a tužen je Hrvat, prognanik ili izbjeglica koji se uselio u tu kuću.

Zahvalivši zastupnici Kosor što je podsjetila na Vjerodostojno tumačenje Hrvatskog sabora, kojeg se, moguće je mnogi zastupnici i ne sjećaju, zamjenik ministra rekao je kako iz njega jasno proizlazi da prognanici i izbjeglice koji su se uselili u napuštene kuće koje nisu u njihovom vlasništvu nisu dužni plaćati nikakvu najamninu ako su se uselili na temelju odluke nadležnog tijela, a na temelju ugovora s vlasnikom jesu - ako su se obvezali plaćati naknadu. Prema informacijama Vlade, sudovi se pridržavaju Vjerodostojnog tumačenja. Postoji, dometnuo je zamjenik, bar jedna presuda Vrhovnog suda (lipanj 2001) kojom je iskazano isto mišljenje, dakle dok još nije bilo Vjerodostojnog tumačenja.

Problem, dakle, mogu biti jedino osobe koje su se u tuđe kuće uselile bez suglasnosti vlasnika i bez rješenja nadležnog državnog tijela. Te osobe nisu poštene posjednici, one su protupravno uselile u tuđe kuće i one ne zaslužuju državnu zaštitu te Vlada nema razloga da o njima vodi ikakvu brigu - rekao je mr. Miljenko Kovač.

Na kraju je još rekao kako prekid postupaka nije izlaz ni pod pretpostavkom da svi sudovi u parnicama o kojima je riječ sude pogrešno, da sude suprotno vjerodostojnom tumačenju zakona. Jer, može se dogoditi, teoretski gledano, da sudovi pogrešno sude i u radnim sporovima pa bi se onda prekinule te parnice, pa opet u nekoj trećoj vrsti parnica. To su razlozi zbog kojih Vlada i dalje ostaje pri svom mišljenju da Prijedlog ne treba prihvatiti - rekao je zamjenik ministra.

Naknadu su dužni platiti samo nepošteni posjednici

Zašto **Klub zastupnika SDP-a** neće podržati zakonski prijedlog, odnosno podržava zaključak Odbora za zakonodavstvo objasnio je **Krešo Kovačićek**. Uvodno je rekao da ovaj klub s posebnom pozornošću razmatra prijedloge akata koji se odnose na veoma važnu, a osjetljivu grupaciju građana - na prognanike i izbjeglice, koji su među najvećim stradalnicima Domovinskog rata, a čiji se problemi, zbog njihove kompleksnosti, rješavaju i deset godina po nastanku hrvatske države. Nesporna je činjenica da je u

razdoblju agresije stotine tisuća građana prognano i protjerano iz svojih domova. U prvom naletu zbrinjavanje najvećeg broja je organizirano, ali se dio i samoinicijativno useljavao u napuštenu imovinu građana srpske nacionalnosti. Svi koji su imali status prognanika

Najveći broj prognanika dobio je rješenja općinskih i gradskih komisija o privremenom korištenju napuštene imovine, ali je bio i velik broj onih koji su pozvani da nasele to područje i samoinicijativno zauzimali napuštene objekte, među njima i oni koji su mislili da će na tim područjima riješiti svoje stambeno pitanje.

dobivali su od raznih tijela vlasti RH rješenja o privremenom korištenju tih objekata dok se ne steknu uvjeti za njihov povratak. Dakle, smisao je bio, naglasio je zastupnik, smještaj i zbrinjavanje vrlo velikog broja prognanika u odnosu na ukupan broj stanovnika Hrvatske, ali i zaštita napuštene imovine od strane države preko zakonitih, poštenih i istinitih korisnika. Nakon vojno-redarstvenih akcija "Bljesak" i "Oluja" i oslobađanja okupiranih teritorija ponovno je došlo do napuštanja tog prostora od velikog broja hrvatskih građana srpske nacionalnosti, s velikim brojem napuštenih stambenih jedinica. Stvorili su se uvjeti za povratak dijela prognanika u vlastite kuće i stanove, ali najveći dio se nije mogao vratiti jer su im kuće bile zapaljene, srušene ili toliko devastirane da se u njima nije moglo živjeti.

Najveći broj prognanika dobio je rješenja općinskih i gradskih komisija o privremenom korištenju napuštene imovine, ali je bio velik broj i onih - naglasio je zastupnik - koji su pozvani da nasele to područje i samoinicijativno zauzimali napuštene objekte, među njima i oni koji su mislili da će na tim područjima riješiti svoje stambeno pitanje. Najveći dio takvih nikad nije dobio rješenje o privremenom korištenju - rekao je Krešo Kovačićek, podsjetivši kako je osim prognanicima to područje organizirano naseljavano i Hrvatima

iz Bosne i Hercegovine, koji su imali pravo na privremeni smještaj kao i povratnici. Njima će se osigurati alternativni smještaj kako bi se u kuće u kojima su smješteni vratili njihovi vlasnici, dometnuo je.

Zastupnik je još ukazao na Vjerodostojno tumačenje te ponovio kako su naknadu dužni platiti samo nepošteni posjednici.

Izlaganje je zaključio riječima kako svi stradalnici Domovinskog rata imaju valjana rješenja stambenih komisija, ponajprije obitelji poginulih i nestalih, koji su imali prioritet i u obnovi.

Postupati prema Vjerodostojnom tumačenju

Marijan Maršić izvijestio je zastupnike da je **Klub zastupnika HSS-a** raspravu o zakonskom prijedlogu odlučio provesti na temelju Vjerodostojnog tumačenja članka 14. Zakona o statusu prognanika i izbjeglica. U tom smislu je i usporio tvrdnje predlagatelja i tumačenje, skrenuvši pažnju na to da su predlagatelji u obrazloženju ispustili pojedine bitne dijelove iz Vjerodostojnog tumačenja. Ponajprije ono da će u slučaju usmenog sporazuma vlasnika i korisnika za slučaj spora valjati utvrditi pravnu volju vlasnika.

Upozorivši da je određeni broj tuženika ušao u posjed predmetnih stanova ili kuća bez valjane pravne osnove ili su u njima ostali i nakon što im je prestala valjana pravna osnova, zastupnik je rekao da Klub HSS-a apsolutno podržava ocjenu kako su sudovi temeljem Ustava samostalni i neovisni te da ne postoji namjera utjecanja na donošenje sudskih odluka. Nakon ukazivanja na dijelove tumačenja o tome što je to poštene, zakonit i istinit posjednik, zastupnik je skrenuo pažnju na dio tumačenja u kojem se govori kako će se tamo gdje postoji usmeni sporazum vlasnika o ulasku tuženika u posjed njegove nekretnine u dokaznom postupku trebati utvrditi pravi sadržaj svakoga pojedinog sporazuma, jer je vjerojatno da je u ratnim okolnostima prava volja vlasnika bila usmjerena na zaštitu i čuvanje njegove imovine pa je moguće da je riječ o sporazumu odnosno ugovoru o čuvanju nekretnine, a ne ugovoru o najmu.

Iz zastupnikovih citata još izdvojamo onaj dio u kojem stoji kako se u odnosu na nositelje stanarskog prava

koji su napustili stanove u društvenom vlasništvu koji su im bili dodijeljeni na korištenje smatra da su oni najmanje pozvani na podnošenje tužbi za plaćanje najamnine od strane sadašnjih posjednika budući da je ranije važeći zakon o stambenim odnosima mogućnost iznajmljivanja stana predvidio samo uz suglasnost davatelja stana na korištenje.

Nema ništa sporno u radu hrvatskih sudova i Vlada bi trebala iznaći rješenja za sve prognanike koji eventualno nemaju osiguran smještaj, s tim da se preispitaju sve dosadašnje odluke Hrvatskog sabora i zaključci kojima se Vladu obvezuje na pravednu brigu o svim prognanim i raseljenim osobama.

Ovo je, napomenuo je zastupnik, potpisao tada potpredsjednik Hrvatskoga državnog sabora, Vladimir Šeks.

Marijan Maršić je, na kraju, rekao kako Klub zastupnika HSS-a ne vidi ništa sporno u radu hrvatskih sudova (i iz obrazloženja i izvješća Vlade) te da predlaže Vladi da pokuša iznaći rješenja za sve prognanike koji eventualno nemaju osiguran smještaj, uz sugestiju da se preispitaju sve dosadašnje odluke Hrvatskog sabora i zaključci kojima se Vladu obvezuje na pravednu brigu o svim prognanim i raseljenim osobama.

Valja se boriti za pravnu državu te zastupnicima pred očima neprestano moraju biti - nezavisnost sudstva i jednakost sviju ljudi pred zakonom. Valja, međutim učiniti sve moguće da se popravi položaj prognanika i izbjeglica.

Rekavši kako nerijetko pravno i pravedno nije isto te da je moguće da je to ovdje slučaj, **Mladen Godek** govorio je u ime **Kluba zastupnika HSLŠ-a**, koji nije podržao zakonski prijedlog, ali se priklonio završnoj riječi prethodnika - kako treba učiniti sve što je moguće da se popravi teški

položaj prognanika i izbjeglica. Klub HSLŠ-a, naglasio je, ni jednog trenutka nije dvojio da prognanici i izbjeglice spadaju u grupaciju koja bi se mogla okrstiti najvećim žrtvama rata. Ako smo i dobili domovinu da li ti ljudi mogu biti zadovoljni s tom činjenicom ako su izgubili dom - upitao je.

Zastupnik je zatim rekao da se valja boriti za pravnu državu te da zastupnicima pred očima neprestano moraju biti - nezavisnost sudstva i jednakost sviju ljudi pred zakonom. Obrati li se pažnja na to tada je tu i odgovor da se, kad je riječ o terenu prava, ne može učiniti ništa drugo nego pravne propise primjenjivati na sve državljanke.

Prekid postupka, kad bi se usvojio, je nešto što pokazuje da sudovi do sada ne rade dobro ili da se, u najmanju ruku, prema određenoj grupi tuženih (ovršenika) postupaju drugačije nego s velikom većinom građana.

Skinuti suspenziju sa članka 180. Zakona o obaveznim odnosima.

Napomenuvši da to ne bi bila novost u pravnom sustavu, zastupnik je podsjetio da je prešedan napravljen 1995. suspenzijom članka 180. Zakona o obaveznim odnosima, čime se Republika Hrvatska oslobodila odgovornosti za terorističke akte, iako teroristi-počinitelji zločina, zapravo, nisu otkriveni. Takvih je akata bilo, doduše u manjem broju, i na područjima koja nisu bila obuhvaćena ratnim djelovanjem - rekao je zastupnik te apelirao na zamjenika ministra da založi svoj autoritet kako bi Ministarstvo pravosuđa konačno krenulo u skidanje suspenzije sa članka 180. Zakona o obaveznim odnosima.

Iz izlaganja Mladena Godeka izdvajamo još dva upozorenja: da cjelokupni pravni sustav društva počiva na privatnom vlasništvu koje se štiti i da su razliku između poštenog i nepoštenog posjeda znali još stari Rimljani.

Zaštititi pravo žrtve

Ante Beljo (HDZ) rekao je kako se pravni paragrafi ne mogu primijeniti tako jednostavno, kako sugerira zastupnik Godek, te da ovdje ne postoji samo žrtva već i agresor te da prije svega treba biti zaštićeno pravo žrtve. Upitao je zatim tko je u pet godina rata i nemilih progona imao vremena "tražiti neke stambene

komisije i neke državne instrumente koji su bili za to nadležni" i to dok je okupirana trećina Hrvatske i kad tamo hrvatske vlasti nije ni bilo. Podsjetivši kako su iz Vojvodine i područja današnje tzv. Republike Srpske obitelji s jednom vrećicom prelazile Savu, upozorio je da je i u njihovim kućama netko drugi kome, kako reče, nitko ne traži definiciju je li pošten ili nepošten posjednik te komu tamošnji sudovi ne dosuđuju po 100 tisuća kuna štete.

Sudske procese treba obustaviti i ove probleme rješavati u sklopu sukcesije bivše države.

Zastupnik je zatim pročitao apel hrvatskih biskupa u kojem se, među ostalim, na Vladu i Hrvatski sabor apelira da se ne pribjegava "spontanom izvršenjima" sudskih odluka, jer bi se time mnoge prognanike protjerane s ognjišta stavilo u novu neizvjesnost te da bi njihovo preseljavanje u kolektivna prognanička naselja dramatično pogoršalo njihovo ionako teško stanje.

Ustvrdivši kako se Prijedlogom zapravo traži rješenje za najveće žrtve rata - Hrvate s bivših okupiranih područja, zastupnik je upitao kome će ti ljudi podnijeti račune za svoje porušene kuće te koja će im to država nadoknaditi.

Rekao je zatim da izjednačavanje žrtve i agresora vodi do apsurdna u sudstvu. Treba poštovati sudske odluke, složio se, kod mnogih od tih presuda presuđuju, u velikom broju slučajeva, upozorio je, suci koji su bili suci i u tzv. SAO Krajini i tzv. SAO Istočnoj Slavoniji - koji su ponovo vraćeni u hrvatsko sudstvo.

Po ocjeni zastupnika sudske procese treba obustaviti i probleme rješavati u sklopu sukcesije bivše države.

Na kraju izlaganja Ante Beljo rekao je da se danas Hrvati istjeruju već treći put, mijenjaju boravište iz Drvara, dolaze u Knin i prisiljeni su na iseljavanje u SAD, Kanadu, Australiju.

I Vlada i Hrvatski sabor su oporastali dugove

Juraj Njavro, dr.med. (HDZ) podržao je Konačni prijedlog. Obrazlažući zašto, rekao je da se prognanike ponovo progoni te kako

osobno ne smatra da je ulazak u prostor drugog vlasnika bio prognanički ili izbjeglički hir. Treba razumjeti zašto su bili smješteni i tamo gdje po svim normama jednog pravnog društva ne bi trebali, ali po tim normama ne bi trebali biti ni prognanici ni izbjeglice, ne bi trebalo biti rata i sl.

Podsjetio je kako su i Vlada pa čak i Hrvatski sabor opraštali sanirajući razna poduzeća, uskoro će i Riječkoj banci, a i HTV-u je oprošten PDV, a kad su u pitanju prognanici i izbjeglice gubi se ljudska nit.

Komentirajući Vladino izvješće, kako su korisnici tuđe imovine trebali sklopiti ugovor s vlasnicima, zastupnik je upitao a gdje da ih nađu - da odu valjda i izgube glavu na okupiranom području. Zaboravlja se, naglasio je, da su ti vlasnici, kojima korisnici sada trebaju debelo platiti otišli dobro natovarenih kamiona, traktora i svega ostalog što su opljačkali od drugih.

Uz upit zar se ne vodi nimalo računa o prognanicima, kojima sigurno nije ni milo ni drago što su prognanici - na tuđem, Njavro osvrnuo se na "alternativna rješenja". Kakva su to, upitao je, rješenja kad se ljude s odrasлом djecom, na

školoivanju, koji su se tek navikli na određene sredine izbacuje iz prostora u kojima su i prisiljava ih se da isplaćuju velike iznose, a nemaju ni za kruh i mlijeko.

Zaboravljamo da su ti vlasnici kojima korisnici sada trebaju debelo platiti otišli dobro natovarenih kamiona, traktora i svega ostalog što su opljačkali od drugih.

Bivšim vlasnicima treba vratiti njihove stambene objekte, ali i uvažavati pravo prognanika da imaju dostojanstven život, a ne da ih se ponovo proganja - zaključio je Juraj Njavro.

U ime predlagatelja

Usljedio je izlaganje predstavnice predlagateljica, **Jadranke Kosor**. Kreši Kovačičeku, odgovorila je da su obitelji poginulih i nestalih bili, kako je ustvrdio, u prioritetu, ali da je to ukinuto izmjenama i dopunama Zakona o obnovi i Zakona o područjima od posebne državne skrbi.

U ime Kluba zastupnika HDZ-a upitala je zatim što bi se dogodilo da prognani Hrvati tuže sve koji su bili u njihovim kućama na okupiranim područjima i koji su im kuće do temelja opljačkali, a nisu imali nikakav dokument od strane hrvatske države.

Zastupnica je zatim zastupnike upoznala s podacima Zajednice povratnika Hrvatske, povodom ovog zakonskog prijedloga, prema kojima tek 2-3 posto prognanika nisu imali odobrenje za korištenje stana za vrijeme progonstva, dok su sudovi presudili plaćanje za sve koji su tuženi, bez obzira kakav akt imali. Zajednica, napomenula je, podsjeća i kako su se svi zastupnici iz 5. izborne jedinice koji su bili u Iloku, kad se raspravljalo o toj temi, bili složili da treba poduprijeti temeljnu intenciju predloženog zakona.

Jadranka Kosor zatražila je još da Vlada, kroz resorno ministarstvo pokaže presude kojima se tužitelji odbijaju na temelju Vjerodostojnog tumačenja.

Ovime je rasprava bila okončana, ali nije bilo glasovanja. O zakonskom prijedlogu odlučivat će se na sljedećoj sjednici.

J.R.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU UGOVORA IZMEĐU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE O UREĐENJU STATUSNIH I DRUGIH PRAVNIH ODNOSA VEZANIH UZ ULAGANJE, ISKORIŠTAVANJE I RAZGRADNJU NUKLEARNE ELEKTRANE KRŠKO I ZAJEDNIČKE IZJAVE POVODOM POTPISIVANJA UGOVORA IZMEĐU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE O UREĐENJU STATUSNIH I DRUGIH PRAVNIH ODNOSA VEZANIH UZ ULAGANJE, ISKORIŠTAVANJE I RAZGRADNJU NUKLEARNE ELEKTRANE KRŠKO

Rješavati sporne situacije, imajući na umu vlastite prioritete

Zastupnici su većinom glasova prihvatili zaključak kojim se prihvaća Prijedlog zakona, a sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja upućuju se predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona. Zastupnici su u pravilu jedinstveno tražili da se

pristupi rješavanju nagomilanih problema, podsjećajući i na štete nastale zbog Ljubljanske banke, neriješena pitanja oko utvrđivanja granica i prometnih koridora. Tražeći odgovarajuća rješenja, hrvatska strana nikako ne bi trebala zaboraviti

na vlastite državne i strateške prioritete, jer se radi o izuzetno delikatnom pitanju.

Uz ekonomsku problematiku, treba voditi računa i o strateškim i ekološkim pitanjima, a nikako se ne smiju zanemarivati očekivanja hrvat-

ske strane koja je do sada uplatila značajna sredstva za izgradnju i sam rad ovog objekta.

O PRIJEDLOGU

Predloženim zakonom se u potpunosti potvrđuje Ugovor i Zajednička izjava kojima bi se u potpunosti trebalo riješiti pitanje zaštite najveće hrvatske investicije izvan zemlje vrijedne 600 milijuna američkih dolara a time i urediti vlasnički odnosi u NE Krško poremećeni 1998. godine jednostranim mjerama slovenske strane, kojima je hrvatska strana praktički bila razvlašćena, navodi predlagatelj uz Osnovna pitanja koja se predlažu urediti zakonom.

Svaka će država dobiti polovicu ukupno proizvedene električne energije u NE što će svakoj donositi oko 2,5 milijardi kilovat sati na godinu. Energija bi Hrvatskoj trebala biti na raspolaganju od 1. srpnja 2002. godine a troškove dobivanja energije snositi će ravnopravno, po pola, obje strane.

Ugovorom - potpisan 10. prosinca 2001. kao i Izjava u kojoj strane izjavljuju, među ostalim, da će se založiti za što skorije potvrđivanje Ugovora u svojim parlamentima, u prvom tromjesečju 2002. - trebao bi se dugoročno osigurati značajan dio opskrbe Hrvatske električnom energijom i smanjiti odnosno odgoditi hrvatske potrebe za novim investicijama. Svaka će država dobiti polovicu ukupno proizvedene električne energije u NE što će svakoj donositi oko 2,5 milijardi kilovat sati na godinu. Energija bi Hrvatskoj trebala biti na raspolaganju od 1. srpnja 2002. godine a troškovi dobivanja energije snositi će ravnopravno, po pola, obje strane. No najvažnije je da te troškove dosad Hrvatska može kontrolirati i nadzirati jer se radi o vlastitoj hrvatskoj proizvodnji.

Kažimo da je tekst Ugovora sastavni dio predloženog zakona i njime se, među ostalim, utvrđuje da je temeljni kapital NEK 84,7 milijardi

SIT (slovenskih tolara) te da je razgradnja NE Krško, odlaganje radioaktivnog otpada i istrošenog nuklearnog goriva zajednička obveza ugovornih stranaka. Ugovorne stranke su suglasne da će se osigurati učinkovito zajedničko rješenje za razgradnju te za odlaganje radioaktivnog otpada i istrošenog nuklearnog goriva kako s gospodarskoga stajališta tako i sa stajališta zaštite okoliša, a provodit će se sukladno Programu odlaganja radioaktivnog otpada i istrošenog nuklearnog goriva. Taj će Program izraditi u skladu s međunarodnim standardima stručne organizacije koje odrede ugovorne stranke u roku do 60 dana nakon stupanja na snagu ovog Ugovora (članak 10. Ugovora) a razgradnja će se provoditi sukladno Programu razgradnje (izrada najkasnije u roku 12 mjeseci od stupanja na snagu ovog Ugovora).

Financiranje troškova izrade ovih programa i provedbe bit će uređeno posebnim propisima, sukladno članku 11. Ugovora (u jednakim dijelovima) a pritom, navodi predlagatelj, će se kao "izvor financiranja uzeti elektroprivredna djelatnost u Republici Hrvatskoj".

Ugovor treba gledati u mnogo širem kontekstu od energetske koristi i Hrvatskoj bi trebalo biti mnogo lakše ispuniti obveze u vezi s ekološkim standardima, uz to ostat će u klubu tridesetak zemalja svijeta koje su same sposobne vlastitim znanjem, gospodarskim kapacitetima i organizacijom društva u cjelini imati i vladati nuklearnom elektranom kao jednom od najzahtjevnijih i najnaprednijih tehnologija u svijetu. Na lokaciji NE Krško postoje određeni dijelovi koji su radioaktivni i oni će tamo ostati najmanje do 2023. godine kad je predviđeno zatvaranje nuklearke a u tom će razdoblju Hrvatska i Slovenija morati naći zajedničko učinkovito rješenje o tome kamo s tim otpadnim tvarima, a u načelu ta su pitanja uređena ovim Ugovorom i međunarodnim konvencijama koje se na to odnose.

Nuklearna elektrana je rizičan objekt, međutim, vodi li se dobro, rizik se može kontrolirati i svesti na najmanju moguću mjeru i upravo stoga Hrvatskoj odgovara potpisivanje Ugovora, navodi, među ostalim predlagatelj.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje ovog zakona a na predloženi tekst podnio prijedlog za nomotehničko uređenje teksta (nepotrebno ponavljanje punog naziva Ugovora).

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu raspravljao je o predloženom zakonu u svojstvu matičnog radnog tijela. U raspravi je postavljeno više pitanja u vezi s troškovima razgradnje Nuklearne elektrane Krško, radioaktivnog otpada i istrošenog nuklearnog goriva. Konstatirano je da postoji više modela razgradnje koji iziskuju različite troškove i da je teško dati preciznu procjenu to više što se zatvaranje te nuklearke planira 2023. godine. Postavljeno je pitanje prodaje hrvatskog udjela u NE Krško i ukazano je da Ugovor omogućuje tu prodaju te da su ugrađeni mehanizmi koji štite hrvatske interese kad su u pitanju zahtjevi nekih zemalja za zatvaranjem nuklearke.

Nakon rasprave Odbor je većinom glasova odlučio predložiti Hrvatskom saboru da prihvati Prijedlog ovog zakona.

To je predložio i **Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša** a nakon rasprave u kojoj je izneseno više prijedloga i primjedbi. Neki od njih su da bi bilo nužno uz predloženi zakon, radi potpune informiranosti i zauzimanja stajališta, zastupnicima dostaviti sve sporazume koji uređuju odnose između Hrvatske i Slovenije o udruživanju sredstava radi zajedničke izgradnje i eksploatacije NE Krško te, među ostalim, o pravima i obvezama osnivača. Upitno je rješavanje pitanja zaštite najveće hrvatske investicije izvan zemlje i vlasničkih odnosa jer predloženi zakon ne daje projekciju ukupnih troškova. Od predlagatelja je zatraženo da uz podnošenje Konačnog prijedloga ovog zakona dostavi i analizu spomenutih sporazuma i Ugovora o NE Krško s financijskim pokazateljima o udjelu hrvatske strane, potraživanjima zbog neispunjenih obveza slovenske strane i s projekcijom ukupnih troškova i izvora sredstava za provedbu Ugovora.

RASPRAVA

Ugovor protuustavan?

Na sjednici Hrvatskog sabora prije otvaranja rasprave o ovoj temi mr.sc. **Miroslav Rožić (HSP)** izvijestio je da je

Klub zastupnika HSP-HKDU-a (u odobrenoj stanci) utvrdio da je predloženi zakon zapravo u suprotnosti s postojećim zakonodavstvom RH, točnije člankom 36. Zakona o zaštiti ionizirajućeg zračenja po kojem je zabranjen uvoz radioaktivnih materijala u Republiku Hrvatsku, a u tom su slučaju i prekršene određene ustavne odredbe. Stoga ovaj Klub zastupnika traži očitovanje Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav je li stvarno ovim Sporazumom odnosno predloženim zakonom o njegovom

Ugovor treba gledati šire od samih energetske koristi, jer bi tako, primjerice, Hrvatska puno lakše ispunila obveze vezane uz ekološke standarde o smanjenju ispuštanja stakleničkih plinova a prema protokolu iz Kyota.

potvrđivanju prekršen članak 5. Ustava RH kojim se, među ostalim, osigurava, kaže zastupnik, da svi međunarodni ugovori moraju biti u skladu s postojećim zakonima RH. Misli da je nemoguće provoditi raspravu o ratifikaciji tog Ugovora za koji se vrlo lako može utvrditi, po sudu ovog Kluba, da je protuustavan. Pitao je također da li je Vlada RH već njegovim potpisivanjem prekršila ustavne odredbe koje ju obvezuju da štiti postojeći pravni poredak RH odmah odgovarajući da ga ne štiti. Potpredsjednik Hrvatskog sabora i predsjedatelj mr.sc. **Mato Arlović** upozorio je da se radi o Prijedlogu zakona i da se prema tome ne može utvrđivati je li nešto ustavno ili nije a još nije doneseno. Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav ne utvrđuje ustavnost nego daje mišljenje načelne naravi i za ovo pitanje nije matično tijelo, a zastupnik je, kao član Odbora mogao tražiti da se Odbor proglasi za to zainteresiranim tijelom. Klub je trebao uputiti prijedlog u skladu s Poslovnikom, rekao je, među ostalim, i ponovio da je riječ o prvom čitanju a da će Vlada morati (ako Klub to pokrene pred Ustavnim sudom), o tome dati svoje stajalište do drugog čitanja.

Zatim je uvodno o ovom predloženom zakonu govorila zamjenica ministra gospodarstva **Maja Brinar** napominjući da Ugovor treba gledati šire od samih energetske koristi, jer bi tako, primjerice, Hrvatska puno

lakše ispunila obveze vezane uz ekološke standarde o smanjenju ispuštanja stakleničkih plinova a prema protokolu iz Kyota.

Rasprava je zatim bila otvorena i prvi je riječ zatražio **Tonči Tadić (HSP)** u ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a. Ponovio je da se člankom 36. Zakona o zaštiti od ionizirajućih zračenja u RH izričito zabranjuje uvoz radioaktivnog materijala u RH smatrajući da se u vezi s tim na početku rasprave treba ukazati na sve moguće pravne dvojbe glede ovog Ugovora, koji je međudržavni sporazum a traži unos u RH dijela nuklearnog otpada iz NE Krško. No, međudržavni ugovor regulira samo odnose među strankama, u ovom slučaju Hrvatske i Slovenije, i to nije široka međunarodna konvencija koju ratificira sto zemalja već stvar o kojoj bi trebali pregovarati naši pregovarači vodeći se prema hrvatskim zakonima i onom na što ih obvezuje hrvatski Ustav i ustavni poredak. To znači i da bi se Vlada potpisivajući ovaj sporazum trebala držati Ustava, zakona, a s tim u vezi i onoga što piše u članku 36. spomenutog Zakona, naglasio je zastupnik dodajući da je u tome sav spor između ovog Kluba zastupnika i onih koji drže da je to tek jedna od pravnih doskočica.

Najbolje prodati nuklearku

U vezi sa samim Ugovorom rekao je da time velikodušno opraštamo Sloveniji sve ono što je učinila od 1998. do danas glede nuklearke i da je on toliko zorno (doista degutantno) pisan po mjeri Slovenije, pa je čak i procjena vrijednosti NE Krško izražena u slovenskim tolarima, ne daj Bože, kaže, u eurima ili dolarima. Preračunao je spomenutih 84,7 milijardi tolaru u kune -2,7 milijardi kuna - kako bi se barem govorilo o novčanoj jedinici koja je Ustavom definirana. Prema Ugovoru za nas je i mjerodavan Zakon o trgovačkim društvima Republike Slovenije, dakle, Hrvatska je sastavni dio očito velike Slovenije, a naravno nadležan je i sud Republike Slovenije, rekao je, među ostalim dodajući da je i za nadziranje razgradnje nuklearke ključna slovenska strana. Bacaju se izvan snage i svi prijašnji sporazumi, posebice onaj iz 1970. kada se dogovaralo sufinanciranje nuklearke na načelu fifty-fifty a od srpnja 1998. Hrvatska nema ni kilovata struje iz nuklearke.

Ključno je napomenuti, kaže zastupnik dalje, da će za zatvaranje nuklearke trebati uložiti oko 70 posto sredstava kao za njezinu gradnju, jer to nije hidrocentrala ili termo elektrana. Ona ostavlja iznimno opasan otpad koji treba spremiti, rastaviti cijeli reaktor itd., u Hrvatskoj napraviti golemo skladište za uskladištenje polovice tog nuklearnog istrošenog otpada itd. Zato su navodni troškovi za to od 250 milijuna dolara koji su se pojavili u novinama više nego smiješni i oni, po saznanju zastupnika, nisu nikada manji od pola milijarde dolara. Drugim riječima, Hrvatska, koja godišnje novim socijalnim paketom šteti na trudnicama, roditeljama, zdravstvu, invalidima i braniteljima, oko milijardu kuna, morat će na tim kategorijama stanovništva štedjeti i daljnjih devet godina da bi sufinancirala zatvaranje Krškog. O tome se radi i o tome treba voditi računa, upozorio je zastupnik, među ostalim.

Podsjetio je da u početnim sporazumima nije bilo predviđeno da se nuklearno gorivo sprema u zemljama ugovornicama nego da ga preuzme tko ga je i dobavio i ne zna, kaže, tko to doista želi kod sebe imati istrošeno nuklearno gorivo. A kako ono inače služi i za male sofisticirane nuklearne bombe možda netko u hrvatskoj Vladi ima sintagmu naša bomba naš program pa je potrebno takvo gorivo u Hrvatskoj jer će možda netko za par godina ovdje razvijati nuklearni program, rekao je. Za ovakav sporazum mogu biti samo oni koji ga potiču ili radi svoje nestručnosti ili određenih lobija koji smišljeno žele uvući Hrvatsku u ovolike troškove da bi možda zaradili na konzaltingu, jer, veli, on drugi razlog za to ne vidi.

- Mi držimo u HSP-u da je nuklearku najbolje prodati i da je Hrvatska propustila svoju povijesnu šansu 1998., kada su Slovenci nuklearku proglasili za svoju, da traži svoj dio i da s tom nuklearkom nemamo više nikakve veze, ni ulaganje ni smještanje otpada. Ako već netko misli na nešto potrošiti 500 milijuna dolara onda bi bilo bolje da Hrvatska kupi kompletnu elektroprivredu BiH, čija je privatizacija u tijeku i koja je procijenjena na taj iznos. Uostalom, Hrvatska se od 1998. godine bez redukcija opskrbljuje strujom koja je na europskom tržištu jeftinija od one iz Krškog. Ratificira li ovaj Ugovor Hrvatska (u Sloveniji sigurno ratifikacija neće biti u ovakvim uvjetima

i uz ovakvu žurbu) će imati velikih problema jer se njime ujedno krše dijelovi hrvatskog Ustava i zakona, odlagalište će izazvati velike potrebe a ako se budu gradilo na rubnim dijelovima Hrvatske, koji su ionako bili ratom pogodeni i ako ih "nagradimo" odlagalištem otpada imat će prosvjede prema kojima su prosvjedi green peacea šećerna vodica, rekao je na kraju zastupnik.

Potpredsjednik Hrvatskog sabora i predsjedatelj mr.sc. **Mato Arlović** upozorio je, a i zbog javnosti, da pri ovoj raspravi treba voditi računa da se sada ne donosi zakon već vodi načelna rasprava odnosno prvo čitanje. Rekao je da je siguran da će Vlada stajalište koje je iznio predgovornik dobro razmotriti i voditi računa o svakom pitanju. Podsjetio je ujedno da je kod utvrđivanja dnevnog reda Vlada RH prihvatila zahtjev (zastupnika Mateše) da se skine predloženi hitni postupak.

Potrebni prateći financijski pokazatelji

Klub zastupnika IDS-a je rezerviran prema ovom zakonu jer bi za glasanje zastupnici trebali biti mnogo više informirani, prvenstveno o njegovom financijskom dijelu, rekao je **Dino Debeljuh (IDS)**. Predlagatelj bi trebao dati financijsku projekciju i kolika bi bila naša godišnja dobit od ove nuklearne elektrane a i kolika je primjerice odšteta Hrvatskoj za vrijeme koje nije koristila nuklearku

Nema ni bitnog financijskog pokazatelja - koliko košta dekontaminacija, razgradnja NE (koliko i za otpad koji će se nakupiti do 2023.) čega se svi boje u svijetu i procjene su različite od 300 milijuna DEM do milijarde DEM odnosno pola milijarde eura.

odnosno dobit. Ovaj Klub zastupnika zanima i projekcija te nuklearne elektrane u budućoj privatizaciji HEP-a, hoće li i ona biti privatizirana, imamo li već za to strateškog partnera. Nedostaje i odgovor zašto moramo mi uvijek prvi koji ratificiraju neki govor, jer na ratifikaciju Sporazuma o malograničnom prometu čekali smo sa slovenske strane četiri godine pa možda bismo mogli njima ponuditi da

oni ratificiraju jedanput nešto prije nas, rekao je.

Nema ni bitnog financijskog pokazatelja - koliko košta dekontaminacija, razgradnja NE (koliko i za otpad koji će se nakupiti do 2023.) čega se svi boje u svijetu i procjene su različite od 300 milijuna DEM do milijarde DEM odnosno pola milijarde eura. Ako bi u pitanju bila ova potonja brojka onda moramo imati pokazatelje za pokriće tih troškova u idućih dvadeset godina jer bilo bi nekorektno budućim generacijama prepustiti takav težak teret. Stoga je zastupnik zamolio predlagatelja da do drugog čitanja predoči te značajne financijske pokazatelje, značajni pogotovo za našu državu koja ne živi u izobilju i za koju je svaki milijun važan.

Zastupnik je na kraju pitao kako se država zaštitila za slučaj da Slovenija zatvori NE kao što je slovenski ministar vanjskih poslova Rupel obećao Austrijancima. Ima previše pitanja bez odgovora, kaže zastupnik i misli da nitko od zastupnika neće mirnog srca moći glasovati.

Traže se korekcije Ugovora

Potpisani Ugovor o NE Krško izaziva u Hrvatskoj kontroverze koje traže da se taj Ugovor korekcijama pretvori u dogovor prihvatljiv za obje strane i trebao bi nuditi rješenja svih pitanja na način da pridonese pravnoj sigurnosti i ostvarivanju interesa stanovništva obiju država, rekao je **Marijan Maršić (HSS)** govoreći u ime Kluba zastupnika HSS-a.

Ovo je vrlo važan dokument za Hrvatsku i zbog toga je dobro napraviti ekonomske i sigurnosne procjene kako bi se vidjelo što je isplativije za Hrvatsku. Ovog trenutka potrebno je sagledati posljedice preuzetih obveza. Naime, obvezujemo se na preuzimanje 50 posto radioaktivnog otpada i to iz onog vremena kad nismo primali struju a i pitanje je kolike nas financijske obveze čekaju ubuduće. Ugovor ne definira o kojim je količinama i vrstama radioaktivnog otpada riječ, a sporna je i odredba o njegovom preuzimanju jer je suprotna članku 36. zakona o ionizirajućem zračenju, rekao je, među ostalim zastupnik.

- Mi u HSS-u izražavamo zabrinutost zbog obveza koje bi proistekle potvrđivanjem ovog Ugovora a u vezi s dotrajalošću svih pogona i sigurnosnih sustava NE Krško,

bilancu radioaktivnosti i toksičnosti sakupljenog radioaktivnog otpada, te, među ostalim, u vezi s dugoročnim posljedicama zbrinjavanja i transporta ozračenog goriva, rekao je zastupnik. Hrvatska bi trebala imati utjecaj i potpunu informaciju o sigurnosti nuklearke jer je uložila polovicu sredstava u njezinu izgradnju a i zato što snosi 50 posto troškova pogona i održavanja. Neizvjesno je hoće li u Hrvatskoj prije prestanka rada nuklearke biti napravljen plan zaštite i spašavanja za slučaj halvarije (bez takvog plana NE Krško nije smjela biti puštena u rad) a Europa u ovom trenutku smatra da je takva energija neprihvatljiva, napominje zastupnik.

Na temelju iznesenih primjedbi Klub zastupnika HSS-a predlaže Vadi RH da preispita odluku o potvrđivanju ovakvog Ugovora kako bi se mogle sagledati sve posljedice koje on donosi.

Treba voditi računa i o ostalim spornim pitanjima

U nastavku se za riječ javio zastupnik mr.sc. **Zlatko Mateša (HDZ)**, ocijenivši da se problem oko Krškoga neodložno mora razriješiti. Upozorio je da u međudržavnim odnosima sa susjednom Slovenijom imamo brojne i otvorene žarišne točke poput: Ljubljanske banke, neriješenih graničnih pitanja i nuklearke Krško. Podsjetio je zatim na pojedine temeljne odredbe Sporazuma iz 1970. godine, kojim se predviđala izgradnja i druge nuklearne elektrane u Hrvatskoj. Tim je sporazumom bilo predviđeno da svatko pohranjuje svoj otpad i nije se predviđala obveza druge strane prilikom skladištenja. Hrvatsku i Sloveniju povezuje samo činjenica da su suvlasnici objekta kojega zajednički otplaćuju kroz rate kredita američkoj Eksim banci, a u okviru Pariškog kluba. Upozorio je zatim i na međusobnu klimu nepovjerenja jer javnost i u Sloveniji i kod nas, stalno postavlja pitanja, ocjenjujući da je druga strana prema odredbama Ugovora bolje prošla. Izrazio je ujedno sumnju da će rečeni dokument ratificirati i slovenska strana. Ne treba zanemariti ni austrijske zahtjeve i njena očekivanja da se zatvori ova nuklearna elektrana zbog ekoloških i sigurnosnih razloga. Ovaj će pritisak vjerojatno uroditi plodom i rezultirati prijevremenim zatvaranjem nuklearke.

Upozorio je zatim i na određene nejasnoće budući da u Sporazumu nema financijskog izvještaja. Način rješavanja dugova nije prihvatljiv za Hrvatsku koja je redovito uplaćivala preuzete kreditne obveze. Uz poznate financijske obveze, treba računati i na nemale troškove razgradnje elektrane i skladištenje otpada, uključujući i njegovo trajno zbrinjavanje na hrvatskom teritoriju. Ukupni se troškovi približavaju cijeni izgradnje autoceste Zagreb - Split, upozorio je zastupnik Mateša. Na kraju se osvrnuo i na stratešku dimenziju problema, u svjetlu nedavno usvojene strategije privatizacije HEP-a. Klub zastupnika HDZ-a svjestan je potrebe o potrebi pristupanja i rješavanja spornih situacije sa Slovenijom, ali ne može glasovati za ratifikaciju ovoga Sporazuma. Razložna je i procjena za koju ćemo se zalagati, da Sporazum mora ići u pravcu kojim bi Slovenija uz nadoknadu trebala preuzeti i hrvatski dio elektrane, zaključio je zastupnik Mateša.

Svi podaci moraju biti dostupni i javnosti

Zatim je zastupnica **Dorica Nikolić** govorila u ime Kluba zastupnika HSLS-a. Svoje je izlaganje započela citiranjem izjave američkog državnika, Abrahama Lincolna, koji je ocijenio da će narod biti sretan ukoliko su mu poznate sve važne činjenice. Premda je ova izjava iz polovine XIX. stoljeća, i danas postoji interes javnosti za točne podatke oko važnih prijepornih pitanja. Potvrdila je da se ne mogu mijenjati odredbe Ugovora, ali se može utjecati na Vladu oko moguće ratifikacije Sporazuma. Napomenula je da Klub zastupnika HSLS-a podržava napore kojima bi se trebali utvrditi i razriješiti vlasnički odnosi. Citirajući navode o financijskoj vrijednosti hrvatskog udjela, koji iznosi oko 600 milijuna američkih dolara, zastupnica je ocijenila da je zaštita ove investicije za Hrvatsku upitna i u budućnosti. Međutim, Hrvatska ne može pristupiti razrješavanju određenih problema ukoliko nema podatke o cijeni ovih postupaka, upozorila je zastupnica.

Podsjetila je da su hrvatski zastupnici prvenstveno odgovorni građanima Republike Hrvatske, a onda mogu razmišljati i o ostalim obvezama. Ocijenila je da u vremenskom rasponu do drugog čitanja, treba pokušati pronaći izlaz iz nastale

situacije. Treba graditi dobro-susjedske odnose, ali je važno i "osigurati mir u kući", a potezi koje vuče susjedna strana trebali bi potaknuti i nas da prioriteto gledamo vlastite interese. I zastupnica Nikolić je podsjetila da predstoji privatizacija energetske potencijala u Republici Hrvatskoj. U tom poslu cijena električne energije iz nuklearne elektrane može predstavljati dodatni uteg hrvatskoj strani. Zastupnica je navela da postoje brojna, sporna pitanja na koje nije lagano dati precizan odgovor. Zbog ovakvih okolnosti, treba dobro odvagati svaki potez i zaštititi hrvatski državni interes. Ova mjera opreza potrebna je kako opet trošak ne bi platili naši porezni obveznici, slično kao kod privatizacije hrvatskih telekomunikacija. Hrvatska ima pravo sagledati vlastite probleme i prioritete i poslati poruku drugoj strani. To znači, da možemo zaključiti kako je bolje da ostanemo kod odredbi utvrđenih 1998. godine, odabirući varijantu koja je za nas povoljnija. To bi ujedno značilo da se slovenskoj strani prepuste dvojbe oko zatvaranja, a Hrvatskoj se omogućiti isplata dijela uloženi sredstava. Međutim, ove se opcije trebaju temeljito preispitati do drugog čitanja, zaključila je zastupnica Nikolić, upozoravajući na potrebu izbjegavanja bilo kakvih ishitrenih poteza s hrvatske strane. Zatim je uslijedila pojedinačna rasprava, a prvi je govorio zastupnik **Petar Žitnik (HSS)**.

On je podsjetio da Hrvatska 1970. godine, nije mogla voditi vlastitu energetske ili bilo koju politiku zbog poznatih okolnosti. Dogovor o izgradnji postrojenja u Krškom dogovario se na razini politike tadašnje SFR Jugoslavije. Osim toga, ovo partnerstvo nikada nije bilo građeno na ravnopravnim osnovama, a Hrvatska je morala uplatiti čak 600 milijuna američkih dolara. Kao protuvrijednost dobila je više brige i problema nego koristi i struje, koja uostalom već gotovo 4 godine ne dolazi do hrvatskih potrošača. I problemi s odlaganjem radioaktivnog otpada postupno rastu, a uslijedit će i značajne prepreke kada se zbog dotrajalosti objekta pristupi razgradnji elektrane 2023. godine.

Od predlagatelja je zatražio da navede argumente koji bi potvrdili moguće koristi nakon ratifikacije dokumenta. Izrazio je bojazan da bi financijske i ekonomske štete mogle

predstavljati problem nama, ali i slijedećim generacijama, te predložio neprihvatanje rečenog dokumenta. Problem nuklearke Krško trebao bi se riješiti na drugi način, a Hrvatska ne bi trebala prihvatiti zadaću da stalno sanira nečije tuđe probleme. Osim toga pogrešno se interpretiraju i odredbe kojima se Hrvatskoj nalažu ekološke obveze, odnosno koje su normirane standardima propisanim u tzv. Protokolu iz Kyota. Ukoliko se potpiše predloženi Ugovor, Hrvatska prihvaća i dodatne obveze oko sigurnosti nuklearne elektrane iz Krškog, upozorio je zastupnik. Osvrnuo se i na neslužbene glasine kako bi tobože Rusi mogli preuzeti radioaktivni otpad. Ocijenio je da ne treba vjerovati neprovjerenim glasinama koje su puštene kako bi se ubrzalo potpisivanje, jer svatko ima problema sa sanacijom vlastitog otpada. I on je na kraju izlaganja ocijenio da se problem svakako mora riješiti, ali ne smijemo zanemariti vlastite državne interese. Normalno je da Slovenci za sebe traže najpovoljnija rješenja, ali radi se o ozbiljnom problemu i ne bismo trebali prihvatiti solucije koje su nepovoljne za naše interese. Zatražio je od Vlade da respektiraju iznijete prigovore i zamjerke te pronađu optimalno rješenje za nastalu situaciju.

Zastupnica **Jadranka Katarinčić - Škrlić (HSLS)** ukazala je da treba pronaći odgovarajuće rješenje za nastale gospodarske, ali i ekološke probleme. Podsjetila je da hrvatska strana ima potraživanja vezana uz status i uloge štetiša Ljubljanske banke, neriješenih prometnih koridora, a nisu riješena ni pitanja vezana uz utvrđivanje međudržavne granice. Ocijenila je da rješenje nagomilanih problema odgovara interesima oba susjeda, pa treba težiti postizanju suglasnosti oko navedenih sporova.

Hrvatska mora zaštititi interese i očekivanja vlastitih građana

Ocijenila je ujedno, da i naši građani trebaju biti upućeni u ovu problematiku, pa je važno da se riješe i određeni proceduralni prijepori vezani uz utvrđivanje dnevnog reda i pravovremenu dostavu važnog radnog materijala. Podsjetila je i na pitanje koje je svojedobno uputila Vladi, a kojim se traže obavijesti o mogućim povredama morske granice od slovenskih ribarica, ali i nadležnih

policijskih tijela. Upozorila je zatim, i na nedopustivu činjenicu da hrvatskim građanima pristižu rješenja kojima se traži uplata u tolarima, zbog poreznih obveza na katastarski prihod u 2001. godini. Ovakve dopise dobivaju građani Umaga, a svi navedeni podaci, potvrđuju potrebu da treba započeti razrješavati nagomilane probleme, ocijenila je zastupnica Katarinčić-Škrlić.

Ovakvi primjeri iz svakodnevne prakse ujedno zorno potvrđuju da Hrvatska ne štiti dovoljno vlastite građane niti njihove interese. Usprkos navedenim propustima, zastupnica se založila za izgradnju dobrosusjedskih odnosa i postupno, ali odlučno uklanjanje svih navedenih problema. Ocijenila je zatim, da priloženom Ugovoru nedostaje analiza dosadašnjih sporazuma i ugovora, a prije svega financijske komponente. Ovdje je jasno da je Vlada Republike Slovenije jednostrano raskinula ugovor, pa nedostaju podaci o nastaloj šteti i određenim troškovima za drugu stranu. Osim toga, potrebno je precizirati i problematiku vezanu za zbrinjavanje nuklearnog otpada, jer su ponudena prilično loša rješenja. Ocijenila je da je pitanje otpada sporno, i to još od trenutka izgradnje elektrane, a na postavljena pitanja sve do danas nisu pristigli argumentirani odgovori. Uz sva pitanja o lokacijama smještaja nuklearnog otpada, trebalo bi odgovoriti i na troškove koji bi se morali dijeliti, zaključila je zastupnica.

Zatim je govorila zastupnica **Marina Matulović-Dropulić (HDZ)**, uvodno zamjerajući što zastupnici nisu imali pristup i uvid temeljnim dokumentima o kojima je bilo riječi. Napomenula je ujedno, da uz financijske, postoje i drugi važni motivi o kojima treba voditi računa prilikom rasprave. Ocijenila je zatim, da bi zastupnici trebali dobiti na uvid u sporazume iz 1970. godine, Ugovore i anekse Ugovora iz 1974, odnosno 1982. godine. Zamjerila je također, što ne postoje analize ovih sporazuma koje bi potvrdile da slovenska strana nije vodila računa o preuzetim obvezama. Ovu je tvrdnju potkrijepila na primjerima strukture zaposlenih osoba u nuklearici. Iako tekst predviđa podjednaki razmjer zaposlenika, sadašnji je omjer 5: 1 u slovensku

korist. Osim toga, nabava uređaja i opreme nije obavljena temeljem ugovora, nego raspisivanjem javnih natječaja, a za kupnju parogeneratora, hrvatska je strana saznala u posljednji trenutak.

Podsjetila je i na odluku Slovenskog parlamenta iz 1994. godine kada su bez konzultacija s hrvatskim partnerom, donijeli Zakon o dekomisiji. Prema njegovim bi odredbama, HEP trebao izdvajati sredstva u Fond koji je u potpunosti nadležnosti slovenske strane, upozorila je zastupnica Marina Matulović-Dropulić. Prema obavljenim procjenama, taj bi iznos 3-4 puta bio veći, od preliminarnih procjena troškova dekomisije. I nastavak Sporazuma ukazuje na oštećenost hrvatske strane pa ne treba vjerovati da će i predloženim Sporazumom sve obećano, biti i izvršeno. Upozorila je zatim da zastupnici nisu vidjeli bilancu prava i obveza sa svake strane, a od njih se traži ratifikacija dokumenata.

Potrebno je utvrditi sve dosadašnje troškove

Prema ovim dokumentima hrvatska potraživanja već sada nadmašuju slovenska, pa bi trebalo utvrditi troškove koji će tek uslijediti zbog pohranjivanja otpada i zatvaranja elektrane. Treba utvrditi sve moguće troškove i posljedice ukoliko se Hrvatska odluči za moguće varijante nastavka rada. Svakako treba odabrati soluciju koja je bolja za Hrvatsku, a pri tome ne treba zaboraviti ni obeštećenje na koje polažemo pravo zbog odustajanja od izgradnje drugog objekta. Ujedno treba ukalkulirati i posrednu korist koju je imala slovenska strana koja je gradila stanove i infrastrukturu za stručnjake i imala porezne prihode temeljem vrijednosti zajedničkog objekta. Svaki dolar i svaka marka troškova i izdataka, treba se precizno navesti u radnim materijalima, upozorila je zastupnica, dodajući da je potpuno krivo utvrđen i temeljni kapital. Navodeći da zastupnici ne mogu promijeniti tekst Sporazuma, zatražila je da se do drugog čitanja prilože svi navedeni dokumenti, uključujući i potrebne stručne analize.

Predstavnica predlagatelja i zamjenica ministra gospodarstva **Maja Brinar**, uputila je završnu riječ, napominjući da se radi o ratifikaciji u dva čitanja, te nije moguće promijeniti međudržavni ugovor. Smatra da će Vlada za drugo čitanje pripremiti dodatne informacije za pojedina pitanja koja su otvorena tijekom rasprave. Ovom je konstatacijom predsjedavajući ujedno zaključio raspravu, navodeći da će glasovanje uslijediti kada se osiguraju potrebni uvjeti.

U nastavku rada, za riječ se u ime Kluba zastupnika HSS-a, javila zastupnica **Ljubica Lalić**. Podsjetila je na pojedine okolnosti rasprave koja je okončana u kasnim noćnim satima prethodnoga dana. Navodeći da još predstoji drugo čitanje, odlučila je podržati predloženi zakonski tekst. Pozvala je ujedno Vladu Republike Hrvatske da ozbiljno razmotri sve primjedbe koje su upućene tekstu Sporazuma.

Za ispravak netočnog navoda zatim se javio zastupnik **Vladimir Šeks (HDZ)**. Ocijenio je da iznijeti prijedlog nije moguće relizirati jer se radi o međudržavnom ugovoru, pa između dva čitanja nije moguće jednostrano mijenjati niti jednu odredbu ovoga ugovora. Zbog navedenih razloga, prijedlog zastupnice Lalić, nažalost nije moguće realizirati, zaključio je zastupnik Šeks.

Predsjedavajući je zatim zaključio raspravu i pozvao zastupnike da se očituju o zaključku kojim se prihvaća Prijedlog zakona o potvrđivanju Ugovora između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o uređenju statusnih i drugih pravnih odnosa vezanih uz ulaganje, iskorištavanje i razgradnju Nuklearne elektrane Krško i Zajedničke izjave povodom potpisivanja Ugovora između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o uređenju statusnih i drugih pravnih odnosa vezanih uz ulaganje, iskorištavanje i razgradnju nuklearne elektrane Krško. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja uputit će se predlagatelju, radi pripreme Konačnog prijedloga zakona, napomenuo je predsjedatelj.

Većinom glasova, zastupnici Hrvatskog sabora donijeli su rečeni zaključak.

V.Ž; Đ.K.

PRIJEDLOG ODLUKE O REDOSLIJEDU I DINAMICI PRIVATIZACIJE INE - INDUSTRIJE NAFTE
D.D. - DAVANJE SUGLASNOSTI

Prodaja - komu, koliko, kada i na koji način

Zastupnici Hrvatskog sabora većinom glasova donijeli su odluku kojom su dali suglasnost na Odluku o redoslijedu i dinamici privatizacije INE - Industrije nafte d.d. Zagreb. Odluku je Saboru podnijela Vlada radi davanja suglasnosti.

O PRIJEDLOGU

Na temelju članka 4. Zakona o privatizaciji INE - Industrije nafte Vlada je na sjednici održanoj 18. travnja 2002. godine donijela Odluku o redoslijedu i dinamici privatizacije INE.

Prema točki I. Odluke za hrvatske branitelje i članove njihovih obitelji u portfelju INE - Industrije nafte d.d. Zagreb rezervirano je 7 posto dionica. Za zaposlenike i ranije zaposlene u društvima koja čine INA grupu rezervirano je 7 posto dionica u portfelju INE - Industrije nafte d.d. Strateškom ulagatelju prodat će se do 25 posto plus jedna dionica. Hrvatskim državljanima, uz pravo prvenstva, pogodnosti i uvjete koje će utvrditi Vlada, te domaćim pravnim osobama i stranim ulagateljima bez prava prvenstva i posebnih pogodnosti, putem javne ponude, prodat će se najmanje 15 posto dionica.

U točki II. određuje se da će se dionice za hrvatske branitelje i članove njihovih obitelji prenijeti Fondu koji će se osnovati posebnim zakonom. Prodaja dionica zaposlenim i ranije zaposlenim obaviti će se u roku od 30 dana od prve prodaje dionica u postupku javne ponude. Postupak prodaje dionica strateškom ulagatelju započet će u roku od sedam dana od dana stupanja na snagu ove Odluke. Postupak prodaje najmanje 15 posto dionica hrvatskim državljanima, domaćim pravnim osobama i stranim ulagateljima započet će najkasnije u

roku od 6 mjeseci od dana okončanja postupka prodaje strateškom ulagatelju.

Točkom III. određuje se kada Odluka stupa na snagu te da će se objaviti u "Narodnim novinama".

RADNA TIJELA

Na sjednici Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu predstavnik predlagatelja istaknuo je da je osnova za donošenje predmetne Odluke sadržana u članku 4. Zakona o privatizaciji INE - Industrije nafte, temeljem kojeg redoslijed i dinamiku privatizacije utvrđuje Vlada uz suglasnost Hrvatskoga sabora. Također, obrazložio je osnovne odrednice Odluke, temeljem koje će u roku od sedam dana od dana stupanja na snagu Odluke započeti prodaja 25 posto plus jedne dionice strateškom partneru, a zatim privatizacija ostalih, Zakonom utvrđenih postotaka dionica.

U raspravi na Odboru konstatirano je da Odluka o redoslijedu i dinamici privatizacije INE omogućava početak privatizacije INE d.d. Izneseno je mišljenje dijela članova Odbora prema kojem nedostaju financijski pokazatelji na bazi kojih bi se mogao realnije sagledavati proces privatizacije INE. Također, ukazano je da iz sadržaja Odluke, osim prodaje 25 posto plus jedne dionice, nije razvidno kada će uslijediti privatizacija ostalih utvrđenih postotaka dionica.

Prema ocjeni članova Odbora potrebno je ubrzati aktivnosti na donošenju zakona kojim će se osnovati Fond na koji će se, bez naknade, prenijeti 7 posto dionica hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji, te osnivanju zajedničkog povjerenstva za nadzor ostvarivanja prava radnika u procesu restrukturiranja i privatizacije. Odbor je

većinom glasova odlučio Hrvatskom saboru predložiti slijedeći zaključak: daje se suglasnost na Odluku o redoslijedu i dinamici privatizacije INE - Industrije nafte d.d.

Nakon provedene rasprave Odbor za zakonodavstvo većinom glasova predlaže Hrvatskom saboru da daje suglasnost na ovu Odluku. Odbor predlaže da u raspravi o prijedlogu za davanje suglasnosti na ovu Odluku, podnositelj daje dodatna obrazloženja sadržaja ove Odluke, poglavito iz razloga za utvrđivanje rokova koji su sadržani u točki II. Odluke.

PRIJEDLOZI ZASTUPNIKA

Zastupnik mr. sc. **Mato Arlović (SDP)** predložio je Hrvatskom saboru da nakon rasprave donese Odluku kojom se daje suglasnost na Odluku o redoslijedu i dinamici privatizacije INE - Industrije nafte pod uvjetom da Vlada izmijeni točku III. Odluke. U obrazloženju zastupnik navodi da je Ustavom Republike Hrvatske u članku 89. propisano da se, prije nego što stupe na snagu, zakoni i drugi propisi državnih tijela objavljuju u "Narodnim novinama". U skladu s iznesenim predlaže se donošenje Odluke o davanju suglasnosti na Vladinu odluku pod uvjetom da se odredbe te Odluke usklade s ustavnim odredbama.

RASPRAVA

U ime Kluba zastupnika HDZ-a **Zlatko Mateša (HDZ)** upozorio je na dogovor za predsjedničkim stolom da će se rasprava odvijati točno po utvrđenom dnevnom redu. Iz tih razloga član Kluba zastupnika HDZ-a koji je trebao govoriti o ovoj točki nije nazočan. Ne znamo iz kojih razloga se

sada to mijenja. Držimo da je to nekorektno. Tražimo stanku od deset minuta za dogovor Kluba, rekao je Zlatko Mateša.

Ivo Lončar (nezavisni) ustvrdio je da je potpredsjednik Hrvatskoga sabora, predsjedavajući Mato Arlović prekršio članak 205. Poslovnika, jer je predsjednik Hrvatskoga sabora rekao da će danas samo na dnevnom redu nakon točke broj 5 biti broj 6, dakle Krško. Ni jednom riječju nije ovo spominjao. Iz kojih razloga ste promijenili, nama nije jasno. Članak 205. Poslovnika vas obvezuje. Vi ste prekršili Poslovnik. Znamo da ćete nastaviti onako kako ste naumili. Ali neka ovo uđe u zapisnik. Znamo vrlo dobro zašto se sada o ovome raspravlja. Nema javnosti, novinara, zastupnika. U ovo kasno vrijeme naravno jedna ovako iznimno važna točka dnevnog reda treba ići, rekao je Ivo Lončar.

Potpredsjednik Hrvatskog sabora **Mato Arlović** ustvrdio je da Ivo Lončar nije u pravu u vezi s povredom Poslovnika. Izrazio je razumijevanje za činjenicu da nema predstavnika kluba. Ali isto tako možete se dogovoriti, jer su sve ove točke na vrijeme stavljene, odnosno dopunjene u dnevnom redu, kazao je Mato Arlović.

Znamo da možete raditi ovakve promjene dnevnog reda, ali držimo ih izuzetno nekorektnim, rekao je nakon stanke u ime Kluba zastupnik HDZ-a **Zlatko Mateša**. Ne možemo pristati na takav način rada. Kao što je Vaše pravo da to tako radite, tako je naše pravo da tome ne sudjelujemo. Mi nećemo sudjelovati u ovoj točki dnevnog reda, zaključio je Zlatko Mateša.

Zastupnik **Ivo Lončar** upozorio je da je predsjedavajući prekršio članak 17. Poslovnika, gdje se kaže da je predsjednik ili predsjedatelj Sabora dužan davati zastupniku obavijesti i objašnjenja.

Uvidom u fonogram, rekao je predsjedatelj **Mato Arlović**, predsjednik Hrvatskog sabora ništa nije govorio koje točke idu. To što je vama privatno ili poluslužbeno govorio isto tako sam i ja predstavniku Kluba zastupnika HDZ-a rekao da će danas biti i rasprava o točki davanja suglasnosti na Odluku o privatizaciji INE. Ustvrdio sam da je sinoć predsjednik Hrvatskog sabora najavio da ćemo danas nastaviti prema točno utvrđenom dnevnom redu. I to je zadnja informacija od jučer. Za

današnji dan kako će se raditi, nije ništa najavljeno. Prihvatit ću Vaša stajališta da ne idemo s ovom točkom, ali ćemo ići po utvrđenom dnevnom redu, kako je predsjednik najavio, zaključio je Mate Arlović.

Prodaja strateškom partneru

Kada se došlo na ovu točku dnevnog reda uvodno je govorila **Maja Brinar**, zamjenica ministra gospodarstva. Ona je obrazložila Vladinu Odluku o redosljedju i dinamici privatizacije INE (Prikaz Odluke je već dat.) Zamjenica ministra upozorila je da će se prodajom strateškom partneru INA integrirati u širu poslovnu okolinu. Istovremeno će se osigurati kapital za modernizaciju i kapitalna ulaganja. Osigurati će se vanjska podrška u postupcima prenošenja znanja i povećanja unutrašnje efikasnosti poslovanja samog društva. Vladinu Odluku, rekla je Maja Brinar, dopunit ćemo u točki tri na način da ona glasi: "Ova Odluka stupa na snagu danom davanja suglasnosti Hrvatskog sabora, a objavit će se u "Narodnim novinama".

S obzirom na ovu Vašu dopunu mogu reći da u dijelu svoga amandmana mogu odustati već sada, rekao je **Mato Arlović**.

Potom je **Dragica Zgrebec (SDP)**, predsjednica **Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu** podnijela izvješće s rasprave Odbora (Izvješće s rasprave Odbora je prikazano).

U ime Kluba zastupnik HSP-HKDU-a govorio je **Tonči Tadić**. On je upozorio da je riječ o značajnoj odluci kojom Hrvatski sabor dopušta Vladi da pokrene postupak privatizacije INE. Zato je doista čudno da se o tome raspravlja u 22 i 30 navečer i da se o temi ritma privatizacije govori u praznoj sabornici. U ime našeg Kluba zastupnika, kada je raspravljano o Zakonu, konstatirali smo da ne postoje nikakvi pravi razlozi u smislu punjenja proračuna, povećanja efikasnosti ili boljeg rada same kompanije da se ide na ovakvu privatizaciju. Ono što je, međutim, tada konstatirano jest to da će ta privatizacija doprinijeti većoj zaposlenosti, što je doista smiješan i čudan argument.

U raspravi se isticalo i potrebu očuvanja prava zaposlenika kroz odgovarajuću socijalnu klauzulu s eventualnim strateškim partnerom. Spominjala se potreba zaštite malih dioničara. Trebao je biti formiran fond koji bi preuzeo dionice malih

dioničara. Dakle, zaposlenika, sadašnjih i bivših te branitelja i članova njihovih obitelji. U stranu to što je u saborski sef pohranjena procjena vrijednosti INE koju je Klub zastupnika HSP-HKDU-a tražio. Zaključkom Hrvatski sabor Vladu je obvezao da se ta procjena dostavi prije početka privatizacije. Činjenica je da do danas nemamo ni blizu formiran fond koji bi štitiio interese malih dioničara.

Doista je čudno da se mora forsirati rasprava u ovako kasni sat, kada za to ne postoje nikakvi ekonomski niti proračunski razlozi. Danas nemamo fond niti razrađena stajališta u vezi sa socijalnom klauzulom, ali se opet forsira privatizacija. Postupak prodaje dionica strateškom ulagatelju početi će u roku od 7 dana od dana stupanja na snagu ove Odluke. Pitam, gdje je strateški ulagatelj? Imamo li neka pisma ponude i ako ih imamo hoćemo li ih mi dobiti u Hrvatskom saboru na uvid ili će sve opet ostati u strogo poslovnoj tajnosti, kao što je to učinio bivši ministar gospodarstva kada smo privatizirali HT. Elementi o kojima govori Zakon nisu razrađeni. Doista je nepotrebno ovako žuriti i forsirati raspravu. U sabornici osim zastupnika HSP-a i SDP-a te jednog zastupnika HSS-a nema gotovo nikoga. Ovo doista nije bilo potrebno, upozorio je Tonči Tadić. Time je rasprava bila zaključena.

Glasovalo se slijedećeg dana.

U nastavku 21. sjednice u jutarnjim satima prije početka rada po točkama dnevnog reda riječ je zatražio u ime Kluba zastupnik HDZ-a **Vladimir Šeks** spomenuvši da je dan ranije, kasno navečer, održana rasprava o Prijedlogu odluke o davanju suglasnosti na Odluku o redosljedju i dinamici privatizacije INA-e i zatražio stanku od 30 minuta za sjednicu svoga Kluba koji o njoj nije raspravljao niti je o tom pitanju zauzeo stajalište. Tome je razlog što je bila uvrštena u dnevni red istoga dana, a u kasnim satima se raspravljalo.

Tražnju je udovoljeno. Nakon proteka traženog vremena Vladimir Šeks je rekao - nakon što je usvojen dnevni red i dopunjen davanjem suglasnosti na odluku o redosljedju i dinamici privatizacije INE predsjednik Sabora je, s pravom, u skladu s Poslovnikom najavio da se rasprava u Hrvatskom saboru obavlja po utvrđenim točkama dnevnoga reda. Tako je rasprava o Ugovoru između

Vlade Republike Slovenije oko ulaganja i razgradnje Nuklearne elektrane Krško obavljena bez nazočnosti šire javnosti iako je tema od interesa za javnost. Nakon najave da će se dalje rasprava odvijati po utvrđenom dnevnom redu predsjedavajući mr.sc. Mate Arlović je pokušao izmijeniti redoslijed dnevnog reda tako da odmah nakon rasprave o sporazumu između Hrvatske i Slovenije o nuklearnoj elektrani Krško uvrsti raspravu o davanju suglasnosti na odluku o redoslijedu i dinamici privatizacije INE. Nakon prosvjeda u ime Kluba zastupnika HDZ-a odustaje se od toga i slijedi dnevni red da bi tu točku stavio u 22,30 minuta. Te dvije rasprave nose predmete teške milijarde američkih dolara, rekao je a raspravljene su pred malim brojem zastupnika, bez Hrvatske televizije a time i bez očiju javnosti.

Osim toga, napomenuo je Šeks, predsjedavajući mr.sc. Mato Arlović je kršio poslovničke norme ponašanja jer je replicirao, objašnjavao i upuštao se u polemike i rasprave sa zastupnicima.

Stoga zaključuje da bitne i strateški važne teme od interesa za Hrvatsku ne mogu biti raspravljene u kasnim noćnim satima bez prisustva javnosti, izrazivši bojazan da se tako postupalo namjerno.

Ujedno je najavio da će zatražiti uvrštavanje u dnevni red točku pod nazivom Otpuštanja u Ministarstvu obrane jer se radi o egzistenciji 13 tisuća obitelji.

Na kraju je u ime svojih birača zatražio da se teme od strateške važnosti raspravljaju i odvijaju u skladu s Poslovnikom Sabora i pred javnošću.

Riječ je u ime Kluba zastupnika SDP-a zatražio mr.sc. **Mato Arlović**, i izrazio nezadovoljstvo time što u vrijeme kada bi trebali raditi u Saboru zastupnici često puta obavljaju privatne i stranačke poslove, a često izostaju i svi članovi iste stranke. Iako parlamenti nemaju radno vrijeme, zastupnici trebaju biti prisutni u sabornici barem onda kada se glasuje. Javna televizija i mediji sami odlučuju kako će i na koji način pratiti i prenositi saborske rasprave, napomenuo je.

Na prijedlog opozicije, podsjetio je, utvrđeno je da će se o nuklearnoj elektrani Krško raspravljati u prvom čitanju i tako je bilo.

Suprotno iznijetom mišljenju Klub zastupnika SDP-a smatra da nije bio

povrijeđen Poslovnik kao što kaže Vladimir Šeks u ime Kluba zastupnika HDZ-a.

Nakon ovog javljanja poslovničku primjedbu uputili su zastupnici Lončar i Bebić.

Ivan Lončar (nezavisni) je citirao članak 205. saborskog Poslovnika, a slijedom odredbe navodi da u najavama točaka dnevnog reda za taj dan nije spomenuta rasprava o INI.

Luka Bebić se pozvao na bivši članak 211. Poslovnika i upitao - kako je moguće da se mijenjanju za predsjedničkim stolom potpredsjednici Sabora a nisu spriječeni u obavljanju toga svoga posla.

Predsjednik Sabora **Zlatko Tomčić** je uzvratio da je po njegovom tumačenju Poslovnika, to moguće ako se radi o fizičkom umoru pojedinca.

Za ispravak navoda javio se mr.sc. **Mato Arlović**, na primjedbu koju je uputio zastupnik Lončar, rekavši da je dan ranije najavljena ta točka dnevnog reda (dok je on šetao Zagrebom) i tako se postupilo, sukladno članku 205. (kada se steknu uvjeti za pojedinu točku nju se raspravilo). S obzirom na to da za druge točke nije bilo predstavnika predlagatelja raspravljene su dvije točke čiji su predstavnici predlagatelja bili. Time smatra da nije došlo do povrede Poslovnika rekao je mr. sc. Arlović. S time se nije složio **Ivo Lončar** i zatražio zaštitu predsjedavajućeg zbog uvrede da je šetao Zagrebom. Naglasio je da nije spomenuta INA kao točka dnevnog reda za koju su zastupnici tražili da bude raspravljena pred hrvatskom javnošću.

Predsjednik Sabora je nakon toga zatražio da se izbjegava upotreba teških riječi.

Mr.sc. Željko Glavan (HSL) je također prosvjedovao zbog čestog prozivanja, čime, rekao je, mr. Arlović krši Poslovnik tražeći zaštitu predsjednika.

Budući da je u ime Kluba zastupnika SDP-a govorio mr.sc. Arlović, predsjednik je smatrao potrebnim da i drugi predstavnici klubova imaju pravo na riječ.

Za ispravak navoda, potom se javio **Marin Jurjević (SDP)**, rekavši da u slučaju kada nema direktnog prijenosa televizije, ne znači da je isključena hrvatska javnost, a uostalom, dodao je, postoji mogućnost repriziranja.

Osim toga, rekao je u 20,45 sati počela je rasprava o točki oko Krškog

što nije kasni noćni sat. U to vrijeme zastupnici HDZ nisu bili u sabornici a istovremeno hrvatska javnost postavlja pitanje novca koji se prima.

Da bi ispravio ovaj navod javio se **Ante Beljo (HDZ)** rekavši da parlamenti u drugim zemljama imaju razumno radno vrijeme, a kod nas se najvažnije teme za hrvatsku javnost stavljaju u kasne noće sate.

Nastavljeno je s klubovima zastupnika. **Vesna Škare-Ožbolt** je u ime Kluba zastupnika DC-a ustvrdila da je sve manje parlamentarne demokracije, prigovorivši što se tema o privatizaciji INE koja je od strateške važnosti raspravlja u 22,30 izvan očiju javnosti pa ostaje dojam da se želi nešto sakriti, a sama misli da to nije cilj. Zato drži da se o važnim temama treba dogovoriti i na Predsjedništvu Sabora pa i s predsjednicima klubova.

Predsjednik Sabora je rekao da do sada nije bilo velikog odstupanja niti velikog noćnog rada, dajući obećanje da će kao predsjednik Sabora nastojati ubuduće primjenjivati Poslovnik i više koordinirati rad predsjednika klubova zastupnika.

U ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a **Tonči Tadić** je izrazio najdublje ogorčenje ustaljenom praksom Hrvatska sabora da se o važnim temama raspravlja u kasne noće sate.

Iako su u Saboru bili predstavnici tiska činjenica je da se više od 90 posto stanovništva Hrvatske informira putem elektronskih medija a poglavito putem HRT-a.

Po završetku ove rasprave zastupnicima se obratio **Zlatko Tomčić** i izrazio razumijevanje za iskazano ogorčenje i naveo da je kao predsjednik Sabora vrlo često u situaciji da mora mijenjati točke dnevnog reda jer pojedina radna tijela nisu raspravila planirane točke.

Rekao je da iz ovog prigovora izvlači određene pouke i nastojat će, rekao je, izbjeći ovakve i slične situacije.

Većinom glasova (57 "za", 25 "protiv" i 4 "suzdržana") donesena je odluka kojom se daje suglasnost na Odluku o redoslijedu i dinamici privatizacije INE - Industrije nafte d.d., koju je donijela Vlada Republike Hrvatske na sjednici 18. travnja 2002. godine.

A.Š; M.P.

IZVJEŠĆE O PROVEDBI ZAKONA O OBNOVI I RAZVOJU GRADA VUKOVARA

Unatoč teškoćama, sve više Vukovaraca u svojim domovima

Zastupnici Hrvatskog sabora proveli su raspravu o Izvješću o provedbi Zakona o obnovi i razvoju grada Vukovara kojega je podnijela Vlada Republike Hrvatske, a glasanje odgodili za narednu sjednicu. Tijekom rasprave zastupnici su ukazivali na manjkavosti i sporost pri obnovi grada i tražili značajniji udjel pri obnovi gospodarstva. Upozoravali su ujedno i na brojne preostale neistražene grobnice i činjenicu da nisu kažnjeni krivci za brojne zločine koji su učinjeni nad civilima i braniteljima Vukovara. Predstavnik predlagatelja naveo je da se u ovom momentu u Vukovaru obnavlja oko tisuću objekata, a pojačan je i rad na obnovi infrastrukture. Ocijenio je da je obnova ubrzana nakon registracije Fonda za obnovu i razvoj Vukovara. Provede se i donacijski ugovori koji su potpisani sa brojnim županijama i gradovima, a određeni objekti obnovit će se sredstvima koja su dobivena prodajom aviona Challangera.

O PRIJEDLOGU

Vukovar - grad partner

Za prikaz Izvješća Vlade Republike Hrvatske poslužili smo se izlaganjem predstavnika predlagatelja, gospodina **Venka Ćurlina**, zamjenika ministra za javne radove, obnovu i graditeljstvo, koji je obrazložio prijedlog.

Rekao je da Vlada podnosi ovo izvješće temeljem odredbe članka 6. Zakona o obnovi i razvoju Vukovara koji kaže da Vlada dva puta godišnje razmatra realizaciju Programa obnove Vukovara i jednom godišnje izvještava Sabor. Osvrnuo se na poteškoće u obnovi Vukovara u periodu od kada je Zakon donesen.

Osnovni problem zbog čega neke stvari nisu išle brzo kao što se očekivalo su poteškoće u oformljavanju Fonda za obnovu i

razvoj Vukovara. Tek krajem siječnja ove godine izvršena je registracija toga Fonda. Do tada su doneseni Statut Fonda od Vlade, raspisan je natječaj za rukovodstvo Fonda, utvrđen je Upravni i Nadzorni odbor Fonda i utvrđeni su članovi Savjeta. Oni su na početku s radom.

U ovom momentu je u Vukovaru u obnovi tisuću objekata, a u njega se vratilo više od 10 tisuća stanovnika. Očekuje se povratak još otprilike 8 i pol tisuća.

Bilo je predviđeno da osnivanje Fonda bude završeno puno prije, ali se to nije uspjelo iz proceduralnih razloga prilikom utvrđivanja svih tijela Fonda.

Pošto Fond nije osnovan odmah po donošenju zakona i sam Plan i Program obnove i razvoja Vukovara je tek sada pred razmatranjem. Ovaj izvještaj se odnosi na radnje izvršene u Vukovaru kao da je Plan i Program dovršen, jer je pretpostavka bila da do donošenja samog Plana i Programa, radnje budu obavljene od nadležnih ministarstava, javnih institucija samoga grada, a da se one iste ukomponiraju kasnije u Program.

Naglasio je da je u periodu o kojem izvještavamo pojačana obnova stambenih objekata u porušenim krajevima Hrvatske na način da je momentalno u tijeku obnova na 3 tisuće i 800 objekata, od čega je tisuću objekata u samom Vukovaru. S još jednom takvom pojačanom obnovom koja se očekuje, jer se radi o angažiranju otprilike jedne milijarde kuna kreditnim aranžmanom, gospodin Ćurlin smatra da bi doveli do kraja obnovu stambenih objekata na području samoga Vukovara uz još neznatne dorade koje će trajati niz godina.

U ovom momentu je u Vukovaru u obnovi tisuću objekata, a u njega se vratilo više od 10 tisuća stanovnika. Očekuje se povrat još otprilike 8 i pol tisuća.

U okviru obnove rađena je pojačano i obnova objekata javne infrastrukture koji su započeti 1998. godine temeljem donacijskih ugovora s nizom županija i gradova unutar Hrvatske. Taj Program je predviđen za 24 objekta. Potpisana je dokumentacija, izvode se radovi ali je činjenica da ukupan program košta oko 170 milijuna kuna. Uplata od donatora se kreće oko 80, a realizirano je 135 milijuna kuna. Odlukom Vlade Ministarstvo je u ove objekte uložilo sredstva iz drugih, odnosno za druge vidove obnove, s time da se ta sredstva sada pokrivaju iz prodaje aviona Challangera, rekao je gospodin Ćurlin.

Ovi objekti će dakle biti dovršeni prodajom iz sredstava toga aviona.

Problem vlasničkih odnosa

Tako se u okviru realizacije obnove započelo s uklanjanjem ruševina 117 objekata u centru Grada za što je dosad utrošeno više od 5 milijuna kuna. U tijeku je javno nadmetanje za radove na uklanjanju ruševina 200 objekata za što se planira utrošiti oko 8 i pol milijuna kuna, a u planu je i uklanjanje oštećenih i uništenih objekata gospodarsko-infrastrukturne zone "Borovo".

Tu je problem vlasničkih odnosa, jer potrebne su suglasnosti vlasnika da bi se to napravilo. Problem je i deponiranje materijala, i tu se primjenjuje jedan novi model, recikliranje materijala koliko je to moguće, budući da se radi o građevinskom materijalu.

Posao oko utvrđivanja gospodarske zone u Vukovaru teče relativno sporo s obzirom na probleme vlasničkih odnosa na tom kompleksu zemljišta i potrebi da se kompletno riješe problemi urbanističke pripreme.

S Ministarstvom financija donesene su potrebne odluke kako bi se osigurale stimulatивne mjere za poduzetništvo u Vukovaru. Naime, donesen je Pravilnik o korištenju carinskih povlastica. S jedne strane čulo se da je on u relativno malom broju korišten, dok se s druge strane zna da je Ministarstvo financija, odnosno Ministarstvo javnih radova izdalo više potvrda, nego što su postale operativne. No, usprkos svemu, zamjenik ministra smatra da je to dosta bitna novost u odnosu na druge krajeve područja od posebne državne skrbi.

Povrat sredstava, odnosno refundacija određenih doprinosa još nije otpočela. U proračunu, odnosno u Zakonu o provedbi proračuna RH su osigurana sredstva za to. Ministarstvo financija, odnosno ministar financija i ministar javnih radova tek sada na svom stolu imaju potpisan Pravilnik o načinu povratka sredstava.

Značajne stvari su postignute od Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo, koje je osiguralo 20 milijuna kuna kreditnih sredstava za poticanje poduzetništva. Potpisani su ugovori s bankama, vode se pregovori o plasmanu tih sredstava. Radi se na organizaciji poduzetničkog centra, poduzetničke zone. Dakle, intenzitet rada toga ministarstva na tome području je također dosta pojačan, naglasio je Ćurlin.

Ministarstvo znanosti i tehnologije raspisalo je natječaj za stipendiranje ljudi iz Vukovara u okviru ukupnog natječaja na nivou Hrvatske, on je završen, a uvjeti su za Vukovar povoljniji nego za ostale. Također u okviru toga natječaja raspisana je mogućnost kreditiranja studenata koji žele poslije raditi u Vukovaru, a izbor tih ljudi bit će po potrebi izvršen u dogovoru s gradom Vukovarem.

Ministarstvo rada i socijalne skrbi je napravilo određene programe za Vukovar, programe potreba raspoloživog kadra. Također, pristupa se izgradnji centra za socijalnu skrb i doma umirovljenika. Gospodin Ćurlin naglasio je da su sredstva koja su osigurana za te i slične objekte osigurana po ministarstvima samo dijelom, a kroz Fond bi se obaljala njihova koncentracija odnosno spajanje sredstava više investitora i završavali objekti do kraja.

Ministarstvo kulture pak, ulaže određena sredstva u obnovu ključnih objekata kulture, od dvorca Eltz do Franjevačkog samostana, međutim,

za njih treba reći da je u ovom periodu napravljena značajna akcija na diplomatskom planu, naime, uspjele se vratiti kulturno blago otuđeno iz Vukovarskog muzeja i samostanske zbirke.

Ministarstvo prosvjete i športa ima posebne programe za Vukovar, pojačano obnavlja športske objekte, te predškolske, osnovnoškolske i srednjoškolske.

Ministarstvo prometa i veza radi na sanaciji luke Vukovar i reorganizaciji lučkog prometa.

Dalje, provjerava se korištenje stambenog fonda u Vukovaru i nakon toga bi se krenulo s obnovom tih objekata na kojima je najmanje napravljeno, s obzirom na nejasan status vlasništva. Dakle, svi oni stanovi koji ne pripadaju ili nisu ušli u privatizaciju određenih firmi, tj. nisu postali vlasništvo firmi bit će na raspolaganju Ministarstvu odnosno podijeliti će se povratnicima i kadrovima za koje se utvrdi da postoji potreba.

Gospodin Ćurlin rekao je da su u tijeku pregovori s gradom Vukovarem za osiguranje zemljišta za izgradnju objekata uz dodjelu građevinskog materijala od države za potreban kadar u Vukovaru. Intenziviraju se radnje na osnivanju carinske i gospodarske zone.

RADNA TIJELA

Izvješće su razmotrili i podržali **Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu** i **Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo**. O njihovim stajalištima opširno su u raspravi na plenarnoj sjednici govorili njihovi izvjestitelji pa nećemo ponavljati.

RASPRAVA

Povratak uvjetovan zapošljavanjem

Nakon uvodničara, u ime **Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu** govorila je zastupnica **Dragica Zgrebec (SDP)**, predsjednica Odbora, koji je razmatrao Izvješće u svojstvu matičnog radnog tijela.

Rekla je da je u uvodnom izlaganju predstavnik Vlade RH istaknuo da je u provedbi Zakona o obnovi i razvoju

grada Vukovara sudjelovalo više ministarstava i drugih državnih institucija, a upoznao je članove Odbora sa sadržajem izvršenih zadataka pojedinih ministarstava koja proizlaze iz navedenog zakona.

Također predstavnik Vlade naveo je obveze koje proizlaze iz Zakona, a nisu izvršene uz napomenu da je njihova realizacija u tijeku.

U raspravi koja je uslijedila nakon uvodnog obrazloženja ukazano je da nisu donesene sve provedbene mjere utvrđene Zakonom o obnovi i razvoju grada Vukovara, te da je potrebno intenzivirati aktivnosti na njihovom donošenju.

Konstatirano je da se ne provode odredbe članka 23. Zakona kojima je regulirano refundiranje 50% troškova plaćenih doprinosa za zdravstveno i mirovinsko osiguranje utvrđenih kategorija osiguranika, poslodavcima sa sjedištem, odnosno prebivalištem na području grada Vukovara kada obavljaju poslovnu djelatnost, a obveznici su plaćanja doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje.

S tim u svezi ukazano je na potrebu osiguranja žurne primjene ovog članka uz što jednostavniji postupak. Ocijenjeno je da je potrebno ubrzati povratak prognanika i izbjeglica koji je u značajnoj mjeri uvjetovan zapošljavanjem, odnosno otvaranjem novih radnih mjesta.

Također, ukazano je da unatoč značajnim povlasticama koje mogu koristiti gospodarski subjekti koji djeluju na području grada Vukovara isti se ne koriste u dovoljnoj mjeri.

Primjerice, samo jedan korisnik je koristio povlasticu s osnova pravilnika o korištenju carinske povlastice pri uvozu inicijalne opreme za obnovu i razvoj grada Vukovara, kojim su propisani uvjeti i postupak korištenja carinske povlastice na uvoz opreme za obavljanje gospodarskih i društvenih djelatnosti pravnih i fizičkih osoba s područja grada Vukovara.

Kako je Fond za obnovu i razvoj grada Vukovara započeo s radom krajem siječnja ove godine, a u tijeku je izrada plana i programa obnove i razvoja grada Vukovara koji će sadržavati projekte na kojima će se primjenjivati poticajne mjere, ocijenjeno je da se u periodu koji slijedi mogu očekivati bolji rezultati u obnovi i razvoju grada Vukovara.

Prema ocjeni članova Odbora u provedbi zakona o obnovi i razvoju grada potrebno je veću pozornost usmjeriti na razvojne gospodarske

projekte i zapošljavanje. Nakon provedene rasprave, Odbor je većinom glasova, odlučio Hrvatskom saboru predložiti prihvaćanje izvješća o provedbi Zakona o obnovi i razvoju grada Vukovara.

Veći angažman jedinica lokalne samouprave

U ime **Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo** govorila je zastupnica **Sonja Borovčak (SDP)**. Rekla je da je predstavnik predlagatelja u uvodnom obrazloženju upoznao članove Odbora s ovim prvim izvješćem o provedbi Zakona o obnovi i razvoju grada Vukovara temeljem obveze iz Zakona o obnovi i razvoju grada Vukovara da se Hrvatski sabor jednom godišnje upozna s tijekom provedbe zakona.

Iako je prošao relativno kratki rok od službenog početka rada Fonda za obnovu i razvoj grada Vukovara činjenica je da su mnoga ministarstva i druge državne institucije sudjelovale u provedbi Zakona, te je i znatan broj obveza izvršen.

Članovi Odbora su u raspravi podržali podnošenje ovog izvješća kao obvezu za koju su se i sami zalagali prilikom usvajanja Zakona o obnovi i razvoju grada Vukovara.

I pored izvršenih obveza od odgovarajućih provoditelja obnove Vukovara, ministarstava, državnih institucija i drugih pravnih osoba, dio provedbe mjera nije dovršen ili je u tijeku i potrebno je pojačati aktivnosti na njihovoj provedbi.

Upozoreno je također da za obnovu nije dostatna samo obnova kuća i stanova, koja je, istakli su članovi Odbora, provedena u zadovoljavajućem opsegu.

Međutim, za stvaranje uvjeta za ostvarivanje bržeg povratka stanovništva, neophodno je istovremeno s obnavljanjem stambenog fonda poticati i obnovu i razvoj gospodarske infrastrukture, te poticati razvojne gospodarske projekte koji će rezultirati otvaranjem novih radnih mjesta.

U tim nastojanjima značajna uloga je jedinica lokalne uprave i samouprave koje trebaju predlagati takve razvojne programe koji će privući veći broj zainteresiranih investitora i pridonijeti bržem razvoju.

Također, istakli su članovi Odbora, uz nedostatak kvalitetnih programa često ozbiljnu zapreku za poduzetnike

predstavlja kreditiranje programa putem poslovnih banaka, koje pritom zahtijevaju jamstva za osiguranje svojih kredita.

Kako je iz izvješća vidljivo, niz poticajnih mjera predviđenih Zakonom o obnovi i razvoju grada Vukovara nije realiziran uslijed nedostatne promidžbe i upoznavanja s povlasticama koje Zakon pruža poduzetnicima. U tom smislu, ističu članovi Odbora, bilo bi korisno jače angažiranje jedinica lokalne uprave i samouprave na upoznavanju potencijalnih poduzetnika s programima koji su najpotrebniji za razvoj njihovog područja.

Nakon provedene rasprave, članovi Odbora su jednoglasno podržali izvješće o provedbi Zakona o obnovi i razvoju grada Vukovara.

U ime **Kluba zastupnika HDZ-a** govorio je zastupnik **Juraj Njavro, dr.med. (HDZ)**.

Rekao je da ovo izvješće primaju na znanje, ali zbog toga što ono ne obuhvaća sve što treba, kod glasanja o ovom izvješću bit će suzdržani.

Podsjetio je da su prilikom donošenja ovog zakona bila u proceduri dva zakona, jedan koji je predložila Vlada RH i drugi koji su predložili zastupnici iz 5. izborne jedinice, a njima su potporu dali gotovo svi zastupnici u Hrvatskom saboru. Međutim, u raspravi se ipak prihvatio prijedlog Vlade. Smatra da je prijedlog koji su predložili zastupnici bio kvalitetniji i bolji od zakona koji su zastupnici na kraju prihvatili. "No, i Zakon koji smo prihvatili sigurno pokušava u najboljoj namjeri riješiti probleme koji se tiču grada Vukovara".

Rekao je da je budućnost Vukovara, naravno uz obnovu, ipak u razvoju grada.

Gradsko poglavarstvo dalo 27 stipendija

Naglasio je da je danas nezaposlenost u gradu Vukovaru veća od 50%, te upitao kako onda možemo očekivati da se grad dalje razvija.

Po njegovom mišljenju neka ministarstva, i to vrlo važna, uopće nisu spomenuta u ovom Zakonu o obnovi i razvoju grada Vukovara, konkretno Ministarstvo zdravstva, koje je zapravo i najmanje učinilo na obnovi infrastrukture, bolničkih i drugih zdravstvenih objekata u gradu Vukovaru. Postavio je pitanje kako

onda možemo očekivati, ako nema zdravstvene sigurnosti i zaštite, da će se vratiti pučanstvo.

Osvrnuo se i na to gdje se kaže da će se obnova zapravo najvećim dijelom bazirati i financirati iz prodaje Challengera. Iz proračuna, naime, slabo priteču sredstva za obnovu i razvoj grada Vukovara, i ta sredstva sigurno nisu dovoljna da bi se brže i učinkovitije krenulo s obnovom i razvojem samoga grada. A treba obnoviti, uz industrijske, gospodarske, kulturne, crkvene, zdravstvene i prosvjetne objekte, i stambeni fond.

Rekao je da nije vidljivo koji su objekti završeni, te da on smatra da bi bilo dobro da su ti objekti nabrojani, da napokon znamo koliko je toga učinjeno.

Također, osvrnuo se i na pojedina ministarstva, odnosno što su bila dužna učiniti, a nisu.

Ministarstvo financija je bilo zaduženo da donese jedan pravilnik o korištenju carinskih povlastica za uvoz početne inicijalne opreme za obnovu i razvoj grada Vukovara. I u njemu je propisano kako i na koji se način ostvaruju te carinske povlastice. Rekao je da je istina da i nije bio baš veliki broj zainteresiranih za to u samom gradu Vukovaru.

Što se tiče Ministarstva za obrt i malo i srednje poduzetništvo tu su napravljeni određeni iskoraci.

Također, što se tiče Ministarstva znanosti i tehnologije, raspisan je natječaj za dodjelu stipendija, međutim, Ministarstvo ih još nije dodijelilo, a što je učinio grad Vukovar. Naime, samo gradsko poglavarstvo je podijelilo 27 stipendija đacima i studentima.

U samom gradu Vukovaru broj nezaposlenih je 50% sa tendencijom bržeg i daljeg porasta, ukoliko se ne krene u ozbiljniji razvoj samog grada.

Rekao je da je Ministarstvo gospodarstva bilo dužno u dogovoru s lokalnom upravom i samoupravom riješiti problem slobodnih gospodarskih zona.

Kvaliteta gospodarskih projekata i programa

U ime **Kluba zastupnika SDP-a** govorio je zastupnik **Branko Tušek (SDP)**. Rekao je da se radi o području u kojemu su rat i agresija ostavili najdublje i najteže tragove.

Ne radi se samo o gospodarstvu i socijalu, već su duboki tragovi i u ljudskoj svijesti, koja nosi razne ljudske tragedije, obiteljske sudbine i sve ostale traume, a koje neizostavno prate ratne stradalnike.

"Dakle, suočena s takvom gospodarskom i socijalnom slikom odgovor današnje koalicijske vlasti je bio sasvim logičan i programski uobličen u sintezi gospodarske obnove, razvoja poduzetništva, tehničko-tehnološke modernizacije, zapošljavanja, te stambene i infrastrukturne obnove, te kao bitno pitanje koje prati ove procese, brži povratak prognanika u grad Vukovar", rekao je zastupnik.

Taj plansko-programski pristup kojega prate određeni poticaji, odnosno posebne poticajne mjere sadržan je i zakonski definiran u Zakonu o obnovi i razvoju grada Vukovara, kojega je donio Hrvatski sabor na sjednici prošle godine 3. svibnja.

"U tom trenutku javne rasprave o zakonskom tekstu Klub zastupnika SDP-a je rekao nešto što treba i danas ukratko ponoviti. Naime, riječ je o obnovi i razvoju koji pripadaju jednom izuzetno složenom i slojevitom procesu koji traži prije svega strpljivost i stabilnost svih sudionika, jer ništa nije moguće realizirati preko noći. On traži kvalitetne programe i projekte koji će pratiti tehničko-tehnološki razvoj i određenu razinu profitabilnosti, utvrđivanje gospodarskih prioriteta, pitanje efikasnosti i poželjne brzine obnove i razvoja, dobru organizaciju i nadzor, te ljudski potencijal, dakle nova znanja bez kojih nije moguće realizirati problem razvoja i obnove grada Vukovara", rekao je zastupnik Tušek.

Jedno od najznačajnijih pitanja je pitanje kvalitetnih projekata i programa. Novi gospodarski programi razvoja grada Vukovara trebali bi se temeljiti na malim i srednjim poduzećima jer sva iskustva iz EU, kao i iz naprednih tranzicijskih zemalja potvrđuju da su takva poduzeća glavni izvor razvoja i rasta, što se već pokazuje u pojedinim županijama i regijama u Hrvatskoj. Osim toga ona omogućavaju fleksibilnu proizvodnju odnosno prilagodjenost tržišnim potrebama, a ono što je za grad Vukovar izuzetno važno, ta poduzeća otvaraju nova radna mjesta, stav je zastupnika.

Vukovar mora postati prepoznatljiv kao gospodarski otvoreni grad u kojemu će svatko imati šansu za

uspjeh i za svoj razvoj. Rekao je da naglašava važnost kvalitetnih gospodarskih programa, jer grad Vukovar mora postati primjer u gospodarskom razvoju, a gospodarski razvoj potrebno je usmjeravati prema malim specijaliziranim proizvodnjama.

Na taj način bi grad Vukovar definitivno prekinuo prijeratni ili bivši razvoj ili kontinuitet baziran na jednom velikom i jedinom industrijskom kompleksu "Borovo".

U tom razvoju od punog izražaja dolazi ljudsko znanje, te upravljačke i organizacijske sposobnosti.

"Samo izvješće o provedbi Zakona o obnovi i razvoju grada Vukovara ukazuje na niz aktivnosti, mjera i radnji koje su učinjene, značajno je što je stvoren jedan dobar poticajni okvir koji mora promovirati sve više samoinicijativnosti, prije svega u razvoju malog i srednjeg poduzetništva".

Klub zastupnika SDP-a ovo izvješće promatra kao početak s određenim preprekama, ali i poticajima za razvoj.

Smatra da u Izvješću možda nedostaju određeni precizniji podaci, npr. o povratku ljudi u grad Vukovar, s naglaskom na strukturu, kako dobnu, tako i onu koja pokazuje udjel visoko obrazovanih osoba povratnika.

"Nadamo se da ćemo u onom drugom izvješću dobiti kvalitetnije pokazatelje koji će biti prezentirani slijedeće godine", rekao je zastupnik.

U narednom jednogodišnjem razdoblju ocjenjuje da je potrebno snažnije promovirati grad Vukovar kao otvoreni grad za nove ideje, inicijative i projekte, grad koji će biti sve više prepoznatljiv kao grad ubrzanog razvoja, koji nudi perspektivu, koji će sve više biti prepoznatljiv kao poželjan partner. Naglasio je značaj kvalitetnog marketinga s osnovnom porukom u kojoj je Vukovar grad partner.

Klub zastupnika SDP-a ocjenjuje da u projektu gospodarskog razvoja, obnove i povratka mora biti naglašeno i nešto što nije zapisano u zakonu, a riječ je o daljnjem jačanju povjerenja kod ljudi, kao temelja stabilnosti Vukovara i vukovarskog kraja, bez čega nije moguće ostvariti političku demokraciju i političku kulturu toliko potrebnu vukovarskom području i čitavoj Hrvatskoj. Rekao je da upravo od povjerenja, tolerancije, uvažavanja, te dijaloga, ovisi i sveukupan razvoj i obnova.

Stoga Klub zastupnika SDP-a poziva sve da demokratsko djelovanje

koriste kao snagu razvoja obnove i povratka u grad Vukovar, ali i u Hrvatsko podunavlje. Na kraju je rekao da Klub zastupnika SDP-a daje podršku predloženom izvješću.

Potrebna dobra volja

Želimir Janjić (HSLŠ) u ime **Kluba zastupnika HSLŠ-a** ističe da određene radnje predviđene ovim Zakonom a za koje nije trebalo sredstava niti je bilo teških uvjeta nisu učinjene na vrijeme i da se stoga Zakon u nekim dijelovima ne primjenjuje ni sada gotovo godinu dana od njegovog donošenja. Za to je trebala samo dobra volja i odgovornost tijela obvezana rokovima, naglasio je zastupnik te naveo u kojem dijelu te obveze nisu realizirane. Plan i program obnove i razvoja Vukovara trebala je utvrditi Vlada u roku od 60 dana od stupanja na snagu državnog proračuna za 2002. godinu no do sada tog Programa još nema. Vlada RH je s kašnjenjem od šest mjeseci imenovala Savjet za obnovu i razvoj Vukovara a nema informacije da je Ministarstvo financija izvršilo svoju obvezu propisivanja načina i tehničke mogućnosti uplaćivanja sredstava predviđenih za obnovu i razvoj, neki su od primjera koje je naveo zastupnik.

To je grad koji je platio najveću krvarinu za slobodu i samostalnost RH. Je li takva žrtva za domovinu, za ostatak Hrvatske zaslužila da bude nakon deset godina zaboravljena do te mjere da se za ovaj grad ni jednostavan administrativan posao u Vladi RH ili nekom ministarstvu ne može obaviti na vrijeme predviđeno Zakonom.

Što reći na to, pita, da se Zakon u nekim dijelovima ne primjenjuje ni gotovo godinu dana od njegova donošenja. 1991. godine divili smo se hrabrosti vukovarskih branitelja i znali smo da svaki dan otpora okupatoru znači više vremena za organizaciju obrane u ostalom dijelu Hrvatske za naoružavanje a branitelji Vukovara izdržali su dugo, nažalost ne svi.

To je grad koji je platio najveću krvarinu za slobodu i samostalnost RH. Je li takva žrtva za domovinu, za ostatak Hrvatske zaslužila da bude nakon deset godina zaboravljena do te mjere da se za ovaj grad ni jednostavan administrativan posao u Vladi RH ili nekom ministarstvu ne može obaviti na vrijeme predviđeno Zakonom, pitao je zastupnik.

U nastavku se osvrnuo na prikazane izvršene obveze (koje nisu papirne). U obnovi grada učinjeno je puno, kvalitativno i kvantitativno, povratnici su zadovoljni obnovom stambenih jedinica što nije bio slučaj, kaže, prije par godina. Kad je riječ o utrošku novca od prodanog predsjedničkog aviona zastupnici HSLŠ-a smatraju da nije u redu da se polovica tog novca daje za neizvršene a obećane donacije pojedinih županija i to ne treba raditi, kaže zastupnik. Svaka županija i Grad Zagreb trebali bi svojim sredstvima izvršiti preuzetu obvezu, dakako, mogućom dinamikom s obzirom na gospodarsko stanje, naglasio je te u nastavku naveo županije koje (ni)su izvršile svoju obvezu, a među onima s neizvršenim obvezama nalazi se i Grad Zagreb (obnova gimnazije Vukovar), Koprivničko-križevačka županija i druge.

Najvažnija pomoć mnogim gospodarskim subjektima u Vukovaru bila bi realizacija zakonske odredbe (članak 23. Zakona) prema kojoj se poslodavcima sa sjedištem u Vukovaru treba refundirati 50 posto uplaćenog iznosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje - radi se otprilike o 76 milijuna kuna - što bi bio izvanredan poticaj vukovarskom gospodarstvu, što međutim, nije vraćeno, i zbog svega toga Klub zastupnika HSLŠ-a izražava nezadovoljstvo, rekao je, među ostalim.

Marina Matulović-Dropulić (HDZ) objasnila je da je Grad Zagreb 1998. godine uplatio stopostotni iznos svog zaduženja za obnovu i izgradnju gimnazije u Vukovaru i putem Ministarstva obnove i razvitka ugovorio obnovu.

Hitno minimalno zbrinjavanje pučanstva

Ante Đapić (HSP) u ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a naglašava da je dobro što se o Vukovaru govori iz perspektive gospodarske obnove, razvoja i stvaranja uvjeta za život

dostojan čovjeka. Stvaranja uvjeta za grad koji osim što za hrvatski narod predstavlja iznimnu simboliku mora predstavljati i izazov za cjelokupno hrvatsko društvo kako bi grad Vukovar postao ono što realno može i mora biti sa svim svojim potencijalima - jedan razvojni kotač oporavka gotovo cijele istočne Hrvatske. Zastupnici mogu biti zadovoljni što su donijeli jedan ovakav Zakon i premda je pokazana politička volja zastupnika Hrvatskog sabora za pomoć Vukovaru ne možemo biti zadovoljni rezultatima njegova provođenja o kojima govori Izvješće, rekao je zastupnik. Zadaci iz zakona ne realiziraju se ni željenim tempom niti načinom, ni jedna aktivnost nije obavljena u roku iako nisu sve vezane uz financijske poteškoće, naglasio je zastupnik te analizirao podatke iz Izvješća pitajući tko je odgovoran za (ne)žurno neprovođenje mjera i zašto nisu prije svega definirana strategija razvoja grada i čvrsti izvori financiranja.

Što se tiče realizacije koja je u tijeku zastupnik smatra da treba naglasiti priču o stambenom fondu. Provjera njegovog korištenja je jedna od ključnih stvari a i što se čeka s realizacijom ugovora gdje su situacije čiste, pita. U Vukovaru ima oko 6.500 stambenih jedinica, većina ih je useljiva i Vukovar ne treba toliki broj stanova da bi zbrinuo potrebite, a istovremeno u Vukovaru ima kadrova koji su mu potrebni i došli su još 1997. a nisu stambeno zbrinuti.

Vukovaru hitno treba odmah pomoć u smislu minimalnog zbrinjavanja i osiguranja egzistencije pučanstva a nakon toga dobro bi došle i ostale aktivnosti o kojima govori Zakon. Za to je potrebno pokrenuti barem jedan proces zapošljavanja, kaže zastupnik smatrajući da je u ovom trenutku to jedino moguće putem Borova, tvrtke koja je (mora ići u privatizaciju) sposobna zaposliti više stotina radnika uz jednu inicijalnu financijsku injekciju, možda desetak milijuna bespovratnih kuna. Zatim, tvrtkama na ovim prostorima cijenu mirne reintegracije treba priznati i sanirati država (otpisati ih), sredstva refundacije hitno dostaviti gospodarskim subjektima (ubuduće osigurati u tome automatizam), ubrzano provesti njihovu privatizaciju i omogućiti da se samostalno razvijaju, predložio je među ostalim zastupnik u ime ovog Kluba koji je spreman Izvješće primiti na znanje, ali mu ne dati i potporu.

Želimir Janjić (HSLŠ) imao je ispravak navoda predgovornika jer da nije točno da u državnom proračunu za ovu godinu nisu predviđena sredstva za Vukovar. Za Fond za obnovu i razvoj grada Vukovara predviđeno je 25 milijuna kuna, ustvrdio je zastupnik.

Obrtnicima povoljniji krediti

Nezaposlenost u Vukovaru je bio i ostao i danas velik problem, naglašava **Marijan Maršić (HSS)** naglašava uz osvrt na provedbu Zakona, koji se, primjećuje, provodi ipak sporije od planiranog. Poput predgovornika ukazao je na neke od neostvarenih zadataka (refundacija - preispitati tu odredbu radi refundacije na licu mjesta), dao osvrt na rad ministarstva te naglasio da treba više razgovarati s obrtnicima i poduzetnicima o tome što bi ih moglo bolje motivirati da dođu i ulažu svoj novac u Vukovar. Jer, primjećuje se da unatoč brojnim programima realizacija ne ide u željenom pravcu i da bi možda trebalo razmisliti da se, u vezi sa Zakonom o poticanju malog poduzetništva više koristi odredba o Hrvatskoj agenciji za malo gospodarstvo i da se onim poduzetnicima, obrtnicima, koji zaista žele ulagati i imaju dobre programe omogućiti povoljniji krediti s lakšim administrativnim postupkom.

Iz svega se vidi da za obnovu nije dostatna samo obnova kuća i stanova nego da treba poticati obnovu i razvoj gospodarske infrastrukture, razvojne gospodarske projekte, rekao je među ostalim, zahvaljujući posebno onima koji su pravovremeno izvršili svoje zakonske obveze. Provođa se, kaže, i duhovna obnova koja je svoje mjesto trebala, po mišljenju ovog Kluba zastupnika, naći u Zakonu. Vidi se da ne postoje brojne udruge koje se zalažu da se na kvalitetan način riješe problemi Vukovaraca, i onih koji žive u Vukovaru i koji su raseljeni, i svojim djelovanjem je naročito u to uključena Katolička crkva, i to ovaj Klub ocjenjuje vrlo pozitivnim smatrajući da s tim treba nastaviti zajedno sa svim zainteresiranim i to provoditi i kroz humanitarne akcije, a svjedoci smo da ih ima (omogućiti da se vidi kako se troše ta sredstva).

Klub zastupnika HSS-a očekuje da će doći do određenih promjena Zakona te smatra da će jačanje gospodarstva u cijeloj Slavoniji - a i bolje plasirati njenu turističku ponudu pa i

Vukovar, i upoznavanja s bogatim kulturnim nasljeđem ali i novijom poviješću - jačanje prometne i komunalne i sve ostale infrastrukture, uvođenje jedne regionalne banke koja bi mogla biti garancija gospodarskim subjektima na području te regije a posebno na području Grada Vukovara, pomoći da se ubrza i obnova i povratak te stvore uvjeti za zapošljavanje.

Ante Beljo (HDZ) reagirao je na spominjanje novca od prodaje "famoznog" zrakoplova (i predgovornik ga je spomenuo) rekavši da se radi o zrakoplovu s deset sjedećih mjesta vrijednosti oko deset milijuna dolara što je sitnica u odnosu na ono što je Vukovaru potrebno za obnovu. Toliko nam je do Vukovara stalo da spominjemo čak tako male iznose nekoliko puta a gdje se radi o milijardama američkih dolara, kao što je NE Krško i sporazum o prodaji INE, ostaje po strani, a i tu bi trebalo tražiti postotak za obnovu Vukovara i to staviti na raspravu pred hrvatsku javnost.

Prioritet - poduzetništvo

Iz Izvješća je vidljivo da postoji određeni napredak u obnovi Vukovara, posebno u obnovi kuća, no Klub zastupnika DC-a nije zadovoljan sveukupnom brzinom kojom se odvija cjelokupna obnova, rekla je **Vesna Škare-Ožbolt (DC)**. Obnova Vukovara koji je agresijom i opsadom do temelja uništen teče definitivno sporo, naglasila je i konstatirala da se ona vodila najvećim dijelom iz proračuna ali iz drugih izvora financiranja, dijaspore, EU, humanitarnih udruga, s uloženi ukupno oko 800 milijuna kuna. Za cjelovitu obnovu Vukovara i povratka punog života potrebno je oko 2,5 do tri milijarde kuna a ako se izgradnja i oporavak nastavi dosadašnjim tempom trebat će još dvadesetak godina da bi Vukovar izgledao kao prije razaranja.

U provedbi Zakona prioritet treba imati povratak jer nije dovoljno samo raščišćavati ruševine, graditi stanove, obnavljati kuće već i uvesti ono što znači život samog grada. To znači obnavljati proizvodnju, otvarati radna mjesta, no činjenica je da danas u Vukovaru ima najmanje poduzetnika a najviše nezaposlenih, a životni je standard ispod razine standarda u Hrvatskoj, centar grada je u mraku, kulturni život siromašan itd.

Ni jedan proizvod u trgovinama u Vukovaru nije ni malo jeftiniji nego u Zagrebu, Splitu, a slično je i s troškovima režija. Mladi kvalificirani povratnici šetaju Vukovarom bez posla, razmišljajući i o ponovnom odlasku, i ta informacija nedostaje u Izvješću, naglasila je, među ostalim zastupnica. Prioritet nad prioritetima treba biti poduzetništvo i otvaranje radnih mjesta a treba i poticati investitore na ulaganje u Vukovar i njegov okolicu. U vezi s potonjim zastupnica je primijetila da Hrvatska garancijska agencija ne izlazi ususret tim ljudima i ne obavlja funkciju zbog koje je osnovana.

Na kraju je napomenula da se u Izvješću trebalo navesti, premda nije riječ o zakonskoj obvezi, što je Ministarstvo vanjskih poslova napravilo ili što bi trebalo napraviti na procesu izručenja "vukovarske trojke" jer to je pitanje duhovne obnove i uopće daljnje normalizacije života. Bez ispunjenja pravde neće biti ni dalje kvalitetne normalizacije života.

Klub zastupnika DC-a ovim je Izvješćem samo djelomično zadovoljan i drži da bi ministarstva i dalje trebala još brže provoditi ove mjere za povratak u Vukovar, rekla je zastupnica na kraju.

Jadranka Kosor (HDZ) ukazujući na nedavne probleme prognanih žitelja Vukovara u Opatiji. Tom su prilikom prognanici bez svoje krivnje, usred zime ostali bez grijanja, tople vode i prehrane. Ovakvi su događaji nedopustivi i Vlada bi trebala istražiti korijene nesporazuma kako se ne bi ponovili. Slični se problemi javljaju i u Gradu mladih u Zagrebu, upozorila je zastupnica Kosor. Uz ove probleme, svakako bi trebalo primjereno utvrditi sve pojedinosti oko utvrđivanja izbornih jedinica, jer se pitanja obnove i povratka najviše prelamažu na leđima samih Vukovaraca.

Treba ubrzati obnovu Vukovara

Smatra ujedno da predložene mjere trebaju ohrabriti povratak preostalih Vukovaraca koji se do sada nisu vratili. Posebnu pozornost pri tome, treba posvetiti povratku mladih ljudi kojima treba osigurati i odgovarajuće zaposlenje, odnosno gospodarsku i socijalnu perspektivu. Uostalom, misao o povratku bila je prisutna kroz cijelo vrijeme teških ratnih iskušenja, ocijenila je zastupnica. Dodala je da treba voditi računa i o teškim

psihološkim barijerama koje sprečavaju mnoge ljude u povratku. Ne treba zanemariti da se radi o ljudima koji su zajedno s preživjelim članovima obitelji doživjeli najstrašniji progon iz svojih domova.

Zastupnica Kosor zatim se osvrnula i na pojedine fragmente iz Izvješća, opominjući da se kasnilo s provedbom preuzetih zakonskih obveza. Upozorila je da treba poštovati dinamiku i sadržaj donesenih zaključaka, stavljajući na prvo mjesto problem razminiranja. Zatražila je da se dostave precizni podaci o ovom poslu, jer nitko ne može prihvatiti činjenicu da članove obitelji izloži rizicima stradanja zbog opasnosti od mina. Ovaj se problem osobito tiče onih obitelji koje imaju malu djecu. Nejasno je ujedno, zašto se ne provodi odredba koja govori o tome da se poslodavcima sa sjedištem na području Grada Vukovara daje nadoknada u iznosu od 50% iznosa uplaćenih doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje. Zatražila je od predstavnika predlagatelja da u završnoj riječi, odgovori i na ovo važno pitanje, to više jer se navodi da su potrebna sredstva osigurana u državnom proračunu. Ukazala je zatim i na svijetle strane obnove, ukazujući da je ravnateljica Gradskog muzeja u Vukovaru, Ruža Marić zajedno sa suradnicima uložila značajne napore kako bi se otuđena kulturna baština vratila u muzejske trezore.

Na kraju je zatražila da se raspravi i o rezultatima rada Vladine Komisije za zatočene i nestale, te svim Vukovarcima čestitala predstojeći Dan grada.

Poljoprivrednicima treba omogućiti povoljne kredite za obnovu imanja i mehanizacije

Zastupnik **Ivo Lončar (nezavisni)** ukazao je da raspravi nije prisutan potpredsjednik Sabora, mr.sc. Mato Arlović, koji mu je ranije prigovarao zbog izostanaka na pojedinim točkama dnevnoga reda. Metaforički uspoređujući Vukovar s najvećom hrvatskom ranom koja još uvijek krvari, zastupnik je apelirao da se ubrza njegova revitalizacija i obnova. Trebalo bi ujedno odrediti i prioritete, te privesti pravdi one osobe koje su srušile i opljačkale grad, te pobili i prognali njegove stanovnike. Ukazao je i na paradoksalnu situaciju,

ocjenjujući da je u njemu još uvijek više onih koji su rušili i palili, nego njegovih branitelja. Neprihvatljivim je ocijenio i činjenicu da policijske odore danas nose osobe koje bi mogle i trebale pred zakonom odgovarati za pojedine radnje iz 1991. godine.

Obnova nije tekla potrebnom dinamikom, a nije prihvatljivo ni izjednačavanje žrtve i agresora.

Upozorio je da "rijetkim povratnicima njihovi ubojice i palikuće naplaćuju stanarinu, a sami udobno žive s lijeve obale Dunava". Sličim licemjermem ocijenio je i ponašanje pojedinih prosvjetnih djelatnika koji naplaćuju nezarađene i neodrađene poslove, jer tobože ne poznaju hrvatski jezik. Zastupnik je ukazao da bi zaposlenici u Vukovaru trebali imati značajni dodatak na plaću jer rade na osjetljivom mjestu gdje se osigurava hrvatska istočna granica. Ukoliko ne budemo čuvali stečene granice, opet nam se mogu dogoditi stradanja slična onima u Vukovaru, Škabrnji i Dubrovniku, opomenuo je zastupnik. Poljoprivrednicima u Vukovaru trebalo bi davati bespovratne kredite i omogućiti povoljnu kupnju potrebne poljoprivredne mehanizacije. Prije toga, trebalo bi pristupiti čišćenju svih preostalih miniranih površina jer se radi o tlu koje je najplodnije u čitavoj Europi. Kredite bi trebalo osigurati i ostalim poduzetnicima u ovome području, zaključio je zastupnik Lončar.

Iznijeti specifikaciju o utrošku sredstava

Zatim je govorio zastupnik dr.sc. **Anto Kovačević (HKDÜ)** koji je izlaganje započeo citiranjem Hegela. Parafrazirao je zapravo njegovu tvrdnju o tome kako su brojke nesporne, imajući na umu nepostojanje preciznih podataka koje ukazuju na obnovu grada. Zatražio je da se razjasne i pitanja oko sredstava koja su se trebala osigurati poznatom prodajom predsjedničkog zrakoplova. Zapitao je, zašto ni nakon tri mjeseca nisu isplaćeni poduzetnici koji su radili na obnovi objekata u Vukovaru, i tko manipulira ovim novcem? Zamjerio je ujedno što se u vremenu nestašice pretjeralo sa skupocjenim renoviranjem objekata za potrebe

Porezne uprave. Njihova je obnova objekta, procijenjena na 13 do 17 milijuna kuna, upozorio je zastupnik Kovačević, prigovarajući na neprimjerenost rastrošnosti. Zatražio je da se za sve obnovljene zgrade izradi precizni popis sa specifikacijom troškova. Sumirajući navedene propuste i nedostatke, zastupnik se zapitao za razloge evidentnoga "mačehinskog odnosa prema Gradu Vukovaru". Podsjetio je da su njegovi branitelji ovdje slomili snagu agresora, te za kraj citirao dr. Antu Starčevića koji je opominjao da Hrvati imaju dvije mane: "brzo opraštaju i zaboravljaju". Na kraju je odlučno zahtijevao da poznata "vukovarska trojka" bude što prije izvedena pred nadležni sud zbog zločina koje su nanijeli Gradu Vukovaru i njegovim stanovnicima.

Vukovar se i do sada gradio i obnavljao

I zastupnik **Drago Krpina (HDZ)** prvo se osvrnuo na kritiku da oporbeni zastupnici nisu u velikom broju bili nazočni prilikom rasprave o dinamici privatizacije INE. Ovu je kritiku ocijenio razložnom, ali upozorio da danas, kada se raspravlja o Izvješću o obnovi Grada Vukovara, nema zastupnika SDP-a. Podsjetio je da su zakonski propisi o njegovoj obnovi donijeti u svibnju prošle godine, ali brojne su zgrade obnovljene i prije njegovog donošenja. Ocijenio je da obnova nije tekla željenom dinamikom, upozoravajući da taj zakon ne razlikuje stradalnike od provoditelja razaranja, već ih sve izjednačava. Podsjetio je zatim na razmjere uništavanja te zamjerio što se ne razluče krivci od žrtava razaranja. Ukazao je zatim na neodržana obećanja predstavnika vlasti, ocjenjujući da je priča o prodaji zrakoplova zbog obnove obična demagogija. Podnijeto izvješće pretrpano je sekundarnim pripremama, planovima i inicijativama, dok se istovremeno kasni s Vladinim inicijativama o planu i programu obnove. Dokument vrvi rečenicama o tome kako se započelo s određenim poslovima, ukazujući i na neodređene tvrdnje, kako je "pokrenuta realizacija inicijativa". Podnijeto Izvješće potvrđuje da Vlada nije učinila previše na provedbi preuzetih zakonskih obveza, zaključio je zastupnik Krpina.

Ispravak netočnog navoda zatražio je zastupnik **Ivan Ninić (SDP)**. Naveo je točan broj zastupnika iz SDP-a koji su bili nazočni prilikom rasprave o početku privatizaciji INE, kao i Izvješću o obnovi Vukovara. Uspoređujući ove brojke s ostalim zastupnicima, konstatirao je da je nazočnost SDP-ovaca bila proporcionalna njihovoj zastupljenosti u odnosu na ostale parlamentarne stranke. I zastupnik **Stjepan Henezi (SDP)** replicirao je prethodnom govorniku, ocjenjujući da nije primjereno govoriti o ljudima kao o vrstama. Ovakva terminologija osobito je neprihvatljiva za Hrvatski sabor. Svjestan je strašnih zločina koje su skrivili pojedinci, ali ne može prihvatiti da se razgovara kako su to počinile "ove ili one vrste ljudi".

Zastupnik Drago Krpina zatražio je odgovor na repliku, ocjenjujući da nije sporna činjenica da je dio stanovništva Vukovara razarao ovaj grad, a dio je bio žrtvom tog istog razaranja. Nesporna je i činjenica da su Srbi bili dominantno zastupljeni među rušiteljima, a Hrvati među žrtvama razaranja. Također je istaknuo da je određeni broj Srba stradao zbog velikosrpske agresije. Ocijenio je da podnijeto Izvješće u potpunosti ignorira ove činjenice. Nastavilo se s replikama, jer je zastupnica **Branka Baletić (SDP)** zamjerila što se Izvješće prepušta kritikerstvu umjesto konstruktivnim i poticajnim analizama. Podsjetila je da je i HDZ tijekom svoga boravka na vlasti donekle zanemario izradu provedbenih programa. Da je učinio više napora, onda se danas ne bi započinjalo s važnim pripremnim poslovima, upozorila je zastupnica.

U svom odgovoru na repliku, zastupnik Krpina je u nekoliko rečenica podsjetio na opsežne poslove obnove koje je hrvatska vlast obavila tijekom HDZ-ove vladavine. Osobito je ponosan na činjenicu mirnog reintegriranja Vukovara i povratka Hrvata svojim domovima. Ne treba zaboraviti ni činjenicu da je obnova započela odmah nakon povratka prvih prognanika, upozorio je zastupnik Krpina, a tisuće stanova i kuća obnovljeni su i prije povratka SDP-a na vlast.

Zastupnik **Želimir Janjić** govorio je u ime Kluba zastupnika HSLŠ-a. Upozorio je da je bilo dogovoreno i osnivanje slobodne poduzetničke zone u Vukovaru. Iako su bili precizno navedeni svi sudionici ovoga projekta,

kasni se s gospodarskim i poduzetničkim inicijativama. Napomenuo je da pojedina ministarstva obnavljaju ili grade pojedine centre ili objekte kulturne infrastrukture, što svakako treba pozdraviti. Međutim, aktivnosti ministarstava nisu utvrđene ovim zakonom, nego predstavljaju obveze koje proizlaze iz Državnog proračuna. Upozorio je da se pojedini poslovi vrlo sporo realiziraju pa bi Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo ubuduće trebalo uspješnije koordinirati preuzete obveze. Brojni preuzeti poslovi nisu realizirani pa bi nadležne trebalo upozoriti na nedopustivu ležernost. Zastupnik Janjić napomenuo je da će Klub zastupnika HSLŠ-a biti suzdržan prilikom glasanja.

Zastupnik **Juraj Njavro**, dr.med. (HDZ) govorio je u ime Kluba zastupnika HDZ-a, a na početku izlaganja ponovio je kronologiju obrane i uništavanja grada te iznio statističke podatke o nacionalnoj strukturi stanovništva iz 1991. godine. Potvrdio je da su u razaranju sudjelovali Srbi koji su živjeli u dijelu grada koji se zove Petrova Gora.

Velike žrtve branitelja i civila

Istovremeno, ovaj dio grada je izbjegao razaranja kao i okolna sela: Negoslavci, Trpinja i Borovo Selo. Uz 15.000 Hrvata i oko 2.000 Srba preživjelo je u vrlo teškim okolnostima trenutke razaranja, pa ove činjenice treba poznavati kada se govori o razmjerima uništenja Vukovara. Upozorio je zatim da Izvješće nije dalo nove spoznaje oko nestalih osoba ili istraživanju masovnih grobnica. Zamjerio je što Ministarstvo zdravstva namjerava ukinuti Pedijatrijski odjel u gradskoj bolnici, a istovremeno se pozivaju mladi ljudi na povratak. Podsjetio je da još uvijek nije obnovljen dom za umirovljenike što je obveza Ministarstva rada i socijalne skrbi. Zamjerio je na kraju prevelikom i neopravdanom medijskom publicitetu oko povratka opljačkanih umjetnina. Ocijenio je da ne treba previše i

nepotrebno slaviti i veseliti se, jer su vraćeni muzejski predmeti koji ionako pripadaju hrvatskoj i vukovarskoj kulturnoj ostavštini.

Potrebno je ubrzati i obnovu gospodarstva

Govoreći u ime Kluba zastupnika SDP-a, zastupnik **Željko Malević** je zamjerio na neprimjerenosti retorici te omalovažavanju svega što je učinjeno u obnovi herojskog Vukovara. Takav način analize i prebrojavanja ne vodi dobrome i neće pomoći u otklanjanju velikih problema. Treba vrednovati napore koji su učinjeni u obnovi, a Klub zastupnika SDP-a ključnim smatra činjenicu, što je utemeljen i osmišljen koncept obnove Vukovara. Upozorio je na činjenicu da je dosadašnja obnova, često puta bila prigodničarska, a osim toga nije se vodilo dovoljno računa niti o arhitektonskim preduvjetima. Upozorio je da se prilikom obnove mora sačuvati nekadašnje vizure koje su bile karakteristične za ovaj barokni grad. Upozorio je zatim i na potrebu brže gospodarske revitalizacije, navodeći da brojni stanovnici Vukovara danas putuju na posao u Osijek, Vinkovce i Županju. Uz stambene jedinice treba pristupiti izgradnji gospodarskih kapaciteta, upozorio je zastupnik. Na kraju je napomenuo da hrvatski socijaldemokrati žele da se počne i afirmativno govoriti o postignutim rezultatima. Treba prestati ponavljati da se u ovom slučaju radi samo o simbolu nesreće i zla, jer se takvom retorikom neće ubrzati povratak stanovnika, zaključio je zastupnik Malević. Za ispravak se javio zastupnik Juraj Njavro, navodeći da u svom izlaganju nikoga nije prebrojavao, već iznosio evidentne činjenice koje se moraju znati prilikom utvrđivanja povijesne istine. Napomenuo je da je u Vukovaru i okolici živjelo i puno manjih nacionalnih manjina koje su također stradale prilikom opsade grada. I zastupnik **Ante Beljo** (HDZ) javio se zbog ispravka netočnog navoda. On je

ocijenio da se prilikom rasprave o okolnostima stradavanja Vukovara i njegovog stanovništva, ne može izbjeći utvrđivanje žrtve i agresora. Smatra ujedno da se bez tih podataka ne može iznijeti cjelokupna istina o Vukovaru.

Budući da više nije bilo prijavljenih, predstavnik predlagatelja **Venko Ćurlin**, završnim se riječima obratio zastupnicima Hrvatskog sabora. Ocijenio je da je riječ o solidnom zakonskom rješenju koji upućuje u novu fazu obnove Vukovara. On ujedno povezuje predstavnike državne i lokalne vlasti na zajedničkom poslu kroz odredbe Fonda za obnovu Vukovara. Nije se međutim moglo očekivati da svi predviđeni projekti i planovi budu dovršeni nakon nekoliko mjeseci, odnosno godinu dana. Procijenio je da je u obnovu Vukovara, do sada uloženo oko 800 milijuna kuna. Dodao je ujedno da vrijednost spornoga zrakoplova iznosi između 80 i 100 milijuna kuna, dakle predstavlja desetinu uloženi sredstava. Ocijenio je ujedno da se u ovom trenutku obnavlja tisuću stambenih jedinica u Vukovaru, a cijena ulaganja otprilike iznosi oko 250 milijuna kuna. Ujedno se vodi računa i o gospodarskoj komponenti, a prilikom revitalizacije gospodarstva moraju se maksimalno iskoristiti komparativne prednosti podunavskog riječnoga grada. Kada se obnove lučki kapaciteti, brže će se pokrenuti i ostale gospodarske aktivnosti, zaključio je predstavnik predlagatelja. Naveo je zatim i podatke prema kojima je Grad Zagreb do sada uplatio 15 milijuna kuna za obnovu pojedinih objekata, dok predracunski vrijednost sa PDV-om, iznosi 21 milijun kuna. Za riječ se zatim ponovno javila zastupnica Marina Matulović - Dropulić i precizirala navedene podatke. Zatražila je od predstavnika predlagatelja da pročita ugovor između Grada Zagreba i nadležnog ministarstva za obnovu. **Ovim je ujedno zaključena rasprava, a predsjedavajući je najavio glasanje za narednu sjednicu.**

S.F.; Đ.K.; V.Ž.

PRIJEDLOG ODLUKE O IMENOVANJU GLAVNOG DRŽAVNOG ODVJETNIKA REPUBLIKE HRVATSKE

Kandidat bio uvjerljiv i bez spektakularnih obećanja

Hrvatski je sabor, nakon provedene rasprave, prihvatio Prijedlog odluke za imenovanje glavnog državnog odvjetnika koju je Vlada uputila saborskom Odboru za pravosuđe. U Prijedlogu odluke stoji da je u dosadašnjem radu u Državnom odvjetništvu predloženi kandidat Mladen Bajić pokazao visoke stručne kvalitete i sposobnost, radeći pretežito na predmetima gospodarskog kriminaliteta, te je u prilogu dostavila životopis kandidata.

O Prijedlogu se očitovao saborski Odbor za pravosuđe i o tome podnio izvješće. U Izvješću koji potpisuje predsjednik Odbora Luka Trčonić, stoji da je predstavnik predlagatelja izvijestio članove Odbora o elementima Vladina prijedloga posebno obrazlažući razloge koji su naveli Vladu da se opredijeli za kandidata iz Prijedloga odluke. Nakon toga se članovima Odbora obratio kandidat

Radi se o osobi iz redova državnih odvjetnika s izuzetnim osobnim i stručnim ugledom u stručnoj i široj javnosti, sa svim kvalitetama i referencama za obavljanje dužnosti na koju je predložen, poglavito s obzirom na zadatke koji u idućem razdoblju stoje pred Državnim odvjetništvom i pravosuđem.

Mladen Bajić kratko izloživši svoj životni i stručni put kao i osnove koncepcije i vizije rada Državnog odvjetništva Republike Hrvatske, ukoliko bi bio imenovan Glavnim državnim odvjetnikom. Pritom je ocijenio dosadašnji rad Županijskog državnog odvjetništva u Splitu kojem

je čelnik te iznio svoje namjere prema kojima bi Glavni državni odvjetnik i Državno odvjetništvo trebali raditi ažurno, pošteno i nadasve stručno. Preduvjeti za to su kadrovska obnova i kadrovska popuna pojedinih državnih odvjetništava kao i nužna, dijelom započeta reforma kaznenog zakonodavstva. Time bi se Državna odvjetništva oslobodila bagatelnih kaznenih djela, te je ukazao na potrebu nužno bolje suradnje državnih odvjetništava, policije i sudova.

U kraćoj raspravi koja je uslijedila, svi su sudionici podržali kandidaturu gospodina Bajića za imenovanje Glavnim državnim odvjetnikom, ističući da se radi o osobi iz redova državnih odvjetnika s izuzetnim osobnim i stručnim ugledom u stručnoj i široj javnosti, sa svim kvalitetama i referencama za obavljanje dužnosti na koju je predložen, poglavito s obzirom na zadatke koji u idućem razdoblju stoje pred Državnim odvjetništvom i pravosuđem.

Odbor je, slijedom iznijetoga, uputio svoje prethodno mišljenje u kojem se kaže da podržava Prijedlog Vlade Republike Hrvatske da se za Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske imenuje Mladen Bajić.

RASPRAVA

Stav Odbora

Raspravu o ovoj točki dnevnog reda otvorila je ministrica pravosuđa **Ingrid Antičević-Marinović** uvodno spomenuvši tijek postupka i s nekoliko riječi opisala predloženog kandidata.

Nakon njezinog uvodnog izlaganja predsjednik Odbora za pravosuđe **Luka Trčonić** je iznio stav Odbora i informirao zastupnike da je sjednici prisustvovao predloženi kandidat kojeg su tom prilikom članovi imali

prilike vidjeti i čuti njegov okvirni program. On se pritom očitovao o koncepciji rada Državnog odvjetništva i odgovarao na pitanja članova odbora.

Nakon uvodnih izlaganja predsjednik Sabora **Zlatko Tomčić** je otvorio raspravu za koju se prvi javio dr.sc. **Anto Kovačević** u ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a. Započeo je riječima - ukoliko se dokaže ono što je u svom zadnjem obraćanju pred saborskim zastupnicima izrekao bivši državni odvjetnik Radovan Ortynski da jedna banka posluje sa 99 posto lažnih papira a samo sa 1 posto pravih, preporučuje koaliciji predvođenoj bivšim komunistima da odmah siđu s vlasti.

Predsjednik **Tomčić** je upozorio da ne vrijeda zastupnike i stranke (toj je intervenciji prethodila buka u dvorani).

Dr.sc. **Anto Kovačević** je prvo upitao za razlog što predloženi državni odvjetnik izbjegava u svojoj biografiji navesti da je bio član Saveza komunista. Uz prešućivanje istine ne ide pravo na traženje povjerenja i ne ide laganje svome vlastitom narodu.

O kandidatu Bajiću je rekao - poznat je u sudskim krugovima kao osoba koja je oslobodila Nenada Kneževića srpskog rezervista za organiziranje oružane pobune u Hrvatskoj, te je sudionik montiranog procesa u slučaju Lora u kojem je hrvatsko pravosuđe srozano na dno jer se služi dokumentacijom četničkih rezervista i dokumentacijom agresorske zemlje. Zastupnik je spomenuo i druge primjere za koje smatra da idu protiv predloženog kandidata. Konkretno, za slučaj Lore rekao je da se gazi ljudsko dostojanstvo hrvatskih branitelja - to je prisutno i na suđenju tzv. Gospićkoj skupini - jer se uzima u obzir medicinska dokumentacija Medicinske vojne dokumentacije iz Beograda.

Rekao je da neće podržati imenovanje odvjetnika Bajića ne samo zato što je prešutio neke istine u svojoj biografiji nego i zato što smatra da treba riješi pitanje Riječke banke i dati odgovore na izrečene tvrdnje Radovana Ortynskog. Međutim, rekao je da očekuje da će novi državni odvjetnik naići na isti bedem.

Predsjednik Sabora **Zlatko Tomčić** je upozorio zastupnike da se u raspravama međusobno ne vrijeđaju.

Ivo Lončar je upozorio predsjednika Sabora da je povrijedio članak 208. Poslovnika time što nije brinuo da govornik ne bude ometan, prigovorivši mu na popustljivosti kada se radi o zastupnicima koalicije.

Predsjednik **Zlatko Tomčić** je uzvratilo kako mu je dužnost održavati red, **Miroslav Korenika** je uzvratilo Kovačeviću da on SDP optužuje za komunističku prošlost a ne uzima u obzir činjenicu da su rijetke stranke u kojima nema bivših članova SK. Ujedno mu je spočitnuo kako nije od bivših državnih odvjetnika tražio iste te podatke.

Kandidatu puna podrška

Ljubo Ćesić-Rojs je u ispravku navoda gospodina Kovačevića da će novi odvjetnik naići na isti bedem, tu mogućnost odbacio.

U nastavku rasprave **Mladen Godek** je u ime Kluba zastupnika HSLS-a prenio njegovu razočaranost neuspješnim mandatom državnog odvjetnika Radovana Ortynskog, u kojem su izostali kazneni progono i osude za najteža kaznena djela u gospodarskom kriminalu, ratnim zločinima i djelima vezanim uz zloporabu droge.

Kandidatu je dao punu podršku i dodao da dopušta mogućnost da i ovoga puta budu razočarani, ali je rekao da se uzda u postojanje čvršćih razloga a to je njegov dugogodišnji rad u državnom odvjetništvu.

Razlog koji navodi gospodin Kovačević protiv imenovanja državnog odvjetnika u Klubu zastupnika HSLS-a drže dobrim razlogom za imenovanje novog državnog odvjetnika.

Uz činjenice koje je naveo u svome životopisu osoba je svojim pojavljivanjem u radu Odbora ostavila dobar utisak i iznijela prihvatljiv profesionalni stav. Pritom je jednostavno i skromno rekao da ne obećaje ništa spektakularno ali da će se savjesno pridržavati zakona.

U ispravku navoda za koji se javio, **Anto Kovačević** je rekao da je njegova stranka još 1997. i 1999. godine predlagala lustracijski zakon kako progonitelji Hrvata i oni koji su ih cinkarili, zatvarali, montirali procese ne bi više mogli obnašati visoke dužnosti.

Nastavilo se s iznošenjem stavova u ime klubova zastupnika. Mr.sc. **Mato Arlović** je uvodno upozorio kako će govoriti o imenovanju na način koji nije uobičajen, i o predloženom kandidatu rekao da ga je 1992. godine tadašnji ministar obrane imenovao zamjenikom vojnog tužitelja, da je nositelj spomenice Domovinskog rata da je sudjelovao u operacijama "Ljeto 95" i "Oluja" te da je satnik Hrvatske vojske.

Što se stručnosti tiče, gospodin Bajić je diplomirani pravnik, položio je pravosudni ispit, odslušao je poslijediplomski studij iz područja kaznenog prava, dugogodišnji je zamjenik državnog odvjetnika i po svemu stručna osoba za obnašanje dužnosti glavnog državnog odvjetnika.

Ujedno je ustvrdio da je, suprotno iznijetom stavu zastupnika Kovačevića, mr. Rožić kao član Odbora za pravosuđe podržao predloženog kandidata, pa iznenađuje nastali obrat.

U ispravku navoda dr.sc. **Anto Kovačević** je tu primjedbu popratio riječima da u stranci nema osobnih razlika u mišljenju kada se govori o Mladenu Bajiću i da su neke podatke saznali u međuvremenu.

Ortynski - promašaj ove vlasti

Nastavljeno je s raspravom u ime Kluba zastupnika IDS-a. **Damir Kajin** je rekao da na njega nije ostavio dojam bivši državni odvjetnik ni svojim radom, a niti usmenim ni pisanim izvješćem koje je podnio, nego da je čak i promašaj ove vlasti, a ona se u jednom trenutku s njime poigrala.

Ortynski je prozvao vlast, medije, policiju, sudstvo da su u sprezi s organiziranim kriminalom pa to valja potvrditi ili demantirati, a to ne može učiniti Vlada jer je ona jedna od prozvanih strana. Rečeno je već trebalo potvrditi ili demantirati ili pred saborskim odborom ili istražnim povjerenstvom.

Ako dokazi postoje Ortynski će biti rehabilitiran, a ako dokaza nema, oni koji predlažu njegovo razrješenje

snosit će posljedice, u protivnom Ortynski postaje relevantna politička činjenica.

Predloženi državni odvjetnik ima težak zadatak povratiti povjerenje u državno odvjetništvo, sudstvo, policiju, tako da svoj rad započne istragom o navodima bivšeg državnog odvjetnika.

Predloženi državni odvjetnik ima težak zadatak povratiti povjerenje u državno odvjetništvo, sudstvo, policiju, tako da svoj rad započne istragom o navodima bivšeg državnog odvjetnika.

U dijelu ovog izlaganja **Ljubo Ćesić-Rojs** je vidio razlog za ispravak navoda jer smatra da Ortynski nije promašaj ove vlasti, jer ga je ona u trenutku kada je morao otkriti pojedince iz vlasti "potjerala ća". Ujedno je prigovorio mr. Arloviću da govoreći pohvale o predloženom kandidatu nije spomenuo da je zet bivšeg oficira JNA pa proizlazi da nam UDBA i KOS vode kadrovska politiku.

Mr.sc. **Mato Arlović** je Ćesiću uzvratilo da nema takav podatak kao ni takve službe koje njega opslužuju, niti bi se time koristio u politici.

U nastavku rasprave je **Vladimir Šeks** u ime Kluba zastupnika HDZ-a apelom upozorio da se stranke međusobno ne vrijeđaju a o predloženom kandidatu rekao da se protive imenovanju R. Ortynskog za glavnog državnog odvjetnika koji je inauguriran uz potporu medija kao spasitelj u borbi protiv mafije, korupcije, organiziranog kriminala jer je ocijenio da je sklon politiziranom pristupu toj dužnosti. Iz tog je razloga HDZ zatražio njegovo razrješenje pa i stoga što je mirne prosvjede označavao kao oblik kolektivnog kaznenog djela, optuživao predsjednika države i Vlade da ga sprječavaju u borbi protiv organiziranog kriminala a u inozemstvu optuživao hrvatsko pravosuđe da je korumpirano bez namjere da to dokaže. Kada je zbog njegove nedjelotvornosti Vlada zatražila njegovo razrješenje on je uzvratilo optužbama protiv aktualne vlasti da bi na kraju jecajućim glasom rekao da ima dokaze o povezanosti i korumpiranosti vladajuće strukture s organiziranim kriminalom.

Razriješen je tako da je dobio nečasani otpust iz državnog odvjetništva da bi Vlada opet, na brzinu, predlagala drugog kandidata.

S obzirom na iznijete primjedbe na predloženo imenovanje gospodina Bajića za glavnog državnog odvjetnika, u kojima se kaže da je popustio politiziranju dajući prevagu politici u kaznenim postupcima protiv okrivljenika u slučaju Lora zastupnik Šeks je sugerirao da ne treba prenegligiti kako se u kratkom vremenu ne bi ponovio isti propust s državnim odvjetnikom.

Mišljenja je da u imenovanju glavnog državnog odvjetnika u instituciji koja je neovisno pravosudno tijelo treba biti postignuta suglasnost stranaka to više što hrvatska javnost očekuje osobu koja će biti djelotvorna u borbi protiv organiziranog kriminala i korupcije.

Imenovanje u lošoj atmosferi

U nastavku iznošenja stavova klubova zastupnika u ime Kluba zastupnika DC-a **Vesna Škare-Ožbolt** je izrekla dojam da se imenovanje predlaže u vrlo lošoj atmosferi. Zbog javno izgovorene riječi da u sustavu ove vlasti postoji organizirani kriminal, Ortynski biva razriješen bez prethodne provjere ima li tu istine. S obzirom na to da nijedan od dosadašnjih 9 odvjetnika nije doživio puni mandat, zaključuje da postoji evidentna nemoć, te je zbog činjenice da je predložen jedva jedan kandidat podržala ideju da se s imenovanjem glavnog državnog odvjetnika pričekava, da se nastoji postići konsenzus i nađe najbolja i najkvalitetnija osoba za obnašanje te funkcije.

Slijedom tvrdnji međunarodnih stručnjaka da je hrvatska visokokorumpirana zemlja i istog je mišljenja javnost, ova je Vlada dobila mogućnost da Hrvatsku pretvori u pravnu državu, ali nakon 2 godine rezultat je jednak nuli, rekla je Škare, dodajući da se u slučaju Ortynski potvrdilo mišljenje kako za obračun s bezakonjem i kriminalom nema političke volje, te da nije kriv samo državni odvjetnik koji nema prateće službe (prošle godine osnovani USKOK nije opstao).

Mr.sc. **Mato Arlović** je podsjetio - prema fonogramskom zapisu saborske rasprave, razriješeni glavni

državni odvjetnik nije rekao da se radi o sustavu organiziranog kriminala ove vlasti kao što je navela gospođa Škare, upozorivši da svoje misli ne stavlja u usta Radovana Ortynskog.

Usljedio je ispravak navoda u kojem je **Ljubo Česić-Rojs** rekao da se možda kolegici Ožbolt omaklo, a da treba reći da je Vlada dobila mandat da se smanji broj nezaposlenih a da oni koji rade primaju plaće, a to nije učinila.

O osobi koja će obnašati dužnost po rangu ravnju premijeru ili ministru u parlamentarnim i demokratski uređenim državama se obično treba znati više.

U pojedinačnoj raspravi u trajanju od 10 minuta prvi je sudionik dr.sc. **Ivan Čehok** rekao da bi o osobi koja će obnašati dužnost po rangu ravnju premijeru ili ministru u parlamentarnim i demokratski uređenim državama, a predloženoj osobi treba znati više. Ovim svojim stavom ne dovodi u pitanje moralni i osobni integritet gospodina Bajića nego želi u njega imati puno više povjerenja. U protivnom se boji da je u pravu gospodin Šeks koji kaže da se unaprijed stavlja na leđa gospodinu Bajiću teret odgovornosti a ne zna se može li je on podnijeti. Bilo bi dobro, rekao je da je predočio programske odrednice svoga rada, te govori o svojem zamišljanju operativnih postupaka.

Zastupnik je naveo postojeći problem odvjetništva na primjeru Varaždinskog državnog odvjetništva koje je među najboljim po broju otkrivenih, procesuiranih i završenih parnica, a koje ipak nema novca da pošalje odvjetnike na stručno usavršavanje što je potrebno jer je i kriminal dobio druge oblike.

Bilo bi dobro, smatra da kandidat u primjerenom roku od 3 mjeseca predoči operativni plan svog djelovanja.

U ispravku navoda mr.sc. **Marin Jurjević** je rekao da je gospodin Bajić bio nazočan sjednici Odbora za pravosuđe na koju je mogao doći svaki drugi zastupnik. Osim toga, Odbor za pravosuđe je predložio Hrvatskom saboru da u toku 3

mjeseca podnese izvješće, što je Sabor prihvatio.

Na redu za izlaganje bio je dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)** i on je opetovao pitanje - zašto državni odvjetnici i pojedini političari prešućuju neke podatke iz svojih biografija. Naime, Ortynski je otišao a nije odgovorio tko i na koji način ometa rad državnog odvjetništva.

Na spomen postojanja sprege između vlasti mafije i kriminala mr.sc. **Mato Arlović** je upozorio da ako to ne može dokazati o tome ne može na taj način govoriti, a dr.sc. **Anto Kovačević** uzvratilo da samo citira Ortynskog, ali je mr.sc. **Mato Arlović** to osporio. Potom ga je **Anto Kovačević** upitao - zar se nije upitao tko onda vlada Hrvatskom. **Mato Arlović** je pojasnio riječi R. Ortynskog, koji je, kaže, rekao da postoje pojedinci iz politike koji su povezani s organiziranim kriminalom. Svojim riječima zastupnik Kovačević vrijeda vladajuću koaliciju, rekao je, a **Anto Kovačević** uzvratilo da krivo interpretira. Budući da je mr. **Mato Arlović** inzistirao na točnosti svojih riječi dr. **Anto Kovačević** je rekao da je predloženi kandidat prekršio sve ljudske, moralne, pravne i civilizacijske standarde u suđenju hrvatskim braniteljima u slučaju Lora. On je nakon gotovo 5 mjeseci pritvora kada je postalo jasno da ne postoje dokazi protiv hrvatskih branitelja u pomoć pozvao četničke rezerviste iz SRJ koji su bili unaprijed politički pripremljeni za svjedočenje u Beogradu. Kandidat je iskonstruirao optužnicu prešućujući i skrivajući zapisnike o ulozi jednog od organizatora srpske oružane pobune Nenada Kneževića navodeći kako se radilo o civilu a zapravo se radilo o visoko pozicioniranom organizatoru srpske oružane pobune. I u slučaju Lora ima nelogičnosti i pitanja na koja bi trebalo odgovoriti, rekao je, a ako to ne učini jasno je da Vlada nagrađuje svoga poslušnika.

Nakon ove posljednje diskusije prešlo se na glasovanje o prihvatanju Odluke o imenovanju glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske kako ju je predložila Vlada RH. Prijedlog je prihvaćen sa 65 glasova "za" 23 "protiv" i 4 "suzdržana".

M.P.

IZVJEŠĆE MANDATNO-IMUNITETNOG POVJERENSTVA

Predsjednica Mandatno-imunitetnog povjerenstva Hrvatskog sabora **Milanka Opačić**, rekla je da je Povjerenstvo na svojoj sjednici razmotrilo zahtjev **Goranka Fižulića** kojim je izvijestio predsjednika Hrvatskog sabora da su sukladno članku 13. Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor prestali razlozi za mirovanje njegova zastupničkog mandata koji je stavljen u mirovanje zbog obnašanja nespojive dužnosti ministra u Vladi RH sa zastupničkom dužnošću.

Mandatno povjerenstvo je predložilo Saboru da donese odluku o prestanku mirovanja zastupničkog mandata i prestanku zastupničkog mandata njegove zamjenice **Darinke Orel**.

U raspravi koja je otvorena javila se Vesna Pusić u ime Kluba zastupnika HNS, SBH i PGS-a i s obzirom na to da s radi o redovnoj proceduri, podržala izvješće Povjerenstva ali je osjećala potrebu, kako je rekla, da izrazi poštovanje kolegici Darinki Orel koja je uzorno obavljala svoju zastupničku dužnost i na tome joj se zahvalila.

Potom se glasovalo o odluci sukladno prijedlogu Povjerenstva. Prihvata je većinom glasova sa 76 "za" i 3 "suzdržana".

Predsjednik Sabora **Zlatko Tomčić** iskoristio je priliku i zahvalio zastupnici Darinki Orel na onome što je učinila kao zastupnica te joj zaželio sreću i uspješni rad na nekom budućem poslu. Gospodin Goranko

Fižulić, rekao je, dat će prisegu naknadno.

Zastupnicima se potom obratila **Darinka Orel (HSL)** zahvalivši na korektnoj suradnji svima iz "pozicije" i "opozicije".

Gospodin **Goranko Fižulić** prisegao je naknadno na dužnost zastupnika i slijedom prisege da će dužnost u Hrvatskom saboru obnašati savjesno i odgovorno i da će se u radu držati Ustava i zakona, poštivati pravni poredak i zauzimati se za svekoliiki napredak Republike Hrvatske, sjeo u zastupničku klupu.

M.P.

Izbori - imenovanja - razrješenja

Saborski **Odbor za izbor, imenovanja i upravne poslove** dostavio je Prijedlog odluke o izboru člana Odbora za turizam Hrvatskog sabora. Predstavnik Odbora **Vilim Herman (HSL)** rekao je da je za člana Odbora predložena **Marija Lugarić**

(SDP), što su zastupnici jednoglasno prihvatili.

Glasovalo se i o članu Odbora za informiranje, informatizaciju i medije čiji je član, a na prijedlog Odbora za izbor, imenovanja i upravne poslove, također postala **Marija Lugarić**.

Glasovalo se o Prijedlogu odluke o imenovanju glavnog državnog revizora. Predložena gospođa **Šima Krsić** većinom je glasova saborskih zastupnika ponovno imenovana na tu dužnost.

M.P.

ODGOVORI NA ZASTUPNIČKA PITANJA

PRAVA BRANITELJA

Nema opravdanih razloga za ukidanje zabrane otuđenja osobnih automobila

Zastupnik **Ivan Jarnjak (HDZ)** postavio je slijedeće zastupničko pitanje:

"Prilikom rasprave o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, u raspravi sam upozorio da će restrikcijom prava branitelja neki od njih doći u tešku materijalnu situaciju, jer su sve obveze dimenzionirali prema tadašnjim primanjima. Ta primanja su im se novim Zakonom smanjila, pa mi se obratilo već nekoliko branitelja. Oni ne mogu izvršavati svoje kreditne obveze koje su preuzeli na osnovi onih primanja. U ovom trenutku nekima je, čak, došla u pitanje realizacija hipotekarnog kredita, odnosno hipoteke; ostat će bez kuća, stana, već prema tome što su založili.

Mnogi traže mogućnost da prodaju automobile, te da na taj način omoguće plaćanje kredita. Međutim, na mogu ih prodati. Naime, prema Zakonu moraju pet godina imati automobile. S obzirom na to da je Zakonom ukinuta ta povlastica i da se više ne koristi, mislim da bi bio red da se onda ukine i ova obveza na pet godina, jer ona sada više ničemu ne služi.

I drugo pitanje: Što Vlada misli učiniti da se takvim braniteljima, a takvih nije malo u Hrvatskoj, koji su došli u tešku materijalnu situaciju, pomogne kroz reprogramiranje kredita ili na neki drugi način?"

Na navedeno zastupničko pitanje Vlada Republike Hrvatske dala je slijedeći odgovor:

"Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji ("Narodne novine",

broj 94/2001) u članku 46. stavku 5. propisuje:

"(5) Ako bračni drug, punoljetna djeca i roditelji poginuloga hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata korisnici povlastice, osobni automobil proda, daruje ili otuđi po drugoj osnovi u roku od 5 godina od dana nabave, obvezan je, naknadno, razmjerno vremenu korištenja platiti dio carine, posebnog poreza i poreza na dodanu vrijednost prema odredbama Carinskog zakona.

Dakle, sukladno odredbama stavka 5. navedenog članka, Zakon ipak ostavlja mogućnost prodaje automobila kupljenih na kredit uz carinske i porezne olakšice, uz postupanje prema odredbama Carinskog zakona.

Ista takva mogućnost bila je propisana i u prethodnom Zakonu pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata ("Narodne novine", broj 106/96), u članku 39. stavku 7. s razlikom što je navedeni Zakon obuhvaćao puno širu populaciju potencijalnih korisnika povlastice (HRVI, obitelji poginulih, umrlih, zatočenih i nestalih hrvatskih branitelja, kao i svih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, ovisno o vremenu provedenom u obrani suvereniteta RH), dok Zakon koji je stupio na snagu 7. studenoga 2001. godine ("Narodne novine", broj 94/2001), korisnike prava ograničava na skupinu HRVI 100% I. grupe, zatim HRVI od II. do IV. skupine, čije utvrđeno oštećenje organizma ima za posljedicu oštećenje funkcije donjih akstremiteta te bračni drug, punoljetna djeca i roditelji poginuloga hrvatskoga branitelja.

Kao osnovica za naknadni obračun carine i poreza uzima se vrijednost vozila na dan podnošenja zahtjeva, uz naknadno carinjenje i prema stanju robe, tj. primjenjuju se carinske stope važeće za rabljena vozila. Također je navedeno, da se u dosadašnjoj praksi primjena postupka naknadnoga cari-

njenja ograničila uglavnom na oštećena i uništena vozila.

U petogodišnjoj praksi primjene navedenih propisa, predmetnu carinsku i poreznu povlasticu, do 7. studenoga 2001. godine, koristilo je ukupno 142.086 hrvatskih branitelja. Carinska vrijednost automobila je 7.700,1 milijun kuna, a ukupan negativni proračunski efekt bio je 3.310,9 milijuna kuna.

Također se skreće pozornost da bi prilikom odlučivanja o eventualnom ukidanju zabrane otuđenja automobila, osim negativnog proračunskog efekta, trebalo voditi računa i o korisnicima drugih carinskih povlastica sa zabranom otuđenja prije plaćanja carine i poreza, te da, sa stajališta carinskog i poreznog sustava, nema opravdanih razloga za ukidanje zabrane otuđenja osobnih automobila prije namirenja carine i poreza.

Budući da je pitanje zastupnika potaknuto navodima o lošem socio-ekonomskom položaju jednog dijela populacije hrvatskih branitelja, kojima je temeljem novog Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji ("Narodne novine", broj 94/2001), smanjen opseg prava ili uvjeti za njihovo ostvarivanje, kao jedina mogućnost preostaje izmjena i dopuna članka 46. Zakona.

Vlada RH napominje da je Odbor za ratne veterane Hrvatskog sabora pokrenuo inicijativu za izmjenu i dopunu članka 28. Zakona o pravima hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji, koje se odnose na usluge osobe za pružanje njege i pomoći HRVI 100% I. grupe.

Prihvati li se prijedlog Odbora za ratne veterane Hrvatskog sabora, u redovnoj proceduri, svakako će se u razmatranje uzeti i problem navedenih carinskih i poreznih olakšica za hrvatske branitelje iz Domovinskog rata" - stoji u odgovoru Vlade.

M.M.

izvješća
HRVATSKOGA
SABORA

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

REDAKCIJA: Sanja Fleischer, Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), Đurđa Krmpotić, Marta Micek, Mirena Pehcec, Jasna Rodić, Mario Selnik, Jasenka Šarlija i Vjekoslav Žugaj

GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin

RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rada

TAJNICA REDAKCIJE: Božica Šolić

ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722

fax: 01/6303-018

Web: www.sabor.hr

E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb

PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 2390001-1100016162

Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

TISAK: Tiskara Hrvatskog sabora